

KARTE

ZU

XENOPHON'S ANABASIS.

Stadia Olympica

Satranie des Cyrus

Satrapie des Cyrus
Zug der Zehntausend (nach Kämpfer) —

zum 1. September (nach rückw.)

46 48

—
—
—

11-E-111

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΤΡΟΤ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

XENOPHONTIS
EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

GUILELMUS GEMOLL.

EG

4909

MCMIX

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

Koupl od Prof. Grellera

Darem od

v 19. X. 30.

Inv čís: 34. 827

Sign:

REINHOLDO KÖPKÉ
S.

PRAEFATIO.

Normam, quam olim Dindorf in crisi Anabaseos Xenophontae introduxerat, ‘ut ubi sana ratione fieri posset cum meliorum librorum consensui tum ubi hi inter se dissidentirent, primae manui C codicis (Parisini 1640) obtemperaretur’, *Hug* praefationis criticae p. IV unice veram praedicat. Ab hoc viri docti iudicio me ita dissentire, ut primam C codicis manum omnibus aliis libris scriptis longe praeferendam ceterosque et primae quae vocatur familiae et alterius nisi ubi lacuna aut mendum aliquod manifestum in C pr inveniatur, non esse adhibendos censem, in opusculis ad Anabasin pertinentibus (a. 1888: 89. 90. 96. 97) identidem exposui. Restat, ut etiam in hac editione C pr tamquam optimum ducem me secutum ceterisque codicibus ubique ille deficeret tamquam auxiliis usum esse nulla ratione familiae, sed opis habita, quae inde ad textum scriptoris constituendum redundaret, ingenue profitear.

Ut codex C Parisiis Lignicum aestate a. 1898 mitteretur mihi liceret per duos menses quam accuratissime vellem et possem eum examinare, liberalitate ministerii quod apud nos rebus ecclesiasticis, scholasticis, medicinalibus praeest, effectum est. Quem codicem etsi iam Dübner in usum Dindorfi et *Hug* ea qua par erat cura contulerant, tamen novam quam institui conlationem non supervacuam fuisse spero. Nam errare humanum esse in nulla re tam luculenter apparet quam in codicibus conferendis. Accedit quod C haud paucis locis lectu perdifficilis est. Quid mirum igitur, si Dübner in conferendo codice aliquotiens erravit. Neque vero *Hug* omnes eius errores cognovit neque ipse errore liber est. ‘Et mihi dulces Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici’, nam ea nunc est codicis C condicio, ut ‘aequum sit Pecatis veniam poscentem reddere rursus’. Quare errores

ab illis viris doctis commissos non ubique indicavi, sed cum id mihi proposuerim ut certam et idoneam illius codicis imaginem et contextu ipso et apparatu critico verbis scriptoris subiecto repraesentarem, lectorem ipsum credidi suspicaturum ubi illi rectum vidissent, ubi peccassent.

Ex locis ubi meum iudicium ab alterius utrius aut ab utriusque testimonio differre in adnotatione infra textum posita monui satis habeo hic paucos paullo notabiliores attulisse. I 3, 17 C pr δὸν δοῖη, non ut illis videbatur φ δοῖη habet; ad I 8, 21 ἥδη ὡς βασιλεὺς Hug praef. p. XV ὡς omittit etiam C pr' scribit, sed in C legitur ἥδη βασιλεὺς in versu, ὡς supra versum a prima manu additum; II 5, 7 est in C ὑπόχρα, sed χα i. ras., unde Dindorf coniecit ὑποχέλουι, quam conjecturam Hug praef. p. XXIII defendere conatur primum quod ὑποχρός hoc quem sententia flagitet sensu non nisi in Aesch. Pers. 23 adhibitum inveniatur, deinde quod in rasura C codicis aliud vocabulum lateat necesse sit, tum quod in C pr neutra ὑπό praepositionis syllaba acutum habuerit. Sed primum 'scire velim' verbo 'preium quotus arroget' auctor, etiam ἵτων quod I 4, 8 proposui pro ea quae in codicibus est forma ἴτωσαν, nisi in Aesch. Eum. 32 quod sciam non invenitur, deinde monendum non semper in rasura C codicis aliud vocabulum latere (cf. quae dixi ad II 6, 2 πετσας), tum accentum super v posuisse primam manum, denique rasuram trium syllabarum haud capacem esse. — III 1, 19 in C legitur ἀποπέμψει αὐτόν, non ut Dübner tradidit ἀποπέμψειν αὐτόν, item III 1, 30 ἀναθέντας, non ut Dübnero videbatur ἀναθέσθαι, VII 3, 22 τοὺς ἐντῷ παρακεμένους ἄρτους, non τοὺς παρακεμένους αὐτῷ ἔρτους ut Dübner nobis persuadere vult.

Nunc pauca verba de locis addam, quibus Hug 'optico instrumento adiutus primam manum aut legere potuit aut ex reliquiis litterarum divinare conatus est' (praef. erit. p. IV), in quibus defendendis in libello academico Turicensis universitatis a. 1878 multus, ne dicam nimius est. In textum recepi quod Hug ex vestigiis

C pr coniecit IV 3, 1 ἀνέπνευσαν, IV 6, 19 ἐθέλοντες ἀγαθοί, IV 7, 12 ἀντηγωνίζοντο, II 5, 28 <λάθρος> συγγεγνημένον, sed non ut lectiones primae manus restitutas, sed ut conjecturas bene propositas; II 4, 3 in textu retinui τὸ στρατεύμα et II 6, 10 στρατεύματος, infra textum addidi doctum illum virum 'fortasse recte' σύνταγμα et συντάγματος conieccisse; cur autem Hugii commenta II 5, 13 νῦν οἶδα, II 6, 2 ἀναπτεσας, III 1, 21 ἀσάφεια, III 2, 13 μημεῖον, IV 5, 4 ἀνεῖναι, IV 8, 6 γωρεῖτε, VII 3, 7 προϊόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστόρχου ἄγγελοι ε textu expulerim, in adnotatione critica l. l. exposui; omnino Hug sagacior quam cautior mihi videtur fuisse, nam ipse plerumque ne umbram quidem deprendere poteram earum quas ille certo se cognovisse contendebat litterarum.

Coniecturarum mearum, quas in textum editionis in usum scholarum a. 1896 confectas receperam, partem ut lectione huius scripti saepe repetita melius informatus prorsus removi, partem eamque sat magnam in adnotationem criticam relegavi, non quo eas esse falsas putarem, sed ne ipse quoque a criticis sagacior vel potius sagacitatis studiosior quam cautior nominarer. Sunt autem hae — nam necesse est eas enumerem, quia in editione huius recensionis minore apparatus criticus deest —: I 1, 7 <τοὺς> ἐν Μιλήτῳ, 2, 21 Ταμὼ ἔχοντος, 3, 8 <αὖ> αὐτόν, 3, 16 ὁσπερ νανσὶ, 4, 8 ἵτων, 9, 19 δ ἐπέπατο πᾶς τις, II 1, 17 ἀναγγελόμενον, 2, 1 φαλὴ δὴ δ Ἀριαδνος, 2, 3 δύντος, 2, 13 δύντι, 3, 28 ἐδοσαν δὴ, 4, 8 Ὁρόντας <τις>, 4, 24 αὐτοῦ ἐπεφάνη, 5, 10 ἔχθρον, 6, 21 τοῦ μάλιστα δυναμένοις, 6, 25 ἀλήθειαν θηρεύοντιν, III 1, 30 ὡς δούλῳ, III 5, 4 βοηλαστα, IV, 1, 24 δὴ ταῦτα, 5, 3 ὅπαν πεδίον, 5, 30 πρὸς τοὺς ἐνδον (pro πρὸς τοὺς ταῖς κώμαις), V 1, 4 <ἄρτι> τυγχάνει, 4, 6 <ποιεῖν> τὸ λοιπόν, 8, 1 <ἐπιστάτης>.

Item in apparatu critico novas proposui conjecturas has: II 4, 26 ὅσον δὲ δὴ χρόνον τὸ ἥγονύμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσεις cf. II 5, 10 ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων ἀνέπλεων ἐμαντὸν στρεψαμι, ὅσον δὲ ἀν habet C, editores

vulgo Matthiaeum secuti scribunt ὅσον δ' οὖν; III 1, 41 πολὺ δρασύτεροι ἔσονται cf. Hell. III 2, 24. IV 5, 16. VII 4, 15, C habet i. ras. εὐθυμότεροι, sed multo breviorem vocem summotam esse rasurae marginibus indicatur; IV 8, 2 σπεῦδοντες [ἐκ τοῦ χωροῦ] ὡς τάχιστα ἔξ<ω> ἐλθεῖν, in C est ἔξιλθεῖν (cf. I 2, 5 ἐπέξενγμένη), sed ἔξ i. ras., spiritum super ε infinitivi ἐλθεῖν pr posuit, ὡς τάχιστα non certam in codicibus sedem habet, in melioribus invenitur ante, in deterioribus post ὡς τάχιστα.

Ab auctoritate codicis C me paullo saepius quam in editione scholis destinate recessisse — exempli gratia pono IV 1, 27. 2, 21. I 2, 13 — fortasse quia 'maior ex longinquo reverentia' erat, cum testimonio eorum qui ante me librum contulerant fidere coactus eram, obiter moneo.

Quid de dialecto Xenophontea et de auxilio rebus orthographicis et grammaticis ab inscriptionibus Atticis repetendo sentiam, in praefatione prioris editionis disserui.

Siglis usus sum his:

C = cod. Par. 1640; ubi error non metuendus erat, litteram addere supersedebam.

C pr = prima codicis C manus.

C₁ = manus correctoris, qui Anabasin ad normam deteriorum exemplaris correxit. Hug plures manus correctrices esse distinguendas contendit, sed ex consilio constanti unum fuisse correctorem colligam. Levioris momenti correctiones sunt quae librario ipsi et vetustiori recentiorive alicui manui debentur. Raro confugi ad:

A = Vaticanus 987, B = Parisinus 1641

D = Oxoniensis, Bodleianus, bibl. Canonicianae n. 39

E = Etonensis, F = Vaticanus 1335

H = Guelferbytanus (Aug. 71, 19)

I. K. L. = Vaticani 990. 143. 96

T = Meermannianus, det. = deteriores libri

Vind. = Vindobonensis V, 95

Ven. M. = Marcianus 511

Z = Mediceus Laur. pl. 55 n. 21.

Scribemam Lignicii mense Aprili a. 1899.

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ *

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

A.

Δαρείον καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, Ι. πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτενε τελευτὴν τοῦ βίου, ἔβούλετο τὰ παῖδες ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν 2 πρεσβύτερος παρὸν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἃς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέροντην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἐλλήνων ἔχων διπλίτας [ἀνέβη] τριακοσίους, ἀρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παροράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ πατέστη 3 εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέροντης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἔξαιτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

“Ο δ’ ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βου- 4 λεύεται διπώς μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βασιλεύσει ἀντ’ ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ

τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. δοτις δὲ ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὡστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι η̄ βασιλεῖ. καὶ τὸν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἵκανοι εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἥθροιξεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, δπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λέβοι βασιλέα.

Ωδες οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν. δπόσας εἰχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε τοῖς φρονράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέροντος ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἥσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέροντος τὸ ἀρχαῖον ἐν βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέροντος προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κῦρον, τὸν μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὸν δὲ ἔξεβαλεν. ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τὸν φεύγοντας συλλέξας στρατευματικοῖς Μιλήτον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειδὴ τοις κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. καὶ αὐτὴ ἀν ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀρχοίσειν στρατευματικοῖς πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἡξίου ἀδελφὸς δὸν αὐτοῦ δοδῆναι οἱ ταῦτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἡ Τισσαφέροντη ἀρχεῖν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὡστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἥσθάνετο, Τισσαφέροντει δὲ ἐνδιμίκες πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὡστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπτε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὡς Τισσαφέροντης (ἔτι) ἐπύγχανεν ἔχων.

8

"Ἄλλο δὲ στρατευματικοῖς αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλεάρχος Δακεδαιμόνιος φυγάς ἦν· τούτῳ συρρευμένος δὲ Κῦρος ἥγασθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μηρίους δαρεικούς. ὃ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατευματικοῖς συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐπι Χερσονήσου δραμάτεος τοῖς Θρᾳκὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὥφελει τοὺς Ἑλληνας· ὃστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἔκονται. τοῦτο δὲ αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατευματικόν.

'Αρίστιππος δὲ δὲ Θετταλὸς ἔνεινος ὃν ἐπύγχανεν αὐτῷ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοῦσιν αὐτιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ἔκεινος [καὶ] τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὗτως περιγενόμενος ἀν τῶν ἀντιστασιωτῶν. δὲ δὲ Κῦρος διδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ δέκα μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιωτὰς πρὸν ἀντῷ συμβουλεύσηται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατευματικόν.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίου ἔνεινον ὃντα ἐκέλευσε 11 λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς ἐς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ὡς πρόγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ.

Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφαλίου καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ἔνεινος ὃντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλέθεν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέροντει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίον. καὶ ἐποίουν οὗτοι οὗτοι.

Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἥδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν II.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβα-
λεῖν παντάπαιον ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀνθροΐζει ὡς ἐπὶ²
τούτους τὸ τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα
καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον
ἥν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι
πρὸς τοὺς ῥήκοι ἀποκέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρά-
τευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδῃ, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ
ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα
[τοὺς ἄλλους] πλὴν δύοσι οἷανοι ἥσαν τὰς ἀκροπόλεις
φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦν-
τας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύ-
εσθαι, ὑποχρέμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ'
ἢ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὸν αὐτοὺς
καταγάγοι οἰκαδε. οὐ δὲ ἥδεως ἐπειθόντο· ἐπίστενον
γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ δύτια παρῆσαν εἰς Σάρ-
δεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρ-
εγένετο εἰς Σάρδεις διπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρό-
ξενος δὲ παρῷν ἔχων διπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους
καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, [Σοφαίνετος
δὲ ὁ Στυμφάλιος διπλίτας ἔχων χιλίους], Σωκράτης δὲ
ὁ Ἀρκαῖος διπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ
ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν διπλίτας, τριακοσίους δὲ
πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἥν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ
Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι
μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

Τισσαφέροντος δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα
ἥγησάμενος εἶναι ἡ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν,
πορεύεται ὡς βασιλέα ἢ εδύνατο τάχιστα ἵππεας ἔχων
ὡς πεντακοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπειλήκουσε
Τισσαφέροντος τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.)
(Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἰρημα δῷματο ἀπὸ Σάρδεων)

καὶ ἔξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρα-
σάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν.
τούτου τὸ εὑρός δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐπὶ τὰ
ἔξενγμένη πλοίους. τούτον διαβὰς ἔξελαύνει διὰ Φρυ-
γίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας δικτὸν εἰς Κολοσσάς,
πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαιμόνα καὶ μεγάλην. ἐν-
ταῦθα ἔμεινεν ἥμέρας ἐπτά· καὶ ἥκει Μένων Θετταλὸς
διπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους,
ἄδηπτας καὶ Αἰνιάνας καὶ Όλυμπίους. ἐντεῦθεν ἔξε-
7 λαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κε-
λαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
εὐδαιμόνα. ἐνταῦθα Κύρος βασίλεια ἥν καὶ παραδει-
σος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθήρευεν
ἀπὸ ἵππου, διπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτὸν τε καὶ
τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου φέει ὁ
Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν
βασιλείων· φέει δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. ἔστι 8
δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ
ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκρο-
πόλει· φέει δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει
εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὑρός ἐστιν
εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων
ἐκδεῖχαι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας,
καὶ τὸ δέρμα ιρεμάσαι ἐν τῷ ἀντρῷ ὅθεν αἱ πηγαί·
διὰ δὲ τούτο δ ποταμὸς οὐλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα 9
Ξέρξης, δτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς [τῇ] μάχῃ ἀπ-
εχθεὶς, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτα τε τὰ βασίλεια καὶ
τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἥμέ-
ρας τριάκοντα· καὶ ἥκει Κλέαρχος δὲ Λακεδαιμονίος
φυγάς ἔχων διπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας
διπλακοσίους καὶ τοξότας Κρῆτας διακοσίους. ἄμα δὲ

καὶ Σῶσις παρῆν δὲ Συρακύσιος ἔχων δπλίτας τριάκοσίους, καὶ Σοφαίνετος Ἀριάδας ἔχων δπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἔξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ 10 αὐτοπαντες δπλίται μὲν μύριοι χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἄμφι τοὺς δισχιλίους.

'Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλιας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Εενίας δὲ Ἀριάδας τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἀδλα ἡσαν στελεγγίδες χρυσαῖ· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δῶδεκα ἐς Κεράμων ἀγοράν, 11 πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα· εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὥφελετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήγουν. δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ 12 Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπινάξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικίου βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κῦρος δοῦναι χρηματα πολλά. τῇ δὲ οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν [καὶ φύλακας] περὶ αὐτὴν Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῇ Κιλισσῃ.

13 Ἐντεῦθεν δὲ ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδας τὸν Σάτυρον 14 θηρεῦσαι οἴνῳ περάσας αὐτὴν. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει

σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάδιον, πόλιν οἰκουμένην, ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται δειηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἔξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέ- 15 λευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὗτοι ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἑκαστον τοὺς ἑαυτούς. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ [ἔξ] ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί· ἐθεώρει οὖν δὲ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς 16 βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἀρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἀρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κινητίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεναλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ 17 πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πύρρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι δλητη τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προείπον τοὺς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξ, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θάττον προιόντων σὺν ιρανυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων 18 φόρος πολὺς, καὶ ἣ τε Κίλισσα ἐφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄντα ἐφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνες σύν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἥλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδούσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόρον ἴδων.) ε.

Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας 19

είκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐν ταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε πάρασάγγας τοιάκοντα ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἑλλησιν ὡς πολεμίαν οὔσαν. ἐντεῦθεν Κύρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν ταχίστην δόδον· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ [στρατιώτας] οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτὸν. Κύρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἔξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας πάρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε πόδες Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαιμονια. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν φέρεται Κύρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέροντην, φοινικιστὴν βασιλείου, καὶ ἔτερόν τινα [τῶν ὑπάρχων] δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβούλευεν αὐτῷ.

21   Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν [δόδος] ἀμάξιτὸς δρθία ἴσχυρῶς καὶ ἀμήχανον εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκάλυνεν. ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβολὴν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δὲ ὑστερούσῃ ἤκειν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπός εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπει ἥσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἥδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἰσὼν τῶν δρέων, καὶ ὅτι τοιήρεις ἤκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταῦλον ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22 Κύρος δ' οὖν ἀνέβη ἐπὶ τὰ δόρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς οὖν οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατέβανεν εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίφροντον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέργχον καὶ πυροὺς καὶ κοινᾶς φέρει. δρος δ' αὐτὸν περιεῖχεν δχνφδν καὶ ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν.

καταβὰς δὲ διὰ τούτου τὸν πεδίον ἤλασε σταθμοὺς 23 τέτταρας παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαιμονα, οὗ ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως· διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως φέλ ποταμὸς Κύδονος δύομα, εὑρος δύο πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἔξελιπον οἱ ἐνοικοῦντες 24 μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον δχνφδν ἐπὶ τὰ δοῃ πλήν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἰσσοῖς.

Ἐπύαξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου 25 πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσούς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τῶν δρῶν τῇ εἰς τὸ πεδίον δύο λόγοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι ὑπὸ τῶν Κιλίκων, οἱ δὲ ὑπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εὑρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα οὐδὲ τὰς δδοὺς είτα πλανωμένους ἀπολέσθαι· ἥσαν δ' οὖν οὗτοι ἐκατὸν δπλίται. οἱ δ' ἄλλοι 26 ἐπει ἥκον, τὴν τε πόλιν τοὺς Ταρσούς διήρπασαν, διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν δργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δ' ἐπει εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἑαυτόν· δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω ἀρείτουν ἑαυτοῦ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ λέναι ἥθελε, πρὸν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. μετὰ δὲ 27 ταῦτα ἐπει συνεγένοντο ἀλλήλοις, Συέννεσις μὲν ἔδωκε Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ ἐκείνων δῶρα ἢ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ στολὴν Περσικήν, καὶ τὴν χώραν μηκέτι διαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ἡρπασμένα ἀνδράποδα, ἥν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

III. Ἐνταῦθα ἔμεινεν δὲ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρᾳ εἰκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν λέναι τοῦ πρόσωπον γάρ ἡδη ἐπὶ βασιλέα λέναι μισθῷ θῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβίάζετο λέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποξύρια τὰ ἐκείνου, ἐπειδὴ αὐτοῖς τοιάντος προσέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἔξεφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὑστερον δὲ ἐπειδὴ ἔγνω διτι οὐδὲν ἡγεμονεῖται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν, καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ δρῶντες ἐθαύμασκον καὶ ἐσιώπων, εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε.

3 "Ἄνδρες στρατιώται, μὴ θαυμάζετε διτι χαλεπῶς φέρω τοὺς παροῦσι πρόγυμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρόδοσος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὓς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἔδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα, καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χεροονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελούντων αὐτὸν ἀνθ' ὃν εὐδειασθον ὑπὲρ ἐκείνου. ἐπειδὲ οὐδὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δῆ μοι ἡ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρῳ φιλίᾳ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνουν φευσάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δὲ οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν δὲ, τι δέῃ πειθομαι. καὶ οὕποτε ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς Ἑλληνας τὴν τινὰν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἐπειδὲ ὑμεῖς ἐμοὶ

οὐ δέλετε πειθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ δὲ, τι ἀν δέῃ πειθομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἀν οἵμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἀν ὁ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὁν οὐκ ἀν ἴκανὸς οἵμαι εἶναι οὔτ' ἀν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἀν ἔχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπῃ ἀν καὶ ὑμεῖς οὔτω τὴν γυνώμην ἔχετε.

Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἵ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες διτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα ποφεύεσθαι ἐπήγνεσαν· παρὰ δὲ Μενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· δὲ λέναι μὲν οὐκ ἥδελε, λάθος δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον. μεταπέμπεσθαι δὲ ἐκέλευνεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη λέναι.

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγών τοὺς δέ ταῦτον στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. "Ἄνδρες στρατιώται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον διτι οὔτως ἔχει πρὸς ὑμᾶς ὕσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνον· οὗτε γὰρ ἡμέρης ἐκείνουν ἔτι στρατιῶται, ἐπειδὴ γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκείνος ἔτι ἡμῖν μισθοδέτης. διτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ὑμῶν οἶδα· ὕστε καὶ μεταπεμπομένους αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυνόμενος διτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐφευσμένος αὐτόν, ἐπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβὼν με δίκην ἐπιθῆ ὃν νομίζει ὑπὲρ ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὅρα εἶναι ἡμῖν παθεύ- 11 δειν οὐδὲ ἀμελεῖν ὑμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλεύεσθαι δὲ, τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἔως γε μένομεν αὐτοῦ

σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως <ώς> ἀσφαλέστατα με-
νοῦμεν, εἴ τε ἡδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως <ώς> ἀσφαλέ-
στατα ἀπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ
γάρ τούτων οὕτε στρατηγοῦ οὕτε ἴδιωτον ὄφελος
12 οὐδέν. δὸς ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἀξιοῦ φίλος ἦ,
χαλεπώτατος δὸς ἔχθρος φίλον πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύ-
ναμιν καὶ πεζῆν καὶ ἵππουν καὶ ναυτικὴν ἦν πάντες
δμοίως δραμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γάρ οὐδὲ πόροι
δοκοῦμεν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ἂντες ἥδα λέγειν δοτε
τις γιγνώσκει ἀριστον εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

13 'Ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου,
λεξοντες δὲ ἐγίγνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπὲκεινοι ἐγκέλευ-
στοι, ἐπιδεικνύντες οἷα εἶη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου
14 γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. εἰς δὲ δὴ εἰπε προσ-
ποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν
'Ελλάδα στρατηγοὺς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα,
εἰ μὴ βούλεται Κλεαρχος ἀπάγειν· τὰ δὲ ἐπιτήδει'
ἀγοράζεσθαι — ἡ δὲ ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρα-
τεύματι — καὶ συσκευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κύρον
αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποκλεοίεν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα,
ἡγεμόνα αἰτεῖν Κύρον δύτις διὰ φιλίας τῆς χώρας
ἀπάξει. ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάτεσθαι
τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφομένους τὰ
ἄκρα, δπως μὴ φθάσωσι μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες
καταλαβόντες, ὃν πολλοὺς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν
ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε.

15 Μετὰ δὲ τοῦτον Κλεαρχος εἶπε τοσοῦτον· 'Ως
μὲν στρατηγήσοντα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μηδεὶς
ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γάρ ἐνορῶ δὲ ἢ ἐμοὶ τοῦτο οὐ
ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ δύν ἀν ἐλησθε πείσομαι ἢ
δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε δτι καὶ ἄρχεσθαι ἐπί-

σταματι ὡς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων. μετὰ 16
τούτου ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐηθειαν
τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, δισπερ πάλιν τὸν
στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ ὡς εὐηθες
εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν πιρὰ τούτου φί λυμανόμεθα τὴν
πρᾶξιν· εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσομεν δύν ἀν
Κύρος διδῷ, τι καλύνει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν κελεύειν
Κύρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γάρ δικοίην μὲν ἀν εἰς τὰ 17
πλοῖα ἐμβαίνειν ἢ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς αὐταῖς τριήρεσι
καταδύῃ, φοβούμην δὲ ἀν τῷ ἡγεμόνι δύν δοίη ἐπεσθαι,
μὴ ἡμᾶς ἀγέγη δθεν οὐκ ἔσται ἔξελθεῖν· βούλοιμην
δὲ ἀν κοντος ἀπίλων Κύρου λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών·
δού δυνατόν ἔστιν. ἀλλ' ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φιλα-
ρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι ἀνδρας ἐλθόντας πρὸς Κύρον 18
οἵτινες ἐπιτήδειοι σὺν Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί¹
βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι· καὶ ἐάν μὲν ἡ πρᾶξις ἢ πα-
ραπλησία οὔπερο καὶ πρόσθεν ἐχρῆτο τοῖς ἔνοισι,
ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν
τούτῳ συναναβάντων· εἰὰν δὲ μείζων ἡ πρᾶξις τῆς 19
πρόσθεν φιληται καὶ ἐπιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνοτέρα,
ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς
φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γάρ καὶ ἐπόμενοι ἀν φίλοι αὐτῷ
καὶ πρόσθυμοι ἐποίμεθα καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἀν ἀπ-
οιμεν· δοτε δὲ ἀν πρὸς ταῦτα λέγη ἀπαγγεῖλαι δεῦρο·
ἡμᾶς δὲ ἀκούσαντας πρὸς ταῦτα βούλευεσθαι.

"Εδοξε ταῦτα, καὶ ἀνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ 20
πέμποντιν οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ.
δὲ ἀπεκρίνατο δτι ἀκούει 'Αβροκόμαν ἔχθρὸν ἀνδρα
ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα
σταθμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι ἐλθεῖν·
καὶ μὲν ἢ ἔκει, τὴν δίκην ἔφη χοήσειν ἐπιθεῖναι αὐ-

τιθ, ἥν δε φύγη, ἡμετερέ εκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα.
21 ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψίᾳ μὲν ἦν ὅτι ἄγει πρὸς βασιλέα, δῆμος δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι· προσαιτούσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιδριον πᾶσι δώσειν οὐδὲ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδριειὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἡκουσεν οὐδὲλες ἐν τῷ γε φανερῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἔξελαντει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὔρος τριά πλεύρα. ἐντεῦθεν ἔξελαντει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὔρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἔξελαντει σταθμοὺς δύο παρασάγγας πεντεκαΐδεκα εἰς Ἰσσούς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδατὴ μονα. ἐνταῦθα ἔμεναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἤρετο δὲ αὐταῖς Ταμὼς Αἴγυπτιος ἐξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αἱς ἐποιόρκει Μίλητον δὲ τισσαφέροντει φίλη ἦν, καὶ συνεπολέμει 3 Κύρῳ. πρὸς αὐτὸν παρῆν δὲ καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἐπτακοσίους ἔχων δηλίτας, ὃν ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὥρμουν παρὰ τὴν Κύρου σκηνὴν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα μισθοφόροι "Ἐλληνες ἀποστάντες ἥλθον παρὰ Κύρον τετρακόσιοι δηλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα.

4 Ἐντεῦθεν ἔξελαντει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἥσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἐσωθεν πρὸς τῆς Κι-

λικίας Συνέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ φεῦ τούτων ποταμὸς Κάρδος δύνομα, εὐρός πλέθρου. ἀπαν δὲ τὸ μέσον τῶν τειχῶν ἥσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν βίᾳ· ἥν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, ὑπεροδειν δὲ ἥσαν πέτραι ἥλιβατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τειχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν πύργοι. ταῦτης δὲνεκα τῆς παρόδου Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως δηλίταις ἀποβιβάσειν [εἰσω καὶ] ἔξω τῶν πυλῶν [καὶ] βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰς φυλάττοις ἐπὶ ταῖς Συρίαις πύλαις, διερ ο ποιήσειν δὲ Κῦρος τὸν Αβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατευμα. Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἡκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ δύντα, ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ βασιλέα ἀπῆλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιῶς.

'Ἐντεῦθεν ἔξελαντει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα σ παρασάγγας πέντε εἰς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ὃν δὲ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ ἐμπόριον δὲ ἦν τὸ χωρίον καὶ ὕδμουν αὐτόθι δηλάδες πολλαί. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· καὶ Ξενίας δὲ Ἀρκάς [στρατηγὸς] τοιούτοις ἀξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπίστας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἰς Κύρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δὲ ἥσαν ἀφανεῖς, διηλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρει· καὶ οὐ μὲν ἥχοντο ὡς δειλοὺς δύντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οὐ δὲ ὄφεταιρον εἰς ἀλώσοιντο.

Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν· 8
Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll. Ed. minor. 2

Απολελοπασιν ἡμᾶς θενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὐ γι μέντοι ἐπιστάσθων δι τούτης ἀποδεδράκασιν· οἵδια γὰρ ὅπῃ οἰχονται· οὕτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδὲ ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἔγω γένο μὲν ἀν παρῇ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βούληται συλλαβὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ τὸ ιέτωσαν, εἰδότες δι τούτους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναικας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερηθοῦνται, ἀλλ' ἀπολήψουν· 9 ταὶ τῆς πρόσθετην ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ δὲ μὲν ταῦτα εἰπεν· οἱ δὲ "Ἐλληνες, εἰ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προδυνυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κύρος ἔξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, ὃντα τὸ εῦρος πλέθρου, πλήρη δὲ ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων [οὐδὲ τὰς περιστεράς]. αἱ δὲ κάμαι ἐν αἷς ἐσκήνων Παρουσάτιδος ἥσαν εἰς ζώνην δεδομέναι· 10 ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Αράδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ εῦρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἥσαν τὰ Βελέσνους βασίλεια τοῦ Συρίας ἀρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα δόσα ὁραι φύουσι. Κύρος δὲ αὐτὸν 11 ἔξέκοψεν καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαΐδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὃντα τὸ εῦρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ὥκεετο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ

Κύρος μεταπεμψάμενος τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἔλεγεν δι τοῦ ἡ δόδος ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἐπεσθαί. οἱ δὲ ποιήσαντες 12 ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἔχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτα εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ίέναι, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ, ἀσπερ τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβάσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου], καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ίόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κύρου. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον. 13 οἱ δὲ ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δάσειν πέντε ἀργυρίου μιᾶς, ἐπάν εἰς Βαβυλῶνα ἥκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἀν καταστήσῃ τοὺς Ἐλληνας εἰς Ιωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἐλληνικοῦ οὐτως ἐπεῖσθη.

Μένων δὲ πρὸν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύρῳ ἢ οὖ, συνελεξε τὸ αὐτοῦ στράτευμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. "Αὐδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, οὕτε κινδυνεύσαντες 14 οὕτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιῶτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἐπεσθαι τοὺς Ἐλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὸν δῆλον εἶναι δι τοῦ οἱ ἄλλοι Ἐλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔκεσθαι, 15 ὑμεῖς δέξετε αἴτιοι εἶναι ἀρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προδυνυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἰσεται Κύρος καὶ ἀποδάσει· ἐπίσταται δὲ εἰ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψήφισωνται οἱ ἄλλοι, ἀπιμεν μὲν ἀπαντες τούμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς μόνοις πειθομένοις [πιστοτάτοις] χρήσεται καὶ εἰς φρουραρχίας καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὐ-

τινος ἀν δέσθε οίδα δι τις φύλου τεύξεσθε Κύρου.
 16 ἀκούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν ποὺν τοὺς
 ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κῦρος δ' ἐπεὶ γόσθετο διαβεβη-
 κυτας, ἥσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν
 εἰπεν· Ἐγὼ μὲν, ὁ ἄνδρες, ἡδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· δῆτας
 δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, η μηκέτι με
 17 Κῦρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι με-
 γάλαις ὅντες ηὔχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ
 θῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας
 διέβαινε· σύνεπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ
 ἄπαν. καὶ τῶν διαβανόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς
 18 ἐβρέχθη ἀνωτέρα τῶν μαστῶν ὅπο τοῦ ποταμοῦ. οἱ
 δὲ Θαψακηνοὶ ἐλεγον δι τοῦ οὐπώποθ' οὗτος δ ποταμὸς
 διαβατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἢ
 τότε Ἀριοκόμας προὶών κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος
 διαβῇ. ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι σαφῶς καὶ ὑποχωρῆσαι
 τὸν ποταμὸν Κύρῳ ώς βασιλεύσοντι.

19 Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς
 ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς
 τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἥσαν καῦμαι πολλὰ
 μεσταὶ σύτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς
 καὶ ἐπεισίτισαντο.

V. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφρά-
 την ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε
 παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ
 τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδίον ἄπαν δμαλές ὠσπερ δά-
 λαττα, ἀφινθίου δὲ πλῆρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνην
 ὑλης ἡ καλάμου, ἄπαντα ἥσαν εὐώδη ὠσπερ ἀγάματα·
 2 δένδρον δ' οὐδὲν ἐνην, θηρία δὲ παντοῖα, πλεῖστοι
 ὄντοι ἄγροι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνησαν
 δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ

τητεῖς ἐνίστε ἐδίσκον. καὶ οἱ μὲν ὄντοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γάρ τῶν ἵππων
 ἔτρεχον θᾶττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοντες οἱ ἵπποι,
 ταῦτὸν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες
 οἱ ἵπποις θηρῷσιν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλι-
 σκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφεῖσι, ἀπαλάτερα
 δέ· στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἐλαβεῖν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν 3
 ἵππων ταχὺ ἐπαύνοντο· πολὺ γάρ ἀπέσπα φεύγοντα,
 τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρους αἰρουσα, ὠσπερ
 λοτίφρ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας ἄν τις ταχὺ ἀνιστῇ
 ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γάρ βραχὺ ὠσπερ πέρδικες
 καὶ ταχὺ ἀπαγορεύοντι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἡδισταὶ ἦν.

Προφεύδομενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας ἀφικνοῦν- 4
 ται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὐρος πλεύραιον.
 ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐφίμη, μεγάλη, ὄνομα δ' αὖτη Κορ-
 σωτή· περιερρεῖτο δ' αὖτη ὅπο τοῦ Μάσκα κύκλῳ.
 ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεισίτισαντο. ἐν- 5
 τεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς καὶ δέκα
 παρασάγγας ἐνενήκοντα τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν
 δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις
 τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποξυρίων ἀπώλετο ὅπο
 λιμοῦ· οὐ γάρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον,
 ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἀπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνοις
 ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν δρύττοντες καὶ ποιοῦντες
 εἰς Βαθυλάνα ἥγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες
 σῖτον ἔχων. τὸ δὲ στράτευμα δ σῖτος ἐπέλιπε, καὶ
 πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾷ ἐν τῷ
 Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπιθὴν ἀλεύρῳν ἡ ἀλφίτων
 τεττάρων σύγλων. δ δὲ σύγλοις δύναται ἔπτ' ὀβολοὺς
 καὶ ἡμιωβέλιον Ἀττικούς· ἡ δὲ καπιθὴ δύο χοίνικας
 Ἀττικὰς ἔχωρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται

7 διεγύγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταθμῶν οὐς πάνυ μακροὺς ἥλαντεν, διπότε ἢ πρὸς ὅδῳ βούλοιτο διατέλεσαι ἢ πρὸς χιλόν.

Καὶ δὴ ποτε στενοχωφίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτον ἐπέστη ὁ Κῦρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀφέστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πύρηντα λαβόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ 8 συνεκβιβάζειν τὰς ἀμάξας. ἐπεὶ δὲ ἐδόκουν αὐτῷ σχολαῖς ποιεῖν, ὡσπερ δργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας, ἐνθα δὴ μέρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. φίψαντες γὰρ τοὺς πορφυροῦς κάνυμεν ὅπου ἔτυχεν ἔκαστος ἑστηκώς, ἵεντο ὡσπερ ἀν δράμοι τις ἐπὶ νίκῃ καὶ μάλα κατὰ πρανοῦς γηλόφου, ἔχοντες τούς τε πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξιφίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτοὺς περὶ τοὺς τραχήλους καὶ φέλια περὶ τὰς χερσῶν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηδήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θᾶττον ἢ ὡς τις ἀν φέτο μετεώρους ἔξεκό- 9 μισαν τὰς ἀμάξας. τὸ δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κῦρος [ῶς] σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπιστισμοῦ ἔνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἔκαθέζετο, νομίζων, ὅσφι θᾶττον ἔλθοι, τοσούτῳ ἀπαρασκευαστοτέρῳ βασιλεῖ μαχεῖσθαι, ὅσφι δὲ σχολαίτερον, τοσούτῳ πλέον συναγείρεσθαι βασιλεῖ στράτευμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν τῇ βασιλέως ἀρχῇ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μηκεσὶ τῶν ὄδῶν καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενής, εἴ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο.

10 Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τὸν ἐρήμοντος σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαιμων καὶ μεγάλη, δύνομα δὲ Χαροπάνθη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἤγόρασαν τὰ

ἐπιτήδεια, σχεδίας διαβαίνοντες ὁδε. διφθέρας ἀς εἶχον στεγάσματα ἐπίμπλασαν χόρτον κούφον, εἴτα συνηγον καὶ συνέσπων, ὡς μὴ ἀκεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὅδῳ· ἐπὶ τούτων διεβαίνον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἰνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ σῖτον μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλεῖστον.

Ἄμφιλεξάντων δέ τι ἐνταῦθα τῶν τέ τον Μένω- 11 νος στρατιῶτῶν καὶ τῶν τον Κλεάρχου δ Κλέαρχος κοίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ὀργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλέαρχος ἐλθὼν 12 ἐπὶ τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν δλίγοις τοῖς περὶ αὐτὸν· Κῦρος δὲ οὕπω ἴμεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιῶτῶν ἔντα λαζανών τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελαύνοντα, ἵησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτὸν ἴμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἴτα πολλοὶ, κραυγῆς γενομένης. δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ 13 στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει εἰς τὰ δύλα· καὶ τὸν μὲν δπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μεῖναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τὸν Θρᾷκας καὶ τὸν ἵππεῖς οὐλῆσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετταράκοντα, τούτων δὲ οἱ πλεῖστοι Θρᾷκες, ἥλαντεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὡστ' ἐκείνους ἐπεπλήγθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ δύλα· οὐ δὲ καὶ ἐστασαν ἀποροῦντες τῷ πρόγματι. δὲ 14 Πρόξενος — ἐτυχε γὰρ ὄστερος προσιὼν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν δπλίτῶν — εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφο-

τέρσων ἄγων ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὃ δὲ ἔχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ διάργον δεήσαντος καταλευσθῆναι πράσις λέγοι τὸ αὐτοῦ πά.
15 θος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. ἐν τούτῳ δ' ἐπήσει καὶ Κύρος καὶ ἐπένθετο τὸ πρᾶγμα εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἦκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ
16 λέγει τάδε. Κλέαρχες καὶ Πρόδρομος καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἑλληνες, οὐκ ἵστε δι, τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακενόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστε-
ρον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἔχόντων πάντες οὗτοι οὓς δράτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἥμαν ἔσονται τῶν
17 παρὰ βασιλεῖς δύντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ πανσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

VI. Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἤχνια ἵππων καὶ κόπρος. ἥκαξετο δ' εἶναι δι στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων, οὗτοι προϊόντες ἔκαινον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον ἦν. Ὁρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων βασιλεῖς καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περσῶν ἐπιθυμούλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, καταλλαγέσ τοις δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ, αὐτῷ δοίη ἐπέιας χιλίους, δι τοὺς προκατακαίστας ἵππέας ἢ κατακαίνοι ἀν ἐνεδρεύσας ἢ ἔδωτας πολλοὺς αὐτῶν ἀν ἔλοι καὶ κωλύσεις τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειν ὃστε μῆποτε δύνασθαι αὐτὸν ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεῖς διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ὡφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευεν αὐτὸν λαμβάνειν
3 μέρος παρ' ἑκάστου τῶν ἡγεμόνων. δο δ' Ὁρόντας νομίσας ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἵππέας γράψει ἐπι-

στολὴν παρὰ βασιλέα δι τοις ἔχων ἵππεις ὡς ἀν δύ-
νηται πλείστους· ἀλλὰ φράσαι τοῖς αὐτοῦ ἵππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνην δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταῦτην τὴν ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ,
ὅς φέτο· δο δὲ λαβὼν Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ 4 αὐτὴν δο Κύρος συλλαμβάνει Ὁρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τοὺς ἀρίστους τῶν περοὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὺς ἐκέλευσεν διπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περοὶ τὴν αὐτοῦ σκηνὴν. οὐ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγα-
γόντες ὡς τρισκυλίους διπλίτας.

Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκάλεσε σύμβουλον, δος 5 γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων. ἐπειδούσας δὲ τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ Ὁρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γάρ ἀπόρθητον ἦν. ἐφη δὲ Κύρον ἄρχειν τοῦ λόγου 6 ἀνδρε. Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἀνδρες φίλοι, διπλας σὺν ὑμῖν βουλευόμενος δι, τι δίκαιον ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περοὶ Ὁρόντα τουτου. τοῦτον γάρ πρῶτον μὲν δὲ ἐμὸς πατήρ ἐδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοῦ· ἐπειδούσας δὲ ταχθεῖς, ὡς ἐφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδε-
σιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα
7 ὃστε δέξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἐδωκα, μετὰ ταῦτα, ἐφη, ὡς 7 Ορόντας, ἐστιν δι, τι σε ἡδίκησα; ἀπεκρίνατο δι τοις οὖν πάλιν δὴ δο Κύρος ἡρώτα· Οὐκοῦν ὕστερον, ὡς αὐτὸς σὺ δομολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος ἀποστάς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν δι, τι ἐδύνω;
ἐφη Ὁρόντας. Οὐκοῦν, ἐφη δο Κύρος, δοστ' αὐτὸν ἔγνως

τὴν σαντοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ ταῦθ' 8 ὀμοιλόγει Ὁρόντας. Τέ οὖν, ἔφη δὲ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπὲρ ἐμοῦ οὐν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὁρόντα δτὶ οὐδὲν ἀδικηθεῖς, ἡρώτησεν δὲ Κῦρος αὐτὸν Ὁμολογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενήσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη Ὁρόντας, ἐκ τούτου πάλιν ἡρώτησεν δὲ Κῦρος. Ἔτι οὖν ἀν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός; δὲ ἀπεκρίνατο δτὶ οὐδὲν εἰ γενοίμην, ὁ Κῦρος, 9 σοὶ γ' ἀν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίκης, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὁ Κλέαρχος, ἀπόφηναι γυνώμην δτὶ σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἀνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιεῖσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δέῃ τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολὴ ἡ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς 10 ἐθελούτας τούτους εῦ ποιεῖν. ταύτη δὲ τῇ γυνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι.

Μετὰ ταῦτα [ἔφη] κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ξώνης τὸν Ὁρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαντεῖς ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἔξηγον αὐτὸν οἵς προσετάχθη ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν οὕπερ πρόσθεν προσεκύνονταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες δτὶ ἐπὶ θάνατον 11 ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρταπάτον σκηνὴν εἰσῆγθη τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηνούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ξῶντα Ὁρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδὲις εἶδε πώποτε οὐδὲ δύπας ἀπέθανεν οὐδὲις εἰδὼς ἔλεγεν· ἥκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδὲις πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

VII. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει διὰ τῆς Βασιλωνίας σταθ-

μοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα.¹ ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἔξετασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευτε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρδως ἥγεισθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἔξετασιν ἄμα τῇ [ἐπιούσῃ] ἡμέρᾳ ἥκουν αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως στρατιᾶς.

Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἑλλήνων συνεβούλευετό τε πᾶς ἀν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρούντων τοιάδε. ²Ως 3 ἀνδρες Ἐλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν [βαρβάρων] συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνονας καὶ κορείτους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. δύπας οὖν ἔσεσθε ἀνδρες ἄξειοι τῆς ἐλευθερίας ἡς κέντησθε καὶ ἡς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὗ γὰρ ἦστε δτὶ τὴν ἐλευθερίαν ἠλούμην ἀν ἀντὶ ἀν ἐχω πάντων καὶ ἀλλων πολλαπλασίων. δύπας δὲ καὶ εἰδῆτε 4 εἰς οἷον ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδὼς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος πολὺ καὶ κορεγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἀν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τὰ ἀλλὰ καὶ αἰσχυνεῖσθαί μοι δοκῶ οὖσις ἡμῖν γνωσσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὅντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὅντων καὶ εῦ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοις ξηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἴμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι.

Ἐνταῦθα Γανλίτης παρὼν φυγάς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρῳ, εἶπεν· Καὶ μήν, ὁ Κῦρος, λέγοντι τινες δτὶ πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εἶναι [τοῦ κινδύνου προσιόντος], δὲ εὖ γένηται τι, οὐ μεμνή-

σεσθαι σέ φασιν· ἔνιοι δὲ οὐδ' εἰ μεμνῆστε καὶ βοὺς
6 λοιο. δύνασθαι ἀνὴρ ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῆ. ἀκούσω
ταῦτα ἐλεξεν δὲ Κῦρος· Ἀλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὃ ἄνδρες,
ἀρχὴ ἡ πατρῷα πόδες μὲν [τὴν] μεσημβρίαν μέχρι οὗ δι
καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πόδες δὲ ἄρχοντες
7 μέχρι οὗ διὰ χειμῶνα· τὰ δὲ ἐν μέσῳ τούτων πάντα
σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ην δὲ ἡμεῖς
νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων
ἐγκυρωτέστεροι ποιῆσαι. ὁστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχο
8 δι, τι δῶ ἐμάστρῳ τῶν φίλων, ἀνὴρ γένηται, ἀλλὰ μη
οὐκ ἔχω Ιωανὸν οἶς δᾶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἐλλήνων καὶ
στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οὖ δὲ ταῦτα ἀκού
σαντες αὐτοὶ τε ἡσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς
ἄλλοις ἐξῆγγελλον.

Ἐλσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν [οἵ τε στρατηγοί] καὶ τῶν
ἄλλων Ἐλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσιν ἔσται,
ἔτιν ιοστήσωσιν. δὲ ἐμπιμπλὰς ἀπάντων τὴν γνῶ
9 μην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι περ
διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὅπισθεν ἐαυτῶν τάττε
σθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὥδε πως
9 ζητεο τὸν Κῦρον· Οἵτι γάρ δοι μάχεσθαι, ὃ Κῦρος
τὸν ἀδελφόν; Νη Δι', ἔφη δὲ Κῦρος, εἴπερ γε Δαρεῖον
καὶ Παρονάστιδός ἔστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ
ἀμαχεῖ ταῦτ' ἐγὼ λήφομαι.

10 Ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν
μὲν Ἐλλήνων ἀσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ
δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρ
βάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ¹¹
τὰ εἶκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἕκατὸν καὶ
εἶκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια,
ἄλλοι δὲ ἡσαν ἐξακισχίλιοι ἵππεῖς, ὃν Ἀρταγέρους

ἥρχεν· οὗτοι δὲ αὖ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι
ἡσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἡσαν ἄρχοντες
[καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] τέτταρες, τριάκοντα μυ
ριάδων ἑκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρωνης, Γωβρύνας,
Ἄρβακης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενή
κοντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἕκατὸν καὶ
πεντήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις
πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δὲ ἡγγελλον πρὸς
13 Κῦρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων [παρὰ με
γάλον βασιλέως] πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
οἱ ὑστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἡγγελλον.
14

Ἐντεῦθεν δὲ Κῦρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἔνα παρα-
σάγγας τρεῖς συντεταγμένων τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ
τῷ Ἐλληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· φέτο γάρ ταύτῃ τῇ
ἡμέρᾳ μάχεσθαι βασιλέα· κατὰ γάρ μέσον τὸν σταθμὸν
τοῦτον τάφρος ἦν δρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὑρόσι δρυγαλ
πέντε, τὸ δὲ βάθος δρυγαλ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15
τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας
μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους.* ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφρά-
την πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τά-
φρου ὡς εἶκοσι ποδῶν τὸ εὑρόσι· ταύτην δὲ τὴν τάφρουν 16
βασιλεὺς ποιεῖ μέγας ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται
Κῦρον προσελαύνοντα. ταύτῃ δὴ [τὴν πάροδον] Κῦρος
τε καὶ ἡ στρατιὰ παρῆλθε καὶ ἐγένοντο εἰσώ τῆς τά-
φρου. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασι-
17 λεύς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἡσαν καὶ ἐπιπον καὶ
ἀνθρώπων ἵχη πολλά. ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν κα-
18

* [Ἐνθα αἱ διάρρηξες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ δέουνται·
εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὑρόσι πλεθυσμαῖς, βαθεῖαι δὲ ἴσχυρας,
καὶ πλοῖα πλεῖ ἐν αὐτοῖς σιταγωγά· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐ-
φράτην, διαλειποντι δὲ ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δὲ ἐπεισιν.]

λέσας τὸν Ἀμπράκιώτην μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἑκαὶ νῆς ἡμέρᾳ πρότερον θυόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμέρῶν, Κῦρος δ' εἶπεν· Οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσὸν τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι· 19 ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκάλυψε βασιλεὺς τὸ Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεροφαίᾳ Κῦρος 20 ἐπορεύετο ἡμελημένως μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ δληγούς ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν δπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμάξῶν ἤγοντο καὶ ὑποξυγίων.

VIII. Καὶ ἡδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγροφάνη πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν δ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἥνινα Πατηγύνας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον χρηστὸς προφανεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἵς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαριῶς καὶ ἐλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὴ πολὺς 2 τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἑλληνες καὶ 3 πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνεδύετο καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἐλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἔξοπλίζεσθαι 4 καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῷ Ἐνφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μέ-

νων δὲ [καὶ] τὸ στρατεύματος εὐώνυμου κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἐστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ελληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖς τε διά Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ ἵππεις τούτου ὅσον ἔξακόσιοι 6 <κατὰ τὸ μέσον>, ὠπλισμένοι θώρακει μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν πεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο*. οἱ δὲ ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ 7 ἵππεις Ἑλληνικάς.

Καὶ ἡδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἥνικα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὁσπερ νεφρέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὑστερον ὁσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. δτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἡστραπτε καὶ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἵππεις μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τὸν εὐώνυμον 9 τῶν πολεμίων· Τισσαφέροντος ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ δπλῆται σὺν ποδήρεσι ἔυλίναις ἀσπίσιν. Αἴγυπτοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δὲ ἵππεις, ἄλλοι τοξόται. πάντες δὲ οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων [ἕκαστον τὸ ἔθνος] ἐπορεύοντο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα 10 συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτε ἐντυγχάνοιεν. ή δὲ γυνώμη ἦν ὡς εἰς

* [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας ψιλαῖς ταῖς πεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν.]

11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλῶντα καὶ διακόφοντα. μέντοι Κῦρος εἶπεν δὲ παλέσσας παρεκελεύετο τοῖς "Ἑλλησι τὴν οραυγῆν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσῃ τοῦτο· οὐ γὰρ οραυγῆν ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχίᾳ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

12 Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Περγαμητοῖς τῷ ἐφιμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταροι τῷ Κλεάρχῳ ἐβρά ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, διτὶ ἑκατὸν βασιλεὺς εἶη· καὶ τοῦτ', ἔφη, κακῷ μεν, πάνυθ' ἡμῖν πεποηταί. δρῶν δὲ δὲ Κλέαρχος τὸ μέσον στριφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πληθεῖ περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως δὲ Κλέαρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο διτὶ αὐτῷ μέλει ὅπως καλῶς ἔχοι.

14 Καὶ ἐν τούτῳ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα δμαλῶς προήγει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ δὲ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεάτο ἐκατέρωθεν ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους 15 καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Σενοφῶντος, Ἀθηναῖος, πελάσας ὡς συνεπιφέρειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἔξακοσιών ἵππεων τάξιν ἐπεμελεῖτο διτὶ ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἦδε αὐτὸν διτὶ μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρ- 22 βάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἥγονται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἷν τοις ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χορή-ζοιεν, ἥμίσει ἀν κρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. καὶ 23

σας Ἀλλὰ δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δὲ τίκτων εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγός ἀπ' ἀλλήλων ἡμίκα ἐπαιάνιξόν τε οἱ Ἑλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοις ἵέναι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πορευομένων ἔξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες οἵον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίξουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δὲ ὡς τινες καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδόύπησαν φόβον ποιοῦντες τοὺς ἵπποις. ποὶν δὲ τρέξενα μετανείσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρφαροι καὶ φεύγοντις. καὶ ἕνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ ἡράτος οἱ Ἑλληνες, ἐβόων δὲ ἀλλήλους μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἐπεσθαι. τὰ δὲ ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. οἱ δὲ ἐπεὶ προϊδοιεν, διίσταντο· ἔστι δὲ δοστις καὶ κατελήφθη ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς. καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδὲ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐπαθεν οὐδὲνς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

Κῦρος δὲ δρῶν τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτὸνς καὶ διώκοντας, ἥδιμενος καὶ προσκυνούμενος ἥδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτῶν, οὐδὲ δὲ ἔξηκθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἔξακοσιών ἵππεων τάξιν ἐπεμελεῖτο διτὶ ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ἦδε αὐτὸν διτὶ μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρ- 22 βάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἥγονται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἷν τοις ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χορή-ζοιεν, ἥμίσει ἀν κρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. καὶ 23

βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς
δύμως ἔξῳ ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐνούμου κέφατος,
ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ
τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς
ἀνάλωσιν.

24 "Ενθα δὴ Κύρος δείσας μὴ δπισθεν γενόμενος
κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν
σὺν τοῖς ἔξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους
καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἔξακοσιλίους, καὶ ἀποκτεῖ-
ναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν
25 ὄρχοντα αὐτῶν. ὡς δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασκείρονται
καὶ οἱ Κύρου ἔξακοσιοι εἰς τὸ διώκειν δομήσαντες,
πλὴν πάνυ δλίγοι ἀμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν
26 οἱ δμοτράπεξοι καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὧν καθορᾷ
βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στήφος· καὶ εὐθὺς οὐκ
ἡνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν Τὸν ἀνδρα δρῶ ἵετο ἐπ' αὐτὸν
καὶ πάσι κατὰ τὸ στέρων καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώ-
ρακος, ὡς φησι Κτησίας δὲ Ιατρός, *⟨ὅς⟩* καὶ ίάσασθαι
αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

27 Παίοντα δὲ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν
δρφταλμὸν βιάλως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς
καὶ Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπὲρ ἐκατέρους, δρόσοι
μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει
παρ' ἐκεῖνῷ γὰρ ἦν· Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ
δοτὸς οἱ ἀριστοὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκεινοτο ἐπ' αὐτῷ.
28 Ἀρταπάτης δὲ διεστότας αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θε-
ράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κύρον, κατα-
29 πηδήσας ἀπὸ τοῦ ὕπου περιπεσεῖν αὐτῷ· καὶ οἱ μὲν
φασι βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κύρῳ,
οἱ δὲ ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην
εἰχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δὲ ἐφέρει καὶ ψέλια

καὶ τὰλλα ὕσπερ οἱ ἀριστοὶ Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
ὑπὸ Κύρου δὲ εὖνοιάν τε καὶ πιστότητα.

(Κύρος μὲν οὖν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὁν Περ-IX.
σῶν τῶν μετὰ Κύρου τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλ-
κῶντας τε καὶ ἀρχειν ἀξιώτατος, μᾶς παρὰ πάντων
δημολογεῖται τῶν Κύρου δοκούντων ἐν πειρᾳ γενέσθαι.
πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὁν δὲ ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ
ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισί, πάντων πάντα
κράτιστος ἐνομίζετο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις παιδεύονται.
ἔνθα πολλὴν μὲν σωφροσύνην καταμάθοι ἀν τις, αἰ-
σχολὸν δὲ οὐδὲν οὔτ' ἀκοῦσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. Θεῶνται 4
δὲ οἱ παῖδες καὶ ὄλλοις ἀτιμαζομένοις· ὅστε εὐθὺς
καὶ ἀκούονται, καὶ ὄλλοις ἀτιμαζομένοις· ὅστε εὐθὺς
παῖδες ὄντες μανθάνουσιν ἀρχειν τε καὶ ἀρχεσθαι.
ἔνθα Κύρος αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιω- 5
τῶν ἐδόκει εἶναι, τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ
ὑποδεεστέρων μᾶλλον πειθεσθαι, ἐπειτα δὲ φιλιππό-
τας καὶ τοῖς ὕποις ἀριστα χοήσθαι· ἔκρινον δὲ αὐ-
τὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ
ἀκοντίσεως, φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον.
ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἐπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ 6
πρὸς τὰ θηραί μέντοι φιλοκινδυνήτατος. καὶ ἀρκτον
ποτὲ ἐπιφερομένην οὐκ ἐτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσῶν κατε-
σπάσθη ἀπὸ τοῦ ὕπου, καὶ τὰ μὲν ἐπαθεν, ὃν καὶ
τὰς ὥτειλὰς εἰχεν, τέλος δὲ κατέκανε· καὶ τὸν πρῶτον
μέντοι βοηθήσαντα πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν.

'Ἐπει δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης 7
Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης καὶ Καππαδοκίας,
στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἵς καθήκει εἰς
Καστρολού πεδίον ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν

αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστου ποιοῦτο, εἰς τῷ σπέσσαυτο καὶ εἰς τῷ συνθοῖτο καὶ εἰς τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύ-
8 δεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις
ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστευον δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰς τις πολέ-
μιος ἐγένετο, σπεισαμένου Κύρου ἐπίστευε μηδὲν ἀν-
9 παρὰ τὰς σπουδὰς παθεῖν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέροντι
ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἔκοῦσαι Κύρου εἵλοντο ἀντὶ
Τισσαφέροντος πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε
10 τοὺς φεύγοντας προεῖσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
ἐπεδείκνυτο (δ) καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἔν ποτε προοῦτο,
ἐπεὶ ἀπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδέ εἰ ἔτι μὲν μείους
γένοιντο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν.

11 Φανερὸς δ' ἦν καὶ εἰς τὰς τι ἀγαθῶν ἢ κακῶν ποιῆ-
σειεν αὐτόν, νικᾶν πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινες
αὐτοῦ ἔξεφερον ὡς εὑχοίτο τοσοῦτον χρόνον ἵην ἔστε
νικόη καὶ τοὺς εῦ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξό-
12 μενος. καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γε ἀνδρὶ
τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐπεδύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ
13 τὰ ἑαυτῶν σώματα προεῖσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ'
ἔν τις εἴποι ὡς τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους εἴα κατα-
γελᾶν, ἀλλὰ ἀφειδέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις
δ' ἦν ἴδεν παρὰ τὰς στειρομένας δόδοντας καὶ ποδῶν
καὶ χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν στερομένους ἀνθρώπους·
ἄστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἐλληνι καὶ βαρ-
βάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεᾶς πορεύεσθαι ὅπῃ τις ἤθε-
λεν, ἔχοντι δὲ προχωρούντι.

14 Τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὀμοιόγητο
διαφερόντως τιμᾶν. καὶ πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος
πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς· στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς
εἰς ταύτας τὰς χώρας οὓς ἔωρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ἡς κατεστρέψετο χώρας,

ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
δούλους τούτων ἀξίως εἶναι. τοιγαροῦν πολλὴ ἦν
ἀφονία αὐτῷ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, διόπου τις
οὗτοι Κύρον αἰσθῆσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην 16
εἰς τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ
παντὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιωτέρως ἕην ποιεῖν τῶν
ἐκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε 17
πολλὰ δικαιώς αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀλη-
θινῷ ἐχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, οἱ
χρημάτων ἔνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἔγνωσαν κερ-
δαλεώτερον εἶναι Κύρῳ καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ
μῆνα κέρδος. ἀλλὰ μὴν εἰ γέ τις τι αὐτῷ προστάξαντι 18
καλῶς ὑπηρετήσειεν, οὐδὲν πώποτε ἀχάριστον εἴασεν
τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν δὴ κράτιστοι ὑπηρέται
παντὸς ἔογον Κύρῳ ἐλέχθησαν γενέσθαι.

Ἐλ δέ τινα δοφῆ δεινὸν ὄντα οἰκουνόμον ἐκ τοῦ 19
δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἡς ἄρχοι χώρας καὶ
προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἀν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ'
ἀεὶ πλείω προσεδίδον· ὥστε καὶ ἡδέως ἐπόνουν καὶ
θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ δὲ ἐπέπατο αὖ τις ἡκιστα Κύρον
ἔκουπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανερῶς πλουτοῦσιν
ἔφαινετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι τοῖς τῶν ἀπο-
κρυπτομένων χρήμασι.

Φίλους γε μὴν δύσους ποιήσαυτο καὶ εἴνους γνοίη 20
ὄντας καὶ ἵκανους κρίνειε συνεργοὺς εἶναι δὲ τι τυγ-
χάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, διμολογεῖται πρὸς
πάντων ιεράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ 21
αὐτὸς τούτο οὕπερ αὐτὸς ἔνεκα φίλων ὥστε δεῖσθαι,
ὧς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς
φίλοις ιεράτιστος εἶναι τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἵκαστον

22 ἐπιθυμοῦντα, δῶρα δὲ πλεῖστα μὲν οἷςαι εἰς γε ἀνὴρ
ἔλλημβανε διὰ πολλά· ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα
23 τοῖς φίλοις διεδίδον, πρὸς τοὺς τρόπους ἑκάστου σκο-
πῶν καὶ δτού μάλιστα δρψη ἔκαστον δεδμενον. καὶ
δσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμου πέμποι τις ἡ ὁς εἰ-
πόλεμον ἡ ὁς εἰς καλλωπισμόν, καὶ περὶ τούτων λέγειν
αὐτὸν ἔφασαν δτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ σῶμα οὐκ ἀν δύνατο
τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους δὲ καλῶς κεκοσμη-
24 μένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομίζου. καὶ τὸ μὲν
τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὐ ποιοῦντα οὐδὲν θαυ-
μαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος ἦν· τὸ δὲ τῇ
ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ προθυμεῖσθαι
χρονίεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ ἀγαστὰ εἶναι.
25 Κύρος γὰρ ἐπειπε βίκους οἴνου ἡμιδεῖς πολλάκις
δπότε πάνυ ἥδυν λάβοι, λέγων δτι οὕπω δὴ πολλοὺς
χρόνους τούτους ἥδιοντι οἴνῳ ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοὶ
ἐπειμψε καὶ δεῖται σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν σὸν
26 οἶς μάλιστα φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβράτους
ἐπειπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
κελεύων τὸν φέροντα. Τούτοις ἥσθη Κύρος· βούλεται
27 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. δπον δὲ χιλδες σπάνιος
πάνυ εἴη, αὐτὸς δὲ δύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμελειαν, δια-
πέμπων ἐκέλευτε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
ἀγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ
28 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε
πορεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὅψεσθαι, προσκαλῶν
τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη οὓς τιμῷ
ῶστε ἔγω μὲν γε ἐξ ὧν ἀκούων οὐδένα κρίνω ὑπὸ
πλειόνων πεφιλησθαι οὔτε Ἐλλήνων οὔτε βαρβάρων.
29 τεκμήριον δὲ τοῦτον καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δού-

λον ὄντος οὐδεὶς ἀπήγει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὁρόντας
ἐπεχειρησε· καὶ οὗτος δὴ δν φέτο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ¹
αὐτὸν ηὔρε Κύρῳ φιλαΐτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασι-
λέως πολλοὶ πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμοιοι
ἄλληλοις ἐγένοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ἑαυτοὺς
ἀγέμενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρῳ ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιω-
τέροις ἀν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ 30
τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενό-
μενον δτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν δρθῶς
ἐδύνατο τοὺς πιστοὺς καὶ εὔνους καὶ βεβαίους. ἀπο-
31 θνήσκοντος γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι
καὶ συντρόπεξοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ Κύρου πλὴν
Ἀριαίου· οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐω-
νύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἥσθετο Κύρον πεπτω-
κότα, ἐφυγειν ἔχων [καὶ] τὸ στράτευμα πᾶν οὖν ἥγεῖτο.)
Λ 'Ενταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
χειρ ἡ δεξιά. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὸν αὐτῷ] διώκων
εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ
Ἀριαίου οὐκέτι ὕστανται ἀλλὰ φεύγοντι σι διὰ τοῦ αὐτῶν
στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν (ἔωθεν) ὀρμάντο.
τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάργαι εἶναι τῆς δόδοι. βασι-
λεὺς δὲ καὶ οἱ σὸν αὐτῷ τά τε ἀλλὰ πολλὰ διαρπά-
ζουσι. καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν
σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι [λαμβάνει]. ἢ δὲ 3
[Μιλησίᾳ ἦν νεωτέρα ἦ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ²
βασιλέα ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἐλλήνων, οἱ ἔτυχον
ἐν τοῖς σκευοφόροις ὅπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες
πολλοὺς μὲν τῶν ἀρπαξάντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ
αὐτῶν ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην
ἔσωσαν καὶ τὰλλα. δπότα έντος αὐτῶν καὶ χρήματα
καὶ ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. / ἐνταῦθα διέσχον 4

ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἐλληνες ὡς τριάντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα νικῶντες], οἱ δὲ ἀφοίζοντες ὡς ἥδη πάντα νικῶντες.]

5   *Ἐπειδὴ* δὲ ἥσθιοντο οἱ μὲν Ἐλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δὲ αὖτις ἤκουσε Τισσαφέροντος ὅτι οἱ Ἐλληνες νικῶσι τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθιον οἰχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττει, δὲ Κλέαρχος ἐβούλευτο Πρόξενον καλέσας, πλησιάτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιεν τινας ὡς παντὶ 6 σθένει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀργέοντας. ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιών πάλιν ὡς ἐδόκει ὄπισθεν, καὶ οἱ μὲν Ἐλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἀπῆγεν, ἢ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ [κατὰ τοὺς Ἐλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσα-
7 φέροντην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. δὲ γὰρ Τισσαφέροντος ἐν τῇ πρώτῃ συνάδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διηλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἐλληνας πελταστάς· διειλαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἐλληνες ἔπαιον καὶ ἤκουσι τοὺς αὐτούς· Ἐπισθέντης δὲ Αμφιπολίτης ἤσχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.

8   'Ο δέ οὖν Τισσαφέροντος ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέψει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἐλλήνων ἔκει συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ 9 διοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπειδὴ δὲ ἥσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἐλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἐλληνες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὄπισθεν

τὸν ποταμόν. ἐν φόρῳ δὲ ταῦτα ἐβούλευοντο, καὶ δὴ 10 φιλοτελείας παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸν σχῆμα κατέστησεν ἀντίτιν τὴν φάλαγγα ὕσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος συνήσειν. ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἐλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθιεν. οἱ δὲ αὖτις βάρβαροι οὐκ ἐδέ- 11 χοντο, ἀλλὰ ἐκ πλεονος ἢ τὸ πρόσθιον ἔφενον· οἱ δὲ ἐπεδίωκον μέχρι κάμης τινός· ἐνταῦθα δὲ ἐστησαν οἱ Ἐλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κάμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὐδὲ 12 ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππων δὲ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον δρᾶν ἐφασαν αλετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτη [ἐπὶ ξύλου] ἀνατεταμένον. ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἔχόφουν οἱ Ἐλληνες, λεί- 13 πουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵπποις· οὐ μὴν ἔτι ἀθροῖοι ἀλλ' ἀλλοι ἀλλοθεν· ἐψιλοῦντο δὲ δὲ λόφος τῶν ἵππων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. δὲ οὖν Κλέαρχος οὐκ 14 ἀνεβίβαξεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλουν ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἔστιν ἀπαγγεῖλαι. καὶ δὲ Λύκιος ἤλασέ τε 15 καὶ ἴδων ἀπαγγέλλει δτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δὲ δτε ταῦτα ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο.

16 'Ἐνταῦθα δὲ ἐστησαν οἱ Ἐλληνες καὶ θέμενοι τὰ διπλαὰ ἀνεπαύσοντο· καὶ ἄμα μὲν ἐθαύμαξον ὅτι οὐδεμίου Κῦρος φαίνοιτο οὐδὲ ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήσει· οὐ γὰρ ἥδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' ἥπαξον ἢ διώκοντα οἰχεσθαι ἢ καταληφόμενον τι προεληλακέναι· καὶ αὐτὸν ἐβούλευοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευο- 17 φόρα ἐνταῦθα ἄγοντο ἢ ἀπίστειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐδίξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ διορη-

18 στὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἰ τι σιτίον ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἶνον ἢς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἰ ποτε σφόδρα τὸ στρατευματικόν λάβοι τις ἔνδεια, διαδιδοίη τοὺς Ἕλλησιν ἥσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιαι [ώς ἐλέγοντο] ἄμαξαι 19 καὶ ταύτας τότε οἱ σύν βασιλεῖς διηρπασαν. ὅση ἄδειπνοι ἥσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἥσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι πρὸν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στρατευματικόν ἀριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκταν διεγένοντο. *§. 6.*

B.

* "Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον διτοῦ Κῦρος οὗτε ἄλλον πέμπει σημανοῦντα δι, τι κρητικοὶ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασμένοις ἢ εἰχον καὶ ἔξοπλισμένοις προιέναι εἰς τὸ πρόσθιν ἔως Κύρῳ συμμετέξειαν. ήδη δὲ ἐν τῷ δρόμῳ ὅντων ἀμα ἥλιψ ἀνέχοντι ἥλθε Προκλῆς δι Τευθρανίας ἄρχων, γερονῶς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς δι Ταμά. οὗτοι ἔλεγον διτοῦ Κῦρος μὲν τεθυηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραιάᾳ φορμῶντο, καὶ λέγει διτοῦ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένοις αὐτούς, εἰ μέλλοιεν θυειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίνεται ἐπὶ Ίωνίας, ὅθενπερ ἥλθε. ταύτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἐφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· 'Ἄλλ' ὁφελει μὲν Κῦρος ξῆν· ἐπει. δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ διτοῦ ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλέα καὶ ὡς δρᾶτε οὐδεὶς εἴτε ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς ήλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἐλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασίλειον καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ

* [Ως μὲν οὖν ἡθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν διτοῦ τὸν Ι. ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ δοσι ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἑλληνες ἐκομιζόμενοι οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κῦρον ξῆν, ἐν τῷ πρόσθιν ὥρᾳ δεδήλωται.]

5 μάχην νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. ταῦτα εἰπὼν
ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρόσιφοι
τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς
τὸς Μένων ἔβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ἔνος Ἀριαίου.
6 Οὐ μὲν φέροντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε τὸ δέ
στρατευμα ἐπορίζετο σῖτον [καὶ ποτὸν] διπας ἐδύνατο
ἐκ τῶν ὑποξυρίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ διονούς
ξύλους δὲ ἔχρωντο μικρὸν προσόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος
οὗ ἡ μάχη ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὐδὲ
ἡνάγκασον οἱ Ἑλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας
παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς
7 ἐυλίναις ταῖς Ἀλγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ
ἄμαξαι ἥσαν φέρεσθαι ἔρημοι <οὖσαι>· οἵς κᾶσι χρώ-
μενοι κρέα ἔψοντες ἤσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Καὶ ἡδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔο-
χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρους κήρυκες οἱ
μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δὲ αὐτῶν Φαλίνος εἰς Ἑλληνην,
δις ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρους ὃν καὶ ἐντίμιας ἔχων
καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ ταξεις
8 τε καὶ διπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν διτι βασι-
λεὺς κελεύει τοὺς Ἑλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ
Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ δπλαὶ ἰόντας ἐπὶ βασι-
9 λέως θύρας ενδικεσθαι ἀν τι δύνωνται ἀγαθόν. ταῦτα
μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως
μὲν ἤκουσαν, δημος δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν ὅτι
οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ δπλα παραδιδόνται· ἀλλ', ἐφη,
ὑμεῖς μέν, ὁ ἀνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε
ὅτι κάλλιστον τε καὶ ἀριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτέκαι
ἥξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, δημος ἵδοι
τὰ λερὰ ἔηηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυμενος.

Ἐνδα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ δὲ Ἀρκᾶς πρεσβύ- 10
ταρος ὃν διτι πρόσθεν ἀν ἀποδάνοιεν ἢ τὰ δπλα παρα-
δοῦσαν· Πρόξενος δὲ δ Θηβαῖος, Ἀλλ' ἐγώ, ἐφη, ὁ
Φαλίνε, θαυμάξω πότερα ὡς ιρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ
δπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δᾶρα. εἰ μὲν γὰρ ως ιρατῶν,
τι δει αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πεί-
σας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τι ἔσται τοῖς στρατιώταις,
εἴαν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε· 11
Βασιλεὺς νικᾶν ἥγεται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε. τις
γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ
ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ
ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐρ'
ὑμᾶς θυνάμενος ἀγαρεῖν δσον οὐδ' εἰ παρέχοι οὐμῖν
δύναυσθε ἀν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθη-
ναῖος εἶπεν· Ω Φαλίνε, νῦν, ὡς σὺ δρᾶς, ήμεν οὐδὲν 12
ἔτιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ δπλα καὶ ἀρετὴ. δπλα μὲν
οὖν ἔχοντες οἰδμεθα ἀν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παρα-
δόντες δὲ ἀν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ
οὖν οἷον τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμὲν δύντα θυμητῶσειν,
ἀλλὰ σύν τοις καὶ περὶ τῶν θυμετρῶν ἀγαθῶν
μαργύρευεθα. ἀκούσας δὲ ταῦτα δ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ 13
εἶπεν· Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔσικας, ὁ νεανίσκε, καὶ
λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὃν, εἰ οἱεὶ
τὴν θυμετρῶν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἀν τῆς βασιλέως
θυνάμενος. ἄλλους δέ τινας ἔφασαν λέγειν θυμαλα- 14
κήρυμένους ὡς καὶ Κῦρον πιστὸν ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ
ἀν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι·
καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἰτ' ἐπ' Ἀλγυπτον στρα-
τεύειν, συρκαταστρέψαιντ' ἀν αὐτῷ.

'Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἡρώησεν εἰ ἡδη 15
ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλίνος δὲ θυμαλαβῶν εἶπεν· Οὗτοι

μέν, ὡς Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δὲ ἡμῖν εἰπὲ τὸν λέγεις. δὸς εἶπεν· Ἐγώ σε, ὡς Φαλίνε, ἀσμενος ἐφακα, οἷμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες· σὺ τε γὰρ Ἑλληνεῖ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες δύσοντος σὺ δρᾶς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πρόδημασι συμβουλευόμεθά σοι τί χοροὶ ποιεῖν περὶ ὃν λέγεις. σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν διτοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἔριστον εἶναι, καὶ δὴ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀναλεγθεῖνον, διτοι Φαλίνος ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως καλεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ δόκιμα παραδοῦναι ἔνυμβουλευμένους ἔνυμβουλευσεν αὐτοῖς τάδε. οὕτω δὲ διτοι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ ἀντὶ ἔνυμβουλευόντος δὲ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπῆγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα ἔνυμβουλευσαι μὴ παραδοῦναι τὰ δόκιμα, δύνασθε εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνες. Φαλίνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῶν ἔστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύσω μὴ παραδιδόναι τὰ δόκιμα· εἰ δέ τοι μηδεμίᾳ σωτηρίᾳ ἔστιν ἐλπὶς ἄκουοντος βασιλέως, ἔνυμβουλευώ σφέσθαι ὑμῖν διπή δυνατόν. Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἄλλα ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῖν δὲ ἀπάγγελλε τάδε διτοι ἡμεῖς οἰδίμεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἀντίξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ δόκιμα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἀμεινον ἀν πολεμεῖν 21 ἔχοντες τὰ δόκιμα ἢ ἄλλῳ παραδόντες. δὸς δὲ Φαλίνος εἶπε. Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἄλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἶπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς διτοι μένοντι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπουδαῖ εἶησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπουδαῖ εἶσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῖν ἀπαγγείλω.

Κλέαρχος δὲ ἔλεξεν· Ἀπάγγελλε τούτου καὶ περὶ τούτου διτοι διτοι δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτα ἔστιν; ἔφη δὲ Φαλίνος. ἀπενοθέη δὲ Κλέαρχος· Ἡν μὲν μένομεν, σπουδαῖ, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος. δὸς δὲ πάλιν ἡρῷησε· Σπουδὰς ἢ πόλεις μὲν ἀπαγγείλω; Κλέαρχος δὲ ταῦτα πάλιν ἀπενοθέντο· Σπουδαῖ μένοντι, ἀπιοῦσι δὲ ἢ προϊοῦσι πόλεμος. διτοι δὲ ποιῆσοι οὐ διεσήμην.

Φαλίνος μὲν δὴ ὠχητο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὸν Ἀριαίου ἥκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον διτοι πολλοὺς φαίη δὲ Ἀριαῖος εἶναι Πλέοσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὓς οὐκ ἀντισχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος· ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἥκειν ἥδη κελεύει τῆς νυκτός. εἰ δὲ μή, αὔριον πρῷ ἀπιέναι φησίν. δὸς δὲ Κλέαρχος εἶπεν· Ἄλλ' οὕτω χορὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἥκωμεν, ὕσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε δοπονον ἄν τι ὑμῖν οἰησθε μάλιστα συμφέρειν. διτοι δὲ ποιῆσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε.

Μετὰ ταῦτα ἥδη ἥλιον δύνοντος συγκαλέσας στρατοὺς τηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ὡς ἀνδρες, θυομένω λέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ιερά· καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο· ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῖν καὶ βασιλέως δὲ Τίγρης ποταμός εστι ναυσιπορος, διτοι οὐκ ἀνυαίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν. οὐδὲ μὲν δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶδόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν· λέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάντιν καλὰ ἡμῖν τὰ ιερὰ ἔην. ὁδε οὖν χορὴ ποιεῖν· ἀπιόντας δειπνεῖν διτοι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποεύγματα· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ ἐπεισθε

τῷ ἡγονυμένῳ, τὰ μὲν ὑποξύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ πο-
ταμοῦ, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ στρα-
τηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ το-
λοιπὸν δὲ μὲν ἥρχεν, οἷς δὲ ἐπειθούντο, οὐχ ἐλόμενοι,
ἀλλὰ δρῶντες ὅτι μόνος ἐφόδνει οἶς δεῖ τὸν ἄρχοντα
οἱ δὲ ἄλλοι ἀπειδοὶ ἦσαν.*

7   Ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν
Θρᾷξ ἔχων τοὺς τε ἵππεας τοὺς μεθ' ἐαυτοῦ εἰς τε-
ταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρᾳκῶν ὡς τριακοσίους ἥ-
τομόλησε πρὸς βασιλέα.

8   Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἥρετο κατὰ τὰ παρηγ-
γελμένα, οἷς δὲ εἴποντο· καὶ ἀφικοῦνται εἰς τὸν πρῶ-
τον σταθμὸν παρ' Ἀριαῖον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν
ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν ταῖς θέμενοι τὰ ὅπλα
ἔνυκτον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων παρ'
Ἀριαῖον· καὶ ὥμοσαν οἵ τε Ἑλληνες καὶ δὲ Ἀριαῖοι
καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μάτε προδώσειν ἄλλη-
λους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι· οἷς δὲ βάροβαροι προσδώμοσαν
9 καὶ ἥρησεσθαι ἀδόλως. ταῦτα δὲ ὥμοσαν, σφράξαντες
ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριόν εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἑλ-
10 ληνες βάπτοντες ἕιρος, οἱ δὲ βάροβαροι λόγχην. ἐπεὶ
δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν δὲ Κλέαρχος· Ἄγε δὴ, ὁ
Ἀριαῖος, ἐπεικερ δὲ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἥμιν,
εἰπὲ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον
ἀπιμεν ἥνπερ ἥλθομεν ἢ ἀλλην τινὰ ἐννενοητέναι δο-
11 ιεῖς δόδον πρείτω. δὲ εἶπεν· Ἡν μὲν ἥλθομεν

6   * [ἄριθμὸς τῆς ὁδοῦ ἦν ἥλθον ἔξι· Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχι
τῆς μάχης σταθμὸι τρεῖς καὶ ἐννήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ ἔξακιστήλαιοι
καὶ μόνιοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στά-
διοι ἔξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]

ἀπιόντες παντελῶς ἀν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει
γάρ οὖν ὑμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. ἐπτακαίδεκα γάρ
σταθμῶν τῶν ἔγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώ-
ρας οὐδὲν εἶχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἥμεν
διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. οὖν δὲ ἐπινοοῦμεν
πορεύεσθαι μακροτέραν μέν, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐκ
ἀπορήσομεν. πορευτέον δὲ ὑμῖν τοὺς πρώτους σταθ- 12
μοὺς ὡς δὲν δυνάμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλεῖστον
ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γάρ
ἄπαιξ δύο ἡ τριῶν ἡμερῶν δόδον ἀπόσχωμεν, οὐκέτι
μη δύνηται βασιλεὺς ὑμᾶς καταλαβεῖν. διλύγω μὲν γάρ
στρατεύματι οὐ τοιλήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δὲ ἔχων
στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἵσως δὲ καὶ
τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταῦτην, ἔφη, τὴν γνώμην
ἔκω ἔγωγε.

“Ἡν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13
ἢ ἀποδῶνται ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατηγῆσε
κάλλιον. ἐπεὶ γάρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ
ἔκοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἥξειν ἄμα ἥλιῷ δύνοντι
εἰς κώμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ
ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους 14
ὅραν ἵππεας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἵ μη ἐτυχον ἐν
ταῖς τάξεσιν ὅντες εἰς τὰς τάξεις ἐθεούν, καὶ Ἀριαῖος,
εινύγχανε γάρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι ἐτέρωτο,
καταβὰς ἐθωρακίετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν δὲ ὁπλι- 15
ζούντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκοποὶ διτι οὐχ
ἱππεῖς εἰεν ἀλλ' ὑποξύγια νέμοιντο. καὶ εὐθὺς ἔγνω-
σαν πάντες ὅτι ἔγγυς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς.
καὶ γάρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω.

Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἥγεν· 16
ἥδει γάρ καὶ ἀπειρηστας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀστούς
Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll. Ed. minor. 4

δοντας· ἥδη δὲ καὶ δψὲ ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
φυλαττόμενος μὴ δοκοίη φεύγειν, ἀλλ' εὐθύνωσιν ἄγων
ἄμα τῷ ἥλιῳ δυομένῳ εἰς τὰς ἐργυτάτω κώμας τοὺς
πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρκαστο ὑπὸ³
τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινὶ⁴
ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὑστεροὶ σκοταῖοι προσιόντες
ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ηὐλίξοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν
ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὡστε καὶ τοὺς πολεμίους
ἀκούειν· ὡστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ
ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστε-
18 ραίᾳ ἐγένετο· οὕτε γάρ οὐκοῦνγιον ἐε' οὐδὲν ἐφάνη
οὕτε στρατόπεδον οὕτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ
επλάγη δέ, ὡς ξοκε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἵσ τῇ ὑστεραίᾳ ἐπραττε.
19 προούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὼς
20 φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
Ἡλεῖον, διὸ ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄφι-
στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν ιηρούξαντα διτι
προαγορεύοντιν οἱ ἄρχοντες, δις δὲν τὸν ἀφέντα τὸν
ὅνον εἰς τὰ ὄπλα μηρύσῃ, διτι λήφεται μισθὸν τάλαν-
21 τον. ἐπει δὲ ταῦτα ἐκηρούχθη, ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται
ὅτι κενὸς δι φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. ἄμα δὲ
δρόφρω παρηγγειλεν δι Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα
τίθεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἥπερ εἰχον διτι ἦν ἡ μάχη.
III. "Ο δὲ δὴ ἐγραψα διτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ,
τῷδε δῆλον ἦν. τῇ μὲν γάρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπτῳ
τὰ ὄπλα παραδιδόνται ἐκέλευνε, τότε δὲ ἄμα ἥλιῳ ἀνα-
2 τέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δὲ ἐπει
ἥλιον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐξήτουν τοὺς ἄρχοντας.

ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν
τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπᾶν εἶπεν τοὺς προφύλακες κε-
λεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι δὲν σχολάσῃ. ἐπει δὲ
δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα ὡς [καλῶς ἔχειν] δρᾶσθαι
πάντῃ φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς τῶν δπλων δὲ μη-
δένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐ-
τός τε προηλθε τούς τε εύοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐε-
δεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις
στρατηγοῖς ταῦτα ἐφράσεν. ἐπει δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγ-
γέλους, ἀνηράτα [πρῶτα] τι βούλοιντο. οἱ δὲ ἐλεγον
διτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἀνδρες οἵτινες ἵκανοι ἔσον-
ται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ
τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῦ. δ δὲ ἀπεκρίνατο·
"Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ διτι μάχης δεν πρῶτον· ἄρι-
5 στον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' δ τοιλάχσων περὶ σπονδῶν
λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον. ταῦτα ἀκού-
σαντες οἱ ἄγγελοι ἀπίλαυνον, καὶ ἥκοιν ταχύ· φ καὶ
δῆλον ἦν διτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἡ ἄλλος τις φ
ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἐλεγον δὲ διτι εἰκότα δο-
κοίεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἥκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ
αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξονσιν ἔνθεν ἔξουσι
τὰ ἐπιτήδεα. δ δὲ ἥκοτα εἰτι αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι τ
σπένδοιτο τοῖς ιοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ἡ καὶ τοῖς ἄλλοις
ἔσσοιντο σπονδαί. οἱ δὲ, "Απασιν, ἐφρασαν, μέχρι δὲν
βασιλεῖ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελθῆ. ἐπει δὲ ταῦτα εἴπον, 8
μεταστησάμενος αὐτοὺς δι Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ
ἐδίκει τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχὺ [τε] καὶ καθ' ἡσυ-
χίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. δ δὲ 9
Κλέαρχος εἶπε· Δοκεῖ μὲν καμόι ταῦτα· οὐ μέντοι
ταχὺ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω ἔστ' ἀν δικήσωσιν
οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδέξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·

οἷματι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόρον παρέσσεσθα. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπῆγγελλεν δὲ τι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τάπιτηδεια.

- 10 Καὶ οὐ μὲν ἡροῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπουδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὡπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὄντας πλήρεσιν ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φουνίκων οὐ ηρόισκοντο ἐκπεπτωκότες, τοὺς δὲ 11 καὶ ἔξεκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερῷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκούῃ τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον ἔπαισεν ἄν, καὶ ἄμα αὐτὸς προσελάμβανεν εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνην εἶναι 12 μὴ οὐ συσπουδάζειν. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸν οἱ <εἰς> τριάκοντα ἔτη γεροντες· ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον ἐδό- φων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13 πολὺ δὲ μᾶλλον δὲ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μὴ αἰεὶ οὕτω πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὄντας· οὐ γὰρ ἦν ἅρα οὐα τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἥδη πολλὰ προφανοῖτο τοῖς Ἑλλησι δεινὰ εἰς τὴν πορείαν, τούτου τον ἔνεκα βασιλέα ὑπώπτευεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὄντως ἀφεικέναι.

- 14 Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῷην δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φουνίκων καὶ ὅξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φουνίκων οἵας μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ιδεῖν τοῖς οἰκεῖταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπό-

λεκτοί, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ θύψις ἡλέκτρου οὐδὲν διέφερεν· τὰς δέ τινας ἔηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἥδυ μέν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ 16 φοῖνικος πρῶτον ἐφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἔθαυμαζον τό τε εἶδος καὶ τὴν ἴδιότητα τῆς ἥδου ηγούντος. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. δὲ δὲ φοῖνιξ γέθεν ἔξαιρεθείη δὲ ἐγκέφαλος δῆλος ηὐαίνετο.

'Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου 17 βασιλέως ἦκε Τισσαφέροντος καὶ δὲ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἴποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἐλεγε πρῶτος Τισσαφέροντος δὲ' ἐρωμένεώς τοιάδε. 'Ἐγώ, ὁ ἀνδρες Ἑλληνες, γείτων οὐκῶν τῇ 18 Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἰδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμφιχονα πεπτωκότας, εὑρημα ἐποιησάμην εἰς πας δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἀν οὐκ ἀγαρίστως μοι ἔχειν οὗτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα 19 δὲ γνοὺς ἥτοι μην βασιλέα, λέγων αὐτῷ δὲ τι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, δὲ τι αὐτῷ Κύρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα καὶ βοηθείαν ἔχων ἄμα τῇ ἀγγελλα ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφηγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς ἔνν Κύρῳ βαρβάρους ἐδιάκει σὺν τοῖςδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετο 20 μοι βουλεύσεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρα-

τότερον ἢ ἔάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ
διαπορᾶξασθαι.

- 21 Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἑλληνες ἐβουλεύοντο
καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὐτε
συνήθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὕτε ἐπορευό-
μεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος
ηὔρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἰσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύ-
22 ουσ λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἥδη
αὐτὸν ἐῳδῷμεν ἐν δεινῷ δυντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς
καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτὸν, ἐν τῷ πρόσθεν χούντῃ
23 παρέχοντες ὑμᾶς αὐτὸνς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος
τέθνηκεν, οὐτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὐτὲ
ἔστιν διον ἐνεκα βουλούμεθα ἀν τὴν βασιλέως χώραν
κακῆς ποιεῖν, οὐδὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀν ἐδέλοιμεν,
πορευούμεθα δ' ἀν οἰκαδε, εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποῖ
ἀδικοῦντα μέντοι πειρασθεθα σὸν τοῖς θεοῖς ἀμ-
νασθαι· ἔάν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ
καὶ τούτον εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησθεθα εὖ ποι-
24 οῦντες. δὲ μὲν οὗτος εἶπεν· ἀκούσας δὲ δὲ Τισσαφέ-
νης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν
τὰ παρ' ἔκείνου· μέχρι δ' ἀν ἐγὼ ἦκα αἱ σπουδαὶ
μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν.
- 25 Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἤκεν· ὁσδ' οἱ
Ἑλληνες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἥμαν ἔλεγεν δι
διαπεπραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
σφῆσιν τὸν Ἑλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
ὡς οὐκ ἄξιον εἴη βασιλεῖ ἀφεῖναι τὸν ἐφ' ἔαυτὸν
26 στρατευσαμένονς. τέλος δὲ εἶπε· Καὶ νῦν ἔξεστιν
ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἥμαν η̄ μὴν φιλίαν παρέξειν
ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα
ἀγορὰν παρέχοντας· διον δ' ἀν μὴ η̄ πρίασθαι, λαμ-

βάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς 27
δὲ αὖ ὑμῖν δεήσει διδόσαι ἢ μὴν ποφεύσεσθαι ὡς διὰ
φιλίας ἀσινῶς σῖτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας δοπόταν μὴ
ἀγορὰν παρέχωμεν· η̄ν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ψυνο-
μένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὥμοσαν 28
καὶ δεξιὰς ἔδοσαν αὐτὸν Τισσαφένης καὶ δι τῆς βασιλέως
γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ
λοχαργοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ 29
ταῦτα Τισσαφένης εἶπεν· Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς
βασιλέα· ἐπειδὸν δὲ διαπορᾶξωμαι ἢ δέομαι, ἥξω
συσκευασμένος ὡς ἀπέξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
αὐτὸς ἀπίστην ἐπὶ τὴν ἐμαντοῦ ἀρχῆν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφένην οὖ τε Ἑλ-IV.
ληνες καὶ δι Αριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
ἥρας πλείους ἢ εἰκοσιν. ἐν δὲ ταῦταις ἀφικοῦνται
πρὸς Αριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, παρεθάρουνόν
τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μη-
σικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπιστρατείας
μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων. τούτων δὲ 2
μηνομένων ἐνδῆλοι η̄σαν οἱ περὶ Αριαῖον ηττον προσ-
έχοντες τοῖς Ἑλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ διὰ τοῦτο
τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ
προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρα-
τηγοῖς· Τί μένομεν; η̄ν οὐκ ἐπιστάμεθα δι τι βασιλεὺς
ἡμᾶς ἀπολέσαι ἀν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα καὶ τοῖς
ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύ-
ειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάργεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρ-
θαι αὐτῷ τὸ στράτευμα· ἐπῆν δὲ πάλιν ἀλισθῇ αὐτῷ
η̄ στρατιά, οὐκ ἔστιν δπως οὐκ ἐπιδῆσται ἡμῖν. ἶσως 4
δέ που η̄ ἀποσκάπτει τι η̄ ἀποτειχίζει, ὡς ἀπορος η̄ η̄

δδός. οὐ γάρ ποτε ἔκών γε βουλησεται ἡμᾶς ἐλθόντα
εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγεῖλαι ὡς ἡμεῖς τοσούδε Ṅντε
ἔνικῶμεν τὸν βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις αὐτοῦ καὶ κατα-
5 γελάσαντες ἀπῆλθομεν. Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο το-
ταῦτα λέγοντιν· Ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα
ἔννοιῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμῳ
ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπουδὰς ποιεῖν. ἐπειτα πρῶτοι
μὲν ἀγορὰν οὐδὲνς παρέξει ἡμῖν οὐδὲ δῆθεν ἐπιστιού-
μεθα· αὐτὸις δὲ δὴ ὁ ἡγησόμενος οὐδὲνς ἔσται· καὶ ἡμι-
<ἄν> ταῦτα ποιούντων ἡμῖν εὐθὺς Ἀριαῖος ἀποστάτη-
ῶστε φίλος ἡμῖν οὐδὲνς λελείψεται, ἀλλὰ καὶ οἱ προ-
6 οὖθεν ὄντες πολέμοις ἡμῖν ἔσονται. ποταμὸς δ' εἰ μὲν
τις καὶ ἄλλος ἔφα ἡμῖν ἔστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν
δ' οὖν Ἔνθρακην εἰδομεν δητὶ ἀδύνατον διαβῆναι οὐ-
λυντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἀν μάχεσθαι γε δεῖ
ἐπιπεῖς εἰσιν ἡμῖν ἔνυμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἐπιπεῖ-
7 εἰσιν [οἱ] πλεῖστοι καὶ πλείστου ἄξιοι· ὕστε υικῶντες
μὲν τίνα ἀν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ οὐδένα
οἰδόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, φῶ οὐτῷ
πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἰπερ προδυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
λέσαι, οὐκ οἶδα δητὶ δεῖ αὐτὸν δομόσαι καὶ δεξιὰν
δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ
ἀπιστα ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαῦτα
πολλὰ ἔλεγεν.

8   'Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέοντος ἔχων τὴν ἑαυτοῦ
δύναμιν ὃς εἰς οἶκον ἀπιών καὶ Ὁρόντας τὴν ἑαυτοῦ
δύναμιν· ἥγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ
9 γάμῳ. ἐντεῦθεν δὲ ἥδη Τισσαφέοντος ἥγονυμένου καὶ
ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι-
αῖος τὸ Κύρον βαρβαρικὸν ἔχων στρατευμα ἄμα Τισσα-
φέοντει καὶ Ὁρόντα καὶ ἔνιεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκε-

10 τοις. οἱ δὲ Ἑλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὺς ἐφ' ἔντινων ἔχωρον ἥγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο
δὲ ἐκάστοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλέον·
ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφότεροι ὥσπερ πολεμίους ἀλλήλους,
καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίστετο δὲ καὶ ἔν-
11 λιξόμενοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα
ἔυλλεγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο
ἐχθροῖς παρεῖχε.

Διελθόντες δὲ τρεῖς σταθμοὺς ἀφίκοντο πρὸς τὸ
Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρῆλθον [εἰσω] αὐτοῦ.
ἡν δὲ φωδομημένον πλίνθοις διπταῖς ἐν ἀσφάλτῳ κει-
μένων, εὔρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
δὲ ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασάγγων· ἀπεῖχε δὲ Βαρυ-
λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
13 δύο παρασάγγας διπτώ· καὶ διεβήσαν διώρυχας δύο,
τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἔξευρημένην πλοίοις ἐπτά·
αὗται δὲ ἥσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ-
τημητο δὲ ἔξ αὐτῶν καὶ τάφοι ποτε τὴν χώραν, αἱ
μὲν πρῶται μεγάλαι, ἐπειτα δὲ ἐλάττων· τέλος δὲ καὶ
μικροὶ ὅχετοι, ὥσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς
φύσις ἦν μεγάλη καὶ πολύτιμος ἦν ὄνομα Σιτ-
τάκη, ἀπέχοντα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαΐδεκα.
οἱ μὲν οὖν Ἑλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς
14 παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων
δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα·
οὐ μέντοι καταφανεῖς ἥσαν. μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἐτυ-
χον ἐν περιπάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὅπλων Πρόξενος καὶ
Ξενοφῶν· καὶ προσελθόντες ἀνθρωπός τις ἥρατης τοὺς
προφύλακας ποὺ ἀν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μέ-
νινα δὲ οὐκ ἔζητει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ἀν τοῦ

16 Μένωνος ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν δτι αὐτῷ εἰμι δν ἔγειτε, εἶπεν δ ἄνθρωπος τάδε. "Ἐπειψέ μοι Ἀριαῖος καὶ Ἀρτάξος, πιστοί δυτες Κύρῳ καὶ ὑμῖν εὖνοι, καὶ κελεύοντι φυλάττεσθαι μὴ ὑμῖν ἐπιθῶνται τῆς υπερτός οἱ βάρβαροι· ἔστι δὲ στρατευμα πολὺν ἐν 17. τῷ πλησίον παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ πέμψαι κελεύοντι φυλακήν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν λῦσαι Τισσαφέροντης τῆς υπερτός, ἐὰν δύνηται, ὡς μὴ διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε 18 τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγοντιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν δ λέγει. δ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο.

19 Νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὃς οὐκ ἀκόλουθα εἶη τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ τὸ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον γάρ δτι ἐπιτιθεμένους η νικᾶν δεήσει η ἡττᾶσθαι. ἐὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυραν; οὐδὲ γάρ ἀν πολλαὶ γέφυραι 20 ὁσιν ἔχοιμεν ἀν δποι φυγόντες ημεῖς σωθῶμεν. ἐὰν δὲ ημεῖς νικῶμεν, λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι δποι φύγωσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν δυτῶν πέραν οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας.

21 Ἀκούσας δὲ δ Κλέαρχος ταῦτα ἥρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη χώρα η ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. δ δὲ εἶπεν δτι πολλὴ καὶ καῦμαι ἔνεισι καὶ 22 πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη δτι οἱ βάρβαροι τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψαιεν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ "Ἐλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μειναίεν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἔνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἔνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν

μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὕσης καὶ τῶν ἐργα-
σομένων ἐνόντων· εἶτα καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο εἰ-
τις βούλοιτο βασιλέα κακᾶς ποιεῖν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυ- 23
ραν ὅμως φυλακὴν ἐπειψαν· καὶ οὕτε ἐπέθετο οὐδεὶς
οὐδαμόθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἥλθε τῶν
πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ δὲ 24
ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλού-
σιος τριάκοντα καὶ ἐπτά ὡς οἶνον τε μάλιστα πεφυλαγ-
μένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέροντος
Ἐλλήνων ὡς διαβαίνοντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ
ταῦτα μὲν ψευδῆ η· διαβαίνοντων μέντοι δ Γλοῦς
αὐτῶν ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εὶς διαβαίνοιεν τὸν
ποταμὸν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ὥστε ἀπελαύνων.

Απὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτ- 25
ταρας παρασάγγας εἶκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν,
τὸ εὑρός πλέθρον· ἐπῆν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα
φκεῖτο πόλις μεγάλη ὄνομα Θριάς· πρὸς ην ἀπήντησε
τοῖς "Ἐλλησιν δ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθοις ἀδελφόδες
ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων
ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ έαυτοῦ στρά-
τευμα παρερχομένους τοὺς "Ἐλληνας ἔθεώρει. δ δὲ 26
Κλέαρχος ἤρετο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ
ἄλλοτε ἐφιστάμενος· δσον δ' οὖν χρόνον τὸ ἥρούμενον
τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσεις, τοσοῦτον ην ἀνάγκη
χρόνον δι' δλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι τὴν ἐπί-
στασιν· ὥστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς "Ἐλλησι
δόξαι πάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπλῆθαι
θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας 27
σταθμοὺς ἐρήμους ἔξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
Παρυσάτιδος κώμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητρός.

ταύτας Τισσαφέροντος Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοὺς Ἑλλησιν ἐπέτρεψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῷην δὲ σίτος 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρχομούς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι τὸν Τύροντα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις φίλετο μεγάλη καὶ εὐδαιμων ὄνομα Καιναῖ, ἐξ ἣς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὑρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθῃ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποφίᾳ μὲν 2 ἡσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμίᾳ ἐφαίνετο ἐπιβούλη. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ ἔνγγενέσθαι τῷ Τισσαφέροντι καὶ εἰ πως δύνατο παῦσαι τὰς ὑποφίας πρὸν ἐξ αὐτῶν πολεμον γενέσθαι· καὶ ἐπευφέν τινα ἐροῦντα διτι ἔνγενέσθαι αὐτῷ χρῆσι. ὃ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευνεν ἦκειν.

3 Ἐπειδὴ δὲ ἔνυηλθον, λέγει δὲ Κλεάρχος τάδε. Ἐγώ, ὁ Τισσαφέροντι, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μηδ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε δρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς 4 δρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε σαφῶς οἶδα διτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, δπως εἰ δυναίμεθα ἔξελοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. 5 καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ἥδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποφίας διτι φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι πρὸν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλιοντας οὔτ' αὐτὸν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων

συνουσίας μάλιστα παύεσθαι ἥκω καὶ διδάσκειν σεβούλομαι ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὁρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον 7 μὲν γὰρ καὶ μέριστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι καλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· δστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληθώς, τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἀν εὐδαιμονίαμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὔτ' οἶδα ἀπὸ ποίου ἀντέχους οὔτε δύοι ἢν τις φεύγων ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον *(εὖ)* σκότος ἀποδραίη οὔθ' δπως ἀν εἰς ἔχοντον χωρίον ἀποσταίη. πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἶσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν [τε καὶ τῶν] ὅρκων οὔτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπῶν σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέριστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ὅδος εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὅδος· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10 καὶ μανέντες σε κατακτείναμεν, ἄλλο τι [ἄν] ἡ τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλέα τὸν μέριστον ἐφεδρον πολεμήσομεν; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἵων δὲν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11 φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἵκανώτατον εἶναι εὑ ποιεῖν δην βούλοιτο· σὲ δὲ νῦν δρῶ τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαντοῦ [χώραν] σφίζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἥ Κῦρος πολεμίᾳ ἐχρῆτο, σοὶ ταῦτην ἔνυμαχον οὖσαν. τούτων δὲ τοιούτων τίς οὔτω μαίνεται δστις οὐ βούλεται σοὶ φίλος εἶναι; ἀλλὰ μηδὲν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὅν

13 ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ὑμῖν εἶναι. οἴδα
μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς δύντας, οὓς νομίζω
ἀν σὸν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν
οἴδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔδυνη πολλὰ
τοιαῦτα εἶναι, ἢ οἷμαι δὲν παῦσαι ἐνοχλοῦντα δὲν τῇ
ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αλγυπτίους δέ, οὓς μάλιστα ὑμᾶς
γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ δρῶ ποιός δυνάμει συμ-
μάχῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἀν πολάσαισθε τῆς νῦν σὺν
14 ἐμοὶ οὖσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ
εἰ μὲν βούλοιο φίλος ὡς μέγιστος ἀν εἴης, εἰ δέ τις
σε λυποίη, ὡς δεσπότης *[Ἄν]* ἀναστρέφοιο ἔχων ὑμᾶς
ὑπηρέτας, οἴσι οὐκ ἀν μισθοῦ ἔνεκα ὑπηρετοῦμεν
ἀλλὰ καὶ τῆς κάριτος ἦν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοῦ ἀν
15 ἔχοιμεν δικαιώσ. ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμομένῳ
οὗτῳ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ὑμῖν ἀπιστεῖν ὥστε
καὶ ἥδιστ’ ἀν ἀκούσαιμι *[τὸ ὄνομα]* τίς οὕτως ἐστὶ²⁰
δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι λέγων ὡς ὑμεῖς σοι
ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε. Τι-
σαφέροντος δὲ ὁδε ἀπημετρήη.

16 'Αλλ' ἥδομαι μέν, ὁ Κλέαρχε, *[καὶ]* ἀκούων σου
φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ²¹
κακὸν βουλεύοις, ἅμα ἐν μοι δοκεῖς καὶ σαντῷ κακο-
νούς εἶναι. ὡς δὲ ἀν μάθης ὅτι οὐδὲ ἀν ὑμεῖς δικαιώσ
17 οὕτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ
γὰρ ὑμᾶς ἐβούλομεθα ἀπολέσαι, πότερον σοι δοκοῦμεν
ἴπετον πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεξῶν ἢ διλίσεως ἐν ἢ
ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἵκανοι εἰλημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ
18 οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτί-
θεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν
πεδία ἢ ὑμεῖς φίλια δύντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύ-
εσθε, τοσαῦτα δὲ δρῆ δρᾶτε ὑμῖν δύντα πορευτέα, ἢ

ἥμιν ἔξεστι προκαταλαβούσιν ἀπορα ὑμῖν παρέχειν,
τοσοῦτοι δὲ εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὃν ἔξεστιν ὑμῖν ταμιεύ-
εσθαι δύσσοις *[Ἄν]* ὑμᾶν βουλήμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ
δὲ αὐτῶν οὓς οὐδὲ ἀν παντάπασι διαβάλλετε, εἰ μὴ ὑμεῖς
ὑμᾶς διαπορεύομεν. εἰ δὲ ἐν πᾶσι τούτοις ἡττώμεθα,²²
ἀλλὰ τὸ γέ τοι πνῷον κρείττον τοῦ καρποῦ ἔστιν· δυ
ἡμεῖς δυναίμεθ’ ἀν πατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντι-
τάξαι, φῶντες οὐδὲ εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε μάχεσθαι
ἀν δύνασθε. πῶς ἀν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους
πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ὑμῖν ἐπι-
κίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἀν τὸν
τρόπον ἔξελούμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; παντάπασι δὲ ἀπό-
ρων ἐστὶν καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ
τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι’ ἐπιορκίας τε
πρὸς θεούς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.²³
οὐχ οὕτως ὑμεῖς, ὁ Κλέαρχε, οὕτε ἀλόγιστοι οὔτε
ἡλίσιοι ἔσμεν. ἀλλὰ τι δὴ ὑμᾶς ἔξεδύν ἀπολέσαι οὖν
ἐπὶ τοῦτο ἥλθομεν; εὖ λέσθι διτι διμός ἔρως τούτου
αἰτίος τὸ τοῖς "Ἐλλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ φῶ
Κύρος ἀνέβη ἔνεικό διὰ μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ
ἔμεν καταβῆναι δι’ εὐεργεσίαν ἰσχυρόν. δόσα δὲ ἐμοὶ²⁴
χρησίμοι ὑμεῖς ἔστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἰπας, τὸ δὲ μέ-
γιστον ἐγὼ οἴδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν
βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν δροθῆν ἔχειν, τὴν δὲ ἐπὶ τῇ καρ-
δίᾳ λέσθι δὲν ὑμῶν παρόντων καὶ ἐτεροις εὐπετῶς ἔχοι.

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν.²⁵
καὶ εἰπεν· Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ὑμῖν εἰς
φίλιαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
πολεμίους ὑμᾶς ἄξιοι εἰσὶ τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
μέν γε, ἔφη δ Τισαφέροντος, εἰ βούλεσθε μοι οἱ τε

στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξῳ
τὸς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾳ. Ἐγὼ δέ, ἔφη δὲ Κλέαρχος, ἔξω
πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅτεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.
27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων δὲ Τισσαφέροντος φιλοφρονούσ-
μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευσε καὶ σύ-
δειπνον ἐποιῆσατο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ δὲ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τῷ
στρατόπεδον δῆλος τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος δια-
κεῖσθαι τῷ Τισσαφέροντι καὶ ἡ ἐλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγ-
γελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἵέναι παρὰ Τισσαφέροντι οὐδὲ
ἐκέλευσεν, καὶ ἐὰν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες [τῶν Ἑλ-
λήνων], ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ ιακόνιους τοὺς Ἑλλη-
28 σιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπάρπτενε δὲ εἶναι τὸν δια-
βάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ *λαδόρα* συγγε-
γενημένον Τισσαφέροντι μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα
αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, διπλῶς τὸ στράτευμα ἀπαν-
29 πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος δὲ Τισσαφέροντι. ἐβούλετο δὲ
καὶ Κλέαρχος ἀπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν
τὴν γνώμην καὶ τὸν παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι,
τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγον τινες αὐτῷ μὴ ἵέναι
πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν
30 Τισσαφέροντι. δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἐστε
διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἵέναι, εἴκοσι δὲ λο-
χαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν
ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31 Ἐπειδὲ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέροντος, οἱ
μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσώ, Πρόξενος Βοιωτίος,
Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀριάς, Κλέαρχος Λάκων,
Σωκράτης Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ θύραις ἐμενον.
32 οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ'

ἐνδον ἔνυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ
δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων διὰ τοῦ πεδίου
ἔλαύνοντες φτινοῦ ἐντυγχάνοιεν "Ἐλληνι ἢ δούλῳ ἢ
ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε 33
ἱππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου δρᾶντες καὶ
διπλῶν ἐποίουν ἡμεφεγνόουν, πρὸν Νίκαιοχος Ἀριάς ἤκε
φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ δύπλα πάντες 34
ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ
τὸ στρατόπεδον.

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἥλθον, Ἀριάος δὲ καὶ 35
Ἀρτοδόξος καὶ Μιθραδάτης, οἱ δέ τον Κύρῳ πιστότατοι·
δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρ-
οντος ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς δρᾶν καὶ γιγνώσκειν· ἔνυνη-
κολούθοντιν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς
τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέ- 36
λευνον εἰ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
ἵνα ἀπαγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἔξηλ- 37
θον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸν μὲν Κλε-
άνωρ Ἐρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, ἔνν
αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, διπλῶς μάθοι τὰ περὶ
Προξένου· Χειρόσιοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ
τινὶ ἔνν ἄλλοις ἐπισιτιζομένοις. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν 38
εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριάος τάδε. Κλέαρχος μέν, ὁ
ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς
σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος
δὲ καὶ Μένων, διτὶ κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβούλην,
ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ δύπλα
ἀπαιτεῖ· αὐτοῦ γάρ εἶναι φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν
τοῦ ἐκείνου δούλου. πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἑλ- 39
Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll. Ed. minor.

ληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ἐρχομένιος· Ὡς κάπιστι
ἀνθρώπων Ἀριαῖς καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι,
οὐκ αἰσχύνεσθε οὕτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες
διδόσαντες ἡμῖν τὸν αὐτὸν φίλοντος καὶ ἔχθροντος νο-
μιεῖν, προδόστες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέροις τῷ ἀδεωτάτῳ
τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτὸντος οἵς ὥμηντε
ἀπολωλένατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες ξὺν
τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; δὲ δὲ Ἀριαῖος εἶπε
40 Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβούλευων φανερὸς ἐγένετο
Τισσαφέροις τε καὶ Ὄρδντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξύν
41 τούτοις. ἐπὶ τούτῳ Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος
μὲν τούτων εἰ παρὰ τοὺς δροκους ἔλινε τὰς, σπουδάς,
τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυνθαι τοὺς ἐπιορ-
κοῦντας· Πρόδενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμ-
τεροι μὲν εὐεργέται, ἡμετέροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε
αὐτὸντος δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὅντες ἀμφοτέ-
ροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα
42 ξυμβουλεῦσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον
διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VII. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήγθησαν
ώς βασιλέα καὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτη-
σαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος διμολογουμένως ἐν πάν-
των τῶν ἐμπειρῶς αὐτοῦ ἔχόντων δόξας γενέσθαι ἀνήρ
2 καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. καὶ γὰρ δὴ
ἔστις μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Δακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς
Ἀθηναίους παρέμενεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνη ἐγένετο, πε-
σας τὴν αὐτὸν πόλιν ὡς οἱ Θρᾷκες ἀδικοῦσι τοὺς
Ἐλληνας καὶ διαπράξαμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν
ἐφόρων ἔξεπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρονήσου
3 καὶ Περινθου Θρᾷξιν. ἐπεὶ δὲ μεταγνύόντες πως οἱ
ἔφοροι ἥδη ἔξω ὅντος ἀποστρέφειν αὐτὸν ἐπειρῶντο

εἴς Ἰσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πειθεται, ἀλλ' ὅχετο πλέων
εἰς Ἐλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν
ἐν Σπάρτῃ τελῶν ὡς ἀπειθῶν. ἥδη δὲ φυγὰς ἂν
ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ δοποίοις μὲν λόγοις ἐπεισε
Κύρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κύρος μηρίους
δαρεικούς· δὲ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ φαθμούσιν ἐτράπετο,
5 ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα
ἐπολέμει τοῖς Θρᾳξιν, καὶ μάχῃ τε ἐνίκησε καὶ ἀπὸ
τούτου δὴ ἐφερε καὶ ἥγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγέ-
νετο μέχρι Κύρος ἐδεήθη τοῦ στρατεύματος· τότε δὲ
ἀπῆλθεν ὡς ξύν ἐκείνων ἀν πολεμήσων. ταῦτα οὖν
6 φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα εἶναι, ὅστις ἔξδην
μὲν εἰρήνην ἄγειν ἀνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρεῖται
πολεμεῖν, ἔξδην δὲ φαθμούσιν βούλεται πονεῖν [ῶστε
πολεμεῖν], ἔξδην δὲ χρημάτα ἔχειν ἀκινδύνως αἰρεῖται
πολεμῶν μείονα ταῦτα ποιεῖν· ἐκείνος δὲ ὁ σπερ *(τις)*
εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἥδοντην ἥθελε δαπανᾶν
εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος ἦν· πολεμικὸς
7 δὲ αὖ ταῦτη ἔδοκει εἶναι ὅτι φιλοκίνδυνος τε ἦν καὶ
ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐν
τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάν-
τες φιλολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι ὡς δυ-
νατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἷον κάκενος εἰχεν.
ἴκανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ἦν ὅπως
8 ἔχοι ἡ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν
ταῦτα, ίκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν ὡς
πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλε-
πὸς εἶναι· καὶ γὰρ δρᾶν στυγνὸς ἦν καὶ τῇ φωνῇ
τραχῆς, ἐκόλαξέ τε ἴσχυρῶς, καὶ δργῇ ἐνίστε, ὡς καὶ
αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γυάλη δ' ἐκόλαξεν·
ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἥγετο δρελος 10
5*

εἰναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δέοι τῷ
στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα η̄ τοὺς
πολεμίους, εἰ μέλλοι η̄ φυλακὰς φυλάξειν η̄ φίλων
ἀφέεσθαι η̄ ἀποφασίστως ἵναι πρὸς τοὺς πολεμίους.
11 ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἥθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφρόδρα
καὶ οὐκ ἄλλον ἥροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ
στυγνὸν τότε φαιδρὸν [αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προ-
ώποις] ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἔρρωμένον
πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἰναι, ὥστε σωτῆριον,
12 οὐκέτι χαλεπὸν ἔφαίνετο· ὅτε δὲ ἔξω τοῦ δεινοῦ γέ-
νοιντο καὶ ἔξειν πρὸς ἄλλον ἀρξόμενούς ἀπιέναι, πολ-
λοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ
ἀεὶ χαλεπὸς ἦν καὶ ωμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν
13 οἱ στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ
οὖν φιλίᾳ μὲν καὶ εὐνοίᾳ ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν
οἵτινες δὲ η̄ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι η̄ ὑπὸ τοῦ δει-
σθαι η̄ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ,
14 σφρόδρα πειθομένοις ἔχοντο. ἐπεὶ δὲ ἀρξαίντο νικᾶν
ἔννι αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἥδη μεγάλα ἦν τὰ χορη-
μούς ποιοῦντα εἰναι τοὺς ἔννι αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τι
γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ
τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εντάκτους
15 ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ²¹
ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτη
ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

16 Πρόξενος δὲ ὁ Βοιώτιος εὐθὺς μὲν μειούμιον
ῶν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἵκανδες
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργίας ἀργύ-
ριον τῷ Δεοντίνῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἵκανὸς
νομίσας ἥδη εἰναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὃν τοῖς πρώ-
τοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ἥλθεν εἰς ταύτας τὰς

σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ὥστο πτήσεσθαι ἐκ τούτων
ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά.
τοσούτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἔνδηλον αὖ καὶ τοῦτο 18
εἶχεν διὰ τούτων οὐδὲν ἀν θέλοι πτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῶς ὥστο δεῖν τού-
των τυγχάνειν, ἀνευ δὲ τούτων μη. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν οὐ μέντοι οὔτ' αἰδὼ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἵκανὸς ἐμποιῆσαι,
ἀλλὰ καὶ ἥσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας η̄ οἱ ἀρ-
χόμενοι ἐκεῖνον· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερὸς
τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις η̄ οἱ στρατιῶται τὸ
ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ὥστο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν 20
εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν,
τὸν δὲ ἀδικοῦντα μη ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ
μὲν καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εἴνοι ησαν,
οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστῳ δυντι. ὅτε
δὲ ἀπέθνησκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἴσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, δπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαί-
νοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμέ-
νοις, ἵνα ἀδικῶν μη διδούν δάκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατ- 22
εργάζεσθαι ὃν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ὥστο δόδον
εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ φεύγεσθαι καὶ ἔξ-
απατᾶν, τὸ δὲ ἀπλούν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ
εἶναι. στρέψων δὲ φανερὸς μὲν ἦν οὐδένα, δτῷ δὲ 23
φαίνη φίλος εἶναι, τούτῳ ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβου-
λεύων. καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν
δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν ἀεὶ διελέγετο.
καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων πτήμασιν οὐκ ἐπεβού- 24
λευε· χαλεπὸν γὰρ ὥστο εἶναι τὰ τῶν φυλαττο-

μένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ὁ εἰς
 25 σίδεναι ἔχστον δν ἀφύλακτα λαμβάνειν· καὶ οὗτοις
 μὲν [ἄν] αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὐ¹
 ὥπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὅσιοις καὶ ἀληθεῖαιν
 26 ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο κρητισθαι. ὕσπερ δὲ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἔξαπατῶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψεύδη, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν δὲ
 μὴ πανούργου τῶν ἀπαιδεύτων ἀεὶ ἐνδικεῖσν εἶναι,
 καὶ παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλίᾳ, διαβάλ-
 27 λων τὸν πρώτους τοῦτο φέτο δεῖν κτήσασθαι. τὸ
 δὲ πειθομένους τὸν στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ
 συναδικεῖν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θερα-
 πεύεσθαι ήξειν ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύνατο
 καὶ ἐθέλοι ἀν ἀδικεῖν. εὑρεγεσίαν δὲ κατέλεγεν,
 διπότε τις αὐτοῦ ἀφίσταιτο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ
 28 ἀπώλεσεν αὐτόν. καὶ τὰ μὲν δὴ ἀφανῆ ἔξεστι περὶ
 αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ἢ δὲ πάντες ἵσασι τάδε ἔστι. παρὰ
 Ἀριστίππου μὲν ἔτι ὠραῖος ὃν στρατηγεῖν διεπορᾶξατο
 τῶν ἔνων, Ἀριαίῳ δὲ βαρβάρῳ δύντι, ὅτι μειοσκοίοις
 καλοῖς ἥδετο, οἰκειότατος [ἔτι ὠραῖος ὃν] ἐγένετο,
 αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχεν Θαρύπαν ἀγένειος δν γενε-
 29 ἀντα. ἀποθνησόντων δὲ τῶν συστρατηγῶν ὅτι ἐστρά-
 τευσαν ἐπὶ βασιλέα ἔνν Κύρῳ, ταῦτα πεποιηκάσι οὐκ
 ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρα-
 τηγᾶν τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασιλέως ἀπέθανεν, οὐχ ὕσπερ
 Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτυηθέντες τὰς
 κεφαλάς, ὕσπερ τάχιστος θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ
 ξῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς πονηρὸς λέγεται τῆς τελευ-
 τῆς τυχεῖν.

30 Ἀγίας δὲ δ 'Αριάδης καὶ Σωκράτης δ 'Αχαιός καὶ

τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ
 κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμ-
 φετο. Ἡστηη δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα
 ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

Γ.

I.2 **Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἑλληνες, ἐννοούμενοι δτὶ ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπειχοῦ δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἡ μύρια στάδια, ἥγεμον δὲ οὐδεὶς τῆς δόδοις ἦν, ποταμοὶ δὲ διῆργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδε δόδοι, προύδεδωκεσαν δὲ αὐτὸν καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὃστε εὑδηλοὶ ἦν δτὶ νικῶντες μὲν οὐδένα ἀν κατακάνοιεν, ἥττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀν λειφθείη· ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀδύμως ἔχοντες δλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, δλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ δπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύσοντο δὲ δπον ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὖς οὕποτ' ἐνόμιζον ἔτι δψεσθαι. οὗτοι μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύσοντο.*

[Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἑλληνες ἐποιξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ δσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνει ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐν τῷ πρόσθιν λόγῳ δεδήλωται.]

*Ἤν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Μενοφῶν Ἀθηναῖος, 4
δς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ἀν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ἔνος ὧν ἀρχαῖος ὑπισχνείτο δὲ αὐτῷ, εἰ εἶθοι, φίλοιν αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, δην αὐτὸς ἔφη κρίεται ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. δ μέντοι Μενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναῖῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ δ Σωκράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη Κύρῳ φίλοιν γενέσθαι, δτὶ ἐδόκει δ Κύρος προδύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Μενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' δ Μενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἀν θεῶν θύσιον καὶ εὐχόμενος καλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν δδὸν ἦν επινοεῖ καὶ καλῶς πρόξεις σωθείη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ δ' Ἀπόλλων θεοῖς οἷς ἐδει θύσιν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, 7 λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. δ δ' ἀκούσας ἥτιατο αὐτὸν δτὶ οὐ τοῦτο πρῶτον ἥρωτα πότερον λόγον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἡ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίταις ίτεον εἶναι τοῦτ' ἐπινθάνετο δπως ἀν καλλιστα πορευθείη. ἐπεὶ μέντοι οὐτῷς ἥρου, ταῦτ', ἔφη, χοὴ ποιεῖν δσα δ θεδς ἐκέλευσεν. δ μὲν δὴ Μενοφῶν οὔτω 8 δυνάμενος οἷς ἀνεῖλεν δ θεδς ἔξεπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἥδη δρμᾶν τὴν ἄνω δδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμούμενον δὲ τοῦ Προξένου καὶ δ Κύρος συμπροθυμεῖτο μεῖναι αὐτὸν, εἶπε δὲ δτὶ ἐπειδὸν τάχιστα ἡ στρατεία λῆξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ δ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως 10 ἔπατηθεις — οὐχ ὑπὸ Προξένου οὐ γὰρ ἦδει τὴν*

ἐπὶ βασιλέα δόμην οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἥλθον, σφές πᾶσιν ἡδη ἐδόκει εἶναι ὅτι δ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν δόδν καὶ ἀκοντες δμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὃν εἶς καὶ Φενοφῶν ἦν.

- 11 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὑπνον λαχῶν εἶδεν ὄναρ. ἐδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῷαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπει 12 σθαι πᾶσα περίφορος δὲ εὐθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ δύνα τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὃν καὶ οὐνδύνουις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ὑδεῖν ἐδοξε. τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ δύναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύνατο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' 13 εἰργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. (δοῦσιν τι μὲν δὴ ἔστι τὸ τοιοῦτον δύναρ ὑδεῖν ἐξεστι σκοπεῖν εἰ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ δύναρ. γίγνεται γάρ τάδι) εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· τῇ κατάκειμαι; η δὲ νῦν προβαίνει· ἄμα δὲ τῇ ημέρᾳ εἰκὸς τὸν πολεμίους ἤξειν; εἰ δὲ γενησθεῖται ἐπὶ βασιλεῖν, τῇ ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δὲ ἀμυνούμεδαι οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὕσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἀγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δὲ ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γάρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἐσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις.

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τὸν Προξένον 15 πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν. Ἔγώ, ὁ ἄγρος λοχαγός, οὗτε καθεύδειν δύναμαι, ὕσπερ οἵμαι οὐδὲ ὑμεῖς, οὕτε κατακείσθαι ἔτι, δοῦν ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πολέμου δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ήμᾶς 16 τὸν πόλεμον ἐξέφρων ποὶλν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσθαι, ήμῶν δὲ οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν 17 εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἱόμεθα πείσεσθαι; δις καὶ τοῦ διμομητρίου ἀδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ἡδη ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ήμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πάρεστιν, ἐπερατεῦσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα, τί ἀν οἱόμεθα παθεῖν; ἀρ' οὐκ ἀν ἐπὶ πᾶν ἐλθοι ὡς ήμᾶς 18 τὰ ἐσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόρου παράσχοι τοῦ στρατεῦσαλ ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπουδαὶ ἡσαν οὕποτε ἐπανόμην ήμᾶς μὲν οἰκτίων, βασιλέα δὲ καὶ τὸν σὺν αὐτῷ μακαρίων, διαθέωμενος αὐτῶν δσην μὲν χώραν καὶ οἴαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, δσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δὲ 20 αἱ τῶν στρατιωτῶν δπότε ἐνθυμοίμην, δτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ήμεν μετεῖη, εἰ μὴ πραίμεθα, δτον δὲ ὀνησόμεθα ἥδειν ἔτι δλίγους ἔχοντας, ἀλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὀνησόμενος δρκους ἥδη κατέχοντας ήμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπουδαὶς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἐλυσαν τὰς σπουδαὶς, λειένθαται μοι 21 δοκεῖ καὶ ἡ ἐκεῖνων ὑβρις καὶ ἡ ημετέρα ὑποψία. ἐν

μέσῳ γὰρ ἡδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἀνθλα διπότεροι
ἀν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὥσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
22 θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ἔσονται. οὗτοι
μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωροκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ δρῶν-
τες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμενα διὰ τοὺς τῶν
θεῶν δρκούς· ὡστε ἔξεῖναι μοι δοκεῖ λέναι ἐπὶ τὸν
23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἐτι δ'
ἔχομεν σώματα ἵκανάτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη
καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχᾶς σὺν τοῖς
θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θυητοὶ
μᾶλλον ἡμῶν, ἢν οἱ θεοὶ ἀσπερ τὸ πρόσθεν νίκην
24 ἡμῖν διδῶσιν. ἀλλ' ἵσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυ-
μοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ'
ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα,
ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἔξιρμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους
ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν
25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. καγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
ἐθέλετε ἔξιρμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι,
εἰ δ' ὑμεῖς τάττετε ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι
τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ'
έμαυτοῦ τὰ κακά.

26 "Οἱ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ ἀκούσαντες
ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν
βοιωτιάκων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν διτι φυλακοῦ
ὅστις λέγει ἄλλως πως σωτηρίας διν τυχεῖν ἢ βασιλέων
πείσας, εἰ δύναιτο, καὶ ἔμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
27 δι μέντοι ξενοφῶν μεταξὺ ὑπαλαβῶν ἔλεξεν ὁδε. Ω
θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ δρῶν γιγνώσκεις
οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταῦτῷ γε μέντοι ἡσθα
τούτοις διτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρο-
νήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ δύλαι,

ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἔξοπλισάμενοι ἐλ- 28
θόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τι οὐκ ἐποίησε πρόσβεις
πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτήδεια,
ἴστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὐτὸς στρατηγὸς καὶ 29
λοχαγὸς, ὁσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς
ἄνευ ὅπλων ἥλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ
μην ἐκεῖνοι παιδίμονοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ
ποθανεῖν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλιστα ἐρῶν-
τε τούτους; ἂν σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνασθαι
κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς, πειθεῖν δὲ πάλιν κελεύεις
ἴστας; ἐμοὶ, ὃ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον 30
μῆτε προσέσθαι εἰς ταῦτα ἥμεν αὐτοῖς ἀφελομένους
τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι.
οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταΐσχυνε καὶ πᾶσαν
τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἕλλην ὁν τοιούτῳς ἐστιν. ἐντεῦθεν 31
ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε
οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος
παντάπατον, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἰδον ὁσπερ Λυδὸν ἀμ-
φοτέρα τὰ ὅτα τετρωπτημένον. καὶ εἶχεν οὔτως. τοῦ- 32
τον μὲν οὖν ἀπήγλασαν.

Οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ίσντες ὅπου μὲν
στρατηγὸς σῶος εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, διό-
θεν δὲ οἰχοίτο τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς
σῶος εἶη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνηλθον, εἰς 33
τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐναθέξοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ
συνελθόντες στρατηγὸς καὶ λοχαγὸς ἀμφὶ τοὺς ἑπατόν.
ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἥσαν οὐκτες. ἐνταῦθα 34
Ιερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτατος ὁν τῶν Προξένου
λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὁδε. Ἡμῖν, ὃ ἄνδρες στρα-
τηγὸς καὶ λοχαγὸς, δρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς
συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, δρῶσι βουλευσάμεθα

εἰ τι δυναμέσθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ νῦν, ὃ
Ἑνοφῶν, ἀπειρ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

εἰ τούτου λέγει τάδε Ἑνοφῶν. Ἀλλὰ ταῦτα
μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα διτι βασιλεὺς καὶ Τισσα-
φέροντος οὗτος μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς
δ' ἄλλοις δῆλον διτι ἐπιβουλεύονται, ώς ην δύνωνται
ἀπολέσθωσιν. ἡμῖν δέ γε οἷμα πάντα ποιητέα φε-
μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γεννώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον
[ἐκείνοι] ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε διτι ὑμεῖς
τοσοῦτοι ὅντες δοῖο νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε
καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς
βλέπονται, καὶ μὲν ὑμᾶς δρῶσιν ἀθύμους, πάντες καὶ
ἔσονται, ἀν δὲ ὑμεῖς αὐτοῖς τε παρασκευαζόμενοι φα-
νεροὶ ἡτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρα-
καλῆτε, εὖ λέστε διτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται
μιμεῖσθαι. λέσως δέ τοι καὶ δίκαιον ἐστιν ὑμᾶς δι-
φέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς
ταξιαρχοὶ καὶ λοχαργοὶ καὶ διτι τελογίνη ἡν ὑμεῖς καὶ
χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
των καὶ προπονεῖν, ἣν που δέῃ. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
οἴομαι ἀν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στρατευμα, εἰ
ἐπιμεληθείητε δπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ώς τά-
χιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαργοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἔνει
γάρ δροχόντων οὐδὲν ἀν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν
γένοντο ώς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ
τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γάρ εὐταξία σώζειν
δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἥδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν
δὲ καταστήσησθε τοὺς ἀρχοντας δσους δεῖ, ἡν καὶ
τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύντες,

οἵματι ἀν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γάρ 40
Ιωνας καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ώς ἀθύμως μὲν ἥλιθον ἐπὶ
τὰ δπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ἕστε οὕτω
γ' ἔχονταν οὐκ οἶδα διτι ἀν τις χρήσασι τούτοις εἴτε
νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψῃ 41
τὰς γυνάκας, ώς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοιῶνται τί πείσον-
ται ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμούτεροι ἔσονται.
ἐπίστασθε γάρ δὴ διτι οὕτε πλήθος ἐστιν οὕτε λεχὺς 42
ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς υἱας ποιοῦσα, ἀλλ' δπτεροι ἀν
οὐν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐφρωμενέστεροι λασιν ἐπὶ
τοὺς πολεμίους, τούτους ώς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ
δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὡς ἄνδρες, καὶ τοῦτο 43
διτι δπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐν παντὸς τρόπου ἐν
τοῖς πολέμοις, οὗτοι [μὲν] κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ώς
ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, δπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνα-
τον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώ-
ποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγανίζονται,
τούτους δρῶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους
καὶ ἔως ἀν ξῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἀ καὶ 44
ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γάρ καιρῷ
ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς
ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. 45

Μετὰ δὲ τοῦτον εἴπει Χειρόσιφος· Ἀλλὰ πρόσθεν
μέν, ὡς Ἑνοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγγυωτικούν δσον
ζητονον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπανῶ σε ἐφ' οἵς
λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλούμην ἀν διτι πλείστους
εἶναι τοιούτους· κοινὸν γάρ ἀν εἴη τὸ ἀγαθόν. καὶ 46
νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὡς ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες
ἥδη αἰρεῖσθε οἱ δεδμενοι ἀρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἡμετε
εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας
λέγετε· ἐπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώ-

τητας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης δικῆρον
καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπάν τινέτη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ
περαιώνιοτε τὰ δέοντα. (ἐκ τούτου) ἥρεθησαν δροχοντες
ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σω-
κράτους Ξενθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου [Ἀρκά-
δος] Κλεάνωρ δὲ Ἐρχομένιος, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλη-
σίος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Αθηναῖος.

'Ἐπεὶ δὲ ἥροντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ
εἰς τὸ μέσον ἥκον οἱ ἀρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προ-
φυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας,
ἔπει δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιώται συνηῆθον, ἀνέση
πρῶτος μὲν Χειρόσοφος δὲ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν
2 ὁδε. "Αὐτῷς στρατιώται, χαλεπὸ μὲν τὰ παρόντα,
δόπτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερβομέθα καὶ λο-
χαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δὲ ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Αριαίοι
3 οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὅντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως
δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἀνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ
μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι δπως ἢν μὲν δυνώμεθα
καλῶς νικῶντες σφώμεθα· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ καλῶς γε
ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ξόν-
τες τοῖς πολεμοῖς. οἶομαι γάρ ἀν ἡμᾶς τοιαῦτα πα-
4 θεῖν οἷς τοὺς ἔχθροντος οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ
Κλεάνωρ δὲ Ἐρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὁδε. 'Ἄλλ
δρᾶτε μέν, ὡς ἀνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ
ἀσέβειαν, δρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅτις
λέγων ὡς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου
ἀν ποιήσαιτο σῶσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς δημό-
σας ἡμῖν, αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἔξαπατήσας συν-
λαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Λία ἔνιοιν ἥδεσθη
ἀλλὰ Κλεάρχῳ γε καὶ δμοτρόπεξος γενόμενος αὐτοῖς
5 τούτοις ἔξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαίος

δέ, ὃν ἡμεῖς ἥθελομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκα-
μεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ
οὗτος οὗτε τοὺς θεοὺς δείσας οὕτε Κῦρον τεθνητότα
αἰδοσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ξαντος τοὺς
πρὸς τοὺς ἐκείνουν ἔχθιστους ἀποστὰς ἡμᾶς τοὺς Κύρου
φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ 6
θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα δρῶντας μήποτε
ἔξαπατημένους ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς
ἄν δυνώμεθα κράτιστα τοῦτο δέ, τι ἀν δοκῇ τοῖς θεοῖς
πάσχειν.

'Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ 7
πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, ιομέζων, εἵτε νίκην
ιδίοις οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέ-
πειν, εἵτε τελευτᾶν δέοι, δρῶς ἔχειν τῶν καλλίστων
εαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν·
τοῦ λόγου δὴ ἥρχετο ὁδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων 8
ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστα-
σθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν
αὐτοῖς διὰ φιλίας ἵέναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν
ἔχειν, δρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως
αὐτοῖς ἐαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι
διανοούμεθα σὸν τοῖς ὄπλοις δὲν τε πεποιήκασι δίκην
ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου
αὐτοῖς ἵέναι, σὸν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ
ἔπιδεις εἰσὶ σωτηρίας.

Toῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκού-
9 σαντες δ' οἱ στρατιώται πάντες μιᾷ δομῇ προσεκύνη-
σαν τὸν θεόν, καὶ δὲ Ξενοφῶν εἶπε· Δοκεῖ μοι, ὡς
ἀνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς
τοῦ Διός τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὑξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ
θύσειν σωτήρια ὅπου ἀν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν
Xenophontis Anabasis, rec. Gemell. Ed. minor. 6

ἀφικάμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτη, ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν κεῖραν. καὶ ἀνέτειναν ἀπαντεῖς. ἐκ τούτου ηὔξαντο καὶ ἐπαιδύνισαν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἥκεστο πάλιν ὄδε.

Ἐτύγχανον λέγων δὲτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν δρόκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιφρονήσασι τε καὶ τὰς σπουδὰς παρὰ τοὺς δρόκους· λελύκασιν, οὕτω δὲ ἔχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ εἴκανοι εἰσὶ καὶ τοὺς μεράλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς κἄντιον εἰπετεῖς, ὅταν 11 βούλωνται., ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν πφοργῶν τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σώζονταί τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων [αὖθις] τὰς Ἀθήνας, ὑποστῆναι αὐτοὶ 12 Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς. καὶ εὐέξαμενοι τῇ Ἀρτέμιδι διπόσους [ἀν] κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμάτρας καταθέσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἴκανάς εὑρεῖν, ἕδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐνίκαντὸν πεντακοσίας 13 θύειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. ἐπειτα δὲτι Μέρξης ὄντερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὃν ἔστι μὲν τεκμήρια δρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων ἐν αἷς ἡμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἀνθρώπουν δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνεῖτε. τοιούτων μὲν ἔστε προγόνων.

Οὐ μὲν δὴ τοῦτο γε ἐρῶ ὡς ὑμεῖς κατασχύνετε 14 αὐτούς· ἀλλ’ οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ’ οὗ ἀντιταξάμενοι τούτους τοῖς ἐκείνων ἐκγύρων πολλαπλασίους ὑμᾶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ τότε μὲν δὴ περὶ 15 τῆς Κύρου βασιλείας ἀνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δὲ διπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας δὲ ἀγώνιν ἔστι πολὺ δῆπον ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προδυμοτέρους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρόπει εἶναι πρὸς 16 τοὺς πολεμίους. τότε μὲν γὰρ ἀπειροι δύντες αὐτῶν, τὸ δὲ πλῆθος ἀμετρον δρῶντες, δύως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρῷ φρονήματι λέναι εἰς αὐτούς· νῦν δὲ διπότε καὶ πειραν ἥδη ἔχετε αὐτῶν δὲτι οὐν θέλοντες καὶ πολλαπλάσιοι δύντες [μη] δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖνον δόξητε ἔχειν δὲτι οἱ 17 Ἀριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὗτοι κακίουνές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμᾶν ἡτημένων· ἔφυγον γοῦν [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ὑμᾶς. τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἀρχεῖν πολὺ ιρεῖτον σὺν τοῖς πολεμίοις ταττομένους η̄ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει δρᾶν.

Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ δὲτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν 18 ἀπεῖς, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμηθῆτε δὲτι οἱ μύροι οὐδέν ἄλλο η̄ μύροι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ὑπον οὐ μάχη οὐδεὶς πάποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέδανεν, οἱ δὲ ἀνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες ο̄, τι ἀν ἐν ταῖς μάχαις γλυγνηται. οὐκοῦν τῶν ἀπεῖσιν πολὺ ἡμεῖς ἐπ’ ἀσφαλεστέρουν 19 ὄχηματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ’ ὑπον ιρέμανται φοβούμενοι οὐχ ὑμᾶς μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν. ἡμεῖς δὲ̄ ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον

παίσουμεν, ἦν τις προσέη, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτου ἀν
βουλώμεθα τενχύμεθα· ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ
ἐπιπεῖς [ἡμᾶς]. φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν εἶτιν ἡ
20 ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, διτὶ δὲ οὐκέτι
ἡμῖν Τισσαφέροντης ἥγησεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορᾶν
παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρείττον
Τισσαφέροντην ἥγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν
φανερός εἶτιν, ἢ οὐδὲ ἀνδρας λαβόντες ἥρε-
σθαι κελεύωμεν, οὐ εἴσονται διτὶ ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρ-
τάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτή-
21 σονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον
ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἡς οὗτοι παρεῖχον μικρὸν μέτρον πολλοῦ
ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ αὐτοὺς λαμβάνειν,
ἥπερ ορατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους διπόσῳ ἀν ἔναστος
βούληται;

22 Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε διτὶ ορατούντα, τοὺς
δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἥγεισθε
ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε εἰ ἄρα τοῦτο καὶ
μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. πάντες γάρ πο-
ταμοί, ἀν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι εἰσι, προσέστουσι
πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γύρνονται οὐδὲ τὸ γόνυ
βρέχοντες.

23 Εἰ δὲ μήδ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἥγεμάν τε μηδεὶς
ἡμῖν φανεῖται, οὐδὲ ὡς ἡμῖν γε ἀδυνητέον. ἐπιστά-
μεθα γάρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἀν ἡμῶν φαίησιν βελτίους
εἶναι, διτὶ ἐν βασιλέως χάρᾳ πολλάς τε καὶ εὐδαιμονας
καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας
ώσαντως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτοὶ εἰδομεν οὐτὶ ἐν τοῖς
πεδίοις τὰ ἔρυμνὰ καταλαβόντες τὴν τούτων χώραν
24 οραποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἀν ἔφην ἔγωγε χοῆναι μήπω
φανεροὺς εἶναι οἰκαδε ὁρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζε-

σθαι ὡς αὐτοῦ οἰκησοντας. οἶδα γάρ διτὶ καὶ Μυσοῖς
βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἥγεμόνας ἀν δούλη, πολλοὺς δ'
ἀν δυήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ δοδοποιήσειε
γ' ἀν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι.
καὶ ἡμῖν γ' ἀν οἰδ' διτὶ τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ
ἔνδρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους. ἀλλὰ γάρ δέδοικα
ιη, ἀν ἐπαξ μάθωμεν ἀργὸν ξῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις
βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ με-
γάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις διμιλεῖν, μηδὲ σπερο οἱ
λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκαδε δόοι. δοκεῖ οὖν
μοι εἰκός καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα
καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειράσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπι-
δεῖξαι τοῖς Ἕλλησιν διτὶ ἐκόντες πένονται, ἔξδην αὐτοῖς
τοὺς νῦν [οἰκοι] σκληρῶς ἐκεῖ πολιτεύοντας ἐνθάδε
κομισαμένους πλουσίους δρᾶν.

Αλλὰ γάρ, ὡς ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον
διτὶ τῶν ορατούντων ἐστί· τοῦτο *(δὲ)* δεῖ λέγειν ὅπως 27
ἀν πορευομέθα τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι
δέοις ὡς οράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν,
ἔφη, δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας ἀς ἔχομεν, ἵνα
μη τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῇ, ἀλλὰ πορευάμεθα διηγ
ἄν τῇ στρατιῷ συμφέρῃ· ἐπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγ-
κατακαῦσαι. οὗται γάρ αὐτὸς μὲν παρέχουσιν ἄγειν,
συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς
τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν 28
τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν η
στένων η ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν
τοῖς ὅπλοις ὕσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. ορα-
τουμένων μὲν γάρ ἐπίστασθε διτὶ πάντα ἀλλότρια· ἦν
δὲ ορατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους
ἥμετέρους νομίζειν.

29 Λοιπόν μοι είπεν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. δράτε γὰρ καὶ τὸν πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὸν τὸν στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὅντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων ἵκανονδες εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τὸν ἄρχοντας ἀναρχία ἀν καὶ ἀταξίᾳ ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπολέσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τὸν ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τὸν ὑπὸ τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τὸν ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοὺς 30 ἄρχοντας οὗν ἥπρόσθαι. ήν δέ τις ἀπειθῆ, [ἥν] ψηφίσασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάξειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐφευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ μυρίους ὄφουνται ἀνθ' ἐνδος 31 Κλεαρχούς τὸν οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακῷ εἶναι. ἄλλα γὰρ καὶ περαίνειν ἥδη ὥρα· ἵσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. θέω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἕργῳ περαίνηται. εἰ δὲ τι ἄλλο βέλτιον ἥ ταῦτη, τολμάτω καὶ διδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεδμεθαί.

32 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν· Ἄλλ' εἰ μέν τυνος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξεσται σκοπεῖν· ἀ δὲ τὸν εἰρημένον δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἀριστον εἶναι· καὶ θέω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, 33 ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδομηνά. καὶ δόστις τε ὑμῶν τὸν οἰκείοντας ἐπιθυμεῖται ίδειν, μεμνήσθω ἀνήρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· δόστις τε ξῆρην ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ καίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἔστι· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἔστι καὶ τὰ ἁντῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.)

34 Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ἄν προσδοκεῖ μοι. δῆλον δέ τι προενέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούσω δὲ κάθημας εἶναι 35 καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἀν οὖν θαυμάζοιμεν εἰς οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τὸν μὲν παρισύντας διώκοντες καὶ δάκνοντιν, ἥν δύ-

νωνταί, τὸν δὲ διώκοντας φεύγοντιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῦσιν. ἵσως οὖν ἀσφαλέστερον τὸν ἡμῖν πορεύεσθαι πλαισίου ποιησαμένους τῶν ὅπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ δι πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. εἰ οὖν τὸν ὑπὸ διποδειχθείη τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὅπισθοι φυλακεῖν, οὐκ ἀν δόπτε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δέοι, ἀλλὰ χρήματα ἀν εὔθυνς τοῖς πεταγμένοις. εἰ 37 μὲν οὖν ἄλλο τις βέλτιον δοῖ, ἄλλως ἔχετω· εἰ δὲ μὴ, Χειρίσοφος μὲν ἡγούτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμονίος ἔστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τὰ πρεσβυτάτω στρατηγῷ ἐπιμελοίσθην· διποδειχθεῖσθαι δὲ ἡμεῖς οἱ πειρώτατοι ἔγω καὶ Τιμασίων τὸ τὸν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν 38 πειρώμενοι ταύτης τῆς τάξεως βουλευσόμεθα δέ, τι ἀν ἀεὶ κράτιστον δοκεῖ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο δορᾷ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· "Οτῷ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, 39 ἔφη, ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδομηνά. καὶ δόστις τε ὑμῶν τὸν οἰκείοντας ἐπιθυμεῖται ίδειν, μεμνήσθω ἀνήρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· δόστις τε ξῆρην ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ καίνειν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἔστι· καὶ εἴ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἔστι καὶ τὰ ἁντῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν.)

34 Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες πι. κατέκαιον τὰς ἀμάξιας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ πειρτῶν μὲν δέοιτο τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἡριστοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθρα-

δάτης σὺν ἐπκεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
2 τὸν στρατηγὸν εἰς ἐπήκοον λέγει ὅδε. Ἐγώ, ὃ ἀν-
δρες Ἑλληνες, καὶ Κύρω πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
καὶ νῦν ὑμῖν εὕνους· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμὶ σὺν πολλῷ
φόβῳ διάγων. εἰ οὖν δρῶντις ὑμᾶς σωτῆριόν τι βου-
λευομένους, ἔλθοιμι ἀν πρὸς ὑμᾶς καὶ τὸν θερά-
ποντας πάντας ἔχων. λεξατε οὖν πρός με τί ἐν τῷ
ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὕνουν καὶ βουλόμενον κοινῇ
3 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιεῖσθαι. βουλευομένους τοὺς
στρατηγοὺς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐξ ὑμᾶς ἀπιέναι οἱ-
καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ὃν δυνάμεθα
ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ὑμᾶς τῆς ὁδοῦ ἐπικωλύῃ, δια-
4 πολεμεῖν τούτῳ ὡς ἀν δυνάμεθα ιράτιστα. ἐκ τού-
του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἀπορον εἴη
βασιλέως ἀκοντος σωθῆναι. ἔνθα δὴ ἐγιγνώσκετο δι
ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τὸν Τισσαφέρονος τις οἱ-
5 κείσιν παρηκολουθήκει πίστεως ἔνεκα. καὶ ἐκ τούτου
ἔδοκει τοὺς στρατηγοὺς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιῆσασθαι
τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἐστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἰεν·
διέφθειρον γὰρ προσιόντες τὸν στρατιώτας, καὶ ἔνα
γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκάδα, καὶ ὥχετο
ἀπίσταντις σὺν ἀνθρώποις ὡς εἶκοσι.

6 Μετὰ ταῦτα ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποένθυμα
καὶ τὸν δχλὸν ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προσιη-
λυθότων ἀντῶν ἐπιφαίνεται πάλιν δὲ Μιθραδάτης,
ἐππέας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονῆτας
7 εἰς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐένωνος. καὶ
προσῆγει μὲν ὡς φίλοις ἄν πρὸς τὸν Ἑλληνας· ἐπεὶ δ'
ἐγγὺς ἐγένοντο, ἔξαπίνης οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ

ἴπτεῖς καὶ πεξοί, οἱ δὲ ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ
δὲ διποδοφύλακες τῶν Ἑλλήνων ἐπασχον μὲν κακᾶς,
ἀντεποίουν δὲ οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κορῆτες βραχύτερα τῶν
Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἄμα ψιλοὶ ὅντες εἰσὼ τῶν διπλῶν
κατεκέλευτο, οἱ δὲ ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἥκρυτιξον
ἢ ὡς ἔξικνεισθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Σενο-
φῶντι ἔδοκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἔδιωκον τῶν διπλι-
τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ διποδο-
φύλακοντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
πολεμίων. οὗτε γὰρ ἵππεῖς ἥσαν τοὺς Ἑλλησιν οὗτε
οἱ πεξοὶ τὸν πεξούς φεύγοντας ἔδυναντο καταλαμβάνειν
εἰς δλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶδον τε ἦν ἀπὸ τοῦ
ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρβαροι ἵππεῖς
καὶ φεύγοντες ἄμα ἐτίρωσκον εἰς τούπισθεν τοξεύοντες
ἀπὸ τῶν ἵππων, διόποσον δὲ διώκειαν οἱ Ἑλληνες, το-
σοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. ὅστε τῆς
11 ἡμέρας διηῆλθον οὐ πλέον πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων,
ἄλλα δεῖλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κάμας.

"Ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
οἱ πρεσβύτατοι τῶν στρατηγῶν Σενοφῶντα ἥτιδητο
8 διδίκων ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε
καὶ τὸν πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἔδυνατο βλάπτειν.
ἀκούσας δὲ Σενοφῶν ἔλεγεν δι τοῦ δροθῶς αἰτιῶντο καὶ
αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυρούσῃ. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
ἡναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώφων ὑμᾶς ἐν τῷ μένειν
κακᾶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐ δυναμένους.
ἐπειδὴ δὲ διώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακᾶς
13 μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἔδυνάμεθα τὸν πολε-
μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ παγχαλέπως. τοῖς οὖν θεοῖς
χάρις δι τοῦ πολλῇ δύωμη ἀλλὰ σὺν δλίγοις ἥλθον,
ὅστε βλάψαι μὲν μῆ μεγάλα, δηλῶσαι δὲ ὡν δεύμεθα.

15νῦν γάρ οἱ πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονῶσιν ὅσοι
οὗτε οἱ Κρῆτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὕτε οἱ ἔκ-
χειρὸς βάλλοντες ἔξινετσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἶδόν τε χωρίου ἀπὸ τοῦ στρα-
τεύματος διώκειν, ἐν δλήγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεκχό-
16πεζὸν ἀν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου ὁμοίας. ήμεις
οὖν εἰ μέλλοιμεν τούτους εἰργειν ὕστε μὴ δύνασθαι
βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονῆτῶν τὴν ταχ-
στην δεῖ καὶ ἵππεων. ἀκούων δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
ματι ἡμῶν Ροδίους, ὃν τοὺς πολλούς φασιν ἐπίστασθαι
σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
17ρεσθαι τῶν Περσιῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γάρ διὰ τὸ
χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἔξ-
ικνοῦνται, οἱ δὲ Ρόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίσταν-
18ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες
πέπανται σφενδόνας, καὶ τῷ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον,
τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελάμεν,
καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλη
τινὰ ἀτέλειαν εὑρίσκωμεν, ἵστως τινὲς φανοῦνται ἴνα-
19 νοὶ ἡμᾶς ὥφελεῖν. δρῶ δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
τεύματι, τοὺς μέν τινας παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
ἀρχον καταλελειμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
λώτους σκευοφοροῦντας. ἀν οὖν τούτους πάντας
ἐπιλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
εἰς ἵππεας κατασκευάσωμεν, ἵστως καὶ οὗτοί τι τοὺς
20 φεύγοντας ἀνιάσσουσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ ταύτης
τῆς υπετός σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο,
ἵπποι δὲ καὶ ἵππεῖς ἔδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς
πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορ-
σθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος δ Πολυστρά-
του Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV.
ρεύοντο πρωαίτερον ἀναστάντες. χαράδραν γάρ ἔδει
αὐτοὺς διαβῆναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοίντο αὐτοῖς
διαβαίνονταν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν 2
φανεῖται Μιθραδάτης, ἔχων ἵππεῖς χιλίους, τοξότας
δὲ καὶ σφενδονῆτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσούτους γάρ
ηῆσε Τισσαφέρονην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἀν τού-
τους λάβη, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἐλληνας, κατα-
φρονήσας, δι τι ἐν τῇ πρόσθιν προσβολῇ δλήγους ἔχων
ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνδιμίζε ποιησαί.
Ἐπεὶ δὲ οἱ Ἐλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς χαράδρας 3
ὅσον δικτὸ σταδίους, διέβαινε καὶ δ Μιθραδάτης ἔχων
τὴν δύναμιν. παρήγγελτο δὲ τῶν τε πελταστῶν οὓς ἔδει
διώκειν καὶ τῶν δπλιτῶν, καὶ τοῖς ἵππεῦσιν εἰρητο
θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφεψυμένης ἴκανης δυνάμεως.
Ἐπεὶ δὲ δ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἥδη σφενδόναι 4
καὶ τοξεύματα ἔξικνοῦντο, ἐσήμηνε τοὺς Ἐλλησι τῇ
σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἐθεού δμόσε οἶς εἰρητο καὶ οἱ
ἵππεῖς ἥλιανον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ
τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διωξει τοῖς βαρβάροις τῶν 5
τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἵππεων ἐν τῇ
χαράδρᾳ ζωοί ἐλήφθησαν εἰς δικτωμαίδενα. τοὺς δὲ
ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἐλληνες ἥισαντο, ὡς
δι τοι φοβερωταν τοῖς πολεμίοις εἰη δρᾶν.

Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ
δὲ Ἐλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας
ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Τίγροντα ποταμόν. ἐνταῦθα πόλις 7
ἥν ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισα· φησιν
δ' αὐτὴν τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν
τὸ εῦρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ὑψος δ' ἐκατόν· τοῦ
δὲ κύκλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγα· φοιδόμητο δὲ

πλίνθοις κεραμεαῖς· κρητὶς δ' ὑπῆρην λιθίνη τὸ ὄψος
8 εἰκοσι ποδῶν. ταύτην βασιλεὺς Περσῶν διε παρὰ
Μῆδων τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδὲν
τρόπῳ ἐδύνατο ἐλεῖν· ἥτιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασι
ἥφαντισε μέχρι ἔξελιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἔλλοι
9 παρὰ ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν
εὑρος ἐνδὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὄψος δύο πλέθρων. ἐπὶ
ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἥσαν ἐκ τῶν πλησίον
ικαμῶν ἀποπεφευγότες.

10 'Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἔνα παρα-
σάγγας ἔξι πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα κείμενον. ὅνομα
δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ὕκουν,
11 ἦν δὲ ἡ μὲν κρητὶς λίθου ἔεστον πορφυριάτον, τὸ
εὑρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὄψος πεντήκοντα. ἐπὶ
δὲ ταύτη ἐπωκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὑρος
πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὄψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τεῖχους
ἡ περίοδος ἔξι παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μῆδει
γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν διε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν
12 πὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
δὲ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε κρόνῳ ἐλεῖν
οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας
καὶ οὕτως ἔλλοι.

13 'Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἔνα παρα-
σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
φέροντος ἐπεφάνη, οὓς τε αὐτὸς ἵππεας ἤγαγεν ἔχων καὶ
τὴν Ὄρεόν τα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχον-
τος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς δὲ
βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεῖ ἐβοήθει, καὶ πρὸς
τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
14 τευμα πάμπολιν ἐφάνη. ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν
τῶν τάξεων διπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια

παραγαγῶν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδὲ ἐβούλετο
διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρηγγειλε καὶ τοξεύειν.
ἐπειδὴ δὲ διαταχθέντες οἱ Ἀρδιοὶ ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
[Σκυθαῖ] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
ἀνδρός, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προύθυμείτο φάδιον ἦν,
καὶ δὲ Τισσαφέροντος μάλα ταχέως ἔξι βελῶν ἀπεκάρφει
καὶ *αἰλ* ἄλλαι τάξεις ἀπεκάρφησαν.

Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δὲ 16
εἶποντο· καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε
ἀκροβολίσει· μακρότερον γὰρ οἱ γε Ἀρδιοὶ τῶν Περσῶν
ἐσφενδόνων καὶ τῶν τοξοτῶν. μεγάλα δὲ καὶ τόξα τὰ 17
Περσικά ἔστιν· ὥστε χρήσιμα ἦν δύσσα ἀλίσκοιτο [τῶν
τοξεύματων] τοῖς Κορσί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς
τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω
ἴστες μακράν. ηὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς
κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπειδὴ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
Ελληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
μεῖον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δὲ ἐπορεύσαν ἡμέ-
ραν ἐμειναν οἱ Ἐλληνες καὶ ἐπεισιτίσαντο· ἦν γὰρ
πολὺς σῖτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο
διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέροντος εἴπετο ἀκροβολι-
ζόμενος.

19 'Ενθα δὲ οἱ Ἐλληνες ἔγνωσαν πλαισίου ἴσοπλευρον
πονηρὰ τάξις εἶη πολεμίων ἐπομένων. ἀνάγκη
γάρ ἔστιν, ἦν συγκύπτη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου ἢ
ὅδον στενοτέρας οὖσης ἢ δρέων ἀναγκαῖστων ἢ γεφύ-
ρας, ἐκθλίβεσθαι τὸν διπλίτας καὶ πορεύεσθαι πονή-
ρως, ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ ταραττομένους,
ὥστε δυσχρήστους εἰναι [ἄγνωστη] ἀτάκτους ὄντας.
ὅταν δὲ αὖ διάσκη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπᾶσθαι 20

τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίγνεσθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀδυμεῖν τοὺς ταῦτα πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ δόπτε δέοι γέφυραν διαβαίνειν η ἄλλη τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἔκαστος βούλμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθετον ἦν ἐνταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρατηγοί, ἐποίησαν ἔξι λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντῆρας καὶ ἄλλους ἐνωμοτάρχους, οὗτοι δὲ πορευόμενοι δόπτε μὲν συγκύπτοι τὰ κέφατα ὑπέμενον, *〈οἱ μὲν〉* ὑστεροῦ [οἱ λοχαγοί], ὡστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τοὺς δὲ παρῆγον ἔξωθεν τῶν 22 κεράτων. δόπτε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἀν ἐξεπίμπλασαν, εἰ μὲν στενότερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον, κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατύ, καὶ ἐνωμοτάρας ὡσπεὶ 23 ἀεὶ ἔκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν η γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λόχοι διέβαινον· καὶ εἴ που δέοι η τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρῆσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας.

24 'Ηνίκα δὲ τὸν πέμπτον ἐπορεύοντο, εἰδον βασίλειόν τι καὶ περὶ αὐτὸν κώμας πολλάς, τὴν δὲ δόδον πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθήκον ἀπὸ τοῦ ὅρους ὑφ' ὃ ἥσαν αἱ κώμαι. καὶ εἰδον μὲν τοὺς λόφους ἄσμενοι οἱ Ἐλληνες, ὡς εἰδος τῶν πολεμίων ὄντων ἵππεων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρῶτον γηλόφον *〈καὶ〉* κατέβαινον, ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγύγνονται οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ προανὴς ἔβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς ἐτίρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἐλλήνων

γηραιῶν καὶ κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰσω τῶν ὅπλων· ὥστε παντάπαις ταῦτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἥσαν ἐν τῷ βόλῳ δύντες καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ἐλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, 27 σημολῇ μὲν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀφικούσηται δόπλιται δύντες, οἱ δὲ πολέμοις ταχὺ ἀπεπήδων. πάλιν δὲ δόπτε ἀπίστειν 28 πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα ταῦτα ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταῦτα ἐγίγνετο, ὡστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἔδοξεν αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πολὺ ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς [ἀπὸ] τοῦ πλαισίου ἀνήγαρον πελταστὰς πρὸς τὸ ὅρος. ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐγένοντο 29 ὃπερ τῶν ἐπομένων πολεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμοις τοῖς καταβαίνοντι, δεδοικότες μὴ ἀποτιμηθεῖν· καὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν γένοντο οἱ πολέμοι. ὥστε τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πορευόμενοι, οἱ μὲν *〈εὖ〉* 30 τῇ δόδῳ κατὰ τοὺς γηλόφους; οἱ δὲ κατὰ τὸ ὅρος ἐπιπαριθντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας· καὶ λατροὺς κατέστησαν δοκτῷ πολλοὶ γὰρ ἥσαν οἱ τετρωμένοι.

'Ενταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν τετρω- 31 μένων ἔνεκα καὶ ἄμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, ὄμον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας. τειχότῃ δὲ ἡμέρᾳ καταβαίνοντι εἰς τὸ πεδίον. ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, ἐθέλαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκηνῆσαι οὖς πρῶτον εἰδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔτι μαχομένοις· πολλοὶ γὰρ ἥσαν οἱ ἀπόμαχοι, *〈οἱ τε〉* τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ δόπλα δεξάμενοι. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς 33 ἀποβολίξεσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἐλληνες· πολὺ γὰρ διέφερεν

εις χώρας δομῶντας ἀλέξασθαι η̄ πορευομένους ἐπιούσι τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι.

34   ‘*Ἔντικα δ’ ήν κῆδη δεῖλη, ὥρα ήν ἀπιέναι τοὺς πολεμίους*’ οὗποτε γὰρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ ‘*Ἑλληνικοῦ ἔξηκοντα σταδίων*, φοβού μενοι μὴ τῆς υπότος οἱ ‘*Ἑλληνες ἐπιθῶνται αὐτοῖς πονηρὸν* γὰρ υπότος ἐστι στρατευμα *Περσικόν*. οἱ τι γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδενται καὶ ὡς ἐπὶ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα εἰ λυθεῖσαν, ἐάν τέ τις θόρυβος γύγνηται, δεῖ ἐπισάξαι τὸν ἵππον *Πέρσῃ* ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρακισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα χαλεπὰ υὔτωρ καὶ θορύβους ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω ἀπεσκήνουν τῶν ‘*Ἑλλήνων*.

36   ‘*Ἐπεὶ δὲ ἐγίγνωσκον αὐτοὺς οἱ ‘Ἑλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, ἐκήρυξε τοῖς ‘Ἑλλησι συσκευάζεσθαι ἀκούντων τῶν πολεμίων. καὶ κρόνον μέν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὅψε ἐγίγνετο, ἀπῆσαν οὐ γὰρ ἐδόκει λέσιν αὐτοὺς υπότος πορεύεσθαι καὶ κατέγεσθαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας κῆδη ἐώρων οἱ ‘Ἑλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀνακενέζαντες καὶ διῆλθον ὅσον ἔξηκοντα σταδίους. καὶ γύγνεται τοσοῦτοι μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ἀστε τῇ ὑστεραίᾳ οὐκ ἐφανησαν οἱ πολέμιοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ υπότος προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπεροδέξιον οἱ βάρβαροι, ἦ ἐμελλον οἱ ‘Ἑλληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν δροῦν, ὑφ’ ἣν ἡ κατάβασις ἦν εἰς τὸ πεδίον.*

38   ‘*Ἐπειδὴ δὲ ἐώρα Χειρίσοφος προκατειλημμενην τῇ ἀκρωνυχίᾳ, καλεῖ Μενοφῶντα ἀπὸ τῆς οὐρᾶς καὶ πελεύει λαβόντα τοὺς πελταστὰς παραγνυέσθαι εἰς τὸ*

πρόσθεν· δὲ δὲ Μενοφῶν τοὺς μὲν πελταστὰς οὐκ ἥγειν· 89 ἐπιφανύσμενον γὰρ ἐώρα Τίσσαφέροντην καὶ τὸ στράτευμα κάνει αὐτῷ· ‘*Ἐξεστιν δρᾶν· κατεληπται γὰρ ἡμῖν δ ὑπὲρ τῆς καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν, εἰ μὴ τούτους ἀποκόψουμεν.* ἀλλὰ τε οὐκ ἥγεις τοὺς 40 πελταστάς; δὲ λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὰ δυτισθεν πολεμίων ἐπιφανομένων. Ἀλλὰ μὴν ὥρα γ’, ἔφη, βουλεύεσθαι πᾶς τις τοὺς ἀνδρας ἀπελάξας ἀπὸ τοῦ λόφου. ἐνταῦθα Μενοφῶν δρᾶ τοῦ 41 δροῦς τὴν πορυφήν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταύτης ἔφοδον ἐπὶ τὸν λόφον ἔνθα ἥσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει· ‘*Κράτιστον, ὁ Χειρίσοφος, ἡμῖν ἔσθαι ως τάχιστα ἐπὶ τὸ ἄκρον.* γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ ὑπὲρ τῆς δροῦ. ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἔγῳ δ’ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ κρήζεις, πορεύον ἐπὶ τὸ δρός, ἔγῳ δὲ μενῶ αὐτοῦ. Ἀλλὰ διδωμί σοι, ἔφη δὲ 42 Χειρίσοφος, διπτερον βούλει ἐλέσθαι. εἰπὼν δὲ Μενοφῶν ὅτι νεώτερος ἐστιν αἰρεῖται πορεύεσθαι, κελεύει δὲ οἱ συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἀνδρας· μακρὸν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν. καὶ δὲ Χειρίσοφος 43 συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστάς, ἐλαβε δὲ τοὺς κατὰ μέσον πλαισίου. συνέπεσθαι δ’ ἐκέλευσεν [αὐτοὺς] καὶ τοὺς τριακοσίους οὖς αὐτὸς εἰχε τῶν ἐπιλεκτῶν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ πλαισίου.

‘*Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο ως ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δὲ 44 ἐπὶ τοῦ λόφου πολέμιοι ως ἐνόρησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον, εὐθὺς καὶ αὐτοὶ ἀρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ ‘*Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἑαυ-**

τᾶν, πολλὴ δὲ κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέροντην τοὺς
 46 ἑαυτῶν διακελευομένων. Ξενοφῶν δὲ παρελαύνων ἐπὶ
 τοῦ ὅπου παρεκελεύετο· Ἀνδρεῖ, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 νομίζετε ἀμιλλάσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς
 γυναῖκας, νῦν δὲ γίγον πονήσαντες ἀμαχεῖ τὴν λοιπὴν
 47 πορευομένα. Σωτηρίδας δὲ ὁ Σεκυνώνιος εἶπεν· Οὐκ
 ἔξ ἴσου, ὁ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γάρ ἐφ’ ὅπου
 48 ὀχῆ, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμινο τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ
 θεὸς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ὅπου ὥθεται
 αὐτὸν ἐκ τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς
 ἐδύνατο τάχιστα [ἔχων] ἐπορεύετο· ἐτίγχανε δὲ καὶ
 θάρσακα ἔχων τὸν ἵππικόν· ὥστ’ ἐπιέξετο. καὶ τοὺς
 μὲν ἐμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὅπισθεν
 49 παριέναι μόλις ἐπόμενος. οἱ δὲ ἄλλοι στρατιῶται
 παίσουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν,
 ἔστε ἡνάγκασαν *(ἀνα-)*λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι.
 δ’ ἀναβάτε, ἔως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ὅπου ἦρεν,
 ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ὅπου ἐσπευδεὶς πεζοὶ¹
 καὶ φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

V. "Ενθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἡ
 ἔκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἔλληνες εἰχον τὸ ἄκρον. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Τισσαφέροντην καὶ Ἀριαῖνον ἀποτραπόμενοι ἄλλῃ
 δόδον φέροντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσιοφον καταβάντες
 ἐστρατοπεδεύοντο ἐν οώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν.
 ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι καῦμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν
 ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποτα-
 2 μόν. ἡνίκα δ’ ἦν δεῖλη ἔξαπίνης οἱ πολέμιοι ἐπιφύ-
 νονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν
 τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ’ ἀρπαγήν
 καὶ γάρ νομικὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς
 3 τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. ἐνταῦθα Τι-

σαφέροντης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς
 κάμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες, ἐν-
 νούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίσιεν, οὐκ ἔχοιεν
 δρόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσιοφον
 4 ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας δὲ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ κατέβη,
 παρελαύνων τὰς τάξεις ἡνίκα *(οἱ)* ἀπὸ τῆς βοηθείας
 ἀπήντησαν *[οἱ Ἔλληνες]* ἔλεγεν· Όρατε, ὁ ἄνδρες
 5 Ἔλληνες, ὑφιέντας τὴν χώραν ἥδη ὑμετέραν εἶναι; ἂν
 γάρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ καίειν τὴν βασι-
 λέως χώραν, νῦν αὐτὸν καίουσιν ὡς ἀλλοτρίαν. ἀλλ’
 6 εἴναι πον καταλείπωσι γε αὐτοῖς ἐπιτήδεια, ὅφονται
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ’, ὁ Χειρίσιοφε,
 ἐφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τὸν καίουτας ὡς ὑπὲρ τῆς
 ἡμετέρας. δὲ δὲ Χειρίσιοφος εἶπεν· Οὖνον ἔμοιγε δοκεῖ.
 ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, καίωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύ-
 σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἥλθον, οἱ μὲν ἄλλοι
 7 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνηῆσαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γάρ ὁρῇ ἦν ὑπερούψηλα, ἐνθεν δὲ δὲ ποταμὸς τοσοῦτος
 βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένους τοῦ
 βάθους. ἀπορούμένοις δ’ αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ
 8 Ρέδιος εἶπεν· Ἐγὼ θέλω, ὁ ἄνδρες, διαβιβάσαις ὑμᾶς
 κατὰ τετρακισχλίους διπλίτας, ἀν ἐμοὶ διὰ δέοματος ὑπη-
 ρεῖσθητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώμενος
 9 δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι·
 πολλὰ δ’ ὁρῶ πρόβατα καὶ αἴγας καὶ βοῦς καὶ δηνούς,
 ἢ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ὁρδίως ἀν παρέχοι τὴν
 διαβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἵς χρῆσθε
 10 περὶ τὰ ὑποξύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς πρὸς
 ἀλλήλους, δρμίσας ἔκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ

ἀφεὶς ὁ σπερ όγκυρος εἰς τὸ θύμωρ, διαγαγὼν καὶ ἀμφοτερώθεν δῆσας ἐπιβαλλὼν λίην καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 δτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἰσεσθε·
 πᾶς γὰρ ἀσκός δύ' ἀνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδῦναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ δισθάνειν ή ὑλη καὶ ή γῆ σχῆσει. ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον. ἡσαν γὰρ οἱ κω-
 λύσοντες πέραν πολλοὶ ἵππεῖς, οἱ εὐθὺς τοῖς πρώτοις
 οὐδὲν ἀν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

13 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστερούσαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμ-
 παλιν [ἢ πρὸς Βαβυλῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας,
 κατακαύσαντες ἔνθεν ἔξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμιοι οὐ
 προσήλαννον, ἀλλὰ ἐθεῶντο καὶ δμοιοι ἡσαν θαυμά-
 ζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἑλληνες καὶ τι ἐν νῷ
 14 ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπι-
 τῆδεια ἡσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνηῆθον, καὶ
 συναγαγόντες τοὺς ἑαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ
 15 πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἴη. οἱ δὲ ἔλεγον δτι τὰ
 πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἴη καὶ Μηδίαν,
 δι' ἣσπερ ἥκοιεν, ἡ δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσα τε καὶ
 Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ
 διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ
 Ἰωνίαν φέροι, ἡ δὲ διὰ τῶν δρέων καὶ πρὸς Ἀρκτον
 16 τετραμμένη δτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. τούτους δὲ
 ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ δρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ
 βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς
 αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων
 δ' οὐδέν' ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν. δπότε
 μέντοι πρὸς τὸν σατράπην ἐν τῷ πεδίῳ σπείσαντο,
 καὶ ἐπιμειγνύνται σφῶν τε πρὸς ἔκεινον καὶ ἔκεινων
 17 πρὸς ἕαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν

χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναι, οὐδὲν [δὲ]
 δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. ἐδόκει
 δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν δρέων εἰς
 Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν
 εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἢς Ὁρόντας ἦρχε πολλῆς καὶ
 εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὗπορον ἔφασαν εἶναι δποι
 τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, δπως 18
 ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν ποιοῦντο· τὴν
 γὰρ ὑπερβολὴν τῶν δρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκατα-
 ληφθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσαιεν, συσκευ-
 ασμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεσθαι ἡνίκ' ἀν
 τις παραγγέλλῃ.

A.

5 *'Ηνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταῖαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσου σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ὀνυστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι 6 ἀφικνοῦνται ἄμμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὅρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαβῖν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς διπισθοφύλαξιν διπλάταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κύνδυνος ἐδόκει εἶναι μή τις ἄνω 7 πορευομένων ἐκ τοῦ ὅπισθεν [ἄνω] ἐπίσποιτο. καὶ

I. * [Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχοι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἡς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κίρῳ ἀναβάντες "Ελληνες ἐποιήσαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρενους ἐποιεύθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπανολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ 2 πρόσθεν λιγῷ δεδήλωται. ἐπειδὲ οὐδὲ ἀφίκοντο ἔνθα δὲ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν 3 δρέων πορευτέον εἶναι. ἥκονον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διελθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίσσω. καὶ τοῦ Εὐφράτον δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο 4 οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ έστιν οὕτως ἔχον. τὴν δὲ εἰς τὸν Καρδούχον ἄμβολὴν ὡδὲ ποιοῦνται, ἄμμα μὲν λασθεῖν πειρώμενοι, ἄμμα δὲ φθάσαι πρὸς τὸν πολεμίους παταλαβεῖν τὰ ἄκρα.]

ἔπι μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὸν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων· ἐπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφείπετο δε ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν δρέων. ἔνθα 8 δὴ οἱ μὲν Καρδούχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναικας καὶ παῖδας ἐφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἥσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὃν οὐδὲν ἔφερον οἱ "Ελληνες, οὐδὲ τὸν ἀνθρώπους ἐδίκουν, ὑποφειδόμενοι, εἰς ποτας ἐθελήσειν οἱ Καρδούχοι διένειν αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς κώφας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμωι ἥσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια διτρο τις ἐπιτυγχάνοι 9 ἐλάμβανεν· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδούχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπειδὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν δόδον ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀναβασίς αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις [ἐγένετο] — τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοὺς τελευταίους ἐπειθέντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθους καὶ τοξεύμασι κατέρρωσαν, δλίγοι δύντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ελληνικόν. εἰ μέντοι τότε πλείους 11 συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρῷναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν τις κώμαις ἥκλισθησαν· οἱ δὲ Καρδούχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιοι κύκλῳ ἐπὶ τῶν δρέων καὶ συνεβόων ἀλλήλους.

"Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ 12 λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποξυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα, καὶ δσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ πάντα ἀφεῖναι. σχολαίαν γὰρ 13

ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ δυτα τὰ ὑποξύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις δυτες ἀπόμενοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορεύεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων δυτων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

- 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἰ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οὐδὲ δὲ ἐπειθόντο, πλὴν εἰ τις ἔκλεψεν, οἶνον ἢ παιδὸς ἐπιθυμῆσας ἢ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν σύτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι τὰ δὲ τι ἀναπτανθείσαντες. εἰς δὲ τὴν δύστεραίαν γίγνεται κειμῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δὲ ἣν πορεύεσθαι· οὐ γάρ ἡν ἵκανα τάπιτήδεια. καὶ ἥρετο μὲν Χειρίσοφος, ὀπισθοφυλάκει,
- 15 δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμιοι ἴσχυρῶς ἐπειθείσαντο, καὶ στενῶν δυτων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτέβευν καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἡναγκάζοντο οἱ Ἑλληνες ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχάξοντες σχολῇ πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγελεν δὲ Ξενοφῶν ὑπομένειν, 16 οἱ πολέμιοι ἴσχυρῶς ἐπικέοντο. ἐνταῦθα δὲ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν διε παρεγγυᾶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐκ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἥγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἡν διε πρᾶγμα τι εἴη· σχολῇ δὲ οὐκ ἡν διενν παρελθόντι τὸ αἰτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
- 17 διοία φυγῆ ἐγίγνετο τοῖς διπισθοφύλακει. καὶ ἐνταῦθα ἀποδυνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Λεωνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἀρκάς διαμπερές τὴν κεφαλήν.
- 18 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἰχεν δὲ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἤτιατο αὐτὸν διε οὐκ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἡναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα

μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλώ τε καὶ ἀγαθὸν ἀνδρες τενατον καὶ οὗτε ἀνελέσθαι οὗτε θάψαι ἐδύναμεθα. ἀποκρίνεται δὲ Χειρίσοφος· Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ δρῦν 20 καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα εστί· μία δὲ αὔτη δῆλος ἡν δρῦς δρῦια, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων δρῦν ἔξεστι σοι δῆλον τοσοῦτον, οὐκατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἐπευδον καὶ διὰ τοῦτο σε οὐχ ὑπέμενον, 21 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὸς κατειληφθαι τὴν ὑπερβολῆν· οἱ δὲ ἡγεμόνες οὖς ἔχομεν οὐκ φασιν εἶναι ἄλλην δῆλον. δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἄλλ' ἐγὼ ἐχω δύο 22 ἀνδρας. ἐπεὶ γάρ ήμεν πρόγματα παρεῖχον, ἐνηρθρεύσαμεν, διπερ [καὶ] ήμεῖς καὶ ἀναπτυνθεῖσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμεν τινας αὐτῶν, καὶ ξάντας προύθυμηθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα δπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν κρούαν χρησαίμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23 διαλαβόντες εἰ τινα εἰδέσσεν ἄλλην δῆλον ἢ τὴν φανεράν. δὲ μὲν οὖν ἐτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φύσιων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὀφέλιμον ἐλεγεν, δρῶντος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. δὲ λοιπὸς ἐλεξεν διε οὗτος 24 μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι διε αὐτῷ ἐτύγχανε θυμάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκεδομένη· αὐτὸς δὲ ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποξυγίοις πορεύεσθαι δῆλον. ἐφωτιώμενος δὲ εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, 25 ἔφη εἶναι ἄπορον δὲ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον εἶεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δὲ ἐδόκει συγκαλέσαντας λοχαγοὺς καὶ 26 πελταστὰς καὶ τῶν διπλιτῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐφωτάν εἰ τις αὐτῶν ἔστιν διτις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι διε γενέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. ὑφέ- 27 σταται τῶν μὲν διπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς

[Αρκάς] καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος [Αρκάς], ἀντιστασιάζον δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος [Αρκάς καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορεύεσθαι προσλαβών ἐθελοῦτάς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος· ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἵδια 28 διτὶ ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγουμένουν. ἐκ τούτου ἐφωτῶσιν εἰς τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀριστέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, οὐδὲ δὲ ἐκέλευνον αὐτοὺς ἐμφρύντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόσιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν υἱότα, ἢν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὅντας ἴέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἀν δύνωνται τάχιστα. 2 ταῦτα συνθέμενοι οὖν μὲν ἐπορεύοντο πληθος ὡς δισκίλιοι· καὶ ὅδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Μενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς διπισθοφύλακας ἥγετο πρὸς τὴν φανερὰν ἐκβασιν, διποιτικαὶ ταύτῃ τῇ διδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν 3 καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιόντες. ἐπειδὲ δὲ ἤσαν ἐπὶ χαράδρῳ οἱ διπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄφιτον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι διοιτρόχους [ἄμαξιαίσιν] καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παιάντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἴσιν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. 4 ἕνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκύτος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ φύοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὅντες. [αὐτῶν οἱ διπισθοφύλακήσαντες]. οἱ μέντοι πολέμιοι

οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς υπερτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λόθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δὲ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύνιφι περιόντες καταλαμβάνουσι τὸν φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακαίνοντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δὲ οὐδὲν ἔτειχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθιν ἐπὶ τὸν πολεμίους ἦν οὐλὴν τῇ φανερῷ διδῷ ἐκάθηντο. καὶ τὴν μὲν υἱότα ἐνταῦθα διηγαγον· 7 ἐπειδὲ δὲ ἡμέρᾳ ὑπέφαμεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τὸν πολεμίους· καὶ γὰρ διμήχλη ἐμένετο, ὥστε ἐλαθον ἐγγὺς προσελθόντες· ἐπειδὲ δὲ εἶδον ἀλλήλους, [καὶ] ἢ τε σάλπιγξ [έπ-] ἐφθέγξατο καὶ ἀλαλέξαντες ἵεντο ἐπὶ τὸν ἀνθρώπους. οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν δόδὸν φεύγοντες δλίγοι ἀπέθησσον· 8 εὔξωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσιφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς ἵεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν δόδον· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς δόδοντο ἐπορεύοντο ἢ ἐτυχον ἔκαστοι δύντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνέμων ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι 9 πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον.

Μενοφῶν δὲ ἔχων τῶν διπισθοφύλακῶν τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑποξυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις διπισθεῖν τὸν ὑποξυγίων ἔταξε. πορευόμενοι δὲ ἐντυγχάνουσι 10 λόφῳ ὑπὲρ τῆς δόδου κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἢ διεξεύχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἀν ἐπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποξυγία οὐκ ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἐκβῆναι. ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλους προσβάλλουσι πρὸς 11

τὸν λόφον δρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλῳ ἀλλὰ καὶ πιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βούλουντο φεύγειν,
12 καὶ τέως μὲν αὐτὸν ἀναβαίνοντας δηπή ἐδύνατο ἔκαστος οἱ βάρβαροι ἐτέξενον καὶ ἔβαλλον, ἔγγὺς δ' οἱ προσέειντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτο τε παρελληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἔτερον δρῶσι ἐμπροσθεῖν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθίς ἐδόκει
13 πορεύεσθαι. ἐννοήσας δ' ὁ Μενοφῶν μῆν, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἑαλωκότα λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοίντο τοῖς ὑποξυγίοις παριστσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποξύγια ἕτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγὸς Κηφισόδορον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργείον φυράδαν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.
14 "Ετι δὲ αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ δρυιώτατος δὲ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσῃ
15 φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. ἐπειδὴ γέγονεν τοῖς Ἐλληνεσ, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστὸν, ὥστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπάπτενον δείσαντας αὐτὸν μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῦντο ἀποικεῖν. οἱ δὲ ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθιοδῶντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς
16 ὅπισθοφύλακας ἔχάροντο. καὶ Μενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, διπλαὶς οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμείξειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῷ διμαρ
θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε.
17 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας δὲ Ἀργείος πεφευγὼς καὶ λέγει ὡς ἀπεκτησαν ἀπὸ τοῦ

λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ *οἱ* ἄλλοι δύοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὅπισθοφύλακας ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ δια- 18 πραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκουν ἐπ' ἀντίποδον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ δὲ Μενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δὲ ἐρμηνέως περὶ σπουδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπῆτει. οὐδὲ ἐφασαν 19 ἀποδώσειν ἐφ' ὃ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. συνωμοιλόγει ταῦτα δὲ Μενοφῶν. ἐν φῷ δὲ τῷ μὲν ἄλλῳ στρατευμα παρήσει, οὐδὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνεργόνταν ἐνταῦθα [οἱ πολέμιοι]. καὶ ἐπειδὴ ζητεῖντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵνα τοῦ δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πληῆσι καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Μενοφῶν κατέβαινεν, ἀνιψίδουν πέτρους· καὶ ἐνδεικνύειν τὸ σκέλος, Μενοφῶντα δὲ δὲ ὑπασπιστῆς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς [Ἀρκάς] προσέδραμεν αὐτῷ 21 ὑπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοτέρων προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συντεταγμένους ἀπῆλθον.

"Ἐκ δὲ τούτου πᾶν διμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ 22 ἐκηρύγσαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαφιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Μενοφῶν δὲ καὶ Χειρί- 23 σοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδοσαν τὸν ἥγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὥσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀνευ ἥγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχό- 24 μενοι δὲ οἱ πολέμιοι καὶ διπλαὶς τὰς χωρίους προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυον τὰς παρόδους. διπότε μὲν 25 οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Μενοφῶν ὅπισθεν ἐκβαί-

νων πρὸς τὰ δοῃ ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς ὁδοῦ τοῖς πρώτοις ἀνωτέρῳ πειρῷ μενος γίγνεσθαι τῶν κωλύσοντων,
26 δόπτε δὲ τοῖς ὄπισθεν ἐπιθοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρῷ μενος ἀνωτέρῳ γίγνεσθαι τῶν κωλύσοντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὄπισθεν· καὶ ἀεὶ οὐτε ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἴσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλουντο.
27 Ἡν δὲ καὶ δόπτε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πρόγ-
ματα παρεῖχον οἱ βάροβαροι πάλιν καταβαίνοντιν· ἐλα-
φοὶ γὰρ ἥσαν ὅστε καὶ ἔγγυθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν·
28 οὐδὲν γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. δριστοὶ δὲ καὶ τοξόται ἥσαν· εἶχον δὲ τόξα ἔγγυς τριπλῆχη, τὰ δὲ τοξεύματα πλέον ἢ διπλῆχη· εἴλουν δὲ τὰς νευρὰς δόπτε τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἔχόδει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἔχοντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἑλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρῆτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο, ἥρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταῦτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, εὑροις ὡς δίπλεθρον, διὸ δρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἑλληνες ἐνταῦθα ἀνέπινευσαν ἀσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπέγρε δὲ τῶν δρεῶν δι ποταμὸς ἔξ ἢ ἐπτὰ στάδια τῶν Καρ-
2 δούχων. τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τὰπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθέτων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διεπέλεσαν, καὶ ἐπαθον κακὰ δσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

"Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ δρῶσιν ἵππεῖς που πέραν τοῦ 3 ποταμοῦ ἔξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἵππων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν. ἦσαν δ' οὗτοι Ὁρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροι τε καὶ ἀλιμοι εἶναι· ὅπλα δ' εἰχον γέροια μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὅχθαι αὗται ἐφ' ὃν 5 παρατεταγμένοι οὗτοι ἥσαν τρία ἢ τέτταρα πλεθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπελέχον· οὐδὲς δὲ μία δρωμένη ἥν ἠγουσα ἄνω ἀσπερ χειροποίητος· ταῦτη ἐπειδῶντο δια-
βαίνειν οἱ Ἑλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6 ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν δ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ δλισθηροῖς, καὶ οὕτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἡρπαξεν δ ποταμός· ἐπὶ τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τὰλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ 7 αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἥσαν ἐπὶ τοῦ ὅροντος ἔώδων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, δρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, δρῶσι δὲ τοὺς δια-
βαίνειν κωλύσοντας, δρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνοντιν ἐπι-
κεισμένους τοὺς Καρδούχους ὄπισθεν.

Ταῦτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν 8 τε εἰ πολλῇ ἀπορίᾳ ὅντες. Μενοφῶν δὲ ὅναρ εἶδεν· ὅδοις ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὗται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιορυῆνται, ὅστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὅποσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὁρθοὶς ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρί-
σοφον καὶ λέγει δτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἐσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὅναρ. δὲ ἡδετό τε καὶ ὡς τάχιστα 9

ἔως ὑπέφαινεν ἐθύνοτο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί,
καὶ τὰ λεόπα καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες
ἀπὸ τῶν λεόπων οἱ στρατηγοί [καὶ λοχαγοί] παρήγγελλον
τὴν στρατιῆς ἀφιστοποιεῖσθαι.

10 Καὶ ἀριστᾶντι τῷ Μενοφῶντι προσέτρεχον δύο
νεανίσκοι· γῆδεσαν γὰρ πάντες ὅτι ἔξειν αὐτῷ καὶ ἀρι-
στᾶντι καὶ δειπνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθένδοι
ἐπεγείραντα εἰπεῖν, εἴ τις τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλε-
11 μον. καὶ τότε ἐλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρόνγανα συλλέ-
γοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, καππεῖτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν
ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά
τε καὶ γυναικαὶ καὶ παιδίσκας ἀσπερδ μαρσίπους ἱμάτιον
12 κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρῷδει. Ἰδοὺσι δὲ σφίσι
δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμοῖς
ἴππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δὲ ἔφα-
σαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυναικοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
βαίνειν προευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὸν βρέξαι
τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια πάλιν
ῆκειν.

13 Εὐθὺς οὖν Μενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς
νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φρήναις
θεοῖς τὰ τε δυνέρατα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
ἄγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δὲ εὐθὺς ἥγε τοὺς νεανί-
σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτα.
14 ἀκούσας δὲ καὶ δ Χειρίσοφος σπουδᾶς ἐποίει. σπεί-
σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι,
αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο
ὅπως ἀνὰ κάλλιστα διαβαῖνεν καὶ τοὺς τε ἔμπροσθεν
15 νικῆν καὶ ὑπὸ τῶν ὑπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ
ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἥγεσθαι καὶ διαβαίνειν
ἔχοντα τὸ ἡμίσιον τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμίσιον ἐπὶ

ὑπομένειν σὺν Μενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποξύγια καὶ τὸν
ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

'Ἐπει δὲ ταῦτα καλῶς εἶχεν ἐπορεύοντο· ἥγοντο 16
δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν·
οὗτος δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι.
πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῇσαν αἱ τάξεις τῶν 17
ἴππεων. ἐπειδὴ δὲ ἥσαν κατὰ τὴν διάβασιν [καὶ τὰς
ὄχθας] τοῦ ποταμοῦ, ἐθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶ-
τος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμ-
βανε τὰ ὅπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς
λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους δρθίοντες, τοὺς μὲν
ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δὲ ἐν δεξιᾷ ἐσαντοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντεις
ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμοι έτρέξενον 18
καὶ ἐσφευδόντων· ἀλλ' οὕπω ἐξικνοῦντο· ἐπει δὲ καλὰ 19
ἥν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ
ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναικες ἄπασαι.
πολλαὶ γὰρ ἥσαν ἐτάραι ἐν τῷ στρατεύματι.

Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· 20
δὲ Μενοφῶν τῶν διπονθιφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐέωνο-
τάτους ἔθει ἀνὰ κοράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ
τὴν ἐκβασιν τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιού-
μενος ταύτῃ διαβὰς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποτα-
μὸν ἴππεῖς. οἱ δὲ πολέμοι δρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ 21
Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὄδωρο περιόντας, δρῶντες δὲ
τοὺς ἀμφὶ Μενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δείσαντες
μη ἀποληφθείσαν φεύγουσιν ἀνὰ κοράτος ὡς πρὸς τὴν
τὸν ποταμοῦ ἄνω ἐκβασιν. ἐπει δὲ κατὰ τὴν οὗδὸν
ἐρένοντο, ἐτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. Λύκιος δὲ τὴν τάξιν
τῶν ἔχων τῶν ὑπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν· 22
τῶν πελταστῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπει ἐώρων ἀνὰ
κοράτος φεύγοντας, εἴποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων
Σενοφόντις Αναβασίς, rec. Gemoll. Ed. minor. 8

μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ τὸ δρός
 23 Χειρίσσοφος δ' αὐτὸν ἐπεὶ διέβη, τοὺς ἵππεας οὐκ ἐδίσκειν,
 εὐθὺς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὅχθας ἐπὶ τὸν ποτα-
 μὸν ἔξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω,
 δρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἵππεας φεύγοντας, δρῶντες
 δ' ὅπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὸρο τοῦ
 ποταμοῦ ἄκρα.

24 Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἔώρα παλᾶς γιγνό-
 μενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ διαβαῖνον στρά-
 τευμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδούχοι φανεροὶ ἥδη ἡσαν εἰς
 τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς τελευ-
 25 ταίσι. καὶ Χειρίσσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Λίγιος
 δὲ σὺν δλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιώξει ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτα τε
 26 καλὴν καὶ ἐπτόματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ δόχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ἤγγειλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιῆσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχουν, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἴέναι, οὐρα-
 27 γοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δούχοι ὡς ἔώρων τοὺς δπισθιοφύλακας τοῦ ὄχλου
 ψιλούσμένους καὶ δλίγοις ἥδη φανομένους, θάττον δὴ
 ἐπῆσαν φόδας τινας ἄδοντες. δὲ Χειρίσσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελεύει
 ποιεῖν διὰ τὸν παραγγέλλῃ.

28 Ἰδὼν δ' αὐτὸν διαβαίνοντας Ξενοφῶν πέμψας
 ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ μεῖναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ
 διαβάντας· δταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναν-

τίους ἔνθεν καὶ ἔνθεν σφῶν ἐμβαίνειν ὡς διαβησο-
 μένους, διηρκυλωμένους τοὺς ἀκοντιστὰς καὶ ἐπιβεβλη-
 μένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προ-
 βαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῷ παρήγγειλεν, ἐπειδὰν 29
 σφενδονῇ ἔξικνηται καὶ ἀσπὶς ψιφῇ, παιανίσαντας θεῖν
 εἰς τοὺς πολεμίους, ἐπειδὰν δ' ἀναστρέψωσιν οἱ πολέμοι
 καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ διαλπικτῆς σημηνῇ τὸ πολεμικόν,
 ἀναστρέψωσιν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν διὰ τάχιστα ἢ ἔκαστος
 τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ ἐμποδίζειν ἀλλήλους· δτι
 οὗτος ἄριστος ἔσοιτο διὰ τὸν πρῶτος ἐν τῷ πέραν
 γένηται.

Οἱ δὲ Καρδούχοι διδῶντες δλίγους ἥδη τοὺς λοι- 30
 ποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τεταγμένων φύοντο
 ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑποξυγίων, οἱ δὲ σκευῶν, οἱ δ'
 ἑταρῶν — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως καὶ ἥροντο
 σφενδονῶν καὶ τοξεύειν. οἱ δὲ Ἑλληνες παιανίσαντες 31
 ὅρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο· καὶ
 γὰρ ἡσαν ἀπλισμένοι ὡς μὲν ἐν τοῖς ὅρεσιν ἰκανῶς
 πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς δὲ τὸ εἰς χεῖρας
 δέχεσθαι οὐχ ἰκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει διαλπικτῆς 32
 καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἐφευγον πολὺ ἔτι θάττον, οἱ δὲ
 Ελληνες τάνατία στρέψαντες ἐφευγον διὰ τοῦ ποτα-
 μοῦ διὰ τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ μέν τινες αἰσθό- 33
 μενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ τοξεύοντες
 δλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὄντων τῶν
 Ἑλλήνων ἔτι φανεροὶ ἡσαν φεύγοντες. οἱ δὲ ὑπαντή- 34
 σαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προσέν-
 τες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφῶντος διέβησαν παῖς·
 καὶ ἐτρῶθησάν τινες καὶ τούτων.

'Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-IV.
 8*

ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μεῖνον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἡσαν ἔγγυς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους ² τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους· εἰς δὲ ἣν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη τε ἣν καὶ βασίλειον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύφεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἣν ³ δαψιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερῷλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαΐδεκα ἐπὶ τὸν Τήλεβράν ποταμόν. οὗτος δ' ἣν καλὸς μέν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλαὶ ⁴ περὶ τὸν ποταμὸν ἡσαν. δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἐσπέραν. ὑπαρχος δ' ἣν αὐτῆς Τιρίβαξος, δ καὶ βασιλεὺς φίλος γενόμενος, καὶ δόπτες παρεῖ, ⁵ οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος προσῆλασεν ἵππεας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρημηνέα εἰπεν διὰ τούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχοντι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἥρωτων τι τέλει. δὲ εἰπεν διὰ τούτων πεισασθαι βούλοιτο ἐφ' φιλήτε αὐτὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια δσων δέοντο. ⁷ ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτους.

'Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν στραθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίον παρασάγγας πεντεκαΐδεκα· καὶ Τιρίβαξος παρηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα σταθμοὺς· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ ⁸ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπεδευμένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χώραν πολλῇ· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γάρ ἔώδων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλές ἔδοκε εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς

μόνος. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] δσα ἔστιν ἀγαθά, ⁹ λερῆια, σίτον, οὖνος παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, θυπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον διὰ κατέδοιεν υἱκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδοκε δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ¹⁰ ἀσφαλές εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στρατεύμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδοκει διαφριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- ¹¹ ποτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποξύγια συνεπόδισεν ἡ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γάρ ἀλειπούντον ἦν ἡ χιῶν ἐπιπεπτωκύτα ὅτε φιλήτης παραρρυεί. ἐπεὶ δὲ Μενοφῶν ἐτέλιμησε γυμνὸς ¹² ἀναστάς σχίζειν ἔνδυα, τάχ' [ἄν] ἀναστάς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἔχρισαντο· πολὺ γάρ ἐνταῦθα ¹³ ἥρισκετο χοῖνα, ὡς ἔχριστο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ ὄργανον καὶ ἀμυγδάλινον ἐν τῶν πικρῶν καὶ τεφρίνινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ἥρισκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [¹⁴ εἰς τὰς κώμας] εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἡσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· δούι δὲ πρότερον ἀπῆσαν [καὶ] τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἔδιδοσαν κακῶς αιρηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπειμψαν νυκτὸς Δημοκράτην ¹⁵ Τημηνήτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθιορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γάρ ἔδοκει καὶ πρότερον πολλὰ ἥδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ διητα τε ὡς διητα καὶ τὰ μή διητα ὡς οὐκ διητα. πορευθεὶς ¹⁶ δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκει ἔγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ

17 σάγαριν οίλανπερ καὶ Ἀμαξόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος δὲ ποδάριος εἴη Πέρσης μὲν ἕφη εἶναι, πορεύεσθαι δὲ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, δπως ἐπιτήδεια λάβοι, οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στρατευμα δόπσον τ' εἴη καὶ

18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὃ δὲ εἰπεν δτι Τιριβάζος εἴη ἔχων τὴν τε αὐτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταύχονς· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἕφη φέτη τῇ ὑπερβολῇ τοῦ δρους ἐν τοῖς στενοῖς ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιμῆσμενον τοῖς Ἑλλησιν.

19 Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατευμα συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σιοφαλνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἀνθρω-
20 πον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ δρη, οἱ πελτασταὶ προέιντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατύπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς δπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρα-
21 τόπεδον. οἱ δὲ βάροβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· δμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἰκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργο-
ρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οινο-
22 χόιοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν δπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπέθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
λελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγῃ ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθῆμερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

V. Τῇ δὲ ὑστεροαίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι δηπη δυ-
ναντο τάχιστα πόλιν ἢ συλλεγῆναι τὸ στρατευμα πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
λούς· καὶ αὐθῆμερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ὁφ' φ

ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιριβάζος κατεστρατοπεδεύσαντο. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταδμοὺς ἐρήμους τρεῖς παρα-
2 πάγγας πεντεκαΐδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν δμφαλόν. ἐλέ-
γοντο δ' οὐδὲ αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι.

'Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου 3 σταδμοὺς *(τρεῖς παφασάγγας)* τρεῖς καὶ δέκα. δὲ τοῖτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ ἀνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἐπειν παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγὴν τοὺς ἀνθρώπους. ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιά-
4 σασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περι-
φανῶς ἔδεξεν λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος δρυγάνῳ στετε καὶ τῶν ὑποξυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιω-
τῶν ὡς τριάκοντα. διεγένεντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ 5 καλοντες· ἔύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταδμῷ πολλά· οἱ δὲ δψὲ προσιόντες ἔύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ [τὸ] πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς δψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο [τι] εἰ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἔνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6 ὃν εἶχον ἔκαστοι. ἔνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομε-
νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγένεντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

'Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο 7 διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβούλιμάσαν. Ξενοφῶν δ' δπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἥγνοιε δὲ τὸ πάθος εἴη. ἐπειδὴ δὲ εἶπε τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων δτι σαφῶς βού-
8 λιμιῶσι κάνει τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιώδην περὶ τὰ ὑποξύγια, εἰ πού τι δρψη βρωτόν, διεδίδον καὶ διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους παρατρέχειν τοῖς

ἢ βουλικιμαθσιν. ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφαι πρὸς κάώμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κάώμης πρὸς τῇς κοήνῃ γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει 10 ἐμπροσθεν τοῦ ἔρυματος. αὗται ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἰσ. δὸς ἐδομηνεὺς εἶπε περσιστὴ δτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο διεισθέντες εἰη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ', ἐπειδὸς ἦν, πρὸς τὸν κάώμαρχον συνεισέρχονται 11 εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδύνηθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν δόδον ἐνυκτέρευσαν ἄστοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

12 Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τίνες καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποχυγίων ἥποταξον καὶ ἀλλῆλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς δφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν 13 ἀποσεσηπτέτες. ἦν δὲ τοῖς μὲν δφθαλμοῖς ἐπικυρόημα τῆς χιόνος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν δφθαλμῶν ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε 14 ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν υγειαν ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμᾶντο, εἰσεδύνοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ λιμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπίγρυννυτο· καὶ γάρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρφάτιναι πεπυημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν.

15 Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ

τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα ἥκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κοήνην τινὰ ἥ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπῃ. ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἐφασαν πορεύεσθαι. δὸς δὲ Ξενοφῶν ἔχων δπισθοφύ- 16 λακας ὡς ἥσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων δτι ἐπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἔχαλέπαινεν. οἱ δὲ σφάτειν ἐκέλευσον· οὐ γάρ ἀν δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα 17 ἐδοξεῖ κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἰ τις δύνατο, μὴ ἐπίσιεν τοῖς κάμνοντις. καὶ ἦν μὲν σκότος ἥδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θορύβῳ ἀμφὶ ὃν εἶχον διαφερόμενοι. ἐνθα δὴ οἱ δπισθο- 18 φύλακες ἀτε ὑγιαίνοντες ἔξαναστάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες ἀνακραχόντες ὅσον δύναντο μέριστον τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἤκαν αὐτοὺς κατὰ τὴς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς 19 ἀσθενοῦσιν δτι τῇς ὑστεραίᾳ ἥξουσι τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὸ τοῦ τέτταρα στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ δοδῷ ἀναπανομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. οἱ δ' ἐλεγον δτι οἱ ἐμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῖσεν. δὲ παριών καὶ παρα- 20 πέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἴσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ καλῦπον. οἱ δὲ ἀπίγγελλον δτι θλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρατεύμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρός καὶ ἀδειπνοι, φυλακὰς οἵας ἐδύναντο καταστησάμενοι. ἐπειδὲ πρὸς ἥμέραν ἦν, δὲ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς

τοὺς ἀσθενοῦντας τὸν νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκεῖνεν ἀναγκάζειν προίέναι.

- 22 Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεψομένους πᾶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσθμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομιζεῖν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ ποιὸν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἡσαν πρὸς τὴν κώμην 23 ἔνθα Χειρίσοφος ηὔλιζετο. ἐπειδὴ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἕδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλές εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ὅς εἴδων κώμας ἐπορεύοντο ἔκαστοι τοὺς 24 ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τὸν εὐξένους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἣν εἰλήχει Μενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνθιν τοὺς κωμῆτας καὶ τὸν κώμαρχον, καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἐπτακαθεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραι γεγαμημένην· δὸς δὲ ἀνήρ αὐτῆς λαγῶς φέρετο θηράσων καὶ οὐχ ἁλλω ἐν τῇ κώμῃ.
- 25 Άλις δὲ οἰκίαι ἡσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δὲ εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἰσοδοι τοῖς μὲν ὑπερχρύσιοις δρυκταῖ, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ αἱμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἡσαν αἰγεῖς, οἵες, βόες, δρυιδες, καὶ τὰ ἔγυνα τούτων· τὰ δὲ κτίνη πάντα 26 χιλῷ ἔνθιν ἐτρέφοντο. ἡσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κοιδιαὶ καὶ ὅσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. ἐνησαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κοιδιαὶ ἴσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· 27 τούτους ἔδει δόπτες τις διψώῃ λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μή τις ὑδωρ ἐπιχέσῃ καὶ πάνυ ἥδυν *(τῷ)* συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

Οἱ δὲ Μενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης 28 σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων διε οὕτε τῶν τέκνων στεργήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἢν ἀγαθόν πι τῷ στρατεύματι ἔξηγησάμενος φαίνηται ἐστ' ἀν ἐν κλλω ἔθνει γένωνται. δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλο- 29 φρονούμενος οἶνον [τ'] ἐφρασεν ἔνθα ἣν κατορωρυγμένος. ταύτην μὲν τὴν υγίντα διασκηνήσαντες οὕτως ἐκουμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κώμαρχον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ διοῦ ἐν δρθαλμοῖς.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Μενοφῶν λαβὼν τὸν κώμαρχον 30 πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· διόπου δὲ παρόντοι κώμην, διέφερε πρὸς τὸν εὖ ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταρχὸν εὐωχούμενους καὶ εὐδύμουμενους, καὶ οὐδαμόθιν ἀφίεσαν ποιὸν παραθεῖναι αὐτοῖς ἀριστον· οὐκὶ 31 ἦν δὲ διόπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν οὐδέποτε ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, δρονίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρόντος τοῖς δὲ κοιδίνοις. διόπτες δέ τις φιλοφρονούμενός τῷ βούλοιτο προποιεῖν, 32 εἴλκειν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἐνθεν ἐπικύψαντα ἔδει φοροῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχῳ ἐδίδοσαν λαμβάνειν δὲ τι βούλοιτο. δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔδεχετο, διόπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἵδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δὲ ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κακείνους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τὸν ἔχοντα χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας οὐν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὅσπερ ἐνεοῖς δὲ τι δέοι ποιεῖν.

Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος 33 καὶ Μενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηράτων τὸν κώμαρχον διὰ

τοῦ περσέζοντος ἐρμηνέως τίς εἰη ἡ χώρα. ὁ δὲ ἔλεγεν
ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἡρώτων τίνι οἱ ἵπποι τοὺς
φυνταῖ. ὁ δὲ ἔλεγεν ὅτι βασιλεὺς δασμός· τὴν δὲ πλησίου
χώραν ἔφη εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν δόδὸν ἔφορος· ἡ
35 εἶη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν ἔχετο ἄγων ὁ Ξενοφῶν ποδὸς
τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαίτερον
δίδωσι τῷ κωμάρχῳ ἀναθρέψαντι καταθύσαν, ὅτι ἥκουνεν
αὐτὸν ἵερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου, δεδιώς μηδ ἀποδάνῃ
ἐκενάκιοτο γάρ οὐπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων
λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων [στρατηγῶν καὶ] λοχαγῶν
36 ἔδωκεν ἐκάστῳ πᾶλιν. ἥσαν δὲ οἱ ταύτη ἵπποι μείουνες
μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολύ. ἐνταῦθα
δὴ καὶ διδάσκει δικάμαρχος περὶ τοὺς πόδας τῶν
ἵππων καὶ τῶν ὑποξυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ
τῆς χιόνος ἄγωσιν ἄνευ γάρ τῶν σακίων κατεδύνοντο
μέχοι τῆς γαστρός.

VI. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἦν δγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παρα-
δίδωσι Χειρισόφω, τὸν δὲ οἰκέτας καταλείπει [φ
κωμάρχη], πλὴν τοῦ νοῦ τοῦ ἀρτὶ ἡβάσκοντος· τοῦτον
δὲ Πλεισθένει Ἀμφιπολίτη δίδωσι φυλάττειν, δπως εἰ
καλῶς ἡγήσοιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίστι. καὶ εἰς τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ [ἐν ᾧ] εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλείσται,
2 καὶ ἀναξένεαντες ἐπορεύοντο. ἡγεῖτο δὲ αὐτοῖς δικά-
μαρχος λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ
τρίτῳ σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἔχαλεπάνθη ὃν
οὐκ εἰς κώμας ἤγαγεν. ὁ δὲ ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἴεν ἐν τῷ
τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἔπαισεν, ἕδησε
3 δὲ οὗ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς υγκτὸς ἀποδράς ὔχετο
καταλιπὼν τὸν ὄδον. τοῦτο γε δὴ Χειρισόφω καὶ
Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἡ
τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Πλεισθένης δὲ

ἥρασθη τοῦ παιδὸς καὶ οἰκαδες κομίσας πιστοτάτῳ
ἔχοτο.

Μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
πιρασάργας τῆς ἡμέρας παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
εὗρος πλεθριαῖν. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 5
δύο παρασάργας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερ-
βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάσχοι καὶ Φασια-
νοί. Χειρίσοφος δὲ ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ 6
τῇ ὑπερβολῇ, ἐπανσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριά-
κοντα σταδίους, ἵνα μηδ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ
τοῖς πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν
τοὺς λόχους, δπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα.
Ἐπεὶ δὲ ἦλθον οἱ δικισθοφύλακες, συνυεκάλεσε στρα-
τηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὡδεῖς. Οἱ μὲν πολέ-
μοι, ὡς δρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὅρους.
Ἄρα δὲ βουλεύεσθαι δπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
Ἔμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλεύεσθαι εἰτε τῆμερον
εἰτε αὔριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὅρος. Ἐμοὶ δέ γε, 9
ἔφη δὲ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
ἴστοιςισαμένους ὡς κράτιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
γάρ διατρύθομεν τὴν τῆμερον ἡμέραν, οὐ τε οὐν ἡμᾶς
ὑπῶντες πολέμοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλους
εἰκός τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν· Εγὼ δὲ οὗτοι γιγνώσκω. 10
εἰ μὲν ἀνάγκη ἔστι μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσ-
σθαι δπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλέμεθα
ὡς ὄφεστα ὑπερβάλλειν, τοῦτο μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι
ἴνως (ἢ) ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα
11 μὲν σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὅρος ἔστι
ἡ δρώμενον πλέον ἡ ἐφ' ἔξηκοντα στάδια, ἀνδρες

δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανερού εἰσιν ἀλλ' ἢ
καὶ ἀντὴν τὴν δόδον πολὺ οὖν κρείττον τοῦ ἐρήμου
ὅρους καὶ αἱρέψαι τι πειρᾶσθαι λαθόντας ἢ ἀρπάσαι
φθάσαντας, ἢ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἴσχυρὰ κωφὰ
12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκενασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
ὅπον δρόμοιν ἀμαχεῖ ἴεναι ἢ δμαλὲς ἔνθεν καὶ ἔνθεν
πολεμίων δυτῶν, καὶ νῦντωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἀν τὰ
πρὸ ποδῶν δρόφη τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ
ἡ τραχεῖα [τοῖς ποδὶν] ἀμαχεῖ ἴοῦσιν εὑμενεστέραι ἢ ἡ
13 δμαλὴ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ αἱρέψαι δ' οὐκ
ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἔξδην μὲν νυκτὸς ἴεναι, ὡς
μὴ δρᾶσθαι, ἔξδην δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησοι
παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἄν μοι ταύτῃ προσποιούμενοι
προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἀν τῷ ὅρει χρῆσθαι· μένοιεν
14 γὰρ <Δὲ> αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμοι. ἀτὰρ τι
ἐγὼ περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἔγωγε, ὁ
Χειρίσοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους δοσὶ ἔστε τῶν
δμοίων εὐθύς καὶ ἐκ παιδῶν κλέπτειν μελετᾶν, καὶ
οὐκ αἰσχρὸν εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν δσα μὴ καλύει
15 νρμος. δπως δὲ ὡς τάχιστα κλέπτοντες καὶ πειρᾶσθε
λανθάνειν, νόμιμον [μὲν] παρ' ὑμῖν ἔστιν, ἐὰν ληφθῆτε
κλέπτοντες, μαστιγούσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς
εστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ
ληφθῶμεν κλέπτοντες τοῦ ὅρους, ὡς μὴ πληγὴς λάβωμεν.
16 Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη δὲ Χειρίσοφος, κάγὼ ὑμᾶς τοὺς
Ἀθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια,
καὶ μάλα δυντος δεινοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ
τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἰπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι
ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὥρᾳ καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι
17 τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη δὲ Ξενοφῶν, ἐτοιμός
εἴμι τοὺς δπισθοφύλακας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν,

ἴεναι καταληψόμενος τὸ δρός. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας·
οἱ γὰρ γυμνῆτες τῶν ἐπομένων ὑμῖν κλωπῶν ἔλαβον
πινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι δι τοῦ
ἅρατόν ἴστοι τὸ δρός, ἀλλὰ νέμεται αἰξὲν καὶ βουσίν·
ὅτει ἔάπειρο ἀπαξ λάβωμέν τι τοῦ δρους, βατὰ καὶ
τοῖς ὑποζυγίοις ἴσται. ἐπειδὼν δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18
μενεῖν ἔτι, ἐπειδὴν ἰδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ δμοίῳ ἐπὶ τῶν
ἄκρων· οὐδὲ γὰρ οὐν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἵσον
ἡμῖν. δὲ δὲ Χειρίσοφος εἶπε· Καὶ τί δεῖ σὲ ἴεναι καὶ 19
λιπεῖν τὴν δπισθοφύλακαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψου, ἀν
μή τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται.

'Ἐκ τούτου Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς ἐρχεται δπλί- 20
ταις ἔχων καὶ Ἀριστέας δὲ Χῖος γυμνῆτας καὶ Νικό-
μαχος Οἰταῖος γυμνῆτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο,
δπότε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ καίειν πολλά. ταῦτα συν- 21
θέμενοι ἡρόστων· ἐκ δὲ τοῦ ἀρίστου προήγαγεν δὲ
Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς
τοὺς πολεμίους, δπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταντῇ
προσάξειν.

'Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ ιδεὶ ἐγένετο, οἱ μὲν 22
ταχθέντες ἀπήρχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ δρός,
οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμοι εἰπεὶ^{το}
ησθοντο τὸ δρός ἔχόμενον, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον
πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο 23
Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἦρε κατὰ τὴν δόδον, οἱ δὲ
τὸ δρός καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δὲ 24
πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ
δρους, μέρος δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν
δὲ δμού εἶναι τοὺς πολλοὺς ἄλληλων, συμμειρυνάσιν
οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἑλληνες καὶ διώ-
κουσιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν 25

πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παιδατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάλλην ταχὺ ἐφεύτειο
26 σὺν τοῖς διπλίταις. οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ
ἔπειδὴ τὸ ἄκυνθον ἑώραν ἡττώμενον, φεύγοντι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέροις δὲ πάμπολῃσι
27 ἐληφθῆσθαι οὐδὲν. ὡς δὲ ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἤλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταύχους σταθμοὺς πέντε παφασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπεν χωρία γὰρ ἄκουν ισχυρὰ οἱ Τάυχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ 2 ἐπιτήδεια ἀπαντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πρὸς χωρίουν ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδὲ οἰκίας — συνελήλυθότες δὲ ἡσαν αὐτόθεος καὶ ἀνδρεῖς καὶ γυναικεῖς καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθὺς ἥκων· ἐπειδὴ δὲ ή πρώτη ταξίς ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσήγει καὶ αὖθις ἄλλη· οὐ γάρ ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλ' ἀπότομον ἦν κύκλῳ.

3 Ἐπειδὴ δὲ Ξενοφῶν ἤλθε σὺν τοῖς διπισθοφύλακεις καὶ πελτασταῖς καὶ διπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος· Εἰς καλὸν ἥκετε· τὸ γάρ χωρίουν αἰρετεῖον· τῇ γὰρ στρατιᾷ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληψόμεθα 4 τὸ χωρίουν. ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος ἐρωτῶντος τί τὸ καλῦνον εἶη εἰσελθεῖν εἶπεν δὲ Χειρίσοφος· Μία αὕτη πάροδός ἔστιν ἦν δρός· δταὶ δέ τις ταύτῃ πειρᾶται παριέναι, κυλινδοῦσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· διὸ δὲ ἀν καταληφθῆ, οὗτοι διατίθεται. ἅμα δὲ ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἡν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσωσιν, ἔφη δὲ Ξενοφῶν, ἄλλο τι η οὐδὲν καλύνει

παριέναι; οὐ γάρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου δρῶμεν εἰ μὴ διλύγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο η τρεῖς ὠπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ δρᾶς, σχεδὸν 6 τρία ἡμίπλευρά ἔστιν δὲ εἴ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέυραν δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἀνδρεῖς τί ἀν πάσχοιεν η ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων η ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν γίγνεται ὡς ἡμίπλευρον, δὲ εἴ δταν λαφίσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθὺς, ἔφη δὲ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξάμεθα εἰς τὸ δασὺ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸς ἄν, ἔφη, τὸ δέον εἴη· θάττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα εὑθεῖν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἢν δυνάμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ὁρίον, ἢν βούλωμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν 3 καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γάρ ἡγεμονία ἦν τῶν διπισθοφύλακων λοχαγῶν ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαροὶ ἐμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ· μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἀνθρώποις ὡς ἐβδομήκοντα, οὐχ ἀθρόοις ἀλλὰ καθ' ἔνα, ἔκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ δὲ Στηνυφάλιος 9 καὶ Ἀριστάνθιμος Μεθυδρεὺς καὶ οὗτοι τῶν διπισθοφύλακων λοχαροὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γάρ ἦν ἀσφαλῶς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον η τὸν ἔνα λόχον. ἔνθα δὴ Καλλίμαχος 10 μηχανᾶται τι· προστρέχειν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ὧν ἦν αὐτὸς δύο η τρία βῆματα· ἐπειδὴ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, ἀνέχασεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ τῆς προσδομῆς πλέον η δέκα ἅμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. δὲ δὲ Ἀγασίας 11 ὡς δρᾶς τὸν Καλλίμαχον ἂ ἐποίει, τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὗτος πρῶτος παραδράμῃ εἰς Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll. Ed. minor. 9

τὸ χωρίον, οὐδὲ τὸν Ἀριστώνυμον πλησίον ὅντα παρακαλέσας οὐδὲ Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους δύντας οὐδὲ ἄλλον οὐδένα χωρεῖ ἀντός, καὶ παρέρχεται 12 πάντας. δὲ Καλλίμαχος ὡς δρᾶ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος· ἐν δὲ τούτῳ παραδεῖ αὐτοὺς Ἀριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τούτου Εὐρύλοχος Λουσιέυς· πάντες γάρ οὗτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἄλλήλους· καὶ οὕτως 13 ἐφίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γάρ ἄπαξ εἰσέδραμον, οὐδέλις πέτρος ἄνωθεν ἥμερχθη. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναικες φίπτουσαι τὰ παιδία εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὥσαντας. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἵδων τινα θέοντα ὡς φίψοντα ἔσυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνειν 14 ται τῷς καλύσσων· δὲ αὐτὸν ἐπισπάται, καὶ ἀμφιτεροὶ φέροντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ δλίγοι ἐλήφθησαν, βρεις δὲ καὶ ὅνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμοὺς ἐπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἥσαν ὃν διῆλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἥσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἥτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερούγων σπάτα πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κυνηγίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ξώνην μαχαίριον ὃν ξυήλην Λακωνικήν, φῶς ἔσφαττον ὃν κρατεῖν δύναντο, καὶ ἀποτέμνοντες ἀν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἥδον καὶ ἔχόρευον δόπτες οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὅψεσθαι ἔμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχεων μίαν λόγχην 16 ἔχον. οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν· ἐπει δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἑλληνες, εἴποντο ἀεὶ μαχούμενοι. φέρουν δὲ ἐν τοῖς δχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνα-

κεκομισμένοι ἥσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἢ ἐν τῶν Ταχών ἔλαβον. ἐκ τούτων οἱ Ἑλληνες ἀφίκοντο 18 ἐπὶ Ἀφασον ποταμόν, εὑρός τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθηνῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι διὰ πεδίου εἰς κάμας· ἐν αἷς ἐμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπειστίσαντο.

Ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας 19 εἰκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαιμονα καὶ οἰκουμένην ἢ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. [ἐκ] ταύτης τῆς χώρας ἔρχων τοὺς Ἑλλησιν ἥγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας ἔρχονται ἄγοι αὐτούς. ἐλθῶν δὲ ἐκεῖνος 20 λέγει ὅτι ἀξεῖ αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χώριον ὅθεν θψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἥγονύμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν [έαντοῦ] πολεμίαν, παρεκελεύετο αἰδεῖν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· φαῖ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτους <ένδρ> ἔνεκα ἐλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίᾳ. καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ 21 τὸ δρός τῇ πέμπτῃ ἥμεροφ· ὅνομα δὲ τῇ δρει ἦν Θήχης. ἐπει δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ δρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ δὲ οἱ Εενοφῶν καὶ οἱ δπι- 22 σθοφύλακες φῆμησαν ἐμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γάρ ὅπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ δπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ ἐξώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέροα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν. ἐπειδὴ 23 δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ τιθύντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς δὲ βοῶντας καὶ πολλῶν μεῖσων ἐγίγνετο ἡ βοὴ ὅσφι δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ιδόντες δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Εενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς 24 ἱψον καὶ τοὺς ἐπιέας ἀναλαβὼν

παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶνταν τῶν στρα-
τιωτῶν Θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα
δὴ ἔθεος πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποξύρια
25 ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ
τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρα-
τηγοὺς καὶ λοχαροὺς δακρύουσι. καὶ ἔξαπίνης ὅτου
δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ
26 ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων
πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα
γέρρα, καὶ δὴ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμεν τὰ γέρρα καὶ
27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
Ἐλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππου
καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρε-
κοὺς δέκα· ἥτει δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε
πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κάμην δὲ δεῖξες αὐ-
τοῖς οὖν σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἣν πορεύσονται εἰς
Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὥχετο [τῆς ωντὸς]
ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἐλληνες διὰ Μα-
κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὕριξε τὴν τῶν
2 Μάκρωνων καὶ τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δὲ ὑπὸ
δεξιῶν χωρίον οίον χαλεπάτατον καὶ ἔξ ἀριστερᾶς
ἄλλον ποταμόν, εἰς δὲ οὐδέποτε διαβήναντες. δι' οὖν ἔδει
διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδρεσι παχέσι μὲν οὖν,
πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἐλληνες ἐποπτον,
3 σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα [ἔξ] ἐλθεῖν. οἱ
δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λογχας καὶ τριχίους
χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένους
ἡσαν καὶ ἄλληλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποτα-
μὸν ἔρριπτον· ἔξινοῦντο γὰρ οὐδὲν ἔβλαπτον οὐδὲν

"Ἐνθα δὴ προσέρχεται Μένοφῶντι τῶν πελταστῶν
ἀνὴρ Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώ-
σκοι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἷμαι, ἔφη, ἐμὴν
ταῦτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μή τι κωλύει ἔθέλω
αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ
5 διαλέγον καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δὲ εἰπον
Ἑρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τούννυν, ἔφη, αὐτὸν
τὸ ἀντιτετόχαται καὶ ζηζόντουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι.
οἱ δὲ ἀπεριόναντο "Οὐτι διμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν
6 ἔρχοντες. λέγειν ἐκέλευσον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς
γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖς [γε] πολεμήσαντες ἀπερ-
χόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα
ἀφικέσθαι. ἡρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἀν τούτων τὰ
7 πιστά. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἔθελειν.
ἐντεῦθεν [δια]διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν
λόγγην τοῖς Ἐλλησιν, οἱ δὲ Ἐλληνες ἐκεῖνοις Ἐλληνικὴν
ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπειραρτύ-
ραντο.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα
συνεξέκοπτον τὴν τε δόδον ὁδοποίουν ὡς διαβιβάσοντες
8 ἐν μέσοις ἀναμεμειγμένοι τοῖς Ἐλλησι, καὶ ἀργοράν οἴαν
εδύναντο παρεῖχον, καὶ παρηγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἔως ἐπὶ τὰ Κόλχων δρια κατέστησαν τοὺς Ἐλληνας.
Ἐνταῦθα ἦν ὅρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
τεαγμένοι ἤσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἐλληνες ἀντι-
παρετέξαντο φάλαγγα, ὡς οὔτεος ἄξοντες πρὸς τὸ ὅρος.
ἐπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλ-
λεγεῖσιν ὅπως ὡς οὐλλιστα ἀγωνιοῦνται.

Ἐλεξεν οὖν Μένοφῶν ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν 10
φάλαγγα λόχους δροῦσις ποιῆσαι· ή μὲν γὰρ φάλαγξ
διασπασθήσεται εὐθὺς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὔδον

ενδρήσομεν τὸ δρός· καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει
ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένη
11 δρῶσιν. ἐπειτα ἀν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προς-
ἀγωμεν, περιττεύσουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοὺς
περιττοῖς χρήσονται δ τι ἀν βούλωνται· ἔαν δὲ ἐπὶ
δλίγων τεταγμένοι ὥμεν, οὐδὲν ἀν εἴη θαυμαστὸν εἰ
διακοπεῖη ἡμῶν ἡ φάλαγγε ὑπὸ ἀνθρώπων [πῃ] καὶ
βελῶν πολλῶν ἐμπεσόντων· εἰ δέ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ
12 φάλαγγι κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ δρθίους τοὺς
λόχους ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν δια-
λιπόντας τοὺς λόχους δρον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους
γενέσθαι τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα
τῆς τε τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω [οἱ ἐσχάτοι λόχοι],
καὶ δρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτοι προσ-
ίσιν, ἢ τε ἀν εὔοδον ἢ ταύτῃ ἔκαστος ἄξει δ λοχαγός,
13 καὶ εἰς τε τὸ διαλεῖπον οὐ δράδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
εἰσελθεῖν ἔνθεν καὶ ἔνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
οὐ δράδιον ἔσται λόχου δρθίου προσιώντα. ἂν τέ τις
πιέσηται τῶν λόχων, δ πλησίον βοηθήσει. ἢν τε εἰς
πῃ δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
μηκέτι μείνῃ τῶν πολεμίων.

14 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν δρθίους τοὺς λόχους.
Ξενοφῶν δὲ ἀπιών τὸ εὐθύνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε
τοῖς στρατιώταις· "Ἄνδρες, οὗτοι εἰσιν οὓς δρᾶτε μόνοι
ἔτι ήμεν ἐμποδὼν τὸ μὴ ἥδη εἶναι ἔνθα πάλαι ἐσπε-
δομεν· τούτους, ἢν πως δυνώμεθα, καὶ ὡμοῦς δει
καταφαγεῖν.

15 'Ἐπει δ' ἐν ταῖς χώραις ἔκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς
[τε] λόχους δρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι
τῶν δπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς δγδοήκοντα, δ δὲ λόχος ἔκαστος
σχεδὸν εἰς τοὺς ἔκατόν· τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς

τοξότας τοιχῇ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐθανύμου
ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν
ἔξακοσίους ἕκαστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα-
τηγοι εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπο-
ρεύοντο. καὶ Χειρίσθιος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν
αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω
γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἰδον αὐτούς, 17
ἀντιπαραθέσοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιόν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ
εὐθύνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος
ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν 18
πελτασταί, ὃν ἦρχεν Αἰσχύνης δ Ἀκαρνάν, νομίσαντες
φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθεον· καὶ οὕτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ
δρός ἀναβαίνουσι· συνεφεύπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκα-
δικὸν δπλιτικόν, ὃν ἦρχε Κλεάνωρ δ Ἐρχομένιος. οἱ δὲ 19
πολέμιοι, ὡς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ
ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο.

Οἱ δὲ Ἑλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν
πολλαῖς κώμαις καὶ τάπιτήδεια πολλὰ ἔχονταις. καὶ τὰ
μὲν ἄλλα οὐδὲν δ, τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ συμήνη
πολλὰ ἢν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων δοι ἔφαγον τῶν
στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ἥμουν
καὶ κάτω διεκάρθει αὐτοῖς καὶ δρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο
ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν δλίγον ἐδηδοκότες σφρόδρα
μεθύνουσιν ἐψκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
καὶ ἀποδημήσκουσιν. ἐκεινοί δὲ οὕτω πολλοὶ ἀσπερ
τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἥν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραίᾳ
ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτήν πως ὕραν
ἀνεφρόνον· τοίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ἀσπερ
εἰ φαρμακοποιίας.

'Εντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρα-
σάγγας ἐπτά, καὶ ἥλιθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα

πόλιν Ἐλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ
 Σινωπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρᾳ. ἐνταῦθα
 ἔμεναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κάμαις· καὶ τεῦθεν δρυώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολ-
 χίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούν-
 τιοι, καὶ ἐδέξαντό [τό] τε τοὺς Ἐλληνας καὶ ξένια
 24 ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. συνδιεποάττοντο
 δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ
 μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἥλθον
 [πλέον] βόες.

25 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν ηὔξαντο παρε-
 σκευάζοντο· ἥλθον δ' αὐτοῖς ἵκανοι βόες ἀποθύσαι
 τῷ Διὶ σωτῆρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς
 ἄλλοις θεοῖς ἢ ηὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμ-
 νικὸν ἐν τῷ ὅρει ἐνθαπερ ἐσκήμουν. εἶλοντο δὲ Δρα-
 μόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἐφυγε παῖς ὥν οἴκοθεν, παῖδα
 κατακανὼν ξυήλῃ πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ
 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι.

26 Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέοματα παρέδοσαν
 τῷ Δρακοντίῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευνον ὅπου τὸν δρόμον
 πεποιηκὼς εἴη. ὃ δὲ δείξας οὖπερ ἐστηρκότες ἐτύγχανον
 Οὗτος δὲ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις
 βούληται. Πᾶς οὖν, ἐφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν
 σκληρῷ καὶ δασεῖ οὐτως; ὃ δ' εἶπε· Μᾶλλον τι ἀνά-
 27 σεται δὲ καταπεσών. ἡγωνίζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον
 τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους
 ἢ ἔξηκοντα, [ἔθεον] πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγ-
 κούστιον (<Ἀρκάδες>), καὶ οὐλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ
 κατέβησαν καὶ ἀτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλο-
 28 νικία ἐγίγνετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι καὶ ἔδει οὐτοὺς
 κατὰ τοὺς πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ἀπο-

στρέψαντας πάλιν πρὸς τὸν βαμὶδὸν ἄγειν. καὶ κάτω
 μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἴσχυρῶς
 δρυτιον μέρις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ
 κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

E.

I. 2 * Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβούλευντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὅδε. Ἐγὼ μὲν τούτουν, ἐφη, ὃ ἄνδρες, ἀπειροκαὶ ἥδη ξυνκεναζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὅπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ὅν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἥδη πανσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεὶς ὁσπερδὸς Οὐδυσσεὺς ἀφικεσθαι εἰς τὴν Ἑλ-
3 λάδα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὗ λέγει· καὶ ἄλλος ταῦτα ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. ἐπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν
4 ὅδε. Φίλος μοὶ ἐστιν, ὃ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναναρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητε με, οἷομαι δὲν ἐλθεῖν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἀξοντα· ύμεις δὲ εἰπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἀν ἐγὼ ἔλθω· ἥξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.
5 Μετὰ τούτων θενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὅδε. Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-

1 * [Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κόρδου ἐπράξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὔξενῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς Τραπεζοῦντα Ἑλληνίδα πόλιν ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν δὲ ηὗξαντο σωτήρια θύσειν θεῦτα πρῶτον εἰς φίλιαν γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]

μενοῦμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἔρω. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορέεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὕτε γάρ ἀγορὰ ἔστιν ἵκανη οὕτε διον ώνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ δλίγοις πισίν. ἡ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ἦν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλά μοι δοκεῖ σύν προνομαῖς λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἀλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σφῆγοθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.

"Ἐτι τούτουν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γάρ οὐδὲν ἐκπορεύσονταί τινες. οἷομαι οὖν βέλτιστον εἶναι οὐδὲν εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἔξιεναι, φράξειν δὲ καὶ δποι, ἵνα καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἔξιόντων καὶ τῶν μενόντων καὶ ξυμπαρασκευάζωμεν, εάν τι δέῃ, καὶν βοηθῆσαί τισι καιρὸς ἦ, εἰδῶμεν δποι δειησει βοηθεῖν, καὶ ἐάν τις τῶν ἀπειροτερόντων ἐγχειρῆ ποι, ξυμβουλεύωμεν πειρώμενοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἀν ἴωσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα.

"Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἐφη. σχολὴ τοῖς πολεμίοις λήξεσθαι, καὶ δικαίως ημῖν ἐπιβούλευονται· ἔχομεν γάρ τὰ ἐκείνων· ὑπερκάθηται δὲ ημῶν. φυλακὰς δῆ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· ἐάν οὖν κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν, ἥττον ἀν δύναιντο ημᾶς θηρᾶν οἱ πολέμοι.

"Ἐτι τούτουν τάδε δρᾶτε. εἰ μὲν ἡπιστάμεθα σαφῶς 10 οὐτι ἥξει πλοῖα Χειρίσοφος ἄγων ἵκανά, οὐδὲν ἀν ἔδει ὃν μέλλω λέγειν· νῦν δ' ἐπεὶ τούτο ἀδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἦν μὲν γάρ ἄγη, ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσόμεθα· ἀν δὲ μὴ ἄγη, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. δρᾶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν 11

αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζούντιων μακρὰ πλοῖα καταγομενοι καὶ φυλάττοιμεν, [αὐτὸς] τὰ πηδάλια παραλυθμενοι, ἔως ἂν ίκανα τὰ ἄξοντα γένηται, ἵσως ἂν οὐκ ἀπορήσαιμεν κομιδῆς οἵας δεδύεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα.

12   Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰς εἰκός καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν κατάγωμεν ὅσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἐνεκεν μένωσι, καὶ ναῦλον ἔνυθεσθαι, ὅπως ὀφελοῦντες καὶ ὀφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.

13   Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἣν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐκπεραίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἃς ὑπερόρους ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκοσιας πόλεσιν ἐντείλασθαι ὀδοποιεῖν· πείσονται γάρ καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.

14   Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοις ὀδοιπορεῖν, ὃ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἔκονσας ἐπεισεν ὀδοποιεῖν, λέγων δτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἣν εὔποροι γένωνται αἱ δόσι.

15   Ἐλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζούντιων, ἢ ἐπέστησαν Λέξιππον Λάκωνα περίοικον. οὗτος ἀμελήσας τοῦ ἔνυλλέγενην πλοῖα ἀποδράτης ὡχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἐπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γάρ παρὰ Σεύθη πολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.

16   Ἐλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἢ ἐπεστάθη Πολυκράτης Ἀθηναῖος, ὃς διόσα λαμβάνοι πλοῖα κατῆγεν ἐπὶ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγάγιμα εἰλι τι ἦγον ἔξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σῶα εἴη, τοῖς δὲ πλοίοις ἔχονταντο εἰς παραγωγήν. ἐν δὲ ταῦτα ἣν ἐπὶ λείαν ἔξησαν οἱ Ἑλληνες, καὶ οὐ μὲν ἐλάμβανον, οὐ δὲ καὶ οὖ. Κλεαίνετος δὲ ἔξαγαγὼν καὶ τὸν ἔαν-

τοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίου χαλεπὸν αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

'Ἐπει δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε Π. ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβάν ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζούντιων ἔξαρξε εἰς Δρίλας τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἥμισυ κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γάρ Κόλχοι, ἀτε ἐκπεπτωκότες ἐκ τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ ὑπερεκάθητο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι δύο· 2 θεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια φάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι γάρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τὸν Δρίλας προδύμως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε δρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

'Ἐπει δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἀνω κάρφος οἱ Ἑλληνες, δύοτα 3 τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἐδόκει ἐμπιμπράντες ἀπῆγσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὃς ἡ βοῦς ἢ ἄλλο τι πτηνός τὸ πῦρ διαπεφευγός. ἐν δὲ ἦν χωρίου μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες ἔνυερον ἤκεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἴσχυρος βαθεῖα, καὶ πρόσδοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ πελτασταὶ 4 προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἔξ τῶν διπλιῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, δρῶντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· ἔνυειποντο δὲ καὶ δοφυρόδοι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξωμημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες πλείους ἢ εἰς χιλίους ἀνθρώπους. ἐπει δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο 5 λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γάρ τάφρος ἦν περὶ αὐτὸν εὐρεῖα ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρσεις πυκναῖς ἔνυλιναι πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν· οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὡς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν, 6 ἦν γάρ ἐφ' ἐνὸς ἢ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν

χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Εὔνοφῶντα. [ὅ δὲ ἡγεῖτο τοὺς 7 ὅπλίτας.] ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίου χρημάτων πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὕτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἴσχυρὸν γάρ ἔστιν· οὕτε ἀπελθεῖν φάδιον· μάχονται γὰρ ἐπεξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή.

8 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Εὔνοφων προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν ὅπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὅπλα, αὐτὸς δὲ διαβάς σὺν τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρείττον ἀπαγαγεῖν καὶ τοὺς διαβεβηκότας ηὐ καὶ τοὺς διαβιβάζειν, φέρετε τοῦτος ἀν τοῦ χωρίου.
9 ἐδόκει γάρ τὸ μὲν ἀπαγαγεῖν οὐκ εἶναι ἀνευ πολλῶν νεκρῶν, ἐλεῖν δὲ ἀν φόντο καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίου, καὶ δὲ Εὔνοφῶν ἔνυχώρησε τοῖς ἵεροῖς πιστεύσας· οἱ γάρ μάντεις ἀποδειγμένοι [μὲν] ἥσαν δτι μάχη μὲν
10 ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἔξοδου. καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἐπειπε διαβιβάσοντας τοὺς διαβιβάσοντας, αὐτὸς δὲ ἔμενεν ἀναχωρίσας ἀπαντας τοὺς πελαστάς, καὶ
11 οὐδένα εἴτα ἀκροβολίξεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἥσαν οἱ διαβιβάσοντας τὸν λόχον ἔκαστον ποιῆσαι τῶν λοχαγῶν ὡς ἀν κράτιστα οὐληται ἀγωνιεῖσθαι· ἥσαν γάρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οὐ πάντα τὸν χρόνον ἀλλήλοις περὶ¹⁷
12 ἀνδραγαθίας ἀντεποιοῦντο. καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· δὲ τοῖς πελασταῖς πᾶσι παρήγγειλε διηγκυλωμένους λέναι, φέρετε τοὺς διαβιβάσθησθαι, καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλῆσθαι ἐπὶ τοῖς νευραῖς, φέρετε τοὺς διαβιβάσθησθαι, καὶ τοὺς γυμνῆτας λιθῶν ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδείους ἐπειψε τούτων ἐπιμεληθῆναι.

13 Ἐπεὶ δὲ πάντα παρεσκεύαστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες παρατεταγμένοι ἥσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν

δὴ ἔνυεώρων· μηνοειδῆς γάρ διὰ τὸ χωρίον ἡ τάξις ἦν· ἐπεὶ δὲ ἐπαιάνισαν καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγξατο, ἣμα 14 τε τῷ Ἐνναλίῳ ἡλέλιξαν καὶ ἔθεσον δρόμῳ οἱ διαβιβάσθαι, καὶ τὰ βέλη διοῦ ἐφέρετο, λόγχαι, τοξεύματα, σφενδόναι, πλεῖστοι δὲ ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἥσαν δὲ οὐ καὶ πῦρ προσέφερον. ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον 15 οἱ πολέμιοι τά τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμφάλιος καταθέμενος τὰ ὅπλα ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβη, καὶ ἄλλον εἶλκε, καὶ ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἐαλώκει τὸ χωρίον, φέρετε τοῦτον ἀδόκει.

Καὶ οἱ μὲν πελασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ ἐσδραμόντες 16 ἥσπαζον διτοι ἔκαστος ἐδύνατο· δὲ Εὔνοφῶν στὰς κατὰ τὰς πύλας διόπσους ἐδύνατο κατεκάλυψε τῶν δηλιτῶν ἔξω· πολέμιοι γάρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τοιν ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ κρόνου μεταξὺ γενο- 17 μένου κραυγῇ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἐφευγον οὐ μὲν [καὶ] ἔχοντες ἀ ἔλαβον, τάχα δέ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς ἦν ὀδυσσόδης ἀμφὶ τὰ δύοτερα. καὶ ἐφωτώ μενοι οἱ ἐπιπίτοντες ἔλεγον δτι ἄκρα τέ ἔστιν ἔνδον καὶ οἱ πολέμιοι πολλοί, οὐ παίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε 18 Τολμίδην τὸν κήρουκα λέναι εἶσω τὸν βουλδρέμενόν τι λαμβάνειν. καὶ ἔντας πολλοὺς εἶσω, καὶ νικᾶσι τοὺς ἐπιπίτοντας οἱ εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείσουσι τοὺς πολεμίους πάλιν εἰς τὴν ἄκραν, καὶ τὰ μὲν ἔξω τῆς 19 ἄκρας πάντα διηρπάσθη, καὶ ἔξεκομίσαντο οἱ Ἑλληνες· οἱ δὲ διαβιβάσθαι ἐθεντο τὰ ὅπλα, οὐ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οὐ δὲ κατὰ τὴν δόδον τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. δὲ Εὔνοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπουν εἰς οἰόν τε εἴη τὴν ἄκραν λαβεῖν· ἦν γάρ οὕτω σωτηρία ἀσφαλής, ἄλλως δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκο-

πουμένοις δὲ αὐτοῖς ἔδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ χωρίον.

- 21 Ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ τοὺς μὲν σταυροὺς ἑκαστοι τοὺς καὶ αὐτοὺς διήγοντι, καὶ τοὺς ἀχρείους καὶ φορτία ἔχοντας [τε] ἔξεπέμποντο [καὶ] τῶν διπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες [οἱ λοχαροὶ]
 22 οἵς ἑκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἥρξαντο ἀποχωρεῖν,
 ἐπεξέθεον ἔνδοθεν πολλοὶ γέρρα καὶ λόγχας ἔχοντες
 καὶ κυνηγίας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκραν φερούσης δόδοι· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλές
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκραν φερούσας. καὶ
 γὰρ ἔντα μεγάλα ἐπερρόπτον ἀναθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νῦν φοβερὰ ἦν [ῃ]
 ἐπιοῦσα.
- 24 Μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν τις
 αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἔξαπίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ διονύσου τοῦ
 ὡς δ' αὐτῇ ξυνέπιπτεν, ἔφευγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν δὲ θεοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς
 τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίᾳς,
 αἱ ἔντειναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάποντο. ἔφευγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ στόμα δῇ
 ἔτι μόνοι ἐλύπουν καὶ δῆλοι ἦσαν ὅτι ἐπικείσονται ἐν
 τῇ ἔξοδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φορεῖν ἔντα μεσον τὸν βελῶν εἰς τὸν
 27 οὔτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ
 ἐαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκανθή-

πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τὰλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ [γε] ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἑλληνες ἔχοντες 28
 τὰ ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν
 εἰς Τραπεζοῦντα, πρανῆς γὰρ ἦν καὶ στενή, ψευδενέδραν
 ἐποιήσαντο· καὶ ἀνὴρ Μυσδός καὶ τούνομα τοῦτο ἔχων 29
 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ
 προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν. αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 καὶ οὖσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30
 βοῦντο ὡς ἐνέδραν οὖσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινεν. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἡδη ἴκανὸν ὑπεληλυθέναι,
 τῷ Μυσῷ ἐσήμηνε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31
 Κρῆτες, ἀλισκεσθαι γὰρ ἐφασκεν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες
 ἐκ τῆς δόδοι εἰς ὑλὴν κατὰ τὰς οὐρας καλινδούμενοι
 ἐσώθησαν, δὲ Μυσδός δὲ κατὰ τὴν δόδον φεύγων ἐβόα 32
 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ὀνέλαβον τετρω-
 μένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ
 βοηθῆσαντες καὶ ἀντιοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν.
 οὗτοις ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σῶοι
 ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὕτε Χειρίσοφος ἦκεν οὕτε πλοῖα ἴκανα III.
 ἢν οὕτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον
 οὖν. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας
 ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας
 καὶ γυναικας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·
 οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ δόδος ὁδοποιημένη ἦν. 2
 καὶ ἀφικονται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι

πόλιν Ἐλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἄποικουν ἐν
3 τῇ Κολχίδι χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ
ἔξετασις σὺν τοῖς δπλοῖς ἐγύγνετο καὶ ἀριθμός, καὶ
ἐγένοντο δικασιχίλιοι καὶ ἔξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν,
οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χύνος
καὶ εἰς τις νόσῳ.

4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμα-
λώτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην [ἥη] τῷ
Ἀπόλλωνι ἔξειλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι καὶ [δι]-
έλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς
θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειροσόφου Νέων δὲ Ἀσιναῖος ἔλαβε.
5 Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιη-
σάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων
θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ
Προέξενον, διὰ σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανεν· ξένος γάρ ήν
6 αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, διὰτρήσει
σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδὸν,
καταλείπει παρὰ Μεγαβύζεω τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεκαρίῳ,
ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει λέναι, καὶ ἐπέστειλεν,
ἡν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἡν δέ τι πάθη,
ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι διὰ τοῦ οἴοιτο χαρεί-
σθαι τῇ θεῷ.

7 Ἐπειδὴ δὲ ἔφευγεν δὲ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἥδη
αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκι-
σθέντος [παρὰ τὴν Ὄλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυζος
εἰς Ὄλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακατα-
θήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ἀνεῖται τῇ
8 θεῷ ὅπου ἀνεῖλεν δὲ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ
χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ
τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ,
καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόρχαι· ἐν δὲ

τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων διόσα
ἴστιν ἀγρενόμενα θηρά. ἐποίησε δὲ καὶ βαμὸν καὶ τὸ
ναὸν ἀπὸ τοῦ ιεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ⁹
δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀργοῦ ὡραῖα θυσίαν ἐποίει τῇ
θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσδηποι ἀνδρες
καὶ γυναικες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς
τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ
τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ιερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν
θηρευομένων δέ. καὶ γάρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν 10
ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων
πολιτῶν, οἱ δὲ βουλίδενοι καὶ ἀνδρες ἔνυνεθήρων· καὶ
ἥλισκετο τὰ μὲν ἔξ αὐτοῦ τοῦ ιεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ
εἰς [αὐτῆς] τῆς Φοιλόης, σύνει καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἐστι δὲ ἡ χώρα ἡ ἐκ Λακεδαιμονίους εἰς Ὄλυμπίαν 11
πορεύονται ὡς εἰκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὄλυμπίᾳ
Διὸς ιεροῦ. ἔνι δ' ἐν τῷ ιερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ
ἱῃ δένδρων μεστά, ἵκαναν σῦν καὶ αἴγας καὶ βοῦς
ιρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν
ἴντιν ύποξύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν 12
ἥλισος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ
ἄρατα. δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ
ἴασται, καὶ τὸ ἔδανον ἔοικεν ὡς κυπαρίστινον χρυσῷ
ὅτι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλῃ ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν 13
γράμματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕ-
ΜΙΔΟΣ. TON EXONTA KAI KARPOUTMENON
THN MEN ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΤ
ΕΤΟΤΣ. EK ΔE TOT PERITTOT TON NAON
ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. AN ΔE TIS MH POIHI
TATTA THI ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασοῦντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκοιμή-IV.
ζόντο οὔπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
10*

2 ρεύοντο. ἐπει δὲ ἥσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων δρίοις,
πέμπούσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
πρόξενον διτα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐφωτῶντες πότερον
ὅς διὰ φιλαίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύσονται τῆς χώρας.
οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐδὲ θίγσοιεν· ἐπίστενον γὰρ τοῖς χω-
ράοις. ἐντεῦθεν λέγει δὲ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τοῦ-
τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
ἐκείνους, εἰ βούλοιντο ἔνυμαχάν ποιήσασθαι· καὶ
4 πεμφθεὶς δὲ Τιμησίθεος ἦκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπει
δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἐλεξεῖ **Ἑνοιφῶν**,
5 ἡρῷηνευε δὲ Τιμησίθεος· Ω ἄνδρες Μοσσύνοικοι, ἡμεῖς
βούλδρεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα πεῖξῃ· πλοῖα
γὰρ οὐκ ἔχομεν· καλύνουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν
6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
ἡμᾶς λαβεῖν ἔνυμαχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τέ ποτε
ὑμᾶς οὗτοι ἡδίκησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
8 ἀνθισ ἀν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε ἔνυμαχον. πρὸς
ταῦτα ἀπεκρίνατο δὲ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
9 βούλοιντο ταῦτα καὶ δέχοιντο τὴν ἔνυμαχίαν. "Ἄγετε
δῆ, ἔφη δὲ **Ἑνοιφῶν**, τι ὑμῶν δεήσεσθε χρήσασθαι,
ἀν ἔνυμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τι οἴοι τε
10 ἔσεσθε ἡμῖν ἔνυμπρᾶξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
ὅτι ἵκανοι ἔσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσιθάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ¹¹
θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν ἔνυ-
μαχοῦνται τε καὶ τὴν δόδον ἡγήσονται.

"Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ὕχοντο.
καὶ ἤκουν τῇ ὑστεραίᾳ ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
ξυλα καὶ ἐν ἑκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὃν οἱ μὲν δύο ἔκ-

βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὅπλα, δὲ εἶς **〈ἐν〉έμενε**.
καὶ οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες 12
ἔζεταξαντο ὅδε. ἐστησαν [ῶσπερ] ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα
οἷον χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρρα
πάντες λευκῶν βιῶν μασέα, ἡμασμένα πιττοῦ πετάλω,
εν δὲ τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχν, ἔμπροσθεν μὲν
λόγχην ἔχον, ὅπισθεν δὲ τοῦ ἔνδιου σφαιροειδές.
μιτωνίσκους δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος 13
ὧς λινοῦ στρωματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη
σκύτινα οἰάπερ τὰ Πιαφλαγονικά, κρωτύλον ἔχοντα
κατὰ μέσου, ἐγγύτατα τιαροειδῆ· εἰχον δὲ καὶ σαγάρεις 14
αιδηρᾶς. ἐντεῦθεν ἔξηρχε μὲν αὐτῶν εῖς, οἱ δὲ ἄλλοι
μπαντες ἐπορεύοντο ἄδοντες ἐν ὁυθμῷ, καὶ διελθόντες
διὰ τῶν τάξεων καὶ διὰ τῶν ὅπλων τῶν Ἑλλήνων
ἐπορεύοντο εὐθὺς πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον δὲ
ἐδόκει ἐπιμαχώταν εἶναι.

Ὥικετο δὲ τοῦτο πρὸ [τῆς πόλεως] τῆς Μητρο- 15
πόλεως καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἔχοντης τὸ ἀκρότατον
τῶν Μοσσυνοίκων. καὶ περὶ τούτου δὲ πόλεμος ἦν· οἱ
γὰρ ἀεὶ τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ
μάντων Μοσσυνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως
ἔχειν τοῦτο, ἀλλὰ κοινὸν δι καταλαβόντας πλεονεκτεῖν.

Εἶποντο δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ 16
ταχθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἔνεκεν.
οἱ δὲ πολέμιοι προσιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπει
δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται
ἀποτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ
τῶν ἔνυναν βάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχοι
οὐ εἰδον τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας· εἰτα δὲ ἀποτρά- 17
πόμενοι ὕχοντο, καὶ ἀποτεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν
νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς Ἑλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν

18 πολεμίους, καὶ ἄμα ἐχόρευον οὐδέ τινὶ ἔδοντες. οἱ δὲ Ἑλληνες μάλα ἥχθοντο διὰ τοὺς τε πολεμίους ἐπεποιήσαν θρασυτέρους καὶ διὰ οἱ ἔξελθόντες Ἑλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα δύτες συγκοι· διὸ οὕτω πρόσθεν ἐπεποιήσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.

19 Μενοφῶν δὲ ἔνγυαλέσας τοὺς Ἑλληνας εἶπεν· "Ανδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἔνεκα τῶν γεγενημένων· ἵστε γὰρ διὰ καὶ ἀγαθὸν οὐ μεῖον τοῦ πακοῦ γεγένηται. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε διὰ οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἥγεισθαι τῷ δύτῃ πολέμιοι εἰσιν οἵσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη· ἐπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς ἔντος ἡμῖν τάξεως καὶ ἴκανοι ἥγησάμενοι εἴναι ἔντος βαρβάροις ταῦτα πράττειν ἀπερ οὖν ἡμῖν δίκην δεδώκασιν· διότε αὐθίς ἡττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείψονται. ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι διπλῶς καὶ τοῖς φύλοις οὖσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἴναι καὶ τοῖς πολεμίοις δηλώσετε διὰ οὐδὲ διμοίοις ἀνδράσι μαχοῦνται υῦν τε καὶ δύτῃ τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.

22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὔτως ἔμειναν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θύσαντες ἐπει ἐκαλλιεργήσαντο, ἀριστήσαντες, δρῦσιν τοὺς λόγχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τὸ εὐώνυμον κατὰ ταῦτα ταξάμενοι ἐπορεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [δρῦσιν] ἔχοντες, ὑπολειπομένουν δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν δπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὖξινοι κατατρέχοντες τοῖς λίθοις ἔβαλλον. τούτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάδην ἐπορεύοντο πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραιάᾳ οἱ βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ ἔντος αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ-

ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ ἔγρυς ἦσαν οἱ δπλῖται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ εὐθὺς εἶποντο διώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν, οἱ δὲ δπλῖται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπει δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς ταῖς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμιοι διοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἔξηρντιξον τοῖς παλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρό, δισα ἀνήρ ἀν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρῶντο ἀμύνασθαι ἐκ χειρός. ἐπει δὲ οὐχ ὑφίστετο οἱ Ἑλληνες, ἄλλὰ διμόσες 26 ἔχωροιν, ἔφενγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν ἔλειπον ἀφαντες τὸ χωρίον. διὸ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν δὲ ἐν τῷ μόδσσνι τῷ ἐπ' ἄκρον φύκοδομημένῳ, διν τρέφουσι πάντες κοινῇ αὐτοῦ μένοντα καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἥθελεν ἔξελθεῖν, οὐδὲ δὲ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ, ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν.

Οἱ δὲ Ἑλληνες διαρράξοντες τὰ χωρία ηγρίσκοντο 27 θησαυροὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νευημένων πατρίους, ὡς ἔφασαν οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δ' ἔνδον σίτον ἔντον τῇ καλάμῃ ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ζειαὶ αἱ πλείσται. καὶ 28 δελφίνων τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν ηγρίσκετο τεταριχευμένα καὶ στέαρ ἐν τευχεσι τῶν δελφίνων, φέ δχρῶντο οἱ Μοσσύνοικοι καθάπερ οἱ Ἑλληνες τῷ ἔλαιῳ· κάρων δὲ ἐπὶ τῶν ἀνακίων ἦν πολλὰ τὰ πλατέα οὐκ ἔχοντα διαφυὴν οὐδεμίαν. τούτῳ καὶ πλείστῳ σίτῳ δχρῶντο ἔφοντες καὶ ἄρτους δπτῶντες. οἶνος δὲ ηγρίσκετο δις ἄκρατος μὲν δέκας ἔφαίνετο εἴναι ύπο τῆς αὐστηρότητος, οερασθεὶς δὲ εὐώδης τε καὶ ἥδυς.

Οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30 ρεύοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς ἔνυμαχήσασι τῶν Μοσσύνοικων. δπόσα δὲ καὶ ἄλλα παρησαν χωρία τῶν ἔντος πολεμίοις δύτων, τὰ

εὐπροσοδώτατα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἑκόντες προσεχώ-
 31 ρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιάδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπειχού-
 αὶ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὅγδοικοντα, αἱ δὲ πλέον
 αἱ δὲ μεῖον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων ἔυνηκονοι εἰς
 τὴν ἐτέραν ἐκ τῆς ἐτέρας πόλεως· οὗτοις ὑψηλῇ τε καὶ
 32 κοίλῃ ἡ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πινθεύμενοι ἐν τοῖς φίλοις
 ἥσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παῖδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
 τευτούς, τεθραμμένους καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ
 λευκοὺς σφρόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἵσους τὸ μῆκος
 καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμ-
 33 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἔξητον δὲ καὶ
 ταῖς ἐταῖραις ἂς ἥγον οἱ Ἑλληνες, ἐμφανῶς ἔνγγιγνε-
 σθαι· νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφισι. λευκοὶ δὲ πάντες
 34 οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναικες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευ-
 σάμενοι βαρβαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλεῖστον τῶν
 Ἑλληνῶν νόμων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὅχλῳ
 35 διετέρους ἐποίουν ἀπερ *⟨ἄν⟩* ἄλλοι εὖ ἐρημαί ποιησειαν,
 μόνοι τε δύντες δμοια ἐπραττον ἀπερ ἀν μετ' ἄλλων
 διελέγοντό τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' εαυτοῖς
 καὶ ὠφοῦντο ἐφιστάμενοι ὅπου τύχοιεν ὕσπερ ἄλλοις
 ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταῦτης τῆς χώρας οἱ Ἑλληνες, διά τε τῆς
 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορεύθησαν δικτὸν σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι δὲ τοις τῷ
 2 ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίων, καὶ δὲ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 εἰς Τιβαρηνούς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἥν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἰχεν ἐπὶ θαλάττη ἥττον ἐρυμνά,
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἔχορησον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν
 καὶ τὴν στρατιὰν δυνηθῆναι τι, καὶ τὰ ἔνεια ἢ ἥπει
 παρὰ Τιβαρηνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμεῖναι κελεύ-

σαντες ἔστε βουλεύσαντο ἐθύνοντο. καὶ πολλὰ κατα- 3
 θυσάντων τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντεις πάντες γνώμην
 36 οὐδαμῆ προσίσιντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν
 δὴ τὰ ἔνεια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι
 οὐδὲ ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα,
 Σινωπέων ἄποικον, οὗσαν δὲ ἐν τῇ Τιβαρηνῶν χώρᾳ.*

'Ενταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ
 ταύταις πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐθυσαν, καὶ πομπὰς
 ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἔκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας
 μυμυκούντι. τὰ δὲ ἐπιτήδει' ἐλάμψαντο τὰ μὲν ἐκ τῆς 6
 Παφλαγονίας, τὰ δὲ ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριῶν·
 οὐ γάρ παρεῖχον ἀγροδάν, οὐδὲ εἰς τὸ τεῖχος τοὺς
 οὐθενοῦστας ἐδέχοντο.

'Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7
 μενοι περὶ τῶν Κοτυωριῶν τῆς τε πόλεως, ἦν γὰρ
 ἔκεινων καὶ φόρον ἔκεινοις ἐφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας,
 θτι ἥκουσον δηονυμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον
 ἐλεγον· προηγόρει δὲ· Ἐκατόννυμος δεινὸς νομιζόμενος
 εἶναι λέγειν· Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ δὲ
 τῶν Σινωπέων πόλις ἐπανέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε
 Ἑλληνες ὅντες βαρβάρους, ἐπειτα δὲ καὶ ἔνυησθησομέ-
 νους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἥκούσαμεν,
 πραγμάτων σεσωμένοι πάρεστε. ἀξιοῦμεν δὲ Ἑλληνες 9
 διτες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν δύντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μέν
 τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν
 πάποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες. Κοτυωρῖται δὲ οὖ- 10

* [Μέχρι ένταῦθα ἐπέξενεν ἡ στρατιά. πλῆθος τῆς κατα- 4
 βάσεως τῆς δόδον ἀπὸ τῆς ἐν Βαρύλῶνι μάχης ἦχοι εἰς Κοτύωρα
 σταθμού ἐπατὸν εἴκοσι δύο, παρασάγγαι εἴκασθοι καὶ εἴκοσι,
 στάδιοι μύροι καὶ διπανισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι, κρόνον πλήθος
 δικτὸν μῆνες.]

τοι εἰσὶ μὲν ἡμέρεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάροις ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένοι καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε διτὶ ἀν τούτους 11 κακὸν ποιήσῃτε ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. οὗτοι δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ παρελθηνθότας ἐνίους σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ 12 λαμβάνειν ὃν ἀν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον δυτινα ἀν δυνάμεθα φίλον ποιεῖσθαι.

13 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Μενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἶπεν· Ἡμεῖς δέ, ἦνδρες Σινωπεῖς, ἡκομεν ἀγαπῶντες διτὶ τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ δυλα· οὐ γάρ ἦν δυνατὸν ἄμα τε [ταῦ] χορήματα ἄγειν καὶ φέρειν 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ οὗτοι ἐπει τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἥλθομεν, ἐν Τραπεζούντι μέν, παρεῖχον γάρ ἡμῖν ἀγοράν, ὧνούμενοι ἐλέχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὃν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῦντο κακῶς ἐποιοῦμεν οὗσον 15 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτοὺς δοτοίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γάρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἡγεμόνας διὰ 16 φιλίαν ἡ πόλις ἔνυνέπεμψεν. δοποὶ δ' ἀν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἀν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἀν τε εἰς Ἑλληνίδα, 17 οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ Καρδούχους καὶ Ταύχους καὶ Χαλδαίους κατέρεως οὐχ ὑπηκόους δυτας [ὅμως] καὶ μάλα φοβεροὺς διαβατούς πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν 18 τὰ ἐπιτήδεια, ἐπει ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δὲ

κατέρεως βαρβάρους δυτας, ἐπει ἀγορὰν οἶλαν ἐδύναντο παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βίᾳ [καὶ] οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων.

Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι 19 αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτοὶ εἰσιν· οὐ γάρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὕτε εἰσω ἐδέχοντο οὕτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπον· ἥτιδητο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἰτιον εἶναι. δὲ 20 λέγεις βίᾳ παρελθόντας σκηνοῦν, ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι· ἐπει δὲ οὐκ ἀνέῳγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸν τὸ χωρίον ταύτην εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, δπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὁσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι δταν βουλώμεθα. οἱ δὲ ἄλλοι, 21 ὡς δρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἀν μέν τις εὐ ποιῇ, ἀντενποιεῖν, ἀν δὲ κακᾶς, ἀλέξασθαι.

"Α δὲ ἡπείλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ Κορύλαν καὶ 22 Παφλαγόνας ἔνυμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἥδη γάρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν. ἀν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασμένα 23 ἔνυμπράττοντες αὐτῷ ἀν ἐπιθυμεῖν φίλοι γίγνεσθαι.

'Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἡσαν οἱ ἔνυμπρέσβεις 24 τῷ Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρεῖθων δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν διτὶ οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἡκοιεν ἀλλὰ ἐπιδείξοντες διτὶ φίλοι εἰσί. καὶ ξενίοις,

ἢν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα,
νῦν δὲ τὸν ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἢ δύνανται
25 δρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ δύνται ἢ λέγετε. ἐκ τούτου
ἔνινι τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρῖται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν
Ἐλλήνων ἔξενιζον τὸν τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ
πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε
ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο ὃν
ἐκάτεροι ἐδέοντο.

VII. Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο, τῇ
δὲ ὑστεραίᾳ ἔχοντες καὶ οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατιώτας,
καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέ-
σαντας τὸν Σινωπέας βουλεύεσθαι. εἴτε γὰρ πεζῇ δέοι
πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἀν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμ-
πειροι γὰρ ἡσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν,
προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων μόνοι γὰρ ἀν ἐδόκουν ἰκανοὶ
2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκοῦντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαν-
τες οὖν τὸν πρέσβεις ἔχοντες εὔνοιαν τούτῳ, καὶ ἡξίουν Ἐλ-
ληνας δύνται Ἐλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ
εὔνοιας τε εἶναι καὶ τὰ καλλιστα ἔνυμβουλεύειν.

3 Ἀναστὰς δὲ Ἐκατόνυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο
περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσοιτο,
ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἐλλησι πολεμησόντων σφῶν εἴποι, ἀλλ’
ὅτι ἔξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἐλληνας
αἰρόντοι ταῖς. ἐπεὶ δὲ ἔνυμβουλεύειν ἐκέλευον, ἐπενξάμενος
4 εἶπεν ὅδε. Εἰ μὲν ἔνυμβουλεύοιμι ἢ βέλτιστά μοι
[εἶναι] δοκεῖ, πολλά μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή,
τάναντία. αὐτὴ γὰρ ἡ λερὰ ἔνυμβουλὴ λεγομένη εἶναι
δοκεῖ μοι παρεῖναι· νῦν [μὲν] γὰρ δὴ ἀν μὲν εὐ-
5 ἔνυμβουλεύσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντες
με, ἀν δὲ κακῶς, πολλοὶ ἔσεσθε οἱ καταράμενοι. πράγ-
ματα μὲν οὖν οἵδ’ ὅτι πολὺ πλείω ἔξομεν, ἐὰν κατὰ

θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γάρ δεήσει τὰ πλοῖα πορέειν·
ἢν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχο-
μένους εἶναι. δύως δὲ λεπτέα ἢ γυγνώσκω· ἐμπειρος 6
γάρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς
δυνάμεως. ἔχει γάρ ἀμφότερα, καὶ πεδία καλλιστα
καὶ δρη ὑψηλότατα.

Καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ἥ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη τ
ποιεῖσθαι· οὐ γάρ ἔστιν ἄλλη ἥ ἥ τὰ κέρατα τοῦ
ὄφους τῆς δόδοῦ καθ’ ἐκάτερον ἔστιν ὑψηλά, ἢ κρατεῖν
κατέχοντες καὶ πάνταν δλίγοι δύναιντ’ ἀν τούτων δὲ
κατέχομενων οὐδ’ ἀν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ’
ἀν διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δεξαῖμι ἀν, εἰ μόι τινα
βούλεσθε ἔνυμπέμψω.

Ἐπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία δύνται καὶ ἵππείαν ἥν 8
αὐτοὶ οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπόστης τῆς
βασιλέως ἵππείας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βα-
σιλεῖ καλοῦνται, ἀλλὰ μεῖζον φρονεῖ δ ἄρχων αὐτῶν.

9 "Ἔν δὲ καὶ δυνηθῆτε τὰ τέ δρη κλέψαι ἥ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχόμενοι τούς τε ἵππεῖς τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἥ δώδεκα, ἔξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμώδοντα, εὐδρός τριῶν πλεύσων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαλεῖν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν ἔμπροσθεν δύντων, πολλῶν δὲ ὄπισθεν ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἱων, τρί-
πλεύσον ὁσαντώς· τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μεῖον δυοῖν σταδίοιν, δην οὐκ ἀν δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται δ παρέχων; ὡς δ’ αὐτῶς καὶ δ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ’ ὃν ἔλθοιτε ἀν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν 10
πορείαν ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. ἀν δὲ πλέγτε,

ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς Σινώπην παραπλεῦσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν· ἐξ Ἡράκλειας δὲ οὕτε πεζῇ οὕτε πατὰ θάλατταν ἀπορίᾳ· πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἔστιν ἐν Ἡράκλειᾳ.

11 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἷς μὲν ὑπώπτευον φίλιας ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῷ· οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν ἔνυμβουλήν ταύτην· οἱ δὲ ὑπώπτευον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ πεζῇ λόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν πακὸν ἐργάζοιντο. οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο πατὰ θάλατταν τὴν πο-
12 ρείαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Εὔνοφῶν εἶπεν· ΩΣ Σινωπέες, οἱ μὲν ἄνδρες ἥρονται *(τὴν)* πορείαν ἦν ὑμεῖς ἔνυμβουλεύετε· οὗτοι δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἵκανα ὡς ἀριθμῷ ἔνα μὴ παταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἀν πλέομεν· εἰ δὲ μέλλοιμεν οἱ μὲν παταλείψεσθαι οἱ δὲ πλεύσεσθαι, οὐκ ἀν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα.
13 γιγνώσκομεν γὰρ διὰ τούτου μὲν ἀν κρατῶμεν, δυνα-
μεθα ἀν καὶ σφέξεσθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ήττους τῶν πολεμίων ληφθῆσμεθα, εὔδηλον δὴ διὰ τὸν ἀνδραπόδων χώρας ἐσθμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα
14 οἱ Σινωπέες ἐκέλευον πέμπειν πρόσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον Ἀρκάδα καὶ Ἀρίστωνα Ἀθηναίον καὶ Σα-
μόλιαν Ἀχαιόν. καὶ οἱ μὲν φύχοντο.

15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Εὔνοφῶντι, δρῶντι μὲν δπλίτας πολλοὺς τῶν Ἕλληνων, δρῶντι δὲ πελταστὰς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἵππεῖς δὲ καὶ μάλα ἥδη διὰ τὴν τριβὴν ἴκανοντις, δυντας δὲ τὸν Πόντον, ἔνθα οὐκ ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τοσαντη δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι χώραν καὶ δύναμιν τὴν Ἕλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν κατοικί-
16 σαντας. καὶ γενέσθαι ἀν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη, κατα-

λογίζομένω τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περιοικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐδύνετο πρὸν τινὶ εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμφρακιώτην. δὲ δὲ Σιλανὸς 17 δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ παταμεῖνη που ἡ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατευμα λόγον διὰ Εὔνοφῶν βούλεται παταμεῖναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκεῖσαι καὶ ἑαυτῷ διορία καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς δ' δὲ Σι-
18 λανὸς ἐβούλετο διὰ τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφικέσθαι· οὐδὲ γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε [τρισχιλίους] δα-
ρεικοὺς διὰ τὰς δέκα ἡμέρας ἡλικθευσε δυόμενος Κύρῳ, καὶ διεσεσώκει.

Τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν ἐδόκει 19 βέλτιστον εἶναι παταμεῖναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὖ. Τιμα-
σίων δὲ δὲ Δαρδανεὺς καὶ Θώραξ δὲ Βοιώτιος πρὸς ἐμπόδους [μὲν] τινὰς παρόντας τῶν Ἡράκλεωτῶν καὶ Σινωπέων λέγοντιν διὰ εἰ μὴ ἐκποριοῦσι τῇ στρατιᾳ μισθὸν ὃστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, διὰ κιν-
δυνεύσει μεῖναι τοσαντη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ βού-
λεται γὰρ Εὔνοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὸν [δὲ]
ἴλλῃ τὰ πλοῖα, τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾳ, Ἀνδρες, 20
νῦν μὲν δρῶμεν ἡμᾶς ἀπόδους δύντας καὶ ἐν τῷ ἀπόλωλ ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια καὶ ὡς οἰκαδε ἀπελθόντας δύνησαν τι τοὺς οἰκοι· εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰκουμένης ἐκλεξάμενοι δρῶντι ἀν βούλησθε πατασχεῖν, καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδε, τὸν δὲ θέλοντα μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δὲ ὑμῖν πάρεστιν, δοστε δηπτὴ ἀν βούλησθε ἐξαίφνης ἀν ἐπιπέδουτε.

Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ ἐμπόροι ἀπήγγελλον ταῖς 21 πόλεσι· ξυνέπεμψε δὲ αὐτοῖς Τιμασίων Δαρδανεὺς Εὐρύμαχον τε τὸν Δαρδανέα καὶ Θώρακα τὸν Βοιώτιον

ταῦτα ἔροῦνται. Σινωπεῖς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατεῦσαι λαβόντα χρήματα δπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρα-
22 τιά. ὃ δὲ ἀσμενος ἀκούσας ἐν ἔυλλογῳ τῶν στρατιω-
τῶν δυτῶν λέγει τάδε. Οὐ δεὶ προσέχειν μονῆς, ὁ
ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν περὶ πλείους ποιε-
σθαι. ἀκούων δέ τινας θύεσθαι ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν
23 λέγοντας. ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν, ἀν ἐκπλέητε, ἀπὸ νομηνίας μισθοφορὰν παρέξειν κυρικηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἔξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τροφάδα, ἔνθεν καὶ εἰμὶ φυγάς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις· ἐκόντες γάρ
24 με δέξονται. ἥγησομαι δὲ αὐτὸς ἐγὼ ἔνθεν πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἔμπειρος δέ εἰμι τῆς Αἰολίδος καὶ τῆς Φοινίκας καὶ τῆς Τροφάδος καὶ τῆς Φαροναβάζου ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ τὸ ἔννεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὸν Κλεάρχῳ τε καὶ Λεο-
κυλίδᾳ.

25 Ἀναστὰς αὖθις Θώραξ δὲ Βοιώτιος, δὲ περὶ στρα-
τηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἐφη, εἰ ἔξελθοιεν ἐκ τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χεροόνησου χώραν καλὴν καὶ εὐδαίμονα ὥστε *(ἔξειναι)* τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν, τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιεῖναι οἰκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι ἐν τῇ Ἑλλάδι οὐσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν
26 τῇ βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεὶ γένησθε, καγὸν καθάπερ Τιμασίων ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
φοράν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς δὲ Τιμασίωνι οἱ Ἡρα-
κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνοῦντο ὥστε ἐκπλεῖν.
δὲ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἐσίγα.

27 Ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἴη ἵδια μὲν Ξενοφῶντα πειθεῖν τε κατα-
μένειν καὶ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον

η̄ στρατιῷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων.

"Ωστε ἡναγκάσθη δὲ Ξενοφῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἔγω, ὁ ἄνδρες, θύμοιμι μὲν ὡς δρᾶτε δπόσα 28 δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ πράττων δποῖα μέλλει μὲν τε καλλιστα καὶ ἄριστα ἔσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ μὲν ἐθυμόμην περὶ αὐτοῦ τούτου εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχε-
σθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν περὶ τούτων ἢ παν-
τάπασι μηδὲ ἀπεσθαί τοῦ πράγματος. Σιλανὸς δέ 29 μοι δὲ μάντις ἀπενούντα τὸ μὲν μέριστον, τὰ δεῖρα καλὰ εἶναι· ἥδει γάρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἀπειρονόν δυτα διὰ τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς δεῖροις· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς δεῖροις φαίνοιτο τις δόλος καὶ ἐπιβούλη ἐμοί, ὡς ἄρα γιγνώ-
σκων ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἔξηνεγκε γάρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα δια-
νοούμην ἥδη οὐ πείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώδων 30 ἀποφοῦντας ὑμᾶς, τοῦτ' ἀν ἐσκόπουν ἀφ' οὗ ἀν γένοιτο
ῶστε λαβόντας ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀπο-
πλεῖν ἥδη, τὸν δὲ μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ πτήσαιτο ἵκανα
ῶστε καὶ τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους ὀφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ 31 δοῦ ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα πέμποντας Ἡρακλεώτας καὶ Σινωπεῖς ὕστε ἐκπλεῖν, καὶ μισθὸν ὑπισχνούμενούς
ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νομηνίας, καλόν μοι δοκεῖ εἶναι
σφιζομένους ἔνθα βουλόμεθα μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμ-
βάνειν, καὶ αὐτός τε παύματι ἐκείνης τῆς διανοίας,
καὶ δπόσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν λέγοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, ἀναπαύεσθαι φῆμι χρηται.

Οὕτω γάρ γιγνώσκω· δμοῦ μὲν ὅντες πολλοὶ ὥσπερ 32 νῦν δοκεῖτε ἄν μοι καὶ ἔντιμοι εἶναι καὶ ἔχειν τὰ
ἐπιτήδεια· ἐν γάρ τῷ ιρατεῖν ἔστι καὶ τὸ λαμβάνειν

τὰ τῶν ἡττήνων· διασπασθέντες δ' ἀν καὶ πατὰ μικρὰ γενομένης τῆς δυνάμεως οὕτ' ἀν τροφὴν δύναισθε 83 λαμβάνειν οὔτε χαίροντες ἀν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι ἄπειρον ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔν τις μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῇ πρὸν ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι πᾶν τὸ στράτευμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ὀδικοῦντα, καὶ διτρού δοκεῖ, ἐφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες.

34 'Ο δὲ Σιλανὸς ἐβόα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιου εἰη ἀπιέναι τὸν βούλδμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ ἥνείχοντο, ἀλλ' ἡπείλουν αὐτῷ διτι εἰ λήψονται ἀπο-
35 διδράσκοντα, τὴν δέκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπει
36 ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῖται διτι εἴπλεν δεδογμένον εἰη καὶ Φενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἴη, τὰ μὲν πλοῖα πέμπουσι, τὰ δὲ κοήματα ἢ ὑπέσχοντο Τιμασίωνι καὶ Θώρακι ἐψευσμένοι ἥσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκπεπληγμένοι ἥσαν καὶ ἐδεδίεσαν τὴν στρατιὰν οἱ τὴν μισθοφορὰν ὑπεσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ τὸν ἄλλους στρατηγοὺς οἵς ἀνεκοίνωντο ἢ πρόσθεν ἐπραττον, πάντες δ' ἥσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου, δις Χειρισόφων ὑπεστρατήγει, Χειρίσοφος δὲ οὕπω παρῆν, ἔχονται πρὸς Φενοφῶντα, καὶ λέγουσιν διτι μεταμέλοι αὐτοῖς, καὶ δοκοίη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπει πλοῖα ἔστι, καὶ πατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν.
37 Αἴγτου δὲ ὑδοῦς ἐτύγχανε βασιλεύων αὐτῶν. Φενοφῶν δὲ ἀπεκρίνατο διτι οὐδὲν ἀν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν· ὑμεῖς δὲ ἐνλαβέσαντες, ἐφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα ἀποδείκνυται Τιμασίων δὲ Λαρδανεὺς γνωμῆν οὐκ ἐκκλησιάζειν ἀλλὰ τὸν οὐτοῦ ἔκαστον λοχαρούς πρῶτον πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποίουν.

Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταραττό- VII. μενα. καὶ δὲ Νέων λέγει ὡς Φενοφῶν ἀναπεπεικώς τὸν ἄλλους στρατηγοὺς διακονεῖται ἄγειν τὸν στρατιώτας ἐξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα- 2 τῶται χαλεπῶς ἐφερον, καὶ ἐύλλογοι ἐγήγονοτο καὶ κύκλοι ἔχοντες*. ἐπει δὲ ἥσθάνετο Φενοφῶν, ἐδοξεν 3 αὐτῷ ὡς τάχιστα ξυναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἔσσαι ἐνλαβεγῆναι αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κῆρυκα ἐγγέλλεσαι ἀγοράν. οἱ δὲ ἐπει τοῦ κῆρυκος ἥκουσαν, ἔχοντες 4 δραμούς καὶ μάλα ἑτοίμως. ἐνταῦθα Φενοφῶν τῶν μὲν στρατηγῶν οὐ κατηγόρει, διτι ἥλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ἄδε.

'Ακούσω τινὰ διαβάλλειν, ὡς ἀνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ 5 ὕρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσατε οὖν μου πρὸς θεῖν, καὶ ἔν τιν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι ἀδικεῖν, οὐ χρή με ἐνθένδες ἀπελθεῖν πρὸν ἀν δῶ δίκην· ἀν δὲ ὑμῖν φαίνωνται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες, οὗτοις αὐτοῖς χρῆσθαι ἀσπερ ἀξιον. ὑμεῖς δέ, ἐφη, ἵστε 6 δῆπου διθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ διπον δύνεται, καὶ διτι ἔλαν μέν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἴέναι, πρὸς ἐσπέραν δει πορεύεσθαι· ἥν δέ τις βούληται εἰς τὸν βαρθάρους, τοῦμπαλιν πρὸς ἔω. ἐστιν οὖν διτις τοῦτο ἀν δύνατο ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι ὡς ἥλιος ἔνθεν μὲν ἀνίσχει, δύνεται [δέ] ἐνταῦθα, ἔνθα δὲ δύνεται, ἀνίσχει [δέ] ἐντεῦθεν; ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτο γε ἐπίστασθε διτι βορέας μὲν ἔξω 7 τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰσω εἰς Φᾶσιν, καὶ λέγεται, διταν βορρᾶς πνέη, ὡς καλοὶ πλοϊ

* [καὶ μάλα φοβεροὶ ἥσαν μὴ ποιήσαιαν οἷα καὶ τὸν τῶν κόλχων κῆρυκας ἐποίησαν καὶ τὸν ἀγορανόμους· ὅσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν πατέρφυγον πατελεύσθησαν.]

εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἀν
ὑμᾶς ἔξαπατήσαι ὥστε ἐμβαίνειν δπόταν νότος πνέη;
8 ἀλλὰ γὰρ δπόταν γαλήνη ἡ ἐμβιβάσσω. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν
ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τούλαχιστον ἐν ἕκατον.
πῶς ἀν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς ἔνν ἐμοὶ πλεῖν
9 μὴ βουλομένους ἢ ἔξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς
ἔξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἤκειν εἰς
Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνομεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε
δῆπου διτοι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἔστε· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
δὲ ἔξηπατηκὼς εἶς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἔξηπατημένοι ἐγγὺς
μνοῖσιν ἔχοντες δπλα. πῶς ἀν οὖν ἀνήρ μᾶλλον δοῦῃ
δίκην ἢ οὗτο περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευθμενος;

10 Ἀλλ' οὗτοι εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων
καὶ μοι φθονούντων, διτοι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι
οὐ δικαίως γ' ἀν μοι φθονοῦειν· τίνα γάρ αὐτῶν ἐγὼ
καλύώ ἢ λέγειν εἰς τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
μάχεσθαι εἰς τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον;
τί γάρ, ἀρχοντας αἰρούμενων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν
εἴμι; παρέημι, ἀρχέτω· μόνον [εἰ] ἀγαθόν τι ποιῶν
11 ὑμᾶς φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τού-
των τὰ εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἔξαπατη-
θῆναι ἀν οὔεται ταῦτα ἢ ἀλλον ἔξαπατῆσαι ταῦτα,
12 λέγων διδασκέτω. δται δὲ τούτων ἄλις ἔχητε, μὴ
ἀπέλθητε πρὶν ἀν ἀκούσητε οἶον δρῶ ἐν τῇ στρατιᾷ
ἀρχμενον πρᾶγμα· δὲ εἰ ἔπεισι καὶ ἔσται οἶον ὑπο-
δείκνυσιν, δρῶ ἡμῖν βουλεύεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν
μὴ κάκιστοι τε καὶ αἰσχυστοι ἀνδρες ἀποφαινώμεθαι
καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ
πολεμίων.

13 Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε

διτι εἶη καὶ λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἀρχεται πάλιν.
Ἐπίστασθε ποι διτι χωρία ἦν ἐν τοῖς θρεσι βαρβαρικά,
φίλια τοῖς Κερασούντοις, δθεν κατιόντες τινές καὶ
ίσρεται ἐπάλουν ἡμῖν καὶ ἄλλα ὃν ἐίχον, δοκοῦσι δέ
μοι καὶ ὑμῶν τινες εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων
ἐκθόντες ἀγοράσαντές τι πάλιν ἀπελθεῖν. τοῦτο κατα- 14
μαθῶν Κλεάρετος διοχαγὸς διτι καὶ μικρὸν εἶη καὶ
ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον νομίζειν εἶναι, ἀρχεται ἐπ'
αὐτοὺς τῆς υπερτὸς ὡς πορθήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπών.
διενερθότο δέ, εἰ λάβοι τόδε τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ 15
στράτευμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰσβάτς δὲ εἰς πλοῖον ἐν φῷ
ἐνύγκανον οἱ ξύσκηνοι αὐτοῦ παραπλέοντες, καὶ ἐνθέ-
μενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἰχεσθαι ἔξω τοῦ Πόντου.
καὶ ταῦτα ξυνωμοιλόγησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τοῦ πλοίου
σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρακαλέσας οὖν 16
διπόσους ἔπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον. πορευόμενον δ'
αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ ξυστάντες οἱ ἄν-
θρωποι ἀπὸ ισχυρῶν τόπων βάλλοντες καὶ παίσοντες
τόν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν ἄλλων συχνούς,
οἱ δέ τινες καὶ εἰς Κερασούντα αὐτῶν ἀποχωροῦσι.
ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἢ ἡμεῖς δεῦρο ἔξωριμων 17
πεξῆ· τῶν δὲ πλεόντων ἔτι τινὲς ἥσαν ἐν Κερασούντι,
οὕπω ἀνηγμένοι.

Μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κερασούντοι λέγουσιν, ἀφι-
κνοῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραι-
τέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέτερον χρῆσοντες ἐλθεῖν.
ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, πρὸς τοὺς Κερασούντοις 18
ἔλεγον διτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ'
αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν, ἔφασαν, διτι οὐκ
ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἡδεσθαί τε αὐτοὺς
καὶ μέλλειν ἐνθάδε πλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ γενόμενα

καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν λαβόντας.
19 τὸν δὲ ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν ἔτι ὄντας
ἐν Κερασοῦντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους ὅποι
ἴοιεν αὐτοί τε ἐτόλμησαν βαλεῖν τοῖς λίθοις καὶ τοῖς
ἄλλοις παρενελένοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποθνήσκουσι
τρεῖς ὄντες οἱ πρόσβεις καταλευσθέντες.

20 Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς οἱ
Κερασούντιοι καὶ λέγουσι τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ
στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἥκθόμεθά τε τοῖς γεγενημένοις
καὶ ἐβούλευμεθα ἔν τοῖς Κερασοῦντίοις ὅπως ἀν
21 ταφείσαν οἱ τῶν Ἑλλήνων νεκρούς. συγκαθήμενοι δὲ
ἔξωθεν τῶν ὄπλων ἔξαίφνης ἀκούμενοι θορύβου πολλοῦ
Παῖς, παῖς, βάλλε, βάλλε, καὶ τόχα δὴ δῷμεν πολλοὺς
προσθέοντας λίθους ἔρχοντας ἐν ταῖς χερσί, τοὺς δὲ
22 καὶ ἀναιρούμενους. καὶ οἱ μὲν Κερασούντιοι, ὡς δὴ
καὶ ἐωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς πρᾶγμα, δείσαντες
ἀποχωροῦντι πρὸς τὰ πλοῖα. ἡσαν δὲ νῆ Δία καὶ
23 ἡμᾶν οἱ ἐδεισαν. ἐγώ γε μὴν ἥλθον πρὸς αὐτοὺς καὶ
ἡρώτων δὲ, τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἡσαν μὲν οἱ
οὐδὲν ἥδεσαν, δύμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς χερσίν.
ἐπεὶ δὲ εἰδότι τινὶ ἐπέτυχον, λέγει μοι δὲ οἱ ἀγο-
24 ρανόμοι δειπότατα ποιοῦσι τὸ στράτευμα. ἐν τούτῳ τις
δρᾶ τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀπο-
χωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἡρουσαν, ὥσπερ ἡ
25 συνὸς ἀγρίους ἡ ἐλάφου φανέντος ἔνται ἐπ' αὐτόν. οἱ
δὲ αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον δομῶντας καθ' αὐτοὺς,
σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγοντι δρόμῳ
καὶ ἐμπίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. ἔνυεισέπεσον δὲ καὶ
26 ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐπινήγετο δότις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν
ἔπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἡδίκουν μὲν οὐδέν,
ἔδεισαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσίν ὑμῖν ἐμπεπτώκοι.

Ἐλ οὖν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οὖα ἡ κατά-
στασις ἡμῖν ἔσται τῆς στρατᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες 27
οὐκ ἔσεσθε κύριοι οὔτε ἀνελέσθαι πόλεμον φὰν βού-
λησθε οὔτε καταλῦσαι, ἴδια δὲ δὲ οἱ βουλόμενος ἔξει
στράτευμα ἐφ' δὲ, τι ἀν θέλη. καν τινες πρὸς ὑμᾶς
ἴωσι πρόσβεις εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατα-
πείναντες τούτους οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς
τῶν λόγων μὴ ἀκούσαι τῶν πρὸς ὑμᾶς ἴοντων. ἐπειτα 28
δὲ οὓς μὲν ἀν ὑμεῖς πάντες ἐλησθε ἀρχοντας, ἐν
οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται, δότις δὲ ἀν ἑαυτὸν ἐληται
στρατηγὸν καὶ ἐθέλῃ λέγειν Βάλλε, βάλλε, οὗτος ἔσται
ἴκανὸς καὶ ἀρχοντα κατακανεῖν καὶ ἴδιωτην δὲ ἀν
ὑμῶν ἐθέλῃ ἄκριτον, ἣν ὡσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ,
ἥσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οὖα δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν 29
οἱ αὐθαίρετοι οὗτοι στρατηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος
μὲν δὲ ἀγορανόμος εἰ μὲν ἀδιπεῖ ὑμᾶς, οἰχεται ἀπο-
πλέων οὐδὲν δίκην· εἰ δὲ μὴ ἀδιπεῖ, φεύγει
ἐκ τοῦ στρατεύματος δείσας μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀπο-
θάνῃ. οἱ δὲ καταλεύσαντες τοὺς πρόσβεις διεπράξαντο 30
ὑμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα μὴ
ἀσφαλές εἶναι ἀν μὴ σὺν ισχύι ἀφικησθε· τοὺς δὲ
νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ κατακανόντες ἐκέλευον
θάπτειν, τούτους διεπράξαντο μηδὲ ἔν τοι ηρουσείρ εἴτι
ἀσφαλές εἶναι ἀνελέσθαι. τίς γὰρ ἐθελήσει κῆρυξ
εἶναι κήρυκας ἀπεκτονώς; ἀλλ' ἡμεῖς Κερασοῦντίων
θάψαι αὐτοὺς ἐδεήθημεν. εἰ μὲν οὖν ταῦτα καλῶς 31
ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιούτων ἐσομένων καὶ
φυλακὴν ἴδια ποιήσῃ τις καὶ τὰ ἐρυμνὰ ὑπερδέξια
πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μέντοι ὑμῖν δοκεῖ θηρίων 32
ἄλλα μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοιαῦτα ἔργα, σκοπεῖτε
παύλων τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μή, πρὸς Διὸς πᾶς [ἄν]

ἢ θεοῖς θύσιομεν ἡδέως ποιοῦντες ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίους πᾶς μαχούμεθα, ἢν ἀλλήλους κατακαίνωμεν; 33 πόλις δὲ φιλία τέσ της ἡμᾶς δέξεται, ἡτις ἀν δρῷ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τέσ ἄξει θαρρῶν, ἢν περὶ τὰ μέριστα τοιαῦτα ἔξαμαρτάνοντες φαινώμεθα; οὗ δὲ δὴ πάντων οἰδμεθα τενέσθαι ἐπαίνου, τέσ ἡμᾶς τοιούτους ὅντας ἐπαίνεσσι; ἡμεῖς μὲν γάρ οἴδ' ὅτι πονηροὺς ἀν φαίημεν εἶναι τὸν τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τὸν μὲν τούτων ἀρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἔξεναι ἀνομίας ἀρξαντας δέ τις ἀρξη, ἀγεσθαι αὐτοὺς *(επί)* θανάτῳ τοὺς δὲ στρατηγοὺς εἰς δίκας πάντας καταστῆσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἡδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστάς δὲ τὸν λοχαργοὺς 35 ἐποιήσαντο. παραινοῦντος δὲ Εενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στράτευμα, καὶ ἐγένετο καθαρμός.

VIII. Ἔδοξε δὲ καὶ τὸν στρατηγοὺς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὥφλε καὶ Ξανθικαῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χορηγάτων τὸ μείωμα εἴκοσι μνᾶς, Σοφαίνετος δέ, διτι αἰρεθεὶς * * κατημέλει, δέκα μνᾶς.

Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παιέσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγοίαν 2 ἐποιοῦντο. καὶ δὲ Εενοφῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα ποῦ καὶ ἐπλήγη· δὲ ἀπεκρίνατο· Ὅπου 3 καὶ δίγει ἀπωλλύμεθα καὶ χιών πλείστη ἦν. δὲ εἰπεῖν· Ἀλλὰ μὴν [ἀλλὰ] χειμῶνός γε ὅντος οἵου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότος, οἵουν δὲ μηδ' δισφραίνεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολε-

μίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβριζον, διμολογῶ καὶ τῶν ὅντων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. δμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἡτον τί σε 4 καὶ ἐπει μοι οὐκ ἐδίδους ἐπαιον; ἀλλ' ἀπήτον; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων ἐπαρρόνησα; ἐπει δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο αὐτὸν εἰ δπλι- 5 τεύει. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν συσκήνων ἐλεύθερος ἦν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγιγνώσκει αὐτὸν καὶ 6 ἔφετο· Ἡ σὺ εἶ δ τὸν κάμνοντα ἀγαγῶν; Ναὶ μὰ Άλ', ἔφη· σὸν γάρ ἡμάγκαξες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν συσκήνων σκεύη διέφριψες. Ἀλλ' ἡ μὲν διάρροιψις, ἔφη δ Ξενο- 7 φῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβόν ἀπαντα σῶα ἀπέδωκά σοι, ἐπειδὴ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη· καὶ γάρ ἄξιον.

8 Ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύε- σθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον διτι εἶς ἡμῶν εἴη· ἡμάγκασα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, πολέμιοι ήμεν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο δ ἄνθρωπος. Οὐκούν, ἔφη 9 δ Ξενοφῶν, ἐπει προούπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθίς σύν τοῖς δισθοφύλαξι προσιδὼν βρέθρον δρύτοντα ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστάς ἐπήνουν σε. ἐπει δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ, 10 ἀνέκραγον οἱ παρόντες διτι ξῆ δ ἀνήρ, σὺ δὲ εἰπας Ὄπόσα γε βούλεται· ὡς ἐγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἐπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξες γάρ μοι εἰδότι ἐοικέναι διτι ἔη. Τί οὖν; ἔφη, ἡτον τι ἀπέθανεν, ἐπει ἐγὼ 11

σοι ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη δὲ Φενοφῶν,
πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἐνεκα ἔδυτας ἡμᾶς
δεῖ κατορυχθῆναι;

Τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὡς δλίγας παίσειεν· ἄλλους
δὲ ἐκέλευε λέγειν διὰ τὸ ἕκαστος ἐπλήγη. ἐπειδὴ δὲ οὐκ
ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν· Ἐγώ, ὃ ἀνδρες, δμοιογῶ
παῖσαι δὴ ἀνδρας ἐνεκεν ἀταξίας ὅσοις σφέσθαι μὲν
ἡρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε λόντων καὶ μαχομένων
ὅπου δέοι, αὐτὸι δὲ λιπόντες τὰς τάξεις προσθέοντες
ἀρπάζειν ἥθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο
πάντες ἐποιοῦμεν, διπαντες ἀν ἀπωλόμεθα. Ἡδη δὲ καὶ
μαλακεῖδμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀνίστασθαι ἄλλα
προέμενον αὐτὸν τοὺς πολεμίους καὶ ἐπαισα καὶ ἐβιασά-
μην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἴσχυρῷ χειμῶνι καὶ
αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζομένους καθεξό-
μενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστάς μδλις καὶ
τὰ σκέλη ἐκτείνας. ἐν ἐμαυτῷ οὖν πεῖραν λαβὼν ἐκ
τούτου καὶ ἄλλον, δπότε ἰδοιμι καθῆμενον καὶ βλα-
κεύοντα, ἥλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρίζεσθαι
παρεῖχε θεομασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ καθῆσθαι
καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐώρων ὑπονοργὸν δν τῷ τε ἀποτήγμν-
σθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσήπεσθαι τοὺς τῶν ποδῶν
δακτύλους, ἀπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἔστε παθόντας.
ἄλλον δέ γε ἵσως ἀπολειπόμενόν που διὰ φαστώνην
καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ ἡμᾶς τοὺς
ὅπισθεν πορεύεσθαι ἐπαισα πνέ, δπως μὴ λόγχῃ ὑπὸ²⁵
τῶν πολεμίων παίσιτο. καὶ γὰρ οὖν οὗν ἔξεστιν
αὐτοῖς σωθεῖσιν, εἰ τι ὑπ' ἐμοῦ ἐπαθον παρὰ τὸ
δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δὲ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐγέ-
νοντο, τί μέγα ἀν οὕτως ἐπαθον δικην ἀν ἥξον
λαμβάνειν;

Ἄπλοῦς μοι, ἔφη, δ λόγος· εἰ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ
ἐκόλασά τινα, δξιῶ ὑπέχειν δίκην οἶλαν καὶ γονεῖς
ἥος καὶ διδάσκαλοι παισί· καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ καίουσι
καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὑβρει νομίζετε με 18
ταῦτα πράττειν, ἐνθυμήθητε δτι οὗν ἐγὼ θαρρῶ σὺν
τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θρασύτερός είμι οὗν ἢ
τότε καὶ οἶνον πλεισ πλεισ, ἀλλ' ὅμως οὐδένα παίσ·
ἐν εὐδίᾳ γὰρ δρῶ ὑμᾶς *(Ὄντας)*. δταν δὲ χειμῶνι ἢ καὶ 20
θάλαττα μεγάλη ἐπιφέροται, οὐχ δρᾶτε δτι καὶ νεύ-
ματος μόνου ἐνεκα χαλεπαίνει μὲν πρωφρεὺς τοῖς ἐν
πρώτῳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρώτῳ; Ικανὰ
γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ μικρὰ ἀμαρτηθέντα πάντα
συνεπιτρόψαι. δτι δὲ δικαίως ἐπαιον αὐτοὺς καὶ οὓς 21
κατεδικάσατε· ἔχοντες ἔιφη, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
ἴξην ὑμῖν ἐπικονρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
Δία οὔτε τούτοις ἐπεκονρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτακ-
τοῦντα ἐπαίτε. τοιγαροῦν ἔξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἔδυτες αὐτούς.

Οἶμαι γάρ, εἰ ἐθέλετε σκοπεῦν, τοὺς αὐτοὺς ενρήσετε
καὶ τότε κακίστους καὶ οὗν ὑβριστοτάτους. Βοῦσκος 23
γοῦν δὲ πύκτης δ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὡς
κάμινων ἀσπίδα μὴ φέρειν, οὗν δέ, ὡς ἀκούω, Κο-
τυνθριτῶν πολλοὺς ἥδη ἀποδέδυκεν. ἦν οὗν σωφρο- 24
νῆτε, τοῦτον τάνατία ποιήσετε ἢ τοὺς κύνας ποιοῦσι·
τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας
διδέασι, τὰς δὲ οὔκτας ἀφιᾶσι, τοῦτον δέ, ἦν σωφρο-
νῆτε, τὴν οὔκτα μὲν δήσετε, τὴν δὲ ἡμέραν ἀφήσετε.

Ἄλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάζω δτι εἰ μέν τινι οὗν ὑπὸ²⁵
ἀπηχθόμην, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε, εἰ δέ τῷ ἢ
χειμῶνα ἐπεκούφισα ἢ πολέμιον ἀπήρουξα ἢ ἀσθενοῦντι
ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τοῦτων δὲ οὔδεις μέμ-

νηται, ουδ' ει τινα καλως τι ποιοῦντα ἐπήνεσα ουδ'
ει τινα ἄνδρα διντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ώς ἐδυνάμην,
26 οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλόν τε καὶ
δίκαιον καὶ δσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον η
τῶν κακῶν μεμνῆσθαι.

'Εκ τούτου μὲν δὴ ἀνίσταντο καὶ ἀνεμίμησκον,
καὶ περιεγένετο ὡστε καλῶς ἔχειν.

[S.]

'Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγο- I.
ρᾶς ἔξων, οἱ δὲ καὶ ληξόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας.
ἐκλάπενοι δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τὸν ἀπο-
σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
ἐπειρῶντο κακούργειν· καὶ πολεμικάτα πρὸς ἀλλή-
λους εἶχον ἐκ τούτων. δὲ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε
τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὸς τοὺς Ἑλληνας
πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς, λέγοντας
ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τὸν Ἑλληνας μήτε ἀδικεῖν
μήτε ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ τούτων
μὲν τὸν τὴν στρατιῷ βουλεύσοντο, ἐπὶ ξένια
δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρενάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ἄνδρῶν οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα θερεῖα 4
εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν
σκίμποσιν ἐδείπνουν, καὶ ἐπινοι ἐκ περατίνων ποτη-
φίων, οἵς ἐνετύγχανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπουδαῖ 5
τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν
Θρῆκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὄπλοις
καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις
ἔχοντο· τέλος δὲ δὲ ἐτερος τὸν ἐτερον παίει, ὡς πᾶσιν
ἐδόκει [πεπληρέναι τὸν ἄνδρα]. δ δ' ἐπεσε τεχνικῶς 6
πως. καὶ ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ δ μὲν σκυ-
λεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἐτέρου ἔξηει ἔδων τὸν Σιτάλκαν·

ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἔτερον ἔξέφερον ὡς τεθνητόν κόπται· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθάσ. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἱ ὥρχοντο τὴν παρπατίν πανταχούντην ἐν τοῖς ὅπλοις. δὲ τρόπος τῆς δορυφέσσεως ἦν, δὲ μὲν παραθέμενος τὰ ὅπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ, πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· δὲ δ' ἐπειδὴν προΐδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὅπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ὁνδυρῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος δὲ ληστῆς δήσας τὸν ἄνδρα καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ δὲ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἰτα παρὰ τοὺς βοῦς ζεύξας δὲ ποίσω τῷ χειρὶ δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἐκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην, καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντιτατομένων μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἔχοντο ταῖς πέλταις, τοτὲ δὲ ἐδιωτεῖτο καὶ ἔξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὅψιν καλὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούσων τὰς πέλτας καὶ ὕπλαξε καὶ ἔξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ὁνδυρῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπιδότες] οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἔξοπλισάμενοι ὡς ἐδύναντο κάλλιστα ἤσάν τε ἐν ὁνδυρῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ὁνδυρὸν αὐλόν μενοι καὶ ἐπαίανισαν καὶ ὥρχησαν τὸν ὄπεραν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. δρόντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς δορυφέσσεις ἐν ὅπλοις εἶναι. ἐπὶ τούτοις δρῶν δὲ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον δορυφέριδα εἰσάγει σκευάσσας ὡς ἐδύναντο κάλλιστα καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. ἢ δὲ ὥρχησατο πυρροίχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα κρότος ἦν πολύς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο εἰ καὶ γυναῖκες συνεμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δὲ ἔλεγον δτι αὗται

καὶ αἱ τρεψάμεναι εἰν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρόσβεις ὅχοντο· οἱ δὲ Ἑλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἵκανα ἐδόκει παρεῖναι, ὀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ δὲ ἄλλῃ ἀφικούνται εἰς Σινώπην καὶ ὀρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοι εἰσιν. οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἑλλησιν ἀλφίτων μεδίμνους τριχιλίους, οἷνον δὲ κεφάμια χίλια καὶ πεντακόσια.

Καὶ Χειρίσιοφος ἐνταῦθα ἥλθε τριήρη ἔχων. καὶ δὲ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἔκειν· δὲ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγειλε δὲ δτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος δι ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ δτι ὑπισχρεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιτο ἔξω τοῦ Πόντου, μιθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ 17 ἐμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε.

Ως δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἔγγὺς γίγνεσθαι, ἥδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆρε αὐτοὺς ὅπως ἀν καὶ ἔχοντές τι οἰκαδες ὀφίκοιντο. ἥγησαντο οὖν, εἰ ἐνα ἔλοιντο 18 ἔρχοντα, μᾶλλον ἀν ἢ πολυναρχίας οὖσης δύνασθαι τὸν ἐνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἀν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐτ δέοι φθάνειν, ἤτοι ἀν ὑστερίζειν· οὐ γάρ ἀν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνι περαίνεσθαι ἄν· τὸν δὲ ἐμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

Ως δὲ ταῦτα διενοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενο-

φῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιύντες αὐτῷ ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνάσκει, καὶ εὗνοιαν ἐνδεικνύμενος
20 ἔκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μεῖζω οὕτως ἑαυτῷ γίγνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τούνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἢν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἀρχοντα. δπότε δὲ αὖ ἐνθυμοῖτο ὅτι ἀδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ δηπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δέξαν ἀποβαλεῖν, ἥπορεῖτο.

22 Διαπορούμενῷ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο λεροῖς ἐθύετο τῷ Λίλ τῷ βασιλεῖ, διπέρ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν ἐν Αἰλφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ ἐνόμιξεν ἐωφακέναι δὲ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνεπι-
23 μελεῖσθαι τῆς στρατᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ-
σου ὠρμᾶτο Κύρως συσταθησόμενος, αἴτιον ἀνεμιμνή-
σκετο ἑαυτῷ δεξιόν φθεγγόμενον, καθῆμενον μέντοι,
διπέρ δὲ μάντις προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἴδιωτικός, καὶ ἔνδοξος, ἐπί-
πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὅρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
αἴτῳ καθημένῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
οἰωνόν· τὸν γὰρ αἴτον πετόμενον μᾶλλον λαμ-
24 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὴ θνομένῳ αὐτῷ δια-
φανῶς δὲ εἰπεῖν σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς
μήτε εἰ αἰροῦντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

25 Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἔνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προύβαλλοντο αὐτόν.

ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψηφίζει, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.

Ἐγώ, ὁ ἀνδρες, ἤδομαι μὲν ὑπὸ ὑμῶν τιμώμενος, 26
εἰπερ ἀνθρωπός είμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι δοῦναι
μοι τοὺς θεοὺς αἴτιον τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι·
τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑπὸ ὑμῶν ἀρχοντα Λακε-
δαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὕτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμ-
φέρον εἶναι, ἀλλ' ἦτον ἀν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι
δεῖοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐ πάντα τι νομίζω
ἀσφαλές εἶναι τοῦτο. δρῶ γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατούμι μου 27
οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πολὺν ἐποίησαν
πάσαν τὴν πόλιν δμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
ἥγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὀμολόγησαν, εὐθὺς 28
ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν
τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα δρῶν ἐγὼ δοκούμην δπου δυ-
ναίμην ἐνταῦθ' ἀκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἀν ταχὺ σωφρονισθείην. ὁ δὲ 29
ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦτον ἀν στάσις εἶη ἐνδεσθεῖσθαι
ἡ πολλῶν, εὐθὺς δὲ τοῖς ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐφή-
σετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ δεστις ἐν πολέμῳ
ἀν στασιάζει πρὸς ἀρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ
στατηρίαν στασιάζειν· εὖλον δὲ ἐμὲ ἐλησθε, οὐκ ἀν δα-
μάσαιμι εἰ τινα εὑροίτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
Ἐπεὶ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέ-
γοντες ὡς δέοι αὐτὸν ἀρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφά-
λιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι· <ἢ> δργιοῦν-
ται Λακεδαιμονίοι καὶ εὖλον σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ
Λακεδαιμονίου συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω
γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λογαρεῖν ὑμῖν ἔξεστιν, ὡς
εἴκεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εἰπόντος
τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν.

31 Καὶ δὲ Μενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα πλείουσις ἐνδέοντος, παρελθὼν εἰπεν· Ἄλλ', ὁ ἄνδρες, ἔφη, ὡς πάνυ εἰδῆτε, δύνωντος ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, οὐ μὴν ἐγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἥσθανδην, ἐθυδμην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἐμοὶ ἐπιτρέψαι ταῦτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἐμοὶ ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὐτως ἐν τοῖς λεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἴδιωτην ἀν γνῶναι ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέκεσθαι με δεῖ.

32 Οὕτω δὴ Χειρόσοφον αἰροῦνται. Χειρόσοφος δ' ἐπεὶ ἥρθεν, παρελθὼν εἶπεν· Ἄλλ', ὁ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἔτε δι οὐδ' ἀν γνωγε ἐστασίαξον, εἰ ἄλλον εἶλεσθε· Μενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ὠνήσατε οὐχ ἐλύμενοι· ὡς καὶ νῦν Δεξιππος ἥδη διέβαλλεν αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον δι, τι ἐδύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν σιγάζοντος. δι δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίωνι μᾶλλον συνάρχειν. *⟨Δν⟩* ἐθελῆσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρατού μέντοις ἢ *ἐμ* *μ* αυτῷ Δάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἶλεσθε, ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι δι, τι ἀν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὔριον, ἐὰν πλοῦς ἦ, ἀναξέμενοι· δι δὲ πλοῦς ἐσται εἰς Ἡράκλειαν· ἐπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν· τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἐλθωμεν, βουλευσθεῖσα.

II. Ἐντεῦθεν τῇ ὑστεραίᾳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἐπλεον καλῷ ἥμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ παραπλέοντες^{*} ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα Μεγαρέων ἀποικιαν, οὗσαν δὲ ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρᾳ. καὶ ὀρμίσαντο

* [Ἐνεάρον τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτήν, ἐνθα ἡ Ἀργώ λέγεται ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν τοῦ Θερμάδοντος, ἐπειτα δὲ τοῦ Ἱριος, ἐπειτα δὲ τοῦ Ἀλνος, μετὰ τούτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ παραπλεύσαντες]

παρὰ τῇ Ἀχερονισίᾳ δι Χερονίησι, ἐνθα λέγεται δι Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος πλέον ἢ εἰλι μόνο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλησιν οἱ Ἡρακλεῶται τοῖς εἵνεις πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρισχιλίους καὶ οἳνον περάμια δισχιλία καὶ βοῦς εἶκοσι καὶ οἰς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου φει ποταμὸς Λύκος ὄνομα, εἴδος ὡς δύο πλέθρων.

Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγέντες ἐβουλεύοντο τὴν *λοιπὴν* πορείαν πετρεον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν γη πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκων Ἀχαιὸς εἶπε· Θαυμάξω μέν, ὁ ἄνδρες, τῶν στρατηγῶν θει οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορέειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν γὰρ ἔντα οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾳ τριῶν ἡμερῶν πειτα· διόθεν δ' ἐπισιτισάμενοι πορευσθεῖσα οὐκ ἔστιν, ἔφη. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεώτας μὴ ἔλαττον ἢ τρισχιλίους κυνικηνούς ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλαττον ἢ μυριόνες· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα καὶ μικρούς καθημένους πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι δι, ἀν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι. ἐντεῦθεν προούβαλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρόσοφον, δι, ἄρχων ἥρητο· ἐστι δ' οἱ καὶ Μενοφῶντα. *ε* οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἀμφοῖν γάρ ταῦτα ἐδόκει μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φιλίαν δι, τι μὴ αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖσεν. ἐπεὶ δὲ οὗτοι ἐδόκουν ἀποδύνμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν καὶ Καλλίμαχον Παφράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι ἐθέντες ἐλεγον τὰ δεδογμένα· τὸν δὲ Λύκωνα ἔφασαν καὶ ἐπαπειλεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλεύεσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθὺς τὰ *τε* χρήματα ἐκ τῶν ἀγρῶν συνήγον καὶ τὴν ἀγορὰν

είσω ἀνεσκενάσαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὅπλα ἐφαίνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγοὺς ἥτιῶντο διαφθείρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προειστήσι δὲ μάλιστα αὐτῶν
Καλλίμαχός τε δὲ Παρράσιος καὶ Λύκων δὲ Ἀχαιός. οἱ δὲ λόγοι ἡσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον Πελοποννησίων [καὶ Λακεδαιμονίου] μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν *(καὶ Λακεδαιμόνιον)* καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἴναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς, τὸ δὲ ἄλλο στράτευμα οὐδὲν εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμισυν τοῦ [ἄλλου] στρατεύματος Ἀρκάδες

καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σωφρονοῖσεν, αὐτοὶ συστάντες καὶ στρατηγοὺς ἐλόμενοι ἑαυτῶν καθ' ἑαυτοὺς ἀν τὴν πορείαν ποιοῦντο καὶ πειρῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρίσοφου εἰ τινες ἡσαν παρ' αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοί καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγοὺς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικώσῃς ὅτι δοκοῦτο ποιεῖν. ἢ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρίσοφος ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρᾳ ἔκτῃ ἢ ἐβδόμῃ ἀρ' ἡς ἡσέθη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν *(μεινάντων)* τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέραν εἶναι ἢ ἴδια ἔκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεὶν αὐτῶν καθ' αὐτῶν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρίσοφου ὅτι Κλέανδρος δὲ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστῆς φαίη τριήρεις ἔχων ἡξειν εἰς Κάλπης λιμένα· δῆλος οὖν μηδεὶς μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνε-

βούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἂμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγεγομένοις, ἂμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ ποιεῖν ὅτι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι 15 μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεύσαι· θυμούμενος δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινούμενῷ, πότερα λῶν καὶ ἄμεινον εἶη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάσσεσθαι, ἐσήμην δὲ τοὺς ἵεροὺς συστρατεύεσθαι. οὗτοι γίγνεται 16 τὸ στράτευμα τοίχα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ πλείους ἢ τετρακισχίλιοι, διπλῆται πάντες, Χειρίσοφος δὲ διπλῆται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάροχον Θράκες, Ξενοφῶντι δὲ διπλῆται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χιλίους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἵππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετραράποντα ἵππεις.

Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ 17 τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, δύποις ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα *[κατὰ μέσον πως τῆς Θράκης]*. Χειρίσοφος δὲ εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν 18 Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περῆ ἐπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπειδὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦει· καὶ γὰρ ἡσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβάνει ἐπὶ τὰ δριμα τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

*) "Ἐπραξαν δὲ αὐτῶν ἔκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-III. κάδες ὡς[περ] ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, 2

*) Ante "Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: "Ον μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρίσοφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἶρηται.

πορεύονται εἰς τὰς πρώτας κώμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἥγεν εἴκαστος δ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχουν ἐπὶ κώμην· δοιά δε μείζων ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἥγον οἱ στρατηγοί. 3 συνεβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς δὺν δέοι πάντας ἀλέσθαι· καὶ ἄτε ἔξαίφνης ἐπιπεδόντες ἀνδράποδά τε 4 πολλὰ ἔλαβον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θρᾷκες ἥθροιζοντο οἱ διαφεύγοντες πολλοὶ δὲ διέφευρον πελασταὶ ὕντες διπλίτας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συνελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμικροτος λόχῳ ἐνὸς τῶν Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπίστυτο ἥδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ πολλὰ χρήματα ὅγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμάχοντο ἄμα πορευόμενοι οἱ "Ελληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτόν τε τὸν Σμικροτα ἀποκτιννύσαι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλον δὲ λόχουν τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγησάνδρου δικτὸν μόνους [κατ]ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγῆσανδρος ἐσώθη.

6 Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λόχοι συνηλθον οἱ μὲν σὺν πρόγμασιν οἱ δὲ ἀνεν πραγμάτων· οἱ δὲ Θρᾷκες ἐπεὶ ηὐτύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόσιν τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἔρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἄμα ἥμέρᾳ κύκλῳ περὶ τὸν λόφον ἐνθα οἱ "Ελληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἑτάττοντο καὶ ἵππεῖς πολλοὶ καὶ πελασταὶ, 7 καὶ ἀεὶ πλέοντες συνέρρεον· καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς διπλίτας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν γάρ "Ελληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε ἵππεα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἥκόντιζον· διόπτε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, 8 ἥδαίως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ ἄλλῃ ἐπειτίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἑτιρώσκοντο, τῶν δὲ οὐδεὶς· ὃστε πινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου, ἄλλα τελευ-

τῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὄδατος ἥργον αὐτοὺς οἱ Θρᾷκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορίᾳ πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπουδῶν· 9 καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὠμολόγητο αὐτοῖς, διμήρους δὲ οὐκ ἐδίδοσαν οἱ Θρᾷκες αὐτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἰσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.

10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θάλατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλπης λιμένα.

11 Μενοφῶντι δὲ διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἵππεῖς προκαταθέοντες ἐντυγχάνουσι πρεσβύτας πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ ἤχθησαν παρὰ Μενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰς ποι ἥσθηται ἄλλου στρατεύματος ὕντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ λόφον, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περιεκυκλωμένοι εἶναι αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνδράποδους τούτους ἐφύλαττεν ἰσχυρῶς, διπος ἥγεμόνες εἶναι δποι δέοι· σκοποὺς δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν· "Ανδρες στρατιῶται, 12 τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. νομίζω δ' ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὗτοι μὲν πολλῶν ὕντων <τῶν> πολεμίων, οὗτοι δὲ τεθαρρωτων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα βοηθεῖν 13 τοῖς ἀνδράσιν, διπος εἰ ἔτι εἰσὶ σῶοι, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειψθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύωμεν. ἡμεῖς γάρ ἀποδραίημεν ἀν οὐδαμοῖ ἐνθένδε· 14 πολλὴ μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διειλθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκάζομεν εἶναι, εἰ σέσωται, ἐλαχίστη δόξα. ἄλλα δὴ ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖά ἐστιν οὓς ἀποπλευσούμεθα, μένουσι δὲ αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἥμέρας ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ 15

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μανοῖς κάκιόν ἔστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθεύτων πάντας εἰς ταῦτην ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι, ἀλλὰ χρὴ παρασκευασμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι ὡς τὸν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ καλλιστὸν ἔργον 18 ἐργάσασθαι Ἐλληνας τοσούτους σώσαντας. καὶ δὲ θεός
⁽¹⁶⁾ ἵσως ἄγει οὕτως, διὸ τοὺς μεγαληγορήσαντας ὡς πλέον φρονοῦντας ταπεινῶσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστῆσαι, ἀλλ' ἐπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἀν τὸ
¹⁴ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο-
⁽¹⁷⁾ πεδενσάμεθα προειδόθντες δόσον ἀν διοκῇ καὶρός εἶναι εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἔως δ' ἀν πορευώμεθα, Τιμα- σίων ἔχων τοὺς ἵππεῖς προελαυνέτω ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπείτω τὰ ἐμπροσθεῖν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.
¹⁵ Ταῦτ' εἰπὼν ἡγεῖτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυναικῶν ἀνθρώπους εὐξάνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ ἄκρα, δύως εἴ τοι τί ποθεν καθορῶσεν, σημαίνοιεν· ἐκέλευε δὲ καίειν ἅπαντα διτρῷ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ,
⁽¹⁸⁾
¹⁹ οἱ δὲ ἵππεῖς σπειρόμενοι ἐφ' δόσον καλῶς εἶχεν ἔκαιον, καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἔκαιον πάντα δόσα καύσιμα ἑώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἴ τινι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθε-
²⁰ σθαι ἐδόκει καὶ τὸ στρατευμα πολὺ εἶναι. ἐπειδὲ δὲ ὥρα ἦν, κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἑώρων, ἀπείχον δὲ ὡς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα
²¹ πυρὰ ἔκαιον. ἐπειδὲ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατεσβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν υἱότα φυλακὰς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην

ἐπορεύοντο ἢ ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ 22 ἵππεῖς ἔχοντες τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἔνθα ἐποιορκοῦντο οἱ Ἐλληνες. καὶ οὐχ ὁρῶσιν οὔτε φίλιον στρατευμα οὔτε [τὸ] πολέμιον, [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Εενοφῶντα καὶ τὸ στρατευμα] γράφια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα δλίγα καὶ βοῦς καταλειπμένους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον, 23 ἐπειτα δὲ καὶ τῶν καταλειπμένων ἐπινθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες ἀφ' ἐσπέρας φύχοντο ἀπιόντες, καὶ τοὺς Ἐλληνας δ' ἐφασαν οἰχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Εενοφῶντα, ἐπειδὲ ἡρίστη- 24 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα συμμεῖξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευόμενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ τὴν ἐπὶ Κάλπης δόδον. ἐπειδὲ δὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἀσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο ὕσπερ ἀδελφούς. καὶ ἐπινθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Εενοφῶντα 25 τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἐφασαν, φύμεθα ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκέδ' ἐωρῶμεν, τῆς υποτὸς ἡξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ πολέμιοι δέ, ὡς γ' ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δείσαντες ἀπῆλθον· σχεδὸν γάρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπειδὲ οὐκ ἀφίκεσθε, δὲ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, φύμεθα 26 ὑμᾶς πυθομένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἰχεσθαι ἀποδράντας ἐπὶ θάλασσαν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι υμᾶν. οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

Ταῦτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ηὐλίζοντο ἐπὶ IV. τοῦ αἰγαίου πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο δικαίεται Κάλπης λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκῃ τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀφειμένη δὲ ἡ Θράκη αὗτη ἔστιν ἀπὸ τοῦ

στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς
2 τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστιν εἰς
Ἡράκλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς.
ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία
οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θράκης Βιθυνού· καὶ οὓς ἀν λάβωσι
τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρί-
3 ζειν λέρονται [τοὺς Ἑλληνας]. δὲ δὲ Κάλπης λιμὴν ἐν
μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας
καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκείμενον
χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα
ἀπορροᾶς, ὡφος ὅπῃ ἐλάχιστον οὐ μεῖνον εἴκοσιν δρυγῶν,
δὲ δὲ αὐχῆν ὃ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου [οὐ]
μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εῦρος· τὸ δ' ἐντὸς
τοῦ αὐχένος χωρίου ἵκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκησαι.
4 λιμὴν δ' ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πόδις ἐσπέραν αἰγιαλὸν
ἔχων. κορήνη δὲ ἥδεος ὕδατος καὶ ἄφθονος ὁσίουσα
ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου.
ἔντα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ
5 ναυπηγῆσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς
μεσόγειαν μὲν ἀνήκει δύον ἐπὶ εἴκοσι σταδίοντις, καὶ
τοῦτο γεωδεσίας καὶ ἀλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλέον
ἢ ἐπὶ εἴκοσι σταδίοντις διασύν πολλοῖς καὶ παντοδύποις
6 καὶ μεγάλοις ἔντοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα καλὴ καὶ πολλή,
καὶ κῶμαι ἐν αὐτῇ εἰσὶ πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει
γὰρ ἡ γῆ καὶ κοινᾶς καὶ πυροῦς καὶ ὄσπρια πάντα
καὶ μελίνας καὶ σῆσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμ-
πέλους πολλὰς καὶ ἥδυονος καὶ τάλλα πάντα πλὴν
ἐλαῶν.

7 Ἡ μὲν χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ
αἰγιαλῷ πόδις τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τό^{κον} πόλισμα
ἀν γενόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ

ἔδοκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβούλης εἶναι,
βουλομένων τινῶν κατοικίσαι πόλιν. τῶν γὰρ στρατιώ-
8 τῶν οἱ πλεῖστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες
ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφοράν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν
ἀκούοντες, οὐ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οὐ δὲ καὶ
προσανηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἔτεροι ἀποδε-
δοκότες πατέρας καὶ μητέρας, οὐ δὲ καὶ τέκνα κατα-
λιπόντες ὡς χρήματ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν,
ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ
καὶ ἀγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι ὅντες ἐπόθουν εἰς τὴν
Ἑλλάδα σφέσθαι.

'Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρα ἡμέρα ἐγένετο τῆς εἰς ταύτην 9
συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Μενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν
ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξαγειν· ἐπενδει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς
θάψτειν. ἐπει δὲ τὰ ιερὰ καλὰ ἐγένετο, εἴποντο καὶ
οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους
ἐνθαπερ ἐπεσον ἐκάστους ἐθαψαν· ἢδη γὰρ ἦσαν
πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἶον τε ἀναιρεῖν εἴτι ἦν· ἐνίοις
δὲ τοὺς ἐκ τῶν διδῶν συννεγκόντες ἔθαψαν ἐκ τῶν
ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὖς δὲ μὴ ηὗρισκον,
κενοτάφιον αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέ-
θεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρα-
τόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ
δὲ ὑστεραία συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνῆγε
δὲ μάλιστα δ Ἀγασίας [τε καὶ] δ Στυμφάλιος λοχαγὸς
καὶ Ἰερώνυμος Ἡλεῖος λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι
τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, ἐάν τις τοῦ 11
λοιποῦ μυησθῇ δίχα τὸ στράτευμα ποιεῖν, θανάτῳ
αὐτὸν ξημιούσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπιέναι ἥπερ πρόσθεν
εἰχε τὸ στράτευμα καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατη-
γούς. καὶ Χειρίσιοφος μὲν ἢδη ἐτελευτήκει φάρμα-

κον πιὸν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

- 12 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστὰς εἶπε Φενοφῶν· Ω ἄνδρες στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, [ὡς ἔοικε] δῆλον ὅτι πεζῇ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοῖα· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι κῆδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ήμεῖς οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάξεσθαι ὡς μαχουμένους εἰς ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμιοι ἀνατεθαρρήκασιν. ἐκ τούτου ἐθύνοντο οἱ στρατηγοί, μάντις δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· δὲ δὲ Σιλανὸς δὲ Ἀμπρακιώτης κῆδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυσομένους δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ 13 14 λεόδαι· ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς δὲ Φενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρίον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ λεόδαι 15 οὐ γίγνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν αηρύξεις τῇ αὔριον παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἰς τις εἶη, παραγγείλας παρεῖναι ὡς συνθεασόμενον 16 τὰ λεόδαι, ἔθυε· καὶ ἐντοῦθα παρῆσαν πολλοί. θυσομένῳ δὲ πάλιν εἰς τρίς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίγνετο τὰ λεόδαι. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἢ ἔχοντες ἥλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία πα παρῆν.

- 17 Ἐκ τούτου ἔνυελθόντων εἶπε πάλιν Φενοφῶν· Ω ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς δρᾶτε, τὰ λεόδαι οὐπω γίγνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων δρῶ νῦντος δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου ἀναστὰς τις εἶπεν· Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίγνεται τὰ λεόδαι· ὡς γὰρ ἔγω ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκουοντος πλοΐων ἤκουσα τινος ὃ γε Κλεάνδρος <δ> ἐκ Βυζαντίου 18 19 ἀρμοστῆς μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχουν. ἐκ τού

τον δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια ἀνάγκη ἦν ἔξιέναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύνετο εἰς τρίς, καὶ οὐκ ἐγίγνετο τὰ λεόδαι· καὶ κῆδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἰόντες τὴν Φενοφῶντος ἐλεγον δὲ οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια. δὲ δὲ οὐκ ἀν ἔφη ἔξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν λεόδων.

Καὶ πάλιν τῇ ὑστεροάκῃ ἐθύνετο, καὶ σχεδόν τι πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἄπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ τὰ λεόδαι· τὰ δὲ θύματα ἐπελελούπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἔξηγον μὲν οὖν, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Φενοφῶν· 21 Πίσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχεσθαι· εἰ οὖν καταληπόντες <τὰ σκεύη> ἐν τῷ ἔρυμνῳ χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι ἔοιμεν, τίσως ἀν τὰ λεόδαι προχωρούντης ἡμῖν. ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται 22 ἀνέρχονται ὡς οὐδὲν δέοι εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν, βοῦν δὲ ἄμάξης πριάμενοι ἐθύνοντο· καὶ Φενοφῶν Κλεάνδρος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προδοθυμεῖσθαι εἰς τι ἐν τούτῳ εἶη. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐγένοντο.

Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισθόφου 23 μέρος, ἐπεὶ δὲ ἐώρα τὸν ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐφῶν τινα ἀνθρώπων Ἡρακλεώτην, δις ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι θθεν εἶη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον λέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐδομένουν. ἔξ-έχονται δὴ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ ἄλλοις ἀγγείοις εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ 24 ἥσαν ἐν ταῖς κώμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμβάνειν, ἐπιπέπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζοντις πιπεῖς πρῶτοι· βεβοηθηκότες γὰρ ἥσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βουλόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκωλύσαι

τοὺς Ἔλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
ἴπτεῖς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον πεντακο-
σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ δρός ἀνέφυγον. ἐκ τούτου
ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφευγόντων εἰς τὸ στρατό.
πεδον. καὶ δὲ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγέγενητο τὰ ἵερά
ταῦτη τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑπὸ ἀμάξης, οὐ γὰρ ἡ
ἄλλα ἱερεῖα, σφαιριστάμενος ἔβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
26 μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἀπαντεῖς. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς
λοιποὺς ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ
ἡδη μὲν ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἔλληνες μάλι-
σθύμως ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἔξαπίνης διὰ
τῶν λασίων τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς
προφύλαξι τοὺς μὲν κατέκαινον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι
27 εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ
ὅπλα πάντες ἔδραμον οἱ Ἔλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ
κινεῖν τὸ στρατόπεδον υπεκτός οὐκ ἀσφαλές ἔδοκει
εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις
ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἴνανοῖς φύλαξι.

V. Τὴν μὲν υὔκτα οὕτω διήγαγον· ὅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ
οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἔρυμαν χωρίον ἥγοῦντο· οἱ δὲ
εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκεύη. πρὸν δὲ
ἀφίστου ὥραιν εἶναι ἀπετάχφενον ἢ ἡ ἐισόδος ἦν εἰς
τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἀπαν, καταλιπόντες τρεῖς
πύλας. καὶ πλοῖον ἔξι Ἡρακλείας ἤκει ἄλφιτα ἄγον
2 καὶ ἱερεῖα καὶ οἶνον· πόφ δ' ἀναστὸς Ξενοφῶν ἐθύετο
ἐπ' ἔξοδῳ, καὶ γύγνεται τὰ ἵερά ἐπὶ τοῦ πρώτου
ἱερείου. καὶ ἡδη τέλος ἔχοντων τῶν ἵερῶν δρῷ αἰετὸν
αἴσιον διάντις Ἀρχέων Παρθένοις, καὶ ἡγεῖσθαι
3 κελεύει τὸν Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφον τὰ
ὅπλα τίθενται, καὶ ἐκῆρυξαν ἀφιστήσαντας ἔξιέναι
τοὺς στρατιώτας σὺν τοῖς ὅπλοις, τὸν δὲ ὅχλον καὶ

τὸ ἀνδράποδα αὐτοῦ καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι 4
πάντες ἔξῆσαν, Νέων δὲ οὗτος ἐδόκει γάρ οὐάλιστον
εἶναι τοῦτον φύλακα καταλιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδουν.
ἐπεὶ δὲ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ στρατιώται ἀπέλειπον αὐτὸν,
αἰσχυνόμενοι μὴ ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἔξιόντων, κατ-
έλιπον αὐτοῦ τοὺς ὑπὲρ πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη.
καὶ οὗτοι μὲν ἔμενον, οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὸν δὲ
2 δὲ πεντεκαίδεκα στάδια διεληλυθέντες ἐνέτυχον ἡδη
νεκροῖς· καὶ τὴν οὐράν τοῦ κέρατος ποιησάμενοι κατὰ
τοὺς πρώτους φανέντας νεκροὺς ἐθαπτον πάντας δρό-
σους ἐπελάμβανε τὸ κέρας. ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους 6
ἐθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν οὐράν αὐθίσις ποιη-
σάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτάφων ἐθαπτον τὸν
αὐτὸν τρόπον δρόσους ἐπελάμβανεν ἡ στρατιά. ἐπεὶ
δὲ εἰς τὴν δόδον ἥκον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν, ἐνθα[δε
δε] ἔκειντο ἀθρόοι, συνενεγκόντες αὐτοὺς ἐθαψαν.

"Ἡδη δὲ πέρα μεσούσης τῆς ἡμέρας προάγοντες 7
τὸ στράτευμα ἔξι τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτίθεια
ὅτι τις δρῷα ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἔξαιρίνης δρῶσι
τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ
τοῦ ἐναντίου, τεταρμένους ἐπὶ φάλαγγος ἐππέας τε
πολλοὺς καὶ πεζούς· καὶ γὰρ Σπιθριδάτης καὶ Ῥαθίνης
ἥκον παρὰ Φαροναβάξιον ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ 8
κατεῖδον τοὺς Ἔλληνας οἱ πολέμοι, ἔστησαν ἀπέχοντες
αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθὺς
δὲ Ἀρχέων διάντις τῶν Ἐλλήνων σφαιριάζεται, καὶ
ἐρένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὴ 9
Ξενοφῶν λέγει· Δοκεῖ μοι, ὃ ἀνδρες στρατηγοί, ἐπι-
τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἵν· ἀν πον δέῃ
ῶσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμοι
τεταρμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταρμένους καὶ ἀκεραίους.

10 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Τμεῖς μὲν τοίνυν, ἔφη, προ-
ηγεῖσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκωμεν,
ἐπεὶ ὥφθημεν καὶ εἰδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ
ἡξω τοὺς τελευτάίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν
11 δοκεῖ. ἐκ τούτου οὖ μὲν ἥσυχοι προῆγον, δὲ δὲ τοῖς
ἀφελῶν τὰς τελευτάς τάξεις ἀνὰ διαικοσίους ἄνδρας
τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἐπέτρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολι-
πόντας ὡς πλέθρον· Σαμόλας Ἀχαιός ταύτης ἥρχε τῆς
τάξεως· τὴν δὲ ἐπὶ τῷ μέσῳ ἔχωρισεν ἐπεσθαί· Πυρ-
ορίας Ἀρκάς ταύτης ἥρχε τῆς τάξεως· τὴν δὲ μίαν ἐπὶ
τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτη ἐφειστήκει.

12 Προούντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἥρωύμενοι ἐπὶ
νάπει μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἕστησαν ἀγνοοῦντες εἰ
διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυῶσι στρατηρὸς
13 καὶ λοχαργὸς παριέναι ἐπὶ τὸ ἥρωύμενον. καὶ δὲ Ξενο-
φῶν θαυμάσας διὰ τὸ ἵσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος δὲν τῶν στρα-
τηγῶν διὰ βουλῆς οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ
τοιοῦτον νάπος.

14 Καὶ δὲ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβὼν ἔλεξεν· Ἄλλ
ιστε μέν με, ὡς ἀνδρεῖς, οὐδένα πω πινδυνον προξενη-
σαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γάρ δόξῃς δρῶ δεομένους
15 ὑμᾶς εἰς ἀνδρειότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. οὐν δὲ οὕτως
ἔχει· ἀμαχεῖ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἢν γάρ
μη ἡμεῖς ἰωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν δούταν
16 ἀπίστενεν ἐφονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. δρατε δὴ πότερον
κρείττον ἴσται ἐπὶ τοὺς ἀνδρας προβαλλομένους τὰ
δπλα ἢ μεταβαλλομένους ὅπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
17 πολεμίους θεάσθαι. Ιστε μέντοι διὰ τὸ μὲν ἀπιέναι
ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ

τοῖς κακίσιι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἥδιον ἀν σὺν
ἡμίσεσιν ἐπιοίην ἢ σὺν διπλασίοις ἀποχωρούντην. καὶ
τούτους οἵδ' διὰ τὸ επιόντων μὲν ἡμῶν οὐδὲ ὑμεῖς ἐλπίζετε
[αὐτοὺς] δέξασθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμενα
θε τοιλήσοντιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάντας ὅπισθεν 18
νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἀρ
οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γάρ πολεμίοις ἐγὼ
βουλούμην ἀν εὔπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν.
ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ κωφίου δεῖ διδάσκεσθαι διὰ οὐκ
ἴστη μὴ νικῶσι σωτηρίαν. πῶς γάρ δὴ διαβατὸν τὸ 19
πεδίον, εἰ μὴ νικήσουμεν τοὺς ἵππεας; πῶς δὲ ἂ διελη-
λύθαμεν ὅρη, ἷν πελτασταὶ τὸσοίδες ἐφέπωνται; θαυ-
μάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον
φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὃν διαπεπορεύμενα
κωφίων. ἷν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον 20
τὸ νάπος δὲ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξιοντα
οὔτε στοις φθερόμενα μένοντες, δεήσει δέ, ἷν θάττον
ἴκει γενώμενα, θάττον πάλιν ἔξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια.
οὐκοῦν οὐν κρείττον ἥριστηνότας μάχεσθαι ἢ αὐριον 21
ἀναρίστους. ἀνδρεῖς, τὰ τε ἰερὰ ἡμῖν καλὰ οὖ τε οἰω-
νοι αἰσιοι τὰ τε σφάγια κάλλιστα· ἰωμεν ἐπὶ τοὺς
ἴωμας. οὐ δεῖ ἔτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἰδον,
ἡδέως δειπνήσαι οὐδὲ δέ τοισθεν.

Ἐντεῦθεν οἱ λοχαργοὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευνον, καὶ οὐ-
δεὶς ἀντέλεγε, καὶ διὰ ἡγετο, παραγγείλας διαβαίνειν
ἡ ἱκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὃν· θάττον γάρ ἀθρόον
ἔδοκει δὲν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ
κατὰ τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ οὐτει ἢν εἴξεμηρύντο.
ἐπεὶ δὲ [δέ] διέβησαν, παριὸν παρὰ τὴν φάλαγγα 23
ἔλεγεν· Ἀνδρεῖς, ἀναμιμνήσκεσθε δσας δὴ μάχας οὐν
τοὺς θεοῖς διμόσεις ιόντες νευκήκατε καὶ οία πάσχουσιν

οι πολεμίους φεύγοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ²⁴ ταῖς θύραις τῆς Ἑλλάδος ἔσμέν. ἀλλ' ἔπειθε ἡγεμόνι^{τῷ} Ἡρακλεῖ καὶ ἀλλήλους παρακαλεῖτε δυνομαστί. ἥδυ^{τοι} ἀνδρεύν τι καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιησαντα^{μημήν} ἐν οἷς <τις> ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ.

Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ ἄμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ²⁵ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἑκατέρῳθεν ποιησάμενοι^{ἐπορεύοντο} ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὄψιν ἔχειν, ἔως σημανίνοι τῇ^{τῇ} σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἔπεισθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν. ἐκ τούτου σύνθημα παρήγει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμόν. οἱ δὲ πολέ²⁶μιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ'²⁷ ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἑλληνες πελτασταὶ ἐθένον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὸν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὀῷμησαν, οἱ δ'²⁸ ἐπιπεῖς καὶ τὸ στίφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελταστάς. ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηρτίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν δπλιτῶν ταχὺ πορευομένη καὶ ἄμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἐπαιάνιξον καὶ μετὰ ταῦτα ἡλάλαξον καὶ ἄμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἔφενγον.²⁹ καὶ Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἐπιπεῖς ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτίνυνσαν ὅσουςπερ ἐδύναντο ὡς δλύγοι ὅντες. τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθὺς διεσπάρη, καθ' δ οἱ Ἑλληνες ἐπιπεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἀπε οὐ σφόδρα διωκόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἑλληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει φῆστόν τε καὶ ἀκινδυνόταν εἶναι ἵέναι ἥδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες οὖν εὐθὺς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα οἱ πελτασταὶ ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν διεσπάρη· ἀπέθανον δὲ δλύγοι· τὸ γὰρ ἐπιπικὸν φύσιον παρέέχει τὸ

τῶν πολεμίων πολὺ δν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἑλληνες τό³⁰ τε Φαρναβάζου ἐπιπικὸν ἔτι συνεστηκός καὶ τοὺς Βιθυνοὺς ἐπιπέας πρὸς τοῦτο συναθροιζομένους [καὶ ἀπὸ λόφου τινὸς καταθεωμένους τὰ γυγνόμενα], ἀπειρόμεσαν μέν, δύως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἰτέον εἶναι οὕτως ὅπως δύναιντο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύσαντο. συνταξάμενοι δὴ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμιοι ³¹ ἐπιπεῖς φεύγουσι κατὰ τοῦ προανοῦς δύοις ὕσπερο [οἱ] ὑπὸ ἐπιπέων διωκόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, δὲ οὐκ ἥδεσαν οἱ Ἑλληνες, ἀλλὰ προαπετεράποντο διώκοντες· δψὲ γὰρ ἦν. ἐπανελθόντες δὲ ἔνθα ἡ πρώτη ³² συμβολὴ ἔγενετο, στησάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ διάλατταν περὶ ἡλίου δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἔξηκοντα ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμιοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἑαυτῶν VI. καὶ ἀπίγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅποι ἐδύναντο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἑλληνες προσέμενον μὲν Κλέανδρον καὶ τὰς τρομήσεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα, ἔξιντες δ' ἑκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποξυγίοις καὶ τοῖς ἀνδραπόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ ποιητάς, οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἀπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν ἡ χώρα πλὴν ἐλαῖον. καὶ δπότε μὲν καταμένοι τὸ στράτευμα ἀναπαύσμενον, ἔξην ἐπὶ λείαν ἴεναι, καὶ ἐλάμβανον <οἱ> ἔξιντες· δπότε δὲ ἔξιοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἰ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἐδοξεν εἶναι. ἥδη δὲ ἦν πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ ἀγοραὶ 3 πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἀσμενοι κατῆγον, ἀκούοντες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἴη. ἐπειπον δὲ καὶ οἱ πολέμιοι 4 ἥδη οἱ πλησίον φύκουν πρὸς Μενοφῶντα, ἀκούοντες διτοι οὗτοι πολέει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες δὲοι

ποιοῦντας φύλους εἶναι. ὁ δ' ἐπεδείκνυεν αὐτὸν τοῖς στρατιώταις.

5 Καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται δύο τριηρεῖς ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγχανε δὲ τὸ στράτευμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοισε εἰς τὸ δρός [καὶ] εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· δκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξίππῳ λέγοντιν, δις ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ τοπεξοῦντος, καὶ κελεύοντι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν 6 αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσιν ἀποδοῦνται. εὐθὺς δ' ἐκεῖνος ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἴη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθόν ὅτι ἀρπάζειν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάζοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ δὲ μὲν λαβὼν ἥγε τινα· περιτυχῶν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀργόμενος λοχίτης. οἱ δὲ ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξίππον, ἀνακαλοῦντες [βάλλειν] τὸν προδότην. ἔδεισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἔφευγον εἰς τὴν θάλατταν, 8 καὶ Κλέανδρος δ' ἔφευγε. Μενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατεκάλυψαν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἴτιον εἴη τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ Δεξίππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλευθεῖσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ως πολεμίους. ἥρχον δὲ 10 τότε πάντων τῶν Ἐλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἀδόκει εἶναι τοῖς Ἐλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δὲ ἀνὴρ ἄλλως ἔφη γενέσθαι, εἰ μή τις ἐκδώσει τὸν ἀρξαντα βάλλειν καὶ 11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ δν ἔξήτει Ἀγασίας διὰ τέλους

φίλος τῷ Μενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διέβαλλεν αὐτὸν ὁ Δεξίππος.

Καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀποφίλα ἦν, συνήραγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἐνιοι μὲν αὐτῶν παρ' ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλεάνδρον, τῷ δὲ Μενοφῶντι οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλὰ ἀναστὰς ἔλεξεν· Ω ἄν- 12 δρες στρατιώται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ ήμεν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέανδρος ἄπεισιν ὥσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἐλληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἐλλάδος Λακεδαιμόνιοι προεστήκασιν· ἵκανοι δέ εἰσι καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίων ἐν ταῖς πόλεσιν δὲ τι βούλονται διαποράτεσθαι. εἰ δὲ οὖν 13 οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἐπειτα δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις μὴ δέχεσθαι ως ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίους καὶ ἀνδρι- μούς ὅντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἔχει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχοντι Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ τὸν υἱὸν χρόνον. οὕκουν δεῖ οὕτε 14 ἐνὸς ἀνδρὸς ἔνεκα οὔτε δυοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς Ἐλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον δὲ τι ἀν κελεύσω· καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἔσμεν πελθονται αὐτοῖς. ἔγω μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούων Δεξίππον λέγειν πρὸς 15 Κλεάνδρον ως οὐκ ἀν ἐποίησεν Ἀγασίας ταῦτα, εἰ μὴ ἔγω αὐτὸν ἐκέλευσα, ἔγω μὲν οὖν ἀπολύτω καὶ ὡμᾶς τῆς αἰτίας καὶ Ἀγασίαν, ἀν αὐτὸς Ἀγασίας φήσῃ ἐμέ τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάξω ἐμαντοῦ, εἰ δὲ τοῦ πετροβολίας ἡ ἄλλον τινὸς βιαίου ἔξάρχω, τῆς ἐσχάτης δίκης ἔξιος εἶναι, καὶ ὑφέξω τὴν δίκην. φημι 16 δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἴτιαται, κρῆναι ἐστὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ ποίειν· οὕτω γὰρ ἀν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι

τῆς αἰτίας εἶητε. ὡς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰς οἰδμενοι
ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπάνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ¹⁷
δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ'
εἰρξόμεθα ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας· Ἐγώ, ὁ
ἄνδρες, ὅμινοι μένονται οὐδεῖς η̄ μὴτε με Μενο-
φῶντα κελεῦσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον
ἡμᾶν μηδένα. Ἰδόντι δέ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον
τῶν ἡμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Δεξίππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε
ἡμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι καὶ ἀφειλόμην,
18 δυολογῶ, καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτε με· ἐγὼ δὲ ἐμαυτόν,
ῶσπερ Μενοφῶν λέγει, παρασχήσω κρίναντι Κλεάνδρῳ
ὅτι ἀν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἔνεκα μήτε πολεμεῖτε
Λακεδαιμονίοις σφέζοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἔμα-
στος. συμπέμψατε μέντοι μοι ἡμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι
πρὸς Κλέανδρον οἵτινες, ἀν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ
λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν.

19 Ἐκ τούτου ἔδωκεν η̄ στρατιὰ οὕστινας βούλοιτο
προελόμενον ἵέναι. δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς.
μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλέανδρον Ἀγασίας καὶ
20 οἱ στρατηγοὶ καὶ δ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ
ἔλερον οἱ στρατηγοὶ· Ἐπεμψεν ἡμᾶς η̄ στρατιὰ πρὸς
σέ, ὁ Κλέανδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιῶ,
κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι δ, τι ἀν βούλῃ, εἴτε ἔνα
τινὰ η̄ δύο η̄ καὶ πλείους αἰτιῶ τούτους ἀξιοῦσι
παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἰς τι οὖν ἡμῶν
τινα αἰτιῶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἰς τι δὲ ἄλλον τινά,
φράσον· οὐδεὶς γάρ ἀπέσται δεστις ἀν ἡμῖν ἐθέλη πειθε-
σθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν δ Ἀγασίας εἶπεν· Ἐγώ
εἰμι, ὁ Κλέανδρε, δ ἀφειλόμενος Δεξίππου ἄγοντος
τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ πάτειν κελεύσας Δεξίππου.

τοῦτον μὲν γάρ οἶδα ἄνδρα ἀγαθὸν ὅντα, Δεξίππου 22
δὲ οἶδα οἰδεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ὕσχειν τῆς πεντη-
κοντάρου η̄ς ἡττησάμενα παρὰ Τραπεζούντιων ἐφ' ὃτε
πλοῖα συλλέγειν ὡς σφέζοιμενα, καὶ ἀποδράντα [Δεξίπ-
πον] καὶ προδόντα τοὺς στρατιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. 23
καὶ τούς τε Τραπεζούντιους ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντη-
κόντορον καὶ κακὸν δοκοῦμεν εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ
τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολάμψειν. ἥκουε γάρ, ὕσπερ
ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἴη πεξῆ ἀπιόντας τοὺς ποταμούς
τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτον
οὖν τοιοῦτον ὅντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ ἡγεῖς η̄ ἄλλος 24
[η̄] τις τῶν παρὰ σοῦ, [η̄] καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν
ἀποδράντων, εῦ ἴσθι δτι οὐδὲν ἀν τούτων ἐπίησα.
νόμιζε δέ, ἀν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα δειλόν
τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.

25 Ἀκούσας ταῦτα δ Κλέανδρος εἶπεν δτι Δεξίππος
μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἴη· οὐ μέντοι
ἐφη νομίζειν οὐδ' εἰ παμπόνηρος η̄ν Δεξίππος βίᾳ
χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὕσπερ καὶ ὑμεῖς
ιῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἀπίτε κατα-
λιπόντες τὸνδε τὸν ἄνδρα δταν δ' ἐγὼ κελεύσω,
πάρεστε πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρα-
τιὰν οὔτε ἄλλον οὐδένα εἴτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς δυολογεῖ
ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα. δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν· Ἐγώ,
27 δ Κλέανδρε, εἰ καὶ οἰει με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι,
οὔτε ἐπαινούντα οὐδένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ εἶπον δτι δη-
μόσια εἴη τὰ πρόβατα· η̄ν γάρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα,
εἰς τις διπότε η̄ στρατιὰ ἔξιοι ιδίᾳ λήξοιτο, δημόσια
εἶναι τὰ ληφθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν 28
οὗτος ἡγενεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεῖς, ἀλλ' αὐτὸς
λαβὼν τὸ μέρος διασώσεις τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν δήτραν

τὰ χρήματα. πρὸς ταῦτα δὲ Κλέανδρος εἶπεν· Ἐπεὶ τοίνυν συναίτιος εἰ, κατάμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βουλευσόμεθα.

29   Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνήγαγε Φενοφῶν καὶ συνεβούλευσε πέμψαι ἄνδρας πρὸς Κλέανδρον παρατησομένους περὶ 30 τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρατηγοὺς καὶ λοχαροὺς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἀδόκουν ἐπιτίθειοι εἶναι δεῖσθαι Κλεάνδρον κατὰ πάντα τρόπουν ἀφεῖναι τῷ 31 ἄνδρες. ἐλθὼν οὖν δὲ Φενοφῶν λέγει· Ἐχεις μέν, ὁ Κλέανδρε, τὸν ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιὰ σοι ὑφεῖτο διτι ἐβούλου ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων. νῦν δέ σε αἴτοινται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τῷ ἄνδρες καὶ μὴ κατακατεινειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. 32 ταῦτα δέ σου τυχόντες ὑπισχυοῦνταί σοι ἀντὶ τούτων, ἢν βούλῃ ὑγεῖσθαι αὐτῶν καὶ ἢν οἱ θεοὶ ἔλειφεν ὁσιν, ἐπιδεῖξεν σοι καὶ ὡς κόσμιοι εἰσὶ καὶ ὡς ἴκανοι τῷ ἄρχοντι πειθόμενοι τὸν πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ 33 φοβεῖσθαι. δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἀρξαντα ἐκτῶν πειραν λαβεῖν καὶ Δεξίππου καὶ σφῶν [καὶ] τῶν ἄλλων οἵος ἔκαστος ἔστι, καὶ τὴν 34 ἀξίαν ἐκάστοις νεῦμα. ἀκούσας ταῦτα δὲ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ τὰ σιώ, ἔφη, ταχύ τοι διμὲν ἀποκρινοῦμαι· καὶ τὰ τε ἄνδρες ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἢν οἱ θεοὶ [παρα]διδῶσιν [τι], ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἔγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίσων ἥκουνον ὡς τὸ στράτευμα ἀφίστατε ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

35   Ἐκ τούτου οὖν μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες

τὸ ἄνδρος· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ ἔνυην Φενοφῶντι φιλικῶς καὶ ἔνειαν ἔυνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελθέμενον εὐτάχτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπειδύμει τὴν γενέσθαι αὐτῶν. ἐπεὶ μέντοι θυομένῳ αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἥμέρας 36 οὐκ ἐγίγνετο τὰ λεφά, συγκαλέσας τὸν στρατηγοὺς εἶπεν· Ἐμοὶ μὲν [τοι] οὐ τελέθει τὰ λεφά ἐξάρειν· ὑμεῖς μέντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτους. ἔνεκα· ὑμῖν [αὐτὸν] γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορευέσθε. ὑμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἥκητε, δεξόμεθα ὡς ἀν δυνώμεθα κάλλιστα.

Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ 37 τὰ δημόσια πρόβατα· δὲ δὲξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιώταις διαθέμενοι τὸν σῖτον δὲν ἥσαν συγκεκομισμένοι καὶ τὰλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν. ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν δρυθῆν διδόν, 38 ὃστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἥμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἐκταῖοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καλχηδονίας, καὶ ἐκεῖ ἐμειναν ἥμέρας ἐπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὅντας προσφερέσθω ὡς ἀν αὐτῷ δοκῆ ἀσφαλέσ.

'Ἐκ τούτου διαβαίνοντι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἔδίδον δ' Ἀναξίβιος, ἐκηρύξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἔξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἔμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ δκνηρῶς συνεκενάζοντο. καὶ δὲ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ 7 τῷ ἀρμοστῇ ἔνιος γεγενημένος προσελθὼν ἡσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἥδη. δὲ δὲ αὐτῷ λέγει· Μὴ πουῆσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπειὶ καὶ νῦν τινὲς ἥδη σὲ αἴτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἔξερπε τὸ στρατεύμα. δὲ δὲ εἶπεν· Ἄλλ' αἰτίος μὲν ἔγωγε οὐκ 9 εἰμὶ τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτὸι ἐπισιτισμοῦ δεσμενοὶ διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον. Ἄλλ' 10 διωτες, ἔφη, ἔγώ σοι συμβουλεύω ἔξελθεῖν μὲν ὡς <συμ-> πορευσόμενον, ἐπειδὰν δὲ ἔξι γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη δὲ Ξενοφῶν, ἔλθοντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

'Ο δὲ ἐκέλευν οὗτος ποιεῖν καὶ ἔξιέναι τὴν ταχὺ- 11 στὴν συκενασαμένους, καὶ προσανείπεν, δις ἀν μὴ παρῇ εἰς τὴν ἔξετασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἔξῆσκεν οἵ τε στρατηγὸι 12 πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἀρδην πάντες πλὴν δλίγων ἔξι ἥσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς διόπτες ἔξι γένοιντο πάντες συγκλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. δὲ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας 13 τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεγεν· Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων καμᾶν.

[Z.]

I. 2 * Ἐκ τούτου δὲ Φαρούρβαξος φοβούμενος τὸ στράτευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὖτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — δὲ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὡν — ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ 3 ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ ὅσα δέοι. καὶ δὲ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς [τῶν στρατιωτῶν] εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ 4 διαβαῖν, μισθοφορὰν ἐσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ διτι απαλλάξοιτο ἥδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποκλεῖν. δὲ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἐπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

5 Σεύθης δὲ δὲ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροσθυμεῖσθαι ὅπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροσθυμητέντι ὅτι οὐ 6 μεταμελήσει. δὲ δὲ εἶπεν· Ἄλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἐνεκα μηδὲν τελείτω μῆτε ἐμοὶ μῆτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὰν δὲ διαβῇ, ἔγω μὲν ἀπαλλάξομαι,

1 * [*Οσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπορεῖσαν οἱ Ἑλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπει τὸν Κύρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόλοντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐν τῷ Πόλοντον πεζῇ ἐξίστησεν καὶ ἐκπλέοντες ἐποίουν μέχρι ἔξι τὸν στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθιν λόγῳ δεδήλωται.*]

εἰσὶ δὲ αὐτόδι τοιλλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τάλλα
ἐπιτήδεια: λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ
14 δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσει. ἐπακούσαντες δέ τινες
τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαρ-
γέλλει εἰς τὸ στράτευμα, καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπιν-
θάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέμιος εἴη ἢ
φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ λειροῦ ὅρονς δέοι πόρευε-
15 σθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης. ἐν φ' δὲ ταῦτα
διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναφοράσαντες τὰ ὄπλα θέσουσι
δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες.
δὲ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον προσθέοντας
τοὺς δπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν
16 ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας
καὶ ἔλεγον δτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς
τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ
17 μὴ ἐκόντες ἀνοιξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν
καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβαίνουσιν εἰς τὴν
πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ <ἔτι> ἐτύγχανον ἔνδον ὅντες τῶν
στρατιωτῶν, ὡς δρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα,
διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὰ κλεῖθρα ἀναπετανύασι
τὰς πύλας, οἱ δὲ εἰσπίπτουσιν.

18 Οἱ δὲ Μενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γυγνόμενα, δείσας μὴ
ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήμεστα
κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἔαντῷ καὶ τοῖς στρατιώταις,
ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ.
19 οἱ δὲ Βυξάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον,
φεύγοντιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
οἰκαδε, δοσοὶ δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὅντες, ἔξω, οἱ δὲ
καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφέζουντο,
πάντες δὲ ὥστο ἀπολωλέναι, ὡς ἀλωκυίας τῆς πόλεως.
20 δὲ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. δὲ δὲ Ἀνα-

έβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ
περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται
ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γάρ ἴκανον ἐδόκουν εἶναι
οἱ ἐν τῇ ἀκρόπολει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιῶται ὡς εἶδον Μενοφῶντα, προσπί- 21
τουσι πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· Νῦν σοι ἔξεστιν, ὁ Μενο-
φῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις
χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σύ
τε ἡμᾶς δυνάσαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. δ' δ' 22
ἀπεκρίνατο· Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ
δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς
ιάχιστα· [βουλόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι]. καὶ αὐτός
τε παρηγγύνα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν
[καὶ] τίθεσθαι τὰ ὄπλα. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἕαντῶν τατ- 23
τόμενοι οἵ τε δπλῖται ἐν διλύφῳ χρόνῳ εἰς δκτὸν ἐγένοντο
καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον παρεδεδρα-
μήσαν. τὸ δὲ χωρίον οὗν οὐδὲλιστον ἐκτάξασθαι 24
ἔστι τὸ Θράκιον καλούμενον, ἔφημον οἰκιῶν καὶ πεδί-
νον. ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμέσθησαν,
συγκαλεῖ δὲ Μενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε.
Ὄτι μὲν δογίζεσθε, ὁ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε 25
δεινὰ πάσχειν ἔξαπατώμενοι οὐδὲ θαυμάζω. ἦν δὲ τῷ
θυμῷ χαριζόμενθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόν-
τας τῆς ἔξαπατῆς τιμωρησάμενθα καὶ τὴν πόλιν τὴν
οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε ἂ εἴσται ἐντεῦθεν.
πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδειγμένοι Λακεδαιμονίοις 26
καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος δὲ πόλεμος ἀν γένοιτο εἰκάζειν
δὴ πάρεστιν, ἐωφαντας καὶ ἀναμιησθέντας τὰ νῦν
[ἥ] δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς γάρ οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθομεν 27
εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς
συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς

δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἔλαττον τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὕσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπεροφίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασθῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸς τούτο τὸ Βιζαντιον, ὃπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατε-

28 πολεμήθημεν οὔτως ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἀν οἱδέμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑπαρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἵ ἐκείνοις τότε ἥσαν σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέροντος δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιστάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἥλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ μναίμεθα; τούτων δὴ πάντων διμοῦ ὄντων ἔστι τις οὔτως

29 ἄφρων ὅστις οἰεται ἀν ἡμᾶς περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολάμβανα πολέμοι οὖτες καὶ ταῖς πατροίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς πόλεσίν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἥθελησαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἐλληνίδα δὲ εἰς ἣν πρώτην ἥλθομεν

30 πόλιν, ταύτην ἔξαλαπάξομεν. ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πόλιν ταῦτα ἐπιδεῖν ὅφ' ὑμῶν γενόμενα μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς δργυνάς γενέσθαι. καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἐλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἐλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς

31 γοῦν Ἐλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον

ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἢν μὲν δυνάμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὑρίσκεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀλλὰ δηλώσοντες ὅτι οὐκ ἔξαπατάμενοι ἀλλὰ πειθόμενοι ἔξερχόμεθα.

Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε τὸν Ἡλεῖον ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλησίου Ἀχαιόν. οὐ μὲν ταῦτα φέροντο ἐροῦντες.

"Ετι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται 33 Κοιρατάδας Θηβαῖος, δις οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περιγειν ἀλλὰ στρατηγιῶν καὶ ἐπαγγελλόμενος, εἰς τις ἡ πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δέοιτο· καὶ τότε προσελθῶν ἐλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἰη ἥγετός τοι Λέλτα καλούμενον τῆς Θράκης, ἔνθα πολλὰ καὶ ἀγαθὰ λήψοιντο· ἔστε δ' ἀν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ σιτία καὶ ποτά. ἀκούοντι ταῦτα τοὺς στρατιώ- 34 ταῖς καὶ τὰ παρὰ Ἀναξιβίου ἄμα ἀπαγγελλόμενα — ἀπεκρίνατο γὰρ ὅτι πειθομένοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλεύσοιτο περὶ αὐτῶν ὅτι δύναιτο ἀγαθόν — ἐκ 35 τούτου οἱ στρατιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἔξω τοῦ τείχους ἀπῆλθον. δ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἔχων καὶ ιερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρατιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἔξηλθον, δ 36 Ἀναξιβίος ἔκλεισε τὰς πύλας καὶ ἐκήρυξεν δις ἀν ἀλῆ ἔνδον ὧν τῶν στρατιωτῶν ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' 37 ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων τὰ ιερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε καὶ ἄλφιτα φέροντες εἴποντο αὐτῷ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἶκοσι καὶ ἐλαῶν τρεῖς καὶ σκορόδων ἀνὴρ ὃσον ἐδύνατο μέγιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ καταθέμενος ὡς ἐπὶ δάσμεν-

38 σιν ἐθύετο. Εὔνοφῶν δὲ μεταπεμψάμενος Κλέανδρον
ἐκέλευε διαπρᾶξαι ὅπως εἰς τὸ τείχος εἰσέλθοι καὶ
39 ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν δ' ὁ Κλέανδρος
μάλια μόλις ἔφη διαπρᾶξάμενος ἥκειν· λέγειν γὰρ
Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἶη τοὺς μὲν στρατιώτας
πλησίουν εἶναι τοῦ τείχους, Εὔνοφῶντα δὲ ἐνδόν· τοὺς
Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς εἶναι πρὸς
ἀλλήλους· δύως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν, εἰ μέλλεις
40 σὺν αὐτῷ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Εὔνοφῶν ἀσπασμάνευος
τοὺς στρατιώτας εἰσὼ τοῦ τείχους ἀπῆιτο σὺν Κλέαν-
δρῳ. δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ οὐκ
ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώταις·
τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν βωμὸν
καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσελθὼν
δὲ Τιμασίων δ Λαρδανεὺς καὶ Νέων δ Ασιναῖος καὶ
Κλέανδρος δ Ερχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδη μὴ θύειν,
ῶς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει τὰ ἐπι-
41 τῆδεια. δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπει δὲ πολλῶν
ἐνέδει αὐτῷ ὅστε ἡμέρας σῖτον ἐκάστῳ γενέσθαι τῶν
στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπῆιτο καὶ τὴν στρα-
τηγίαν ἀπειπών.

Π. Νέων δὲ δ Ασιναῖος καὶ Φρυνίσκος δ Αχαιὸς καὶ
Φιλήσιος δ Αχαιὸς καὶ Φανθικλῆς δ Αχαιὸς καὶ Τι-
μασίων δ Λαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
κώμας τῶν Θρακῶν προελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
2 ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλέα-
νδρο μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι
ἄγειν· ἐπειδὲ γὰρ αὐτούς, καὶ ἐδωκε τῷ μὲν ἵππον,
τῷ δὲ γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἰόμενος,
εἰ ύπὸ Λακεδαιμονίους γένοιτο, παντὸς ἀν προεστάναι
τοῦ στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προύθυμεῖτο πέραν

εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆναι, οἴδμενος *(οὕτως)* ἀν
οἴκαδε κατελθεῖν. καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο.
διατριβομένου δὲ τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, 3
οἱ μὲν τὰ δόπλα ἀποδιδύμενοι κατὰ τοὺς χώρους ἀπέ-
πλεον ὡς ἐδύναντο, οἱ δὲ καὶ [διδύντες τὰ δόπλα κατὰ
τοὺς χώρους] εἰς τὰς πόλεις κατεμείγγυντο. Ἀναξίβιος 4
δ' ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενον τὸ στράτευμα·
τούτων γὰρ γιγνομένων φέτο μάλιστα χαρίζεσθαι
Φαρναβάζῳ.

'Αποπλέοντι δὲ Ἀναξίβιῷ ἐκ Βυζαντίου συναντῷ 5
Ἄρισταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλέανδρος Βυζαντίου
ἀρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναυάρχος διάδοχος Πλάος
ὄσον οὐ[πω] παρείη ἡδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀνα- 6
ξίβιος τῷ μὲν Άριστάρχῳ ἐπιστέλλει δόπσους ἀν εὑρη
ἐν Βυζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειειμένους
ἀποδόσθαι· δὲ Κλέανδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ
καὶ τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτίσων καὶ ἀναγκάζων
οἰκία δέχεσθαι· Άρισταρχος δ' ἐπει ἥλθε τάχιστα, οὐκ
ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παρα- 7
πλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρναβάζον κατὰ
τὰ συγκείμενα. δ' ἐπει ἥσθετο Άρισταρχόν τε ἤκοντα
εἰς Βυζαντίον ἀρμοστὴν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυ-
αρχοῦντα, Ἀναξίβιον μὲν ἡμέλησε, πρὸς Άρισταρχον
δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κύρου στρατεύμα-
τος ἀπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

'Ἐκ τούτου δ Ἀναξίβιος καλέσας Εὔνοφῶντα κε- 8
λεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρά-
τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸν καὶ συναθρο-
ζεῖν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἀν πλείστους δύνηται, καὶ
παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάζειν εἰς τὴν
Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον

καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἀνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς Περινθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς ἵπποις ἐπὶ τὸ στρατευμα. καὶ δὲ μὲν Ξενοφῶν διαπλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στρατευμα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐδέξαντο ἥδεως καὶ εὐθὺς εἶποντο ἄσμενοι ὡς διαβήθσμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

10   'Ο δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκουντα πάλιν πέμψας πρὸς αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδέξετο τὴν στρατιὰν ἄγειν πρὸς ἑαυτόν, ὑπισχνούμενος αὐτῷ ὅτι ὁ πρῶτος λέγων πείσειν. δ' δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶδεν τε εἴη τούτων γενέσθαι. καὶ δὲ μὲν ταῦτα ἀκούσας ὤχετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν ἀποσπάσας ἐστρατοπεδεύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακοσίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στρατευμα πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινθίων ἦν.

12   Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπραττε περὶ πλοίων, ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος Ἀρίσταρχος <δ> ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριήρεις, πεπεισμένυς ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις ἀπεῖπε μὴ διάγειν ἐλθών τε ἐπὶ τὸ στρατευμα τοῖς στρατιώτας εἰπε μὴ περαιωύσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν.

13 δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν· Ἀναξίβιος μὲν τοίνυν οὐκέτι <έστι> ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῇδε ἀρμοστής εἰ δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ' εἰπὼν ὠχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὑστεραίᾳ μεταπέμπεται τοὺς στρατηγούς

14 καὶ λοχαγοὺς τοῦ στρατεύματος. ἥδη δὲ διντῶν πρὸς τῷ τείχει ἔξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεισι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι πείσεται ἡ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν

προπέμπεται, αὐτὸς δὲ εἰπεν ὅτι θῦσαι τι βούλοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶ¹⁵ σθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στρατευμα. ἐώρα γὰρ οὕτε διαβαίνειν ἀσφαλές δι τριήρεις ἔχοντος τοῦ καλύσσοντος, οὕτε' ἐπὶ Χεροόνησον ἐλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στρατευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι ἐνθα πειθεσθαι [μὲν] ἀνάγκη <ἥν> τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῇ, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐδὲν ἔμελλεν ἔξειν τὸ στρατευμα.

Καὶ δὲ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἤκουντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγειλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δείλης δὲ ἔκειν· ἐνθα καὶ δῆλη μᾶλλον ἐδόκει ἡ ἐπιβουλή. δούν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ λεόπαλα εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἴέναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναῖον λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἀνδρα — πλὴν παρὰ Νέωνος — φέναστος ἐπίστευεν ὠχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθον στρατευμα ἔξηκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμους. καὶ τὸ μὲν πρῶτον φέτο μετακεχωρηκέναι ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἥσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἐνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ δοθῆντο ἐν τῷ σκότει ὅντες μήτε δόπσοι μήτε ὅπου εἰεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λαυδάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἰεν.

Ἐπεὶ δὲ ἥσθετο, προπέμπει τὸν ἐρμηνέα διντὸν ἐτύγχανεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἥροντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ στρατεύματος. ἐπειδὴ²⁰

δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδήσαντες ἐδίσκουν· καὶ δλιγον ὑπέτρεψον παρῆσσαν πελτασταῖς ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Μενοφῶντα καὶ τὸν σὺν αὐτῷ ἥρουν πρὸς Σεύθην. ὃ δ' ἦν ἐν τύροις μάλα φυλαττόμενος, καὶ ἵπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλινωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόρον τὰς μὲν ἡμέρας ἔχειν τὸν ἵππους,

21 τὰς δὲ υγίτας ἐγκεχαλινωμένους ἐψυλάττετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήροις ὃ τούτου πρόγονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατευμα ὑπὸ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσας καὶ τὰ σκευοφόρα ἀφαιρεθῆναι· ἥσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγόμενοι εἶναι μάλιστα νηκτὸς πολεμικῶτατοι.

22   Ἐπειδὴ δὲ ἐγγὺς ἥσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Μενοφῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιτο. ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἥσαν, ἥσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον οὔμονον κέρατα οἰνον προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδοσάδης τῷ Σεύθῃ, διπερ ἐπορέσθεντον αὐτῷ πάντοτε.

23   ἐπειτα δὲ Μενοφῶν ἥρχετο λέγειν· "Ἐπεμφας πρὸς ἐμέ, ὡς Σεύθη, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τοντονί, δεδιμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ύπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πράξαιμι, εν ποιήσειν, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα εἰπὼν ἐπήρχετο τὸν Μηδοσάδην εἰς ἀληθῆ ταῦτα εἴη. δὲ ἔφη. Αὖθις ἥλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπειδὴ ἐγὼ διέβην πάλιν ἐπὶ τὸ στράτευμα ἐκ Παρίου, ύπισχνούμενος, εἰ ἄγοιμι τὸ στράτευμα πρὸς σέ, τάλλα τέ σε φίλω μοι χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττη μοι χωρία ὅν σὺ ιρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις πάλιν ἥρετο τὸν Μηδοσάδην εἰς ἔλεγε ταῦτα. δὲ συνέφη καὶ ταῦτα. "Ιδι νυν, ἔφη, ἀφῆγησαι τούτῳ τί σοι 24 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω δὲ τὸ

στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου ἔνεκα δέοι τελεῖν οὕτε σοὶ οὕτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπειδιαβαίης, ἀπιέναι ἔφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὅπερ σὺ ἐλεγεῖς. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, δὲ τε κατὰ Σηλυμβρίαν 28 ἀφίκον; Οὐκ ἔφησθα οἶνον τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινθον ἐλθόντας διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοινυν, ἔφη 29 δὲ Μενοφῶν, πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατηγῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαρῶν, καὶ ἔξι εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν διαστρατος ἐκάστη φ πλὴν *(ἀπὸ)* Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει 30 πιστοτέραν εἶναι τὴν πρᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα ὃν ἐλθόντων εἰπέ, δὲ Πολύκρατες, δὲ τι ἐγὼ κελεύω καταλιπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθεὶ.

Ἀκούσας ταῦτα δὲ Σεύθης εἰπεν δὲ τι οὐδὲν ἀν 31 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ δὲ τι συγγενεῖς εἶεν εἰδέναι καὶ φίλους εῦνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα δὲ ἐπειδὴ οὐδεὶς ἔδει, πρῶτον Μενοφῶν ἐπήρετο Σεύθην δὲ τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. δὲ δὲ εἰπεν 32 ὁδε· Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ Μελανδῆται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίφαι. ἐκ ταύτης οὖν τῆς χώρας, ἐπειδὴ τὰ Ὁδρουσῶν πράγματα ἐνδιησεν, ἐκπεσὼν δὲ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποδυήσκει νόσῳ, ἐγὼ δὲ ἔξετραφην δραφανὸς παρὰ Μηδόνῳ τῷ νῦν βασιλεῖ. ἐπειδὴ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ἔην εἰς 33 ἀλλοτρίαν τραπέξαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεξόμην ἐνδίφριος αὐτῷ ἱκέτης δοῦναί μοι διόδους δυνατὸς εἴη ἄνδρας. διποσ καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἥμας εἰς τι δυνατοὺς καὶ κακὸν ποιοίην καὶ ἔφην μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τραπέξαν ἀποβλέπων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας 34 καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπειδὰν ἥμερα

γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ξῶ τούτους ἔχων, λῃξόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῷαν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἀν σὺν τοῖς θεοῖς φάδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἀ ἐγὼ δέομαι.

Tί ἀν οὖν, ἔφη δὲ Μενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν,
τῇ τε στρατιᾳ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς
36 στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. δὲ
ὑπέσχετο τῷ μὲν στρατιώτῃ κυνικηνόν, τῷ δὲ λοχαρῷ
διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν
διπόσην ἀν βουλωνται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ
37 τετειχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη δὲ Μενοφῶν, ταῦτα πειρώ-
μενοι μὴ διαπράξωμεν, ἀλλά τις φόρβος ὑπὸ Λακεδαι-
μονίου ἦ, δέξῃ εἰς τὴν σεαυτοῦ, ἐάν τις ἀπιέναι
38 βούληται παρὰ σέ; δὲ εἶπε. Καὶ ἀδελφούς γε ποιή-
σομαι καὶ ἐνδιφόρους καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ὃν ἀν
δυνάμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὁ Μενοφῶν, καὶ θυγατέρᾳ
δώσω καὶ εἰ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ὀνκισμοῖς Θρακιώ-
νυμῷ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ καλλι-
στον χωρίον ἔστι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

III. Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ θεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες
ἀπῆλαθνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ
2 καὶ ἀπῆγγειλαν ἔκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα
ἐγένετο, δὲ μὲν Ἀρισταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατη-
γούς· τοῖς δὲ ἕδοζε τὴν μὲν πρὸς Ἀρισταρχον ὁδὸν
ἔσσαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ συνηλθον
3 πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπεῖχον ὡς δέκα
σταδία. ἐπεὶ δὲ συνηλθον, ἀναστὰς Μενοφῶν εἰπε
τάδε. "Ἄνδρες, διαπλεῖν μὲν ἔνθα βουλόμεθα Ἀρι-
σταρχος τριήρεις ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ
4 ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς κελεύει εἰς Χεροό-
νησον βίᾳ διὰ τοῦ λεροῦ ορούς πορεύεσθαι· ἦν δὲ

κρατήσαντες τούτου ἔκεισε ἔλθωμεν, οὕτε πωλήσειν
ἔτι ὑμᾶς φησιν ὕσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὕτε ἔξαπατήσε-
σθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὕτε περιόψεσθαι
ἔτι ὕσπερ νῦν δεομένους τῶν ἐπιτήδεων. οὗτος μὲν 4
ταῦτα λέγει· Σεύθης δέ φησιν, ἀν πρὸς ἐκεῖνον ἤτε,
εἰς ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε
μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπ-
ανελθόντες. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὕτε
ἀργυρίου ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὕτε ἄνευ ἀργυρίου
ἔσσαι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅπεν οἱ
ἡττούς ἔσσαι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια
ἀκούντας ὅτι τις ἡμῖν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅτι ἀν ἡμῖν
δοκῇ ιράτιστον εἶναι. καὶ δτῷ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω
τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἀπαντεῖς. Ἀπιώντες τούνυν, ἔφη,
συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὸν παραγγέλῃ τις, ἐπεσθε τῷ
ἥγουμενῷ.

Μετὰ ταῦτα Μενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οὐ δὲ εἴποντο. 7
Νέων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀπο-
τρέπεσθαι· οὐδὲ οὐχ ὑπήκοουν. ἐπεὶ δὲ δύον τριά-
κοντα στάδια προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. καὶ δὲ
5 Μενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, δύος δτι
πλείστων ἀκούντων εἶποι αὐτῷ ἀ δέδοκει συμφέρειν.
ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Μενοφῶν· Ἡμεῖς προευδόμεθα 8
δύον μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δὲ
ἀκούντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα
ἀ δὲ ιράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ δύον
πλείστα ἔστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ἔσεν-
6 θαι. καὶ δὲ Σεύθης ἔφη· Ἄλλα οἶδα κώμας πολλὰς 9
ἀθρόα[ς καὶ] πάντα ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
ἡμῖν δύον διελθόντες ἀν ἡδέως ὀριστῶτε. Ἡγοῦ τοί-
νυν, ἔφη δὲ Μενοφῶν. ἐπεὶ δὲ ἀφύκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10

δείλης, συνηῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπεν δὲ Σεύθης τοιάδε. Ἐγώ, ὁ ἀνδρες, δέομαι ὑμῖν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυνικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμῆσον. σῆτα δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· δόπσα δ' ἀν δὲ ἀλλίσκηται ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα

11 διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἴκανοι ἔσθμενα διώκειν καὶ μαστένειν· ἀν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν 12 ὑμῖν πειρασθεῖται κειροῦσθαι. ἐπήρετο δὲ Σενοφῶν· Πόδον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοι τὸ στρατευμα; δ' ἀπεκρίνατο· Οὐδαμῇ πλέον ἐπτὰ ἡμερῶν, μεῖνον δὲ πολλαχῆ.

13 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν [μὲν] γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἰκαδες ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἶη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἷόν τε, [ἥ] εἰ δέοι ὧνομενούς ξῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατοίβειν καὶ τῷφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθον ἢ μόνους. ὄντων <δέ> ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ [δέ] μισθὸν προσβλήψουντο, εὑρηματαὶ ἐδόκει εἶναι. 14 ἐπὶ τούτοις εἶπεν δὲ Σενοφῶν· Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψηφίζω ἐγὼ ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἐδοξεῖ ταῦτα. εὐθὺς δὲ Σεύθης εἶπε ταῦτα, δτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίους κάμην ἔχων. ἐπεὶ δέ ἐπὶ θύρας ἤσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριστάντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρωνίτης· οὗτος προσιώνει ἐνὶ ἐκάστῳ οὐστινας ὥστε ἔχειν

τι δοῦναι Σεύθη, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἵ παρησαν φιλίαν διαπράξθμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν Όδρυσσων βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ, ἐλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δώδεκα ἡμέρῶν ἀπὸ θαλάττης δόδον, Σεύθης δ' ἐπεὶ τὸ στρατευμα τοῦτο εἶληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γείτων οὖν 17 δὴν ἴκανωτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. ην οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε δὲ τι ἄγητε· καὶ ἡμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω οἴκοῦντι διδῶτε. τούτους μὲν οὖν οὕτως ἐπειθεῖν.

Αὗτις δὲ Τιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, 18 ἐπεὶ ἥκουσεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπάματα καὶ τάπιδας βαρβαρικάς, ἐλεγεν ὅτι νομίζοιτο δόπτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι δὲ Σεύθης δωρεῖσθαι αὐτῷ τὸν πληθύνετας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἴκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προύμνατο ἐκάστῳ προσιών. προσελθών δὲ 19 καὶ Σενοφῶντι ἔλεγε· Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθη τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἔστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἵσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν· ἀξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. εὗνοις 20 δέ σοι ὃν παραίω. εὖ οἰδα γὰρ δτι δσω ἀν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσῃ. ἀκούων ταῦτα Σενοφῶν ἤπρόσει· ού γὰρ διεβρήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῦδα καὶ δσον ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θρακῶν 21 οἱ ιράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένοις κύκλῳ· ἐπειτα δὲ τρίποδες εἰσηγήθησαν πᾶσιν· οὗτοι δέ <θεον εἰκοσιν>

ἥσαν ορεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ευμεται
μεγάλοι προσπεκερούνημένοι ἥσαν πρὸς τοὺς ορέας.
22 μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ἔνους αἱεὶ ἐτίθεντο·
νόμος γὰρ ἦν — καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σεύθης,
καὶ ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους
διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ
τὰ ορέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ κατα-
23 λιπών. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν καθ'
οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο. Ἀρκᾶς δέ τις Ἀρύστας ὄνομα,
φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαφοριπτεῖν εἴᾳ χαίρειν, λαβὼν
δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοίνικον ἄρτον καὶ ορέα
24 θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἰνου
περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· δὸς δὲ Ἀρύστας, ἐπεὶ
παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας δὲ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν
ἰδὼν τὸν Σεινοφᾶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, Ἐκείνῳ, ἔφη,
25 δός· σχολάξει γὰρ ἥδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω. ἀκούσας
Σεύθης τὴν φωνὴν ἥρωτα τὸν οἰνοχόον τί λέγει. δὲ
οἰνοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γὰρ ἥπιστατο. ἐνταῦθα
μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

26 Ἐπειδὴ δὲ προύχώσει δὲ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ
Θρᾷς ὑπὸν ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν
εἶπε, Προπίνω σοι, ὁ Σεύθη, καὶ τὸν ὑπὸν τοῦτον
δωροῦμαι, ἐφ' οὖν καὶ διώκων δὲν ἀνθέλητος αἰρήσεις καὶ
27 ἀποχωρῶν οὐ μὴ δείσης τὸν πολέμιον. ἄλλος παῖδα
εἰσάγων οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικὶ. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο
φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἄξιαν δέκα μισθῶν.
28 Γυνίσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν διτὶ ἀρχαῖος
εἴη νόμος καλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βα-
σιλεῖ τιμῆς ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασι-
λέα, ἵνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεᾶσθαι καὶ τιμᾶν.

δὲ δὲ Σεινοφᾶν ἥπορεῖτο τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχα- 29
νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιατάτῳ δίφρῳ Σεύθη
καθήμενος. δὲ δὲ Ἡρακλεῖδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
διθέξαι τὸν οἰνοχόον. δὲ δὲ Σεινοφᾶν, ἥδη γὰρ ὑπο-
πεπωκὼς ἐτύγχανεν, ἀνέστη θαρροφαλέως δεξάμενος τὸ
κέρας καὶ εἶπεν· Ἐγὼ δέ σοι, ὁ Σεύθη, δίδωμι ἔμαυ- 30
τὸν καὶ τοὺς ἔμοντος τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι
πιστούς, καὶ οὐδένα ἀκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι
ἔμοι σοι βουλομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεισν 31
οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προερέμενοι καὶ
πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ'
δὲ, ἀν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπο-
λήψῃ πατρῷαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσῃ, πολλοὺς δὲ ὑππους,
πολλοὺς δὲ ἀνδρας καὶ γυναικας καλὰς κτήσῃ, οὓς οὐ
λήξεσθαι σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται
πρὸς σὲ δῶρα. ἀναστὰς δὲ Σεύθης συνεξέπιε καὶ 32
συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ κέρας. μετὰ ταῦτα
εἰσῆλθον κέρασί τε οἵοις σημαίνοντιν αὐλοῦντες καὶ
σάλπιγξιν ἀμοιβοείαις ὁνθμούς τε καὶ οἶνον μαγάδιδι
σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε 33
πολεμικὸν καὶ ἐξῆλατο ὕσπερ βέλος φυλαττόμενος
μᾶλλα ἐλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοι.

Ὥς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἑλλη- 34
νες καὶ εἶπον ὅτι ὕδατα υγιοφύλακας καθιστάναι καὶ
σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθην ἐκέλευον παρ-
αγγεῖλαι δπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν
Θρᾳκῶν εἰσεισι υγιότες· οἱ τε γὰρ πολέμιοι Θρᾳκες
[ἥμιν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὃς δὲ ἐξῆσαν, συνανεστη δὲ
Σεύθης οὐδέν [ἔτι] μεθύοντι ἐοικώς. ἐξελθὼν δὲ εἶπεν
αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς ἀποκαλέσας· Ὡς ἀνδρες, οἱ
πολέμιοι ήμᾶν οὐκ ἴσασι πω τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·

ἢν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτοὺς ποὶν φυλάξασθαι δῆτε
μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι δῆτε ἀμύνασθαι,
36 μάλιστ' ἀν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. συν-
επήνοντα ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. δ'
δ' εἶπε· Παρασκευάσμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ διπόταν
καὶ δῆς ἢ ἄξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὸν πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
37 ἀναλαβῶν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ δὲ Σενοφῶν
εἶπε· Σκέψαι τοὺνν, εἴπερ νυκτὸς πορευόμεθα, εἰ δὲ
Ἐλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
ἐν ταῖς πορείαις ἡγεῖται τοῦ στρατεύματος δοποῖον ἀν
ἀεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρῃ, ἐάν τε διπλιτικὸν ἐάν
τε πελταστικὸν ἐάν τε ἵππικόν· νύκταρ δὲ νόμος τοῖς
38 Ἐλλησιν ἡγεῖσθαι ἔστιν τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ
ἥκιστα διασπάται τὰ στρατεύματα καὶ ἥκιστα λανθά-
νουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
πολλάκις καὶ περιπτονοῦνται ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
39 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχονται. εἶπεν οὖν Σεύθης·
Ορθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δώσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
ἔμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δὲ ἐφέψομαι τελευ-
ταῖος τὸν ἵππον ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἀν δέῃ,
παρέσομαι. σύνθημα δὲ εἶπον Ἀθηναῖσιν κατὰ τὴν
συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύνοτο.

40 Ήνίκα δὲ ἢν ἀμφὶ μέσας νύκτας παρῆν Σεύθης
ἔχων τὸν ἵππεας τεθωρακισμένους καὶ τὸν πελτα-
στὰς σὺν τοῖς ὅπλοις. καὶ ἐπει παρέδωκε τὸν ἡγεμό-
νας, οἱ μὲν διπλῖται ἡροῦντο, οἱ δὲ πελταστὰς εἶποντο,
41 οἱ δὲ ἵππεις ὡπισθιοφυλάκουν· ἐπει δὲ ἡμέρα ἦν, δὲ
Σεύθης παρηλαυνεῖν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν
Ἐλληνικὸν νόμον. πολλάκις γὰρ ἐφη νύκταρ αὐτὸς
καὶ σὺν δλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς

ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δὲ ὁσπερ δεῖ ἀθρόοι πάντες
ἄμα τῇ ἡμέρᾳ φανινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε
αὐτοῦ καὶ ἀναπαύσασθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἔξω.
ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δὲ δροῦς δδόν τινα λαβάν. ἐπεὶ 42
δὲ ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλῆν, ἐσκέφατο εἰ εἰη ἔχην
ἀνθρώπων ἢ πρόσωπα ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ
ἀτριβῇ ἔνωρα τὴν δδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν.
Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἢν θεὸς θέλῃ· τοὺς γὰρ ἀν- 43
θρώπους λήδομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσο-
μαι τοὺς ἵπποις, δπως ἂν τινα ἰδωμεν, μὴ διαφυγῶν
σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δὲ ἐπεσθε· καὶν λειφθῆτε,
τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἐπεσθε· ὑπερβάντες δὲ τὰ δρό-
ῆξομεν εἰς κώμας πολλάς τε καὶ εὐδαιμονας.

‘Ηνίκα δὲ ἢν μέσον ἡμέρας, ἥδη τε ἡν ἐπὶ τοῖς 44
ἄκροις καὶ κατιδῶν τὰς κώμας ἥκεν ἐλαύνων πρὸς
τοὺς διπλῖτας καὶ ἔλεγεν· Αφήσω ἥδη καταθεῖν τοὺς
μὲν ἵππεας εἰς τὸ πεδίον, τοὺς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς
κώμας. ἀλλ' ἐπεσθε ὡς δὲν δύνησθε τάχιστα, δπως ἐάν
τις ὑφιστῆται, ἀλλέξησθε. ἀκούσας ταῦτα δὲ Σενοφῶν 45
κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ δε ἥρετο· Τί καταβαίνεις
ἐπει σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἐφη, δτι οὐκ ἐμοῦ μόνου
δέῃ· οἱ δὲ διπλῖται θᾶττον δραμοῦνται καὶ ἥδιον, ἐάν
καὶ ἐγὼ πεξὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα φύγετο, καὶ Τίμα- 46
σίων μετ' αὐτοῦ ἔχων ἵππεις ὡς τετταράκοντα τῶν
Ἐλλήνων. Σενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τοιά-
κοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐξάνωνται. καὶ
αὐτὸς μὲν ἐτρόχαξε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δὲ ἡγεῖτο
τῶν ἄλλων. ἐπεὶ δὲν ταῖς κώμαις ἥσαν, Σεύθης 47
ἔχων δσον τριάκοντα ἵππεας προσελάσας εἶπε· Τάδε
δή, ὁ Σενοφῶν, ἀ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἀνθρώποι·
ἀλλὰ γὰρ ἐρημοι οἱ ἵππεις οίχονται μοι ἄλλος ἄλλη

διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακού τι ἐργάσωνται οἱ πολέμοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμᾶν· μεσταὶ γάρ εἰσιν ἀνθρώπων.
48 Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Μενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνορα κέλευσε διὰ τοῦ πεδίου παρατεῖναι τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν εἰς χίλια, βρές δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ηὐλίσθησαν.

IV. Τῇ δ' ὑστεραιά κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπών, ὅπως φύσον ἐνθεῖται τοῖς ἄλλοις οἴκαις πείσονται, ἀν μὴ πειθώνται,
2 ἀπῆται πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι ‘Ηρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις’ αὐτὸς δὲ καὶ οἱ ‘Ἐλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ Θυνῶν πεδίον. οἱ δὲ ἐκλιπόντες
3 ἐφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιῶν πολλὴ καὶ ψῦχος οὕτως ὥστε τὸ ὄδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον ἐπήργυντο καὶ δὲ οἶνος δὲν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν ‘Ἐλλήνων
4 πολλῶν καὶ ὅτες ἀπεκαίοντο καὶ ὥτα. καὶ τότε δῆλον ἐγένετο οὐδὲν καὶ οἱ Θρᾷκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ὥστι, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις ἄλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ ζειρᾶς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ὑππων ἔχουσιν, ἀλλ'
5 οὐ χλαμύδας. ἀφιεὶς δὲ τῶν αἰχμαλώτων δὲ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν δὲ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες καὶ πείσονται, δὲ τοῖς κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κώμας καὶ τὸν σῖτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναικες καὶ παιδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κώμαις ηὐλίζοντο.
6 καὶ δὲ Σεύθης καταμαθῶν ἐκέλευσε τὸν Μενοφῶντα

τῶν δπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς υποτὸς ἡματα τῇ ἡμέρᾳ παρῆσαν εἰς τὰς κώμας. καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι ἐξέφυγον· πλησίον γάρ ἦν τὸ ὄρος· δύοντος δὲ ἐλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.

Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὁλύνθιος παιδεραστής, δεὶς 7 ιδὼν παῖδα καλὸν ἡράσκοντα ἀρτι πέλτην ἔχοντα μέλιστα ἀποθνήσκειν, προσδραμών Μενοφῶντα ἱκέτευε βοηθῆσαι παιδὶ καλῷ. καὶ δεὶς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ 8 δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένους διηγεῖται τὸν τρόπον, καὶ δὲ τὸ λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἶν ταλοί, καὶ μετὰ τούτων ἦν ἀνὴρ ἀγαθός. δὲ Σεύθης ἤρετο· Ἡ καὶ 9 θέλοις ἀν, ὁ Ἐπισθένες, ὑπὲρ τούτου ἀποδανεῖν; δὲ ὁ ὑπερανατεῖνας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει δὲ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναι. ἐπήρετο δὲ Σεύθης 10 τὸν παῖδα εἰ παίσειν αὐτὸν ἀντ' ἱκέτευον. οὐκ εἴτα δὲ παῖς, ἀλλ' ἱκέτευε μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα δὲ Ἐπισθένης περιβαλὼν τὸν παῖδα εἰπεν· Ζῷα σοι, ὁ Σεύθη, περὶ τούτῳ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γάρ μεθῆσω τὸν παῖδα. δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἴτα ἔδοξε 11 δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀνύλισθηναι, ἵνα μηδὲ ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνων, δὲ Σεύθης ἔχων τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κώμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι ‘Ἐλληνες ἐν τοῖς ὁρεινοῖς καλουμένοις Θρᾷξιν πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου διερίζοντο καὶ 12 οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Θρᾷκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπουδῶν καὶ δυμήσων διεπράττοντο. καὶ δὲ Μενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ δὲ μὲν πονηροῖς σκηνοῖς

καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἥδιόν τ' ἀν ἔξω αὐλί-
ζεσθαι ἔφη ἐν ἔχυροῖς κωφίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς,
ἄστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν
13 διμήδους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Μενο-
φῶντος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὅρους συμ-
πράξαι σφίσι τὰς σπουδάς. ὁ δὲ ὑμοιόγει καὶ θαρρεῖν
ἐκέλευε καὶ ἡγυαῖτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι
πειθομένους Σεύθη. οὐ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατα-
σκοπῆς ἔνεκα.

14 Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ-
ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἀλθόντες ἐκ τοῦ ὅρους οἱ
Θυνοί· καὶ ἡγεμὼν μὲν ἦν δεσπότης ἐκάστης τῆς
οἰκίας· χαλεπὸν γάρ ἦν ἀλλως τὰς οἰκίας σκότους
δυτος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς οὐραῖς· καὶ γάρ αἱ οἰκίαι
κύκλῳ περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προ-
15 βάτων ἔνεκα. ἐπει τὸ δὲ ἐγένετο κατὰ τὰς θύρας ἐκά-
στου τοῦ οἰκήματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιξον, οἱ δὲ τοῖς
σκυτάλοις ἔβαλλον, ἀλλ' ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες
τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δὲ ἐνεπίμπρασαν, καὶ
Μενοφῶντα δυομαστὴν καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευνον ἀπο-
θνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθῆσθαι αὐτόν.
16 καὶ ἦδη τε διὰ τοῦ δρόφου ἔφαντο πῦρ, καὶ ἐνδον
τεθωρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Μενοφῶντα [ἔνδον] ἤσαν
ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς
Μακίστιος ἐτὰν [ἥ]δη ὡς διτακαΐδεκα σημαίνει τῇ
σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ἔφη
17 καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀλλων σιηνωμάτων. οἱ δὲ Θρῆκες [κατα]-
φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρόπος ἦν αὐτοῖς, ὅπισθεν περι-
βαλλόμενοι τὰς πέλτας· καὶ αὐτῶν ὑπερολλομένων
τοὺς σταυροὺς ἐλήγριθησάν τινες κρεμασθέντες ἐνεχο-
μένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς· οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον

διαμαρτύντες τῶν ἔξοδων· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐδίωκον
ἔξω τῆς οώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑποστραφέντες τινὲς 18
ἐν τῷ σκότει τοὺς παρατρέχοντας παρούσας οἰκίαν καὶ οἰκέτην
ἡμόντιξον εἰς τὸ φῶς ἐπ τοῦ σκότους· καὶ ἔτρωσαν
Ιερώνυμόν τε [καὶ] Ἐπιταλιέα λοχαρὸν καὶ Θεογένην
Λοκρὸν λοχαρόν· ἀπέθανε δὲ οὐδείς· κατεκαύθη μέντοι
καὶ ἐσθῆς τινων καὶ σκεύης. Σεύθης δὲ ἦκε βοηθῶν
σὺν ἐπτά ἵππεσσι τοῖς πρώτοις καὶ τὸν σαλπικήν
ἔχων τὸν Θράκιον. καὶ ἐπειπεροῦ ἥσθετο, ὅσουπερ χρόνον
ἔβοηθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ· ἄστε
καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς πολεμίοις. ἐπει τὸ
ἡλιθεν, ἐδεξιοῦτο τε καὶ ἔλεγεν διτι οἴοιτο τεθνεᾶτας
πολλοὺς εὐρήσειν.

'Ἐκ τούτου δὲ Μενοφῶν δεῖται τὸν διμήδους τε 20
αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὅρος, εἰ βούλεται, συ-
στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἔτσι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ 21
παραδίδωσιν δὲ Σεύθης τὸν διμήδους, πρεσβυτέρους
ἄνδρας ἥδη, τοὺς πρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν δρεινῶν,
καὶ αὐτὸς ἔρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἥδη δὲ εἶχε καὶ
τριπλασίαν δύναμιν δὲ Σεύθης· ἐκ γάρ τῶν Όρδουσῶν
ἀκούοντες δὲ πράττει δὲ Σεύθης πολλοὶ πατέβαινον συ-
στρατεύσμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπει εἶδον ἀπὸ τοῦ ὅρους 22
πολλοὺς μὲν διπλαῖς, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς
δὲ ἵππεσσι, καταβάντες ἵκετενον σπείσασθαι, καὶ πάντα
ὑμοιόγονα ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευνον. δὲ 23
Σεύθης καλέσας τὸν Μενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἀ-
λεγοιεν, καὶ οὐκ ἀν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Μενοφῶν βού-
λοιτο τιμωρήσασθαι αὐτὸν τῇ ἐπιθέσεως. δὲ δὲ 24
Ἀλλ' ἔγωγε ἴκανην νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ
οὗτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν
μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν διμήδους λαμβάνειν τὸν

δυνατωτάτους κακού τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἶκοι
ἔσσιν. οἱ μὲν οὖν ταύτη πάντες δὴ προσωμολόγουν.

- V. Ὄπεράλλουσι δὲ πρὸς τὸν ὑπὲρ Βυζαντίου Θρᾷ-
κας εἰς τὸ Λέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ⁹
Μαιαδίου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίον τινάς].
2 καὶ δὲ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λειας
παρῆν. καὶ Σεύθης ἔξαγαγὸν ζεύγη ἡμιουκὰ τοῖς
οὐ γάρ ἦν πλειώ, τὰ δὲ ἄλλα βοεικά, καλέσας Ξενο-
φῶντα ἐκέλευε λαβεῖν <έν>, τὰ δὲ ἄλλα διανεῖμαι τοῖς
3 στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν· Ἐμοὶ¹⁰
τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐθῆτις λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς στρα-
τηγοῖς δωροῦ οἱ σύν έμοι ἡκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς.
4 καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίων δὲ Λαρδα-
νεύς, ἐν δὲ Κλεάνθῳ δὲ Ἐρχομένιος, ἐν δὲ Φρυνίσκος
δὲ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατε-
μερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἔξεληλυθότος
ἡδη τοῦ μηνὸς εἰκοσι μόνον ημερῶν· δὲ γάρ Ἡρακλεί-
δης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλέον ἐμπολήσαι. δὲ οὖν Ξενοφῶν
ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας· Δοκεῖς μοι, δὲ Ἡρακλείδη,
οὐχ ὡς δεῖ κήδεσθαι Σεύθον· εἰ γάρ ἐκήδον, ἥκεις
ἄν φέρων πλήρῃ τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος,
εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδύμενος τὰ σαντοῦ ἴματα.
6 Ἐντεῦθεν δὲ Ἡρακλείδης ἡχθέσθη τε καὶ ἔδεισε
μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ δὲ τὰ ἐδύνατο
ἀπὸ ταύτης τῆς ημέρας Ξενοφῶντα διεβαλλε πρὸς
7 Σεύθην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλουν
ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἡχθετο ἀντῷ
8 δὲ οὐτόνως τοῖς στρατιώταις ἀπῆτε τὸν μισθόν. καὶ
τέως μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὡς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν
ἀπέλθη, παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ
Νέον τεῖχος· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἔτι

τούτων ἐμέμνητο. δὲ γάρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διεβε-
βλήκει ὡς οὐκ ἀσφαλές εἴη τείχη παραδιδόναι ἀνδρὶ¹¹
δύναμιν ἔχοντι.

'Ἐκ τούτου δὲ μὲν Ξενοφῶν ἐβούλευετο τὸ χοῖνικόν
ποιεῖν περὶ τοῦ ἔτι ἄνω στρατεύεσθαι· δὲ δὲ Ἡρακλεί-
δης εἰσαγαγὼν τὸν ἄλλους στρατηγὸν πρὸς Σεύθην
λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτοὺς ὅτι οὐδὲν ἀν τούτον σφεῖς
ἄγαγοιεν τὴν στρατιὰν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς δλίγων ημερῶν ἐκπλεων παρ-
έσεσθαι μνοῖν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευεν.
καὶ δὲ Τιμασίων εἶπεν· Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδέ· ἀν πέντε 10
μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαί μην· ἀν ἄνευ
Ξενοφῶντος. καὶ δὲ Φρυνίσκος καὶ δὲ Κλεάνθῳ συν-
ωμολόγουν τῷ Τιμασίωνι. ἐντεῦθεν δὲ Σεύθης ἐλοιτού-
11 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μνον. δὲ
γνοὺς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
παρέρχεται λαβὼν τοὺς τε στρατηγὸν πάντας καὶ
τοὺς λοχαγούς.

Καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπείσθησαν, συνεστρατεύοντο 12
καὶ ἀφικοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν Πόντον διὰ
τῶν Μελινοφάγων καλούμενων Θρακῶν εἰς τὸν Σαλ-
μαδησσόν. ἐνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεούσῶν νεῶν
πολλαὶ δικέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν
ἐπὶ πάμπολι τῆς θαλάττης. καὶ Θρᾷκες οἱ κατὰ 13
ταῦτα οἰκοῦντες στήλας δοισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς
ἐκπίπτοντα ἔκαστοι λήξονται· τέως δὲ ἐλεγον πρὸν
δούσασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀπο-
θνήσκειν. ἐνταῦθα ηγρίσκοντο πολλαὶ μὲν κλῖναι, 14
πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλαὶ δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ

τάλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύπληροι ἄγουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεψάμενοι ἀπῆσαν πάλιν.
 15 ἐνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατευμα ἥδη πλέον τοῦ Ἑλληνικοῦ· ἐκ τε γάρ Ὁδρουσῶν πολὺ ἔτι πλείους κατεβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰὲν πειθόμενοι συνε[πι]στρατεύοντο. κατηρυλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυμβρίας ὅσον.
 16 τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Σεύθηντα οἵ τε στρατιῶται παγκαλέπως εἶχον ὃ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως φιέκειτο, ἀλλ' δούτε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλήμενος ἔλθοι, πολλὰ ἥδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

VI. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἥδη δύο μηνῶν ὄντων ἀφικνεῖται Χαρμίνος τε δὲ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέροντην, καὶ Θίβρων ἐκπέλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρεικὸς ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς δικαιοιά, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρίᾳ.

2 Ἐπεὶ δ' ἥλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθὺς δὲ Ἡρακλείδης πυθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἥκουσι λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γάρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι δέῃ· ἀποδιδοὺς δὲ τὸ στρατευμα χαριῇ αὐτοῖς, σὲ δὲ οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξνται ἐκ 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα δὲ Σεύθης κελεύει παράγειν· καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στρατευμα ἥκουσιν, ἐλεγεν ὅτι τὸ στρατευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτοὺς ἐπὶ ξένια· καὶ ἔξενις μεγαλοπρεπᾶς. Σεύθηντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακε-

δαιμονίων τίς ἀνὴρ εἴη Σεύθηντα ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ μὲν ἄλλα εἴη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ τοῦτο χεῖρόν εἶστιν αὐτῷ. καὶ οὖτον· Ἄλλ' ἡ δημαγωγεῖ δὲ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ δὲ Ἡρακλείδης, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἐφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώσεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη δὲ Ἡρακλείδης, συλλέξαντες αὐτοὺς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, δλίγουν ἐκείνῳ προσχόντες ἀποδραμοῦνται σύν νῦν. Πᾶς οὖν ἄν, ἐφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖσεν; Άνδριον ὑμᾶς, ἔφη δὲ Ἡρακλείδης, πρὸς ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη, διὰ ἐπειδὸν ὑμᾶς ἰδωσιν, ἀσμενοι συνδραμοῦνται. αὐτη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔλληξεν.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς 7 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται ἡ στρατιά. τὰ δὲ Λάκωντα ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέροντες τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν οὖν ἵητε σύν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρὸν τιμωρήσεσθε καὶ δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα- 8 τιῶται ἀσμενοί τε ἥκουσαν καὶ εὐθὺς ἀνίσταται τις τῶν Ἀρκάδων τοῦ Σεύθηντος κατηρογήσων. παρῆν δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τι προσχθήσεται, καὶ ἐν ἐπηκόῳ εἰστήκει ἔχων ἐρωτηνέα· ξυνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9 ἐλληνιστή τὰ πλεῖστα. ἔνθα δὴ λέγει δὲ Ἡρακλείδης· Ἄλλ' ἡμεῖς μέν, ὁ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλαι ἀν ἡμεν παρὸν μῖν, εἰ μὴ Σεύθηντα ἡμᾶς δεῦρο πεισας ἀπῆγαγεν, ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι καὶ οὐκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· δὲ τοὺς ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκεῖνον μὲν ἰδίᾳ πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε [δ 10 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευ-

σθέντα καὶ δόντα δίκην ὃν ἡμᾶς περιεῖλκε, καὶ τὸν μισθὸν ἦν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις ἀχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη δμοίως καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Σενόφων ἔλεξεν ὅδε.

11 Ἀλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἀνθρώποιν δύντα προσδοκᾶν δεῖ, δπότε γε καὶ ἔγω νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν φιλεστην προθυμίαν ἐμαυτῷ γε δοκῶ συνειδέναι περὶ ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἥδη οἴκαδε ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς εὗν πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόδοσις εἶναι 12 ὡς ὀφελήσων εἰ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἥλθον, Σενθόν τοντούν πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἥγον δὲ ὅτεν φόβην τάχιστ' ἀν ὑμᾶς εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμι- 13 ξον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἥδειν βουλομένους. ἐπεὶ δὲ Ἀρισταρχος ἐλθὼν σὺν τριήρεσιν ἐκάλυψε διαπλεῖν ὑμᾶς, ἐκ τούτου, δπερ εἰκὸς δῆτον ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, βπως 14 βουλευσαμέθα δι τι χρὴ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χεροονησούν πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σενθόν πειθόντος ἐαυτῷ συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σενθῇ λέναι, πάντες δὲ ἐψηφίσασθε ταῦτα; τι οὖν ἔγω ἐνταῦθα 15 ἥδικησα ἀγαγὼν ὑμᾶς ἐνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπεὶ γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σενθῆς περὶ τοῦ μισθοῦ, εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτὸν, δικαίως ἦν με καὶ αἰτιθεσθε καὶ μισοῦτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος ὁν νῦν πάντων διαφοράτατός είμι, πῶς ὅν ἔτι δικαίως ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σενθόν ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἔχοιμι περὶ ὃν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι;

16 Ἄλλ' εἶποιτ' ἀν ὅτι ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σενθόν τεχνάζειν. οὐκοῦν δῆλον τοῦτο γέ ἐστιν, εἶπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι Σενθῆς, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήπον ὡς ὃν τε ἐμοὶ δοίη στέροιτο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτείσειεν, ἀλλ' οἷμαι, εἰ ἐδίδουν, ἐπὶ τούτῳ δη ἐδίδουν ὅπως ἐμοὶ δοὺς μείον μη ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλέον. εἰ 17 τοίνυν οὕτως ἔχειν οἰεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν αὐτίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν πρᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτὸν τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σενθῆς, εἰ ἔχω τι παρ' αὐτοῦ, ἀπαιτήσει με, καὶ ἀπαιτήσει μέντοι δικαίως, ἐὰν μὴ βεβαιῶ τὴν πρᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἢ ἐδωροδόκονν. ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν 18 τὰ ὑμέτερα ἔχειν· διμνύω γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἀπαντας καὶ πάσας μηδ' ἢ ἐμοὶ ἴδιᾳ ὑπέσχετο Σενθῆς ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ἀκούων σύνοιδέ μοι εἰ ἐπιορκῶ· ὅντα δὲ μᾶλ- 19 λον θαυμάσητε, συνεπόμνυμι μηδὲ ἢ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἔνιοι.

20 Καὶ τι δὴ ταῦτ' ἐποίουν; φύρην, ἀνδρες, ὅσφι μᾶλλον συμφέροιμι τούτῳ τὴν τότε πενίκιν, τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν φίλον ποιήσεσθαι, δπότε δυνασθείη. ἔγω δὲ ἄμα τε αὐτὸν δρῶ εὑ πράττοντα καὶ γυγνώσκω δη αὐτοῦ τὴν γνώμην. εἴποι δὴ τις ἄν, οὐκοῦν αἰσχύνη 21 οὕτω μάρως ἔξαπατώμενος; ναὶ μὰ Δία ἥσχηνόμην μένταν, εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὅντος ἔξηπατήθην· φίλῳ δὲ ὅντι ἔξαπατᾶν αἰσχιόν μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἔξαπατ- 22 θαι. ἐπεὶ εἰ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φιλακή, πᾶσαι οἵδια ὑμᾶς φιλαξαμένους ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν μη ἀποδιδόναι ἡμῖν ἢ ὑπέσχετο· οὕτε γὰρ ἥδικήσαμεν τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲν μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' δι τι ἡμᾶς οὗτος παρεκάλεσεν.

23 Ἀλλά, φαίνετε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μηδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἔξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα δὴ ἀκούσατε ἢ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίου, εἰ μή μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκεῖτε εἶναι ἢ λίαν 24 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν ποίοις τισὶ πρόγμασιν δύτες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον προσῆγε *(τὴν)* πόλιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς δὲ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἴᾳ εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίνθιοι δὲ ἔξω ἐστρατοπεδεύετε, μέσοις δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾷ δὲ ἐχρῆσθε σπάνια μὲν δρῶντες τὰ ὕδνα, σπάνια δὲ ἐχούτες ὅτων 25 ὀνήσιεσθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μέντιν ἐπὶ Θράκης· τριήρεις γὰρ ἐφορμοῦσαι ἐκάλυπτον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις, ἐν πολεμίᾳ εἶναι, ἔνθα πολλοὶ μὲν ἵππεῖς ἥσαν ἐναντίοις, 26 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἥμεν δὲ δπλιτικὸν μὲν ἦν φῶλοι μὲν ἴόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἵσως ἀν ἐδυνάμεθα σῖτον λαμβάνειν οὐδέν τι ἀφθονον, δτῷ δὲ διώκοντες ἀν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα κατελαμβάνομεν οὐκ ἦν ἥμεν· οὔτε γὰρ ἵππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ συνεστηκός κατέλαβον παρ' ὑμῖν.

27 Εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ ἀνάγκῃ δύτων ὑμῶν μηδ' δυτιναοῦν μισθὸν προσαιτήσας Σεύθην σύνμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα καὶ ἵππεας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδεῖσθε, ἢ κακῶς ἀν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι 28 πρὸς ὑμῶν; τούτων γὰρ δῆπον κοινωνήσαντες καὶ σῖτον ἀφθονώτερον ἐν ταῖς κώμαις ηὐθίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς Θράκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, 29 καὶ προβάτων καὶ ἀνδραπόδων μᾶλλον μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐδένα ἑωρᾶμεν ἐπειδὴ τὸ ἵππικὸν ἥμεν προσεγένετο· τέως δὲ θαρραλέως ἥμεν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ ἵππικῷ καὶ πελταστικῷ κωλύοντες

μηδαμῇ κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννυμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα ἡμᾶς πορίζεσθαι. εἰ δὲ δὴ δ συμπαρέχων 30 ὑμῖν ταῦτην τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς ἀσφαλείας, τοῦτο δῆ τι σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῇ οὐεσθε κρῆναι ξῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι;

Νῦν δὲ δὴ πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμάσαντες 31 μὲν ἐν ἀφθόνοις τοῖς ἐπιτηδείοις, περιπτὸν δὲ ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλάβετε παρὰ Σεύθουν; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανάτε. καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἀνδρας ἐπειδεῖτε ὑμῶν αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ξῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρ- 32 βάρους ἐπέπρακτο ὑμῖν, οὐ καὶ ἐκεῖνο σῶον ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις οὐν ἄλλην εὔκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ Θράκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν ὑμᾶς φημι δικαιώσας ἀν ὃν ἐμοὶ καλεπαίνετε τούτων τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν.

Καὶ τὰ μὲν δὴ ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς 33 θεῶν καὶ τὰ ἔμα σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ δτε μὲν πρότερον ἀπῆγα οἰκαδε, ἔχων μὲν ἐπαυτον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὔκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἄν με ἐπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. οὐν δὲ ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν 34 διαβεβλημένος, Σεύθη δὲ ἀπηχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἥλπιζον εὗ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καὶ ἡγετοῖς τοῖς παισίν, εἰ γένοιντο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δὲ, ὑπὲρ ὃν ἐγὼ ἀπηχθηματι τε πλείστα καὶ 35 ταῦτα πολὺ κρείτονιν ἐμαντοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ οὐν πω πέπαυμαι διτι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην περὶ ἐμοῦ.

36   'Αλλ' ἔχετε μέν με οὕτε φεύγοντα λαβόντες οὕτε
ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἀ λέγετε, ὅτε δι
ἄνδρα κατακενούτες ἐσεσθε πολλὰ μὲν δὴ πρὸ ύμῶν
ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ύμῖν πονήσαντα καὶ
κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος,
θεῶν δ' ἔλεων δύντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλὰ
δὴ σὺν ύμῖν στησάμενον, δπως δέ γε μηδενὶ τῶν
Ἐλλήνων πολέμου γένοισθε, πᾶν δεσμὸν ἐδυνάμην
37 πρὸς ύμᾶς διατεινάμενον. καὶ γὰρ νῦν ύμῖν ἔξεστιν
ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι δῆτα ἐλησθε καὶ κατὰ γῆν
καὶ κατὰ θάλατταν. ύμεις δέ, δι το πολλὴ ύμῖν εὐπορία
φαίνεται, καὶ πλεῖτε ἐνθα δὴ ἐπειδυμεῖτε πάλαι, δέονται
τε ύμῶν οἱ μέριστον δυνάμενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται,
ἡρμένες δὲ ἥκουσι *Λακεδαιμόνιοι* οἱ κράτιστοι νομι-
ζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς ύμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς
38 τάχιστα ἐμὲ κατακανεῖν; οὐ μὴν δὲ γε ἐν τοῖς ἀπό-
ροις ἥμεν, ὃ πάντων μνημονικώτατοι, ἀλλὰ καὶ πατέραι
ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ αἰεὶ ὡς εὐεργέτου μεμνῆσθαι ὑπι-
σχνεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνῶμονες οὐδὲ οὗτοί εἰσιν οἱ
νῦν ἥκουν ἐφ' ύμᾶς· ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδὲ τούτοις
δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι δύντες περὶ ἐμέ. ταῦτ
εἰπὼν ἐπανίστατο.

39   Χαρμῆνος δὲ ὁ *Λακεδαιμόνιος* ἀναστὰς εἶπεν· Οὐ
τῷ σιώ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ¹
τούτῳ χαλεπάνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυ-
ρῆσαι. Σεύθης γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ *Πολυνίκου*
περὶ *Ξενοφῶντος* τίς ἀνὴρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε
μέμψασθαι, ἀγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι·
διὸ καὶ χεῖρον αὐτῷ εἶναι πρὸς ἥμῶν τε τῶν *Λακε-*
40 *δαιμονίων* καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ *Εὐρύ-*
λοχος *Λουσιάτης* [*Ἀρκάς*] εἶπεν· Καὶ δοκεῖ γέ μοι,

ἄνδρες *Λακεδαιμόνιοι*, τοῦτο ύμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρα-
τηγῆσαι, παρὰ *Σεύθου* ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπρόᾶξαι ἢ
ἔκβοτος ἢ ἀκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν.
Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ *Ξενοφῶντος*.²
Ορῶ γε μήν, ἔφη, ὃ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα
παρόντα, δις παραλαβὼν τὰ χορήματα ἀ ἡμεῖς ἐπονή-
σαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὕτε *Σεύθη* ἀπέδωκεν οὕτε
ἡμῖν τὰ γιγνόμενα, ἀλλ' αὐτὸς πλέψας πέπαται. ἦν
οὖν σωφρονῶμεν, ἔξοδεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὐτός γε,
ἔφη, Θρᾷξ ἐστιν, ἀλλ' "Ἐλλην ὁν" *Ἐλληνας* ἀδικεῖ.

Ταῦτα ἀκούσας δὲ Ἡρακλείδης μάλα ἔξεπλάγη· καὶ
προσελθὼν τῷ *Σεύθῃ* λέγει· Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν,
ἀπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. καὶ ἀνα-
βάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὅχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ
έαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν *Σεύθης* πέμπει³
Ἀβροξέλμην τὸν ἕαυτον ἐρμηνέα πρὸς *Ξενοφῶντα* καὶ
κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἕαυτῷ ἔχοντα χιλίους
διπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία
τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τὰ ἄλλα ἀ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-
ρήτῳ ποιησάμενος λέγει δι το ἀκήκοε *Πολυνίκου* ὡς εἰ
ὑποχείριος ἐσται *Λακεδαιμονίοις*, σαφῆς ἀποθανοῖτο
ὑπὸ Θρᾳσιος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ⁴
τῷ *Ξενοφῶντι* ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι
δέοι. δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ιερεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ
Διὶ τῷ βασιλεῖ πότερον οἱ λόγον καὶ ἔμεινον εἴη μένειν
παρὰ *Σεύθη* ἐφ' οἷς *Σεύθης* λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ
στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

'Εντεῦθεν *Σεύθης* μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο πρὸ VII.
σωτέρω· οἱ δὲ Ἐλληνες ἐσκήνησαν εἰς οώμας ὅθεν
ἔμελλον πλεῖστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θαλατταν ἥξειν.
αἱ δὲ κῶμαι αὗται ἥσαν δεδομέναι ὑπὸ *Σεύθου* Μη-

2 δοσάδη. δρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐν
ταῖς κώμαις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ
λαβὼν ἄνδρα Ὁδρύσην δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν
καταβεβηκότων καὶ ἵππεας ὅσον τριάκοντα ἔρχεται καὶ
προκαλεῖται Μενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύ-
ματος. καὶ διὰ λαβὼν τινας τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους
3 τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δὴ λέγει Μηδοσά-
δης· Ἀδικεῖτε, ὁ Μενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορ-
θοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγώ τε ὑπὲρ Σεύθου
καὶ διὰ ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἥκων τοῦ ἄνω βασιλέως,
ἀπίεναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέψομεν ὑμῖν,
ἄλλ’ ἐὰν ποιήσῃς κακᾶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολε-
μίους ἀλεξόμενα.

4 Ὁ δὲ Μενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν· Ἄλλὰ σοὶ
μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπόν· τού-
τον δ’ ἔνεμα τοῦ νεανίσκου λεῖχο, ὦν’ εἰδῆ οἷοί τε
5 ὑμεῖς ἔστε καὶ οἷοι ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὸν
ὑμῖν φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας
ὅποι ἐβούλομεθα, ἢν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἢν
6 δὲ θέλοιμεν καίστες, καὶ σὺ δόπτε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
προσβεύων, ηὐλίζου τότε παρ’ ἡμῖν οὐδένα φοβού-
μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἔτε εἰς τὴνδε τὴν
7 χώραν, ἢ εἰς ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν ιρειτόνων χώρᾳ
ηὐλίζεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπειδὴ δὲ ἡμῖν
φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι’ ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τὴνδε τὴν
χώραν, υἱοῦ δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
ἢ παρ’ ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς
γάρ αὐτὸς οἰσθα, οἱ πολέμιοι οὐχ ἴκανοι ἡσαν ἡμᾶς
8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὗ ποιήσας
ἀνθ’ ὧν εὗ ἐπαθεῖς ἀξιοῦς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ’
ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδὲ ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-

σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνη 9
οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μέν σε δρῷ πλουτοῦντα,
πολὺν δὲ ἡμῖν φίλου γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἔφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις 10
ταῦτα; ἔφη· οὐ γάρ ἔγωγъ ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
μόνιοι, οἵς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ὁ διαυμαστότατοι, διπλῶς
ἄσπερ ἀπηχθανόμην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἤγον, οὕτω
καὶ χαρισαίμην οὐν ἀποδιδούς.

11 Ἐπει ταῦτα ἥκουσεν δὲ Ὁδρύσης, εἶπεν· Ἐγὼ μέν,
ὁ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθιν ἡπιστάμην,
οὐδὲ ἀν συνηκολούθησά σοι· καὶ οὐν ἄπειμι. οὐδὲ
γάρ ἀν Μήδοκός με δι βασιλεὺς ἐπανοίη, εἰ ἐξελαύ-
νοιμι τούς εὐεργέτας. ταῦτ’ εἰπὸν ἀναβάς ἐπὶ τὸν 12
ἵππον ἀπίγλαυνης καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἵππεις πλὴν
τεττάρων η πέντε. δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γάρ αὐτὸν
η χώρα πορθοῦμένη, ἐκέλευε τὸν Μενοφῶντα καλέσαι
τὸν Λακεδαιμονίον. καὶ διὰ λαβὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους 13
προσῆλθε τῷ Χαρομίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεγεν ὅτι
καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἀπερ ἀντῷ, ἀπ-
ιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἴομαι ἀν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο- 14
λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν διβελόμενον μισθὸν, εἰ εἰποιτε
ὅτι δεδέηται ὑμῶν η στρατιὰ συναναποδᾶσαι τὸν μισθὸν
η παρ’ ἐκόντος η παρ’ ἀκούντος Σεύθου, καὶ δι τού-
των τυχόντες προδύνως. ἀν συνέπεσθαι ὑμῖν φασι·
καὶ δι τούτων δοκοῦσι λέγειν· καὶ δι τούτων ὑπέσχεσθε
αὐτοῖς τότε ἀπιέναι διταν τὰ δίκαια ἔκωσιν οἱ στρα-
τιῶται.

15 Ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἔρειν καὶ
ἄλλα διπλῶς δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθὺς

ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τὸν ἐπικαιρίους. ἐλθὼν
δὲ ἔλεξε Χαρομένος· Εἶ μὲν σύ τι ἔχεις, ὃ Μηδόσαδες,
16 πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. δ
δὲ Μηδόσαδης μάλα δὴ ὑφειμένως· Ἀλλ' ἔγδο μὲν
λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης τὰ αὐτά, διτὶ ἀξιοῦμεν τὸν
φύλους ἡμῖν γεγενημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν.
ὅτι γὰρ ἀν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς ἥδη ποιεῖτε·
17 ἡμέτεροι γάρ εἰσιν. Ἡμεῖς τούτους, ἔφασαν οἱ Λάκωνες,
ἀποικισν ἀν δύτε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἔρχομεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
θήσοντες τούτους καὶ τιμωρησμενοὶ ἄνδρας οἱ τού-
τους παρὰ τὸν δρόκους ἥδηκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθένδες ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
18 δ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν· Ἐθέλοιτε ἀν τούτους, ὃ Μη-
δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φύλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, δύτερο· ἀν ψηφίσωνται, εἰθ'
19 ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἴτε ἡμᾶς; δ δὲ
ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτὸν τῷ
Λάκωνε ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ
οἰεσθαι ἀν Σεύθην πεῖσαι· εἰ δὲ μή, Ξενοφῶντα σὺν
αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδεῖτο δὲ
τὰς κώμας μὴ καίειν.

20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ
ἐδόκουν ἐπιτηδειώτατοι εἶναι. δ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς
τὸν Σεύθην· Οὐδὲν ἀπαιτήσων, δ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ
21 διδάξων, ἦν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαιώσω μοι ἡχθέσθης
ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπῆτον σε προθύμως ἢ
ὑπέρχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἥπτον ἐνόμιζον
22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐπείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶ-
τον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τὸν θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε
τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν

πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὅστε οὐχ οἶδον
τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὕτε ἦν τι αἰσχρὸν
ποιήσης.

Τοιούτῳ δὲ ὅντι ἀνδρὶ μέγα μέν μοι ἐδόκει εἶναι 23
μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποτέμφασθαι ὕνδρος εὐεργετας,
μέγα δὲ εὐ ἀκούειν ὑπὸ ἔξακισχυλίων ἀνθρώπων, τὸ
δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἀπιστον σαντὸν καταστῆσαι ὅτι
λέγοις. δρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαίους καὶ 24
ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τὸν λόγους πλανωμένους· οἱ
δ' ἀν φανεροὶ ὁσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ
λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μεῖον δύνανται ἀνύσσασθαι
ἢ ἄλλων ἢ βίᾳ· ἦν τέ τινας σωφρονίζειν βούλωνται,
γιγνώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἥπτον σωφρονίζού-
σας ἢ ἄλλων τὸ ἥδη κολάξειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται
οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μεῖον διαπράττονται ἢ [οἱ]
ἄλλοι παραχρῆμα διδόντες.

Ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τί προτελέσας ἡμῖν συμ- 25
μάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν· ἀλλὰ πιστεύθεις
ἀληθεύσειν ἢ ἔλεγες ἐπῆρας τοσούτους ἀνθρώπους
συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι σοι ἀρχὴν οὐ
τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα οἴονται δεῖν
οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων. οὐκοῦν 26
τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ τὴν βασι-
λείαν σοι κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρημάτων
πιπράσκεται;

"Ιθὶ δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα ἥγον τότε κατα- 27
πράξαι ἢ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις. ἔγδο μὲν εὐ
οἶδ' ὅτι ηὗξο ἀν τὰ νῦν πεπραχμένα μᾶλλον σοι
καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν χρημάτων
γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μεῖον βλάβος καὶ αἰσχροὶ 28
δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε μὴ

λαβεῖν, ὅσφηρος χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα γενέσθαι ή ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον ἐκ βασιλέως ἴδιάτην φανῆναι η ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι.
 29 οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενόμενοι οὐ φιλίᾳ τῇ σῇ ἐπείσθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι ἀλλ' ἀνάγκῃ, καὶ ὅτι ἐπιχειροῦν ἀν πάλιν ἐλεύθεροι
 30 γέγνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως οὖν οἵει μᾶλλον ἀν φοβεῖσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρονεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ δρῶν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἔν, εἰ σὺ κελεύοις, αὐθίς τ' ἀν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τούτων περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἀν σοι δόπτες βούλοιο παραγενέσθαι, η εἰ καταδοξάσειαν μήτ' ἀν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενημένων τούτους τε αὐτοῖς εὐνουστέρους εἶναι η σοὶ;
 31 ἀλλὰ μὴν οὐδὲ πλήθει γε ἡμῖν λειψθέντες ὑπῆξάν σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορίᾳ. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο κύνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινας τούτων οἱ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, η καὶ τούτων κρείτονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἔαν μὲν οἱ στρατιώται ὑπισχυσάνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσεσθαι, ἀν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμονῖοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συνανέσωσιν αὐτοῖς
 32 ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θρᾷκες γενόμενοι πολὺ ἀν προθυμότερον ἰοιεν ἐπί σε η σύν σοι οὐκ ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς, κρατουμένου δέ σου ἐλευθερία.
 33 Εἰ δὲ καὶ τῆς χώρας προνοεῖσθαι ἥδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως ἀν οἵει ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὗτοι οἱ στρατιώται ἀπολαβόντες ἀγκαλοῦσιν εἰρήνην καταλιπόντες οἴχοιντο, η εἰ οὗτοι

τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ σύ τε ἄλλους πειρῶσι πλέονας τούτων ἔχων ἀντιστρατοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ ποτέρως ἀν πλέον ἀναλαθείη, 34 εἰ τούτοις τὸ διφειλόμενον ἀποδοθείη, η εἰ ταῦτα τε διφείλοιντο ἄλλους τε κρείττονας δέοι σε μισθούσθαι; ἀλλὰ γὰρ Ἡρακλείδη, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολιν 35 δοκεῖ τοῦτο τὸ ἀργύριον εἶναι. η μὴν πολὺ γέ ἔστιν ἐλαττον τοῦν σοι καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι η πολὺς ἡμᾶς ἐλθεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ 36 γὰρ ἀριθμός ἔστιν δ δρίξων τὸ πολὺ καὶ τὸ δλύγον, ἀλλ' η δύναμις τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν η κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλεῖστον ἔσται η ἔμπροσθεν τὰ παρόντα πάντα ἀ ἐκέντησο.

'Εγὼ μέν, ὁ Σεύθη, ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου 37 προύνοούμην, ὅπως σύ τε ἄξιος δοκοίης εἶναι ὃν οἱ θεοί σοι ἔδωκαν ἀγαθῶν ἔγώ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εῦ γὰρ ἵσθι ὅτι νῦν ἔγώ οὕτ' ἀν ἔχθρὸν 38 βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιῇ οὕτ' ἀν εἰ σοι πάλιν βουλούμην βοηθῆσαι, κακῶς ἀν γενούμην. οὕτω γὰρ πρὸς με η στρατιὰ διακείται. καίτοι αὐτόν σε μάρτυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι 39 ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε γῆτησα πάποτε εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε διάπεσχον μοι ἀπήγησα· δύμνυμι δέ σοι μηδὲ 40 ἀποδιδόντος δέξασθαι ἄν, εἰ μὴ καὶ οἱ στρατιώται ἐμέλλον τὰ ἐαυτῶν συναπολαμβάνειν. αἰσχρὸν γὰρ *⟨ἄν⟩* ην τὰ μὲν ἐμὰ διαπερφάχθαι, τὰ δ' ἐκείνων περιειδεῖν κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἡρακλείδη γε ληρος πάντα δοκεῖ 41 εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐν παντὸς τρόπου· ἔγώ δέ, ὁ Σεύθη, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως τε καὶ ἄρχοντι Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll. Ed. minor. 16

καλλιον είναι πτήμα ονδὲ λαμπρότερον ἀρετῆς καὶ
42 δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. δὲ γάρ ταῦτα ἔχων
πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ καὶ
ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
ἔχει τοὺς συνηθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπα-
νίζει τῶν βοηθησόντων.

43 Ἀλλὰ γάρ εἰ μήτε ἐκ τῶν ἔργων πατέμαθες δτι
σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων
δύνασαι τοῦτο γνῶναι, ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιώτων
λόγους πάντας πατανόησον· παρῆσθα γάρ καὶ ἥκουνες
44 ἀ ἔλεγον οἱ φέγγειν ἐμὲ βουλόμενοι. πατηγόρουν γάρ
μου πρὸς Λακεδαιμονίους ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιο-
μην ἷ Λακεδαιμονίους, αὐτὸι δὲ ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς
μᾶλλον μέλει μοι ὅπως τὰ σὰ καλῶς ἔχοι ἷ ὅπως τὰ
45 ἑαυτῶν· ἔφασκαν δέ με καὶ δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι
τὰ δῶρα ταῦτα πότερον οἵτις αὐτοὺς πακόνοιάν τινα
ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἴτιασθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ
46 ἷ προδοτύματαν πολλὴν περὶ σὲ πατανόησαντας; ἔγὼ μὲν
οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὗνοιαν δεῖν ἀπο-
δείκνυσθαι τούτῳ παρὸν οὖν ἀν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ
δὲ πρὸιν μὲν ὑπηρετῆσαι τί σοι ἐμὲ ἐδέξαις ἡδέως καὶ
δύμασι καὶ φωνῇ καὶ ἔνειοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνού-
μενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπει δὲ πατέροις ἀ ἐβούλουν
καὶ γεγένησαι ὅσον ἔγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὔτω
με ἀτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρατιώταις τοιλαῆς περιορᾶν;
47 ἀλλὰ μὴν δτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν
χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι
τοὺς σοι προεμένους εὐεργεσίαν δρῶντά σοι ἔγκαλοῦν-
τας, δέομαι οὖν σου, δταν ἀποδιδῆς, προθυμεῖσθαι
ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἶνον περ
καὶ παρέλαβες.

Ἄκούσας ταῦτα δὲ Σεύθης πατηράσατο τῷ αἰτίῳ 48
τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες
Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτευσαν εἶναι· ἔγὼ γάρ, ἔφη,
οὔτε διενοήθην πάποτε ἀποστερῆσαι ἀποδώσω τε. ἐν- 49
τεῦθεν πάλιν εἰπεν δὲ Εενοφῶν· Ἐπει τοίνυν διανοῦ
ἀποδιδόναι, νῦν ἔγὼ σου δέομαι δὲ ἐμοῦ ἀποδοῦναι,
καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
στρατιᾷ νῦν τε καὶ δτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. δὲ δὲ εἰπεν 50
Ἀλλ' οὕτη ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσῃ δι' ἐμὲ ἀτιμότερος
ἄν τε μένης παρὸν ἐμοὶ χαλίους μόνους δηλίτας ἔχων,
ἔγὼ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τὰλλα ἀ ὑπερχόμην.
δὲ πάλιν εἰπεν· Ταῦτα μὲν ἔχειν οὔτως οὐχ οἶδον τε· 51
ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μήν, ἔφη δὲ Σεύθης, καὶ ἀσφα-
λέστερόν γέ σοι οἶδα δὲν παρὸν ἐμοὶ μένειν ᷻ ἀπιέναι.
δὲ πάλιν εἰπεν· Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινῶ· 52
ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἶδον τε· δὲν ἔγὼ ἀτιμότε-
ρος ὁ, νόμιζε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν 53
λέγει Σεύθης· Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ᷻ μικρόν
τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἔξακοσίους
καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἰκοσι
καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων
σε διηγόους προσλαβῶν ἀπίθι. γελάσας δὲ Εενοφῶν 54
εἰπεν· Ἡν οὖν μὴ ἔξικηνται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν,
τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἀρὸν οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπι-
κίνδυνόν μοι ἔστιν, ἀπιόντά γε ἀμεινον φυλάττεσθαι
πέτρους; ἥκουνες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ
ἔμεινε.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπέδωκε τε αὐτοῖς ἀ ὑπέσχετο 55
καὶ τοὺς ἐλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιώται τέως
μὲν ἔλεγον ὡς δὲ Εενοφῶν οἶχοιτο ως Σεύθην [ἄν]
οἰκήσων καὶ ἀ ὑπέσχετο αὐτῷ ληφόμενος· ἐπει δὲ εἶδον,

56 ἡσθησαν καὶ προσέθεον. Μενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρμὸνός τε καὶ Πολύνυκον, Ταῦτα, ἔφη, σέσωται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθέμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπόλας καταστήσαντες ἐπώλουν,
57 καὶ πολλὴν εἰχον αἰτίαν. Μενοφῶν δὲ οὐ προσῆσει, ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἰκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φυγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτηδεῖοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπέλθειν πρὸν [ἄν] ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

VIII. Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Μενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλειάσιος δὲ Κλεαγόρου ὃς τοῦ τὰ ἐντοίχια ἐν Λυκείῳ γεγραφότος. οὗτος συνήδετο τῷ Μενοφῶντι διὰ ἐσέσωτο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσουν χρυσίου ἔχει. ὁ δὲ αὐτῷ ἐπομόρσας εἶπεν ἵη μὴν ἐσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἰκανὸν οἰκαδε ἀπίστητι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ δὲ ἀμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ δὲ αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ ἔνια τῷ Μενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἴδων δὲ τὰ ιερὰ Εὐκλείδης εἶπεν διὰ πειθόντο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα, ἔφη, διὰ καλὸν μέλλῃ ποτὲ ἐσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἀν μηδὲν ἄλλο, [ἢ] σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει
4 ταῦτα δὲ Μενοφῶν. δὲ οὖν εἶπεν· Ἐμπόδιος γάρ σοι δὲ Ζεὺς δὲ μειλιχίδις ἐστι, καὶ ἐπήρετο εἰ ἥδη θύσειεν, ὃσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ δοκιματεῖν. δὲ οὐκ ἔφη ἐξ διονύσους αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.
5 τῇ δὲ θύσειαί Μενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὁφρύνιον

ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ ταύτη τῇ ἥμέρᾳ ἀφικινεῖται Βίων καὶ οἱ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ἔνεοῦνται τῷ Μενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, διὰ τοῦτον ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

'Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τροφάδος, καὶ ὑπερ-
βάντες τὴν Ἰδην εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι [τῆς Ἀσίας] εἰς Θή-
βης πεδίον. ἐντεῦθεν διὰ Ἀδραμυτίου καὶ Κυτωνίου 8
διδεύσαντες εἰς Καίκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

'Ἐνταῦθα δὴ ἔνεοῦται Μενοφῶν Ἐλλάδι τῇ Γορ-
γύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίωνος καὶ Γοργύ-
λου μητρὶ. αὕτη δὲ αὐτῷ φράζει διὰ Ἀσιδάτης ἐστὶν 9
ἐν τῷ πεδίῳ ἀνήρ Πέρσης· τούτον ἔφη αὐτόν, εἰ
ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν ἀν
καὶ αὐτὸν καὶ γυναικαὶ καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψε
τόν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, διὰ περὶ πλε-
στον ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν δὲ Μενοφῶν τούτους παρ'
10 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίας δὲ Ἡλεῖος μάντις παρὰν
εἶπεν διὰ καλλιστα εἰη τὰ ιερὰ αὐτῷ καὶ δὲ ἀνὴρ ἀλώ-
σιμος εἰη. δειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τούς τε λοχαγοὺς 11
τούς <τε> μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ πιστοὺς γεγενη-
μένους διὰ παντός, διπλας εῦ ποιήσαι αὐτούς. συνεξ-
έρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἔξακοσίους·
οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπῆλαυνον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος,
ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

- 12 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν πέριξ
· ὅντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλεῖστα
ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
13 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνουν. πυργομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ
οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν — ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
μεγάλη καὶ προμαχεῶντας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ μαχί-
μους ἔχουσα — διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον.
14 ὁ δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλάνθων γηίνων τὸ εὐθρός.
Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρώφυκτο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη,
ἐπάταξεν ἐνδοθεν βουπόρῳ τις διβελίσκῳ διαμπερὲς
τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
15 ἐποίουν μηρὸν παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. οκνηραγρήτων
δὲ αὐτῶν καὶ πυρσεύντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀκλίται
Ἀσσύριοι καὶ Ἡρακλεῖς καὶ οὗτοι βασιλέως
μισθοφόροι ὡς δγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς
ὅκτακοσίους, ἄλλοι δὲ ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δὲ ἐξ Ἀπολ-
λωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίουν χωρίων καὶ ἐπειές.
16 Ἐνταῦθα δὴ ὥρα ἦν σκοπεῖν πᾶς ἔσται ἡ ἄφοδος·
καὶ λαβόντες ὅσοι ἤσαν βύες καὶ πρόβατα ἥλιανον
καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς πλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς
χρήμασιν ἔτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγὴ
εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίστεν,
καὶ οὐ τε πολέμοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται
ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
17 μαχούμενοι. ἐπεὶ δὲ ἔωρα Γογγύλος δλήγους μὲν τοὺς
Ἐλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἔξερχεται καὶ
αὐτὸς βίᾳ τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βου-
λόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προ-
κλῆς ἐξ Ἀλισάρνης καὶ Τευθρανίας δὲ πάπα Δαμαρά-
18 τον. οἱ δὲ περὶ Εενοφῶντα ἐπεὶ πάντα ἥδη ἐπιέζοντο

ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι
κύκλῳ, ὅπως τὰ ὅπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων,
μόλις διαβαίνουσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετρωμένοι
ἔγγὺς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγοστας δ Στυμφάλιος 19
[δ] λοχαγὸς τιτρόφεκται, τὸν πάντα χρόνον μοχύμενος
πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασφέζονται ἀνδράποδα ὡς
διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος δ Εενοφῶν ἔξαρξε 20
νύκταρι πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι
τῆς Λυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι φοβεῖσθαι,
ἄλλ' ἀφυλακτεῖν. δ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν 21
ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη δ Εενοφῶν καὶ παντὶ τῷ
στρατεύματι ἥξοι, ἔξαντλεται εἰς κώμας ὑπὸ τὸ Παρ-
θénιον πόλισμα ἔχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Εενοφῶντα 22
συντυγχάνοντις αὐτῷ καὶ λαμπάνοντις αὐτὸν καὶ γν-
ναῖκα[ς] καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ
ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα λεόπλατρα ἀπέβη.

Ἐπειτα πάλιν ἀφικνοῦνται εἰς Πέργαμον. ἐνταῦθα 23
τὸν θεὸν ἡσπάσατο Εενοφῶν· συνέπροττον γὰρ καὶ
οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ
καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ' ἔξαιρετα λαβεῖν καὶ ἵππους
καὶ ζεύγη καὶ τάλλα· ὥστε ἵκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον
ἥδη εῦ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ 24
στράτευμα καὶ συμμετέξει τῷ ὅπλῳ Ἐλληνικῷ ἐπολέμει
πρὸς Τισσαφέροντην καὶ Φαρονάθαζον.*

[*] Ἀρχοντες δὲ οἵδε τῆς βασιλέως χώρας ὅσην ἐπήλθομεν. 25
Λυδίας Ἀρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππα-
δονίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Συνέννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας
Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσνς, Βαβυλῶνος Ῥωπάφας,
Μηδίας Ἀρβάκας, Φεσιανῶν καὶ Ἐσπεριῶν Τιρβάζος· Καρδοῦχοι

δὲ καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ
Μοσσένοικοι καὶ Κοῖτοι καὶ Τίβερηνοι αὐτόνομοι· Π. φλαγούρας
Κορύλας, Βιθυνῶν Φαιρνάβαξος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρακῶν Σενθῆς.
26 ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ παταβάσεως
σταθμοὶ διακοσίοι δεκαπέντε, παρασάγγαι γίλοι ἑκατὸν πεντή-
κοντα, στάδια τρισμόρια τετραποιγίλια διακοσία πεντηκοντα
πέντε. χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ παταβάσεως ἑκατὸς
καὶ τρεῖς μῆνες.]

Index nominum.

- Αἴρονόμας, α, δ* Phoenices satrapa, dux in exercitu Artaxerxis I 7, 12, Cyri hostis I 3, 20, ab eo quadringentū mercennarii Graeci deficiunt I 4, 3, portas Cilicias a Cyro non defendit I 4, 5, naves in ripa Euphratis comburit I 4, 18, pugnae apud Cunaxa commissae non interest I 7, 12.
Αἴροσέλιμης, ον, δ interpres Seuthis regis VII 6, 43.
Αἴρυδος, ον, ἡ urbs Troadis ad Hellespontum sita I 1, 9.
Αγαστας, ον, δ Stymphalius centurio gravis armaturae IV 1, 27, fortem se praestat IV 7, 11. V 2, 15. VII 8, 19, non timet Lacedaemonios VI 1, 30. 6, 7, 17, Apollonidem status servilis coavincit III 1, 31, legatus ad Heracleotas mittitur VI 2, 7, suadet, ne exercitus iterum separetur VI 4, 10.
Αγηστλαος, ον, δ rex Lacedaemoniorum, ex Asia adversus Boeotios proficiscitur V 3, 6.
Αγλας, ον, δ Arcas, unus duorum a Tissapherne captorum (II 5, 31) et obtruncatorum II 6, 1, tempore mortis triginta quinque annos natus erat II 6, 30.
Αδραμύτιον, ον, τό urbs Myssiae ad sinum Adramytenum sita VII 8, 8.

- Αθῆναι, ἄν, αἱ* caput Atticae, quod Persae subigere non potuerunt III 2, 11, Cyrus eius adversarius III 1, 5. — *Αθηνῆς* IV 8, 4.
Αθηναῖος, ον, δ Atheniensis I 8, 15. II 5, 37. III 1, 4, 47. (Xenophon), III 1, 5, 3, 20. IV 2, 18, 5, 24, in pugna Marathonia fortiter se gesserunt III 2, 11, Diana cum sacrificium voverunt III 2, 12, thesaurus eorum Delphis V 3, 5, Seuthes eorum fidem laudat VII 2, 31, eos vocat cognatos suos VII 2, 31 (denotat fabulam de Tereo, Procne, Philomela, sed confundit Tereum et Terem atavum suum). Magistratus Athenienses pecunia publica non abstinent IV 6, 16, Athenienses a Lacedaemoniis victi sunt VII 1, 27.
Αἰγύπτιος, ον, δ Aegyptius, Persarum hostes Aegyptii II 1, 14. 5, 13; tamen pedites Aegyptii gravis armatura in exercitu Artaxerxis militant I 8, 9, fortasse posteri Aegyptiorum in regnum Persicum transductorum.
Αἰότης, ον, δ Aeetes, nepos eius tempore Xenophontis Phasianorum rex erat V 6, 37.
Αἰνειας, ον, δ Stymphalius lochagus IV 7, 18.

Aliviāres, *ov*, *oi*, ad Oetam montem habitant, in Menonis copiis stipendia merent I 2, 6, saltatio eorum memoratur VI 1, 7.

Aiolis, *ιδος*, *η* regio maritima Asiae occidentalis V 6, 24.

Alegytrīs, *ov*, *δ* Acarnan dux cohortis peltastarum Arcadiorum IV 3, 22, 8, 18.

Anagorēv, *ανος*, *δ* incola Acananiae IV 8, 18.

Anodōrēnī, *ησ*, *η* Mysiae urbs VII 8, 17.

Allys, *vog*, *δ* fluvius Paphlagoniae V 6, 9, VI 2, 1.

Apačōrēs, *ων*, *αι* fabulosa mulier bellicosarum natio ad Thermodontia Paphlagoniae fluvium bipenni insignis IV 8, 16.

Aπυρομιάτης, *ov*, *δ* incola Ambraciae urbis ad sinum Ambracium sitae I 7, 18.

Aριφράτης, *ovs*, *δ* Atheniensis centurio, Amphidemi filius IV 2, 13, a Carduchis interfectus IV, 2, 17.

Αμφιπολίτης, *ov*, *δ* Amphipolitanus, Amphipolis erat Macedoniae urbs haud procul a sinu Strymonio I 10, 7, IV 6, 1.

Αρεξίφιος, *ov*, *δ* classi Lacedaemoniae praefectus Byzantium V 1, 4, VI 6, 13, Graecos stipendio promiso ex Asia Byzantium pellicit VI 1, 16, VII 1, 3, tum per dolum ex hac urbe secludit VII 1, 11, metu eorum in arem Byzantium fugit VII 1, 20, 36, decedit Byzantio VII 2, 5, ut Pharnabazum ulciscatur, Xenophonem ad exercitum remittit, quem in Asiam reducat VII 2, 8.

Αντανδρος, *ov*, *η* urbs Troadis in litore septentrionali sinus Adramytene sita VII 8, 7.

Απόλλων, *ωνος*, *δ* Iovis et Latonaes filius, ei Xenophon sacra facit VII 8, 8, Delphicum eius delubrum III 1, 6, V 8, 5, ei duces decimas praedae consecrant V 8, 4, Marsya apud Celaenas cutem detraxisse dicunt I 2, 8.

Απολλωνία, *ας*, *η* Mysiae urbs VII 8, 15.

Απολλωνίδης, *ov*, *δ* Lydus centurionis loco in exercitu Graecorum militans, propter ignaviam abactus III 1, 26, 31.

Αραβία, *ας*, *η* regio omnis ab Arabibus vagis habitata VII 8, 25, Mesopotamiae pars ab Araxe fluvio in meridiem spectans I 5, 1.

Αρέξης, *ov*, *δ* fluviolus a laeva parte in Euphratem influens I 4, 19.

Αρβάνης, *ov*, *δ* dux in exercitu Artaxerxis I 7, 12, *Αρβάνης* Mediae satrapa VII 8, 25.

Αργεῖος, *ov*, *δ* incola Argolidis IV 2, 13, 17.

Αργώ, *οῦς*, *η* Argonautarum navis VI 2, 1.

Αρηστών, *ωνος*, *δ* vates Parrhasius VI 4, 13, 5, 2, 8.

Αριατος, *ov*, *δ* sinistro cornu a Cyro praeficitur I 8, 5, Cyro mortuo fugit I 9, 31, 10, 1, II 1, 3, solium Persarum a Graecis oblatum renuit II 2, 1, cum Graecis de ratione itineris deliberat II 2, 11, veniam a rege impetrat II 4, 2, 16, Graecos prodit II 5, 35, 38—40.

Αριστραχος, *ov*, *δ* harmosta Lacedaemonius Byzantii, Cleandri successor VII 2, 5, ad quadringentos Graecos in servitutem vendit VII 2, 6, Graecos impedit, ne rursus in Asiam traiciant VII 2, 12, 6, 13, 24, Xenophonti insidiatur VII 2, 13—16, 3, 2, 7.

Αριστέας, *ov*, *δ* Chius, fortis dux levis armaturae IV 1, 28, 6, 20.

Αριστιππος, *ov*, *δ* Thessalus, hospes Cyri, cuius sumptibus in Thessalia exercitum colligit I 1, 10, huic praeest Meno II 6, 28.

Αριστων, *ωνος*, *δ* Atheniensis, legatus ad Sinopenses mittitur V 6, 14.

Αριστόννυμος, *ov*, *δ* Methydriensis, fortis gravis armaturae centurio IV 1, 27, 6, 20, 7, 9.

Αρνάς, *ἀδος*, *δ* incola mediae in Peloponneso regionis I 2, 1, 9, II 5, 31, saltatio Arcadiana VI 1, 11, plerique Cyri mercennarii ex Arcadia oriundi VI 2, 10, separant se cum Achaeis a ceteris milibus VI 2, 12, cuius rei poenias dant VI 3, 1—9, erecti adversus Lacedaemonios VI 1, 30, ingrati erga Xenophonem VII 6, 8.

Αρησία, *ας*, *η* planities alta (IV 3, 20) cum fontibus Eufratis et Tigridis IV 1, 3, a Carduchoru terra Centrite fluvio separata IV 3, 1, dilabitur in orientalem et occidentalem partem, quarum satrapae Orontas III 5, 17 et Tiribazus IV 4, 4, 5, Armenii equi IV 5, 36, milites IV 3, 4, pincernae IV 5, 33.

Αρτιων, *α*, *δ* Lydiae satrapa VII 8, 25.

Αρτούρος, *α*, *δ* dux Persicus IV 3, 4.

Αρνότας, *α*, *δ* Arcas centurio edacissimus VII 3, 23.

Αρμήνη, *ησ*, *η* portus Sinopes urbis VI 1, 15, 17.

Αρησιος, *ov*, *δ* fluvius in Taochorum terra in pontum Euxinum influens IV 7, 18.

Αρτακάμας, *α*, *δ* Phrygiae satrapa VII 8, 25.

Αρταγέρσης, *ov*, *δ* dux sex milium equitum in Artaxerxis exercitu I 7, 11, a Cyro occisus I 8, 24.

Αρταξέρξης, *ov*, *δ* Artaxerxes II. Mnemon, filius Darei II Nothi et Parysatidis I 1, 1, succedit patri I 1, 3, Cyrum fratrem necare vult I 1, 3, apud Cunaxa ab eo vulneratus I 8, 26, castra Cyri diripit I 10, 1, Graecos ilmet II 2, 18, 3, 1, poscit ab eis arma II 1, 8, industrias cum eis facit II 3, 25, duces eorum necat II 6, 1. — Frater spurius ei Susis et Ecbanitis exercitum adducit II 4, 25.

Αρτοδος, *ov*, *δ* Cyri amicus II 4, 16, 5, 35.

Αρταπάτης, *ov*, *δ* Cyri amicus I 6, 11, una cum eo moritur I 8, 28.

Αρτεμις, *ιδος*, *η* dea venationis, cui Athenienses secundum votum ante pugnam Marathoniam factum quotannis quingentas capras sacrificant, templum eius Ephesi I 6, 7, V 3, 4, 6, ei delubrum, lucum, sacrificium Xenophon instituit V 3, 9.

Αρχαγγόρας, *ον*, δ Argivus centurio exsul IV 2, 13, 17.
Αστα, *ας*, ἡ Asia VII 2, 2, 8, 12, dilabitur in superiorem (ἡ ἄγω Α') et inferiorem (ἡ κάτω Α') I 2, 1, III 1, 8.
Ασιδέτης, *ον*, δ dives Persa, a Xenophonte primum frustra oppugnatus VII 8, 9, 15, deinde captus VII 8, 22.
Ασινατός, *ον*, δ incola Asines urbis Laconiae V 6, 36.
Ασπενδός, *ον*, δ incola Aspendi Pamphyliae urbis I 2, 12.
Ασσονία, *ας*, ἡ regio ad Tigrudem circa vetus oppidum Niniue sita VII 8, 25. — *Ασσύριος*, *ον*, δ incola hurus regionis VII 8, 15.
Αχαιός, *οῦ*, δ incola Achaiae regionis Peloponnesiae I 1, 11, 2, 3. II 5, 31. III 1, 47, in Cyri exercitu permulti Achaei erant VI 2, 10.
Αχερονίας, *άδος*, ἡ Chersonesus Acherusia, ubi Hercules ad inferos descendisse dicitur, apud Heracleam erat in ora Bithyniae VI 2, 2.

Βαβυλόνη, *ῶνος*, ἡ urbs ad Euphratem sita I 4, 11, 5, 5. II 4, 12. III 5, 15, quantum a Cunaxis distet II 2, 6, a Cytoris Ponti V 5, 4.

Βαβυλωνία, *ας*, ἡ provincia Persica inter Euphratet et Tigrudem flumina sita, septentriones versus muro Medico saepa I 7, 1. II 2, 13.

Βαστας, *ον*, δ 1) Arcas a Carduchis occisus IV 1, 18. 2) Eleus haruspex VII 8, 10.

Βέλεσνος, *νος*, δ Syriae et Assyriae satrapa I 4, 10. VII 8, 25.

Βλων, *ωνος*, δ Thibronis ut vi-

detur legatus ad Xenophonem missus VII 8, 6.
Βιθυνίοι, *ῶν*, *οι* VI 2, 17 vel *Θρηνες* *Βιθυνοί* VI 4, 2, ad Propontidem et Pontum habitant, eorum satrapa Pharnabazus est VI 4, 24. VII 8, 25. *Βιθύνη*, *ης*, ἡ Thraciae urbs ad Propontidem sita VII 2, 38, 5, 8.
Βούσκος, *ον*, δ pugil Thessalus V 8, 23.
Βοιωτία, *ας*, ἡ regio Graeciae, ab Attica in occidentem vergens III 1, 31.
Βοιωτόλ, *ῶν*, *οι* incolae Boeotiae V 8, 6. — *Βοιώτιος*, *ἰα*, *ιον*, adiect. I 1, 11. II 5, 31, 6, 16. V 6, 19, 21, 25.
Βριγάντιον, *ον*, τὸ urbs ad Bosporum sita VI 6, 13. VII 1, 7, 2, 27, olim Atheniensium erat VII 1, 27, Cyri mercennarii in urbem irrumpunt VII 1, 16.

Γέρος, *οντος*, τὸ Thraciae urbs ad Propontidem sita VII 5, 8.
Γανύλητης, *ον*, δ Cyri amicus, exsul Samius I 7, 5.
Γλοῦς, *οῦ*, δ filius Tami II 1, 3, stabat primum a Cyri partibus I 4, 16, 5, 7, Graecis Cyrum mortuum esse nuntiat II 1, 3, postea ad Artaxerxem transit II 4, 24.
Γνήσιππος, *ον*, δ unus e posteris Gongyli Eretriensis, quem Dareus I in Troade habitare iusserat VII 8, 8, 17.
Γογγίλας, *ον*, δ sophista Leoninus, cuius auditor Proxenus fuerat II 6, 16.
Γογγίλων, *ωνος*, δ Gongyli minoris frater VII 8, 8.
Γνυμνίας, *άδος*, ἡ Scythinorum urbs IV 7, 19.

Γωβρένας, *α* vel *ον*, δ dux Persarum I 7, 12.
Δάνα, *ης*, ἡ urbs in Cappadocia meridionali I 2, 20.
Δαρδανεύς, *έως*, δ incola Dardani urbis ad Hellespontum sitae III 1, 47. V 6, 21. VI 1, 32.
Δαρδας, *άτος*, δ fluvius a dextra parte in Euphratem influens I 4, 10.
Δαρεῖος, *ον*, δ Dareus II Nothus 424 - 404, pater Artaxerxis Mnemonis et Cyri I 1, 1, 3, 7, 9.
Δασφαγόδας, *ον*, δ Mysus VII 8, 9.
Δελτα, τὸ regio Thraciae inter Byzantium et Salmydessum urbes VII 1, 33, 5, 1.
Δελφοί, *ῶν*, *οι* urbs Phocidis ad Parnassum sita cum templo et oraculo Apollinis III 1, 5, V 3, 5. VI 1, 22.
Δεξιππος, *ον*, δ Laconicus perieoecus, fugit nave a Trapezuntiis accepta V 1, 15. VI 6, 5, Xenophontem apud Anaxibium calumniantur VI 1, 32, 6, 15, totum exercitum apud Cleandrum VI 6, 9, ab Asia accusatur VI 6, 22, in Thracia interficitur V 1, 15.
Δερκυλίδας, *ον*, δ dux Lacedaemonius, contra Pharnabazum pugnat V 6, 24.
Δέρονης, *ον*, δ Phoenices et Arabiae satrapa VII 8, 25.
Δημοκρήτης Temenites, bonus speculator IV 4, 15.
Δόλοπες, *ῶν*, *οι* gens parva ad Pindum montem habitans I 2, 6.
Δεσποντίος, *ον*, δ exsul Lacedaemonius, ludis apud Tra-

pezunta institutis praecest IV 8, 25, ad Cleandrum mittitur VI 6, 30.
Δοίλαι, *ῶν*, *οι* gens Trapezunti urbi vicina V 2, 1, eorum urbe a Graecis expugnatur et incenditur V 2, 3—27.
Εκατόννυμος, *ον*, δ legatus Sinopensum V 5, 7, 24, 6, 3.
Ενβάτανα, *ῶν*, τὰ Mediae caput II 4, 25. III 5, 15.
Ἐλλάς, *άδος*, ἡ 1) Graecia V 6, 22. VI 6, 12, 14, 16. 2) Gongyli minoris mater VII 8, 8.
Ἐλληνες, *ῶν*, *οι* Graeci ad Hellespontum habitantes I 1, 9, vulgo mercennarii Cyri Graeci I 1, 2, 2, 9, 4, 11, 7, 10, 8, 21, 10, 11, 16. II 1, 4, 4, 2, eorum numerus I 2, 9, 7, 10, primo nolunt cum Cyro contra Artaxerxem proficisci I 3, 1, 4, 12, barbaros apud Cunaxa vincunt I 8, 21, 10, 11, quomodo post pugnam se gesserint I 10, 17. II 1, 4, cum Ariace redeunt II 2, 8, 4, 1, duces ad Zapatam fluvium amittunt II 5, 31, Xenophon eorum animos confirmat III 1, 15, pugnant contra Persas persequentes III 3, 7, 4, 15, 25, 44, peragrat Carduchorum fines IV 3, 2, Armeniam IV 4, 1, nive et frigore vexantur IV 5, 3, vincunt Chalybes, Taochos, Phasianos IV 6, 24, vadunt per Scythinorum terram IV 7, 18, item Macronum IV 8, 7, Colchorum IV 8, 19, Trapezuntia perveniunt IV 8, 22, pugnant cum Drilis V 2, 1, Mossynoeis V 4, 26, Cotoyoris Sinopen navibus vehuntur VI 1, 14, inde Heracleam,

paullisper in tres partes dissociantur VI 2, 16. 4, 1, vincent Bithynos VI 5, 31, Chrysopolin pervenient VI 6, 38, Byzantium traiciunt VII 1, 7, apud Seuthem Thracum regulum stipendia merent VII 3, 14, cum Thibronis exercitu in Asia coniunguntur VII 8, 24. *Ελληνικόν*, οὐ, τὸ exercitus mercennariorum Graecorum I 2, 1. 15.

Ελληνικός, ἡ, ὁν graecus I 8, 7. *Ελληνίς*, ἴδος adiect., γῆ V 5, 16, πόλις IV 8, 22. V 5, 14. VI 6, 12. 16.

Ελλήστοντος, οὐ, δ fretum inter Europam et Asiam I 1, 9. — *Ελληστοντιακός*, ἡ, ὁν adiect. I 1, 9.

Ἐρνάλιος, οὐ, δ Martis cognomen, *Ἐρνάλιος ἐλεύθερος* ad Eclamores bellicos tollere I 8, 18. V 2, 14.

Ἐπισθένης, οὐς, δ 1) Amphipolitanus, qui levī armatura apud Cunaxa praestet I 10, 7. 2) Olynthius, pulchrum puerum servat VII 4, 7 seqq.

Ἐπιταλεύς, ἑως, δ incola Epitali urbis Eleae VII 4, 18.

Ἐπνάξης, ης, ἡ uxor Syennesis Cilicum regis I 2, 12 seqq.

Ἐρετριεύς, ἑως, δ Eretriensis VII 8, 8.

Ἐρχομένιος, οὐ, δ incola Erchromeni Arcadicae urbis II 5, 37.

Ἐσπερίται, ἄν, οἱ gens Armeniae ad septentriones et occidentem spectans VII 8, 25.

Ἐτερνίος, οὐ, δ Byzantii portas claudit VII 1, 12, in arcam Byzantii fugit VII 1, 19.

Ἐνύλειδης, οὐ, δ haruspex

Philius, Cleagorae pictoris filius VII 8, 1.
Ἐβῆσιος πόντος IV 8, 22.
Ἐρόλιος, οὐ, δ Lusiates IV 2, 21, fortiter se gerit contra Carduchos IV 2, 21, Taochos IV 7, 11 seqq., ad Anaxibium legatus mittitur VII 1, 32, contra Seuthem et pro Xenophonte verba facit VII 6, 40. *Ἐδράμαχος*, οὐ, δ Dardanus V 6, 21.
Ἐνφράτης, οὐ, δ in Armenia oritur ex duobus fontibus, Euphrate orientali et occidental I 3, 20. 4, 11. 16. 5, 1. 5, 7, 15. 8, 4, orientalem Graeci in reditu transgreduntur IV 5, 2.
Ἐρέσσος, οὐ, δ Ioniae urbs ad Caystrum amnem sita I 4, 2. II 2, 6. VI 1, 23, ibi Diana templum V 3, 8. 12.
Ζάπατος, οὐ, δ fluvius a laeva parte in Tigrim influens II 5, 1 seqq. III 3, 6.
Ζένης, άτος, δ Iuppiter III 4, 12. Z. βασιλεύς III 1, 12. VI 1, 22. VII 6, 44, σωτήρ I 8, 17. III 2, 9. IV 8, 25. VI 5, 25, ξένιος III 2, 4, μειλίχος VII 8, 4. *Ζήλαρχος*, οὐ, δ curator fori Cerasuntius V 7, 24. 29.
Ὑγήσανδρος, οὐ, δ centurio Arcas VI 3, 5.
Ἡλέσος, οὐ, δ incola Elidis regionis Peloponnesiacae III 1, 34.
Ἡλίος, οὐ, δ Sol, ei equi sacrificantur IV 5, 35.
Ἡράκλια, ας, ἡ urbs Graeca in Bithynia ad mare sita, Megarensium colonia VI 2, 1, multae naves ibi adpellunt

V 6, 10. VI 1, 33, quanto distet a Byzantio VI 4, 1. 2. *Ἡρακλεόπολις*, οὐ, δ Heracleensis V 6, 19. VI 2, 3. 17. 18. — *Ἡρακλεόπολις*, ιδος, ἡ terra Heraclaeensi VII 2, 19. *Ἡρακλείδης*, οὐ, δ Maronites Seuthis commodo serviens VII 6, 41. 3, 16, pecuniae avidus VII 7, 35. 41, mittitur ad praedam vendendam VII 4, 2. 5, 5, calumniatur Xenophontem VII 5, 6, 6, 5. *Ἡρακλής*, έονς, δ ad inferos descendit VI 2, 2, *H. ἡγεμών* VI 5, 24. 25, ut viae duci sacra ei fiunt IV 8, 25. VI 2, 15. *Θάψανος*, οὐ, ἡ urbs ad Euphratem sita I 4, 11 seqq., *Θαψακηνόλ*, άν, οἱ incolae I 4, 18. *Θαρράπας*, οὐ, δ Menonis amasius II 6, 28. *Θεογένης*, οὐς, δ centurio Locrensis VII 4, 18. *Θεόμυπος*, οὐ, δ Atheniensis II 1, 12. *Θερμάδων*, οὐτος, δ Paphlagoniae fluvius, qui in Pontum Euxinum influit V 6, 9. VI 2, 1. *Θετταλία*, ας, ἡ Thessalia I 1, 10. — *Θετταλός*, οῦ, δ incola I 2, 6. II 1, 5, 5, 31. *Θήβης πεδίον*, οὐ, τὸ oppidum prope Adramytium VII 8, 7. *Θήγης*, οὐ, δ mons, unde Graeci primum mare prospiciebant IV 7, 21. *Θιβρων*, ωνος, δ dux Lacedaemonius, mercede Cyrianos contra Persas conductus VII 6, 1. 7. 43. 8, 24. *Θούρων*, οὐ, δ Thurinus V 1, 2. *Θράκη*, ης, ἡ 1) in Asia sita, eadem terra, quae Bithynia

alias vocatur VI 4, 1. 2) in Europa sita VII 1, 15. — *Θράκης*, οὐ, δ Thrax I 1, 9. 2, 9, 3, 4. II 2, 6, 6, 5, saltatio eorum VII 1, 5, vestitus VII 4, 4 convivium VII 3, 16 seqq., mulierum emptio VII 2, 38, velites VII 2, 16, equites I 5, 13. II 2, 6, mos fugiendi VII 4, 17. — *Θρεινολ* Θραces VII 4, 11. 21. — *Θράκης Βιθυνολ* VI 4, 2. — *Θράκης*, ία, ιον Threicius VII 1, 13. *Θράκην*, ιον, τὸ area in Byzantio urbe VII 1, 24. *Θύμβιον*, ιον, τὸ Phrygiae urbs, ubi Midae fons erat I 2, 13. *Θυνοί*, άν, οἱ gens Threiciae prope Salmydессum urbem VII 2, 22. 32. 4, 2, 14. 18. 22. *Θάραξ*, ανος, δ Boeotius, Xenophontis adversarius V 6, 19. 21. 25. 35. *Ιασονία ἀκτή* promunturium prope Cotyora, ubi Argo navis appulisse dicitur VI 2, 1. *Ιδη*, ης, ἡ mons in Troade situs VII 8, 7. *Ισοδὼν* δρός mons in Thracia inter Perinthum et Chersonesum situs VII 1, 14. *Ισοθνύμος* centurionum Proxeni natu maximus III 1, 34. VI 4, 10, legatus ad Anaxibium mittitur VII 1, 32, idem est atque Hieronymus Epitaliensis, qui VII 4, 18 memoratur. *Ικόνιον*, οὐ, τὸ ultima Phrygiae urbs in Lycaoniam proficisciensi I 2, 19. *Ιοτις*, ιος, δ Paphlagoniae flu-

vius inter Thermodonta et Halyn V 6, 9.
Iσθμός, οὐ, ὁ angustiae ac fauces prope Corinthum II 6, 3.
Ισσοί, ὁ, οἱ urbs in Cilicia orientali sita I 2, 24. 4, 1.
Ιταμένης, οὐς, ὁ Comaniae urbi praefectus VII 8, 15.
Ιωνία, ας, ἡ Asiae regio maritima I 4, 13. II 1, 3. 2, 6. III 5, 15. — *Ιωνίος*, ἡ, οὐ I 1, 6.

Κάινος, οὐ, ὁ fluvius Pergamum praeterfluens VII 8, 8.
Καιραί, ὁν, αἱ urbs Mesopotamiae ad Tigrim sita II 4, 28.
Καλλίμαχος, οὐ, ὁ Parrhasius, fortis gravis armatura centurio IV 1, 27. 7, 8, 10, legatus ad Sinopensesmittitur V 6, 14, ad Horacleotas VI 2, 7, dux Arcas exercitu trifariam diviso IV 2, 9. 10. 12.
Κέληπης λιμήν portus inter Heraclæm et Byzantium situs VI 4, 1. 2, 2, 13. 17. 3, 1. 10. 16. 24.

Κεληχδών, ὄνος, ἡ urbs ad Bosphorum sita e regione Byzantii VII 1, 20. 2, 24. 26. — *Κεληχδόνια*, ας, ἡ fines Calchedonensium VI 6, 38.
Κεκτηδούλα, ας, ἡ provincia in interiore Asia I 2, 20, 9, 7. VII 8, 25.

Κερδοῦχοι, αν, οἱ gens montana in sinistra Tigris ripa habitans III 5, 15. V 5, 15. VII 8, 25, in eorum montes Graeci irrumpunt III 5, 17. IV 1, 2. 8, 9, novissimo Graecorum agmini instant IV 1, 16. 3, 7.
Κέρωναςος, οὐ, ὁ fluviolus Lydæ VII 8, 18.

Κέρσος, οὐ, ὁ fluvius in angustiis Cilicias I 4, 4.
Καστωλός, οὐ, ὁ oppidum Lydiae prope Sardes, ut videtur; in planitiem haud procul sitam (*Καστωλὸν πεδίον*) omnes copiae e Cyri satrapia congregari solebant I 1, 2, 9, 7.
Κανόστρον πεδίον Phrygiae magna oppidum I 2, 11.
Κελαιναι, ὁν, αἱ urbs ad Maeandrum et Marsyam fluvios sita I 2, 7, cum arce a Xerxe exstructa I 2, 9.
Κεντρίης, οὐ, ὁ fluvius a laeva parte in Tigrim influens, Carduchos ab Armenia dirimit IV 3, 1. 15.
Κεράμων ἀνθερός urbs in confinio Myssæ et Phrygiae magnæ sita I 2, 10.
Κερασσοῦς, γῆντος, ἡ urbs Colchidis maritima, Sinopensium colonia V 3, 2. 4, 1, tributa urbi genetrici pendebat V 5, 10. — *Κερασσούντιοι*, αν, οἱ incolae V 7, 13 seqq.
Κέρβερος, οὐ, ὁ canis, infernum ianitor VI 2, 2.
Κηφισόδωρος, οὐ, ὁ centurio Atheniensis, a Carduchis natus IV 2, 17, cuius pater *Κηφισοφῶν*, ἀντος (IV 2, 18) erat.
Κηλικα, ας, ἡ Asiae regio ad meridiem et orientem spectans I 2, 21. 22. III 1, 10, angustiae Ciliciae I 4, 4. — *Κηλίς*, ινος, ὁ habitator I 2, 22, *Κηλίσσα*, ης, ἡ habitatrix I 2, 14 seqq.
Κλεογόρας, οὐ, ὁ pictor Phliasius, qui parietes Lycei Athenensis picturis ornavit VII 8, 1.
Κλεινετος, οὐ, ὁ centurio, apud

Trapezunta in praedatione occiditur V 1, 17.
Κλέανδρος, οὐ, ὁ harmosta Lacedaemonius Byzantii VI 2, 13. 4, 18. 6, 5, cum Xenophonte hospitium init VI 6, 35. VII 1, 8, imperium Crianorum oblatum renuit VI 6, 36.
Κλεάνωρ, ορος, ὁ Erchomenius Arcas II 5, 37. 39, secundum Clearustum ducum natu maximus II 1, 10, in locum Agiae dux hoplitarum Arcadum sufficitur III 1, 47. 2, 4. IV 6, 9. 8, 18, Xenophontis studiosus VI 4, 22. VII 2, 2. 3, 46. 5, 10.
Κλεάρετος, οὐ, ὁ centurio, prope Cerasunta occiditur V 7, 14 — 16.
Κλέαρχος, οὐ, ὁ exsul Lacedaemonius I 1, 9. 2, 1, 9. V 6, 24, Cyri sumptibus exercitum comparavit, quo Thracibus bellum inferebat I 1, 9. 3, 3. II 6, 4, Cyrum Celaenis consequitur I 2, 9, in recensione exercitus laevo Graecorum cornu praeest I 2, 15, in pugna dextro I 7, 1, 8, 4, Cyri consilia melius quam omnes alii noverat I 3, 1. 3. 9. 6, 5. III 1, 10, violentus I 5, 12, inboediens I 8, 13, bonus dux I 10, 5. 14. II 3, 11, 6, 8, Cyro mortuo de facto summus Graecorum dux II 1, 4, 2, 2 seqq. 3, 2 seqq., contra Tissaphernem occaecatus II 5, 2—30, captus II 5, 21, trucidatus II 6, 1, mores eius describuntur II 6, 1 seqq.

Κορατάδος, οὐ, ὁ Thebanus frustra optat, utsumsum Graecorum dux fiat VII 1, 33. 40.
Κοῦτοι, αν, οἱ gens libera vo-

Xenophontis Anabasis, rec. Gemoll.

catur VII 8, 25, ceterum ignota est.
Κολοσσαὶ, ὁν, αἱ Phrygiae urbs I 2, 6.
Κολχίς, ἴδος, ἡ regio in ora Ponti Euxini sita ad orientem et meridiem vergens IV 8, 23. V 3, 2, venenatum mel ibi IV 8, 20. 21. — *Κόλχοι*, αν, οἱ incolae Colchidis IV 8, 22. V 2, 1, liberi sunt IV 8, 25, a Graecis fugantur IV 8, 9. 18, legati eorum lapidantur V 7, 19.
Κομανῖα, ας, ἡ castellum prope Pergamum VII 8, 15.
Κορωτή, ἡς, ἡ urbs Mesopotamiae in sinistra Euphratis ripa sita I 5, 4.
Κορύλες, α, ὁ Paphlagoniae satrapa V 5, 12. 22. 6, 11. VI 1, 2. VII 8, 25.
Κορώνεια, ας, ἡ Boeotiae urbs, ubi Agesilaus a Thebanis et Atheniensibus victoriā reportabat V 3, 6.
Κοτύνωρ, αν, τὰ urbs Pontica, ubi Graeci naves condescendant V 5, 3. 4. — *Κοτυνωταὶ*, αν, οἱ incolae V 5, 6, 7, 19.
Κρής, ητός, ὁ incola Cretæ, Cretenses sagittarii insignes I 2, 9 et cursores IV 8, 27, eorum arcus Persicis peiores sunt III 3, 7, 16, contra Carduchos et Drilas opera eorum utilis est IV 2, 28. V 2, 29.
Κτησίας, οὐ, ὁ medicus Cnidius, regem comitatur contra Cyrum proficiscentem I 8, 26, auctor *Πλεσιανὸν* I 8, 27.
Κύδονος, οὐ, ὁ fluvius Ciliciae, Tarsum perfluens medium I 2, 23.
Κύζικος, οὐ, ἡ urbs in ora Propontidis sita VII 2, 5. — Ed. minor.

Kνέκηρός, οὐ, ὁ (sc. στατήρ) nummus aureus urbis Cycenorum, qui 15 marcas vallet VI 2, 4. VII 2, 36, 3, 10. *Kυνίκος*, οὐ, ὁ dux Lacedaemonius contra Thracas VII 1, 18.

Kύρος, οὐ, ὁ 1) C. maior, qui regnabat 559—529 a. Chr. I 9, 1. 2) C. minor, filius Daire II et Parysatidis, satrapa Asiae I 1, 2, 2, 7, 9, 7, in vincula coniectus ab Artaxerxe fratre I 1, 3, bellum parat I 1, 6 seqq., in Asiam interiore proficiscitur I 2, 1, apud Cunaxa proeliatur I 8, necatur I 8, 27, corpus eius mutilatur I 10, 1, mores eius describuntur I 9, fortis erat I 8, 6, 24, 26, liberalis I 7, 18, benignus I 4, 8 seqq. — *Κύρειος*, α, οὐ adiect. I 10, 1 τὸ Κύρειον στρατόπεδον.

Kυτνίον, οὐ, τό Mysiae urbs VII 8, 8.

Λακεδαίμων, οὐσ, ἡ regio Peloponnesi V 3, 11. — *Λακεδαιμόνιος*, οὐ, ὁ 1) incola regionis II 6, 2. IV 6, 14. V 3, 11. 2) Spartanus Perioecis non exceptis VI 1, 27. 30. 6, 12. VII 1, 28. 3) Spartiate III 2, 37. VI 1, 26, iuvenes furari docentur IV 6, 15. *Λάκων*, ων, ὁ Spartanus II 1, 3, 5, 31. V 1, 15. — *Λακωνίκος*, ἡ, ὁν adiect. IV 1, 18, 7, 16.

Λάμψακος, οὐ, ἡ urbs Troadis ad Hellesponit sita VII 8, 1, 6. — *Λαμψακηνός*, ὁν, οἱ incolae VII 8, 3.

Λάρισα, ἡ, ἡ urbs deserta in

sinistra Tigris ripa, ubi Zapatias influit, proprie australis pars antiquae urbis Niniveh III 4, 7.

Λεοντῖνος, οὐ, ὁ incola urbis, cui nomen Λεοντῖνοι erat, in Sicilia II 6, 16.

Λέων, οὐτος, ὁ miles Thurinus V 1, 2.

Λεώνομος, οὐ, ὁ fortis Lacedaemonius IV 1, 18.

Λουστῆτης, οὐ, ὁ VII 6, 40 et *Λουστεύς*, ἐως, ὁ IV 2, 21, 7, 11 incola urbis, cui *Λουσοῦ* nomen erat, in septentrionali Arcadia.

Λυδία, ας, ἡ regio in occidentali Asia, cuius caput Sardes I 2, 5, 9, 7. III 5, 15. VII 8, 20. — *Λυδός*, οὐ, ὁ incola III 1, 31. — *Λυδίος*, λα, ιον adiect. I 5, 6.

Λύκαιος, ων, τό certamina Arcadica in honorem Iovis Lycaeui celebrata I 2, 10.

Λυναούλα, ας, ἡ regio Asiae interior I 2, 19. VII 8, 25. — *Λυνάδεις*, ων, οἱ incolae, libertatis cupidi III 2, 23.

Λύνειον, οὐ, τό gymnasium prope Athenas VII 8, 1.

Λύνιος, οὐ, ὁ 1) eques Syracusanus I 10, 14. 2) filius Polystrati Atheniensis, equitatu praefectus III 3, 20. IV 3, 22. 25, 7, 24.

Λύνος, οὐ, ὁ fluvius apud Heracleam Ponticam VI 2, 3.

Λύνων, ων, ὁ Achaeus, novarum rerum cupidus V 6, 27. VI 2, 4, 7, 9.

Λυτοφάγοι, ων, οἱ fabulosa Africae gens III 2, 25.

Μάγνητες, ων, οἱ Thessaliae gens, eorum saltatio VI 1, 7.

Μαλανδρός, οὐ, ὁ flumen in occidental Asia, apud Miletum in mare influit I 2, 5, 6.

Μαιάδης, οὐ, ὁ Thracum regulus, Seuthae pater VII 2, 32, 5, 1.

Μανιότιος, οὐ, ὁ incola Macti urbis Eleae VII 4, 16.

Μάνησες, οὐ, οἱ gens prope Trapezunta urbem IV 7, 27. 8, 1. V 5, 18, liberi VII 8, 25.

Μαντινεύς, ἐως, ὁ incola Mantinea urbis Arcadiæ VII 1, 11.

Μάρδοι, ων, οἱ finitimi Armeniorum bellicosi IV 3, 4.

Μαρτιανὸν νησον, ὁν, οἱ gens Threicia prope Heracleam Ponticam VI 2, 1.

Μαρσύας, οὐ, ὁ fluviolus per Celaenas manans, in Maeandrum influens I 2, 8. 2) Silenus certamine musicalis ab Apolline, qui ei cutem detrahebat, victus I 2, 8.

Μαρωνίτης, οὐ, ὁ incola Maronæas, urbis Graecæ in ora Threicia sitæ VII 3, 16.

Μάσσας, α, ὁ exiguus fluvius in Euphratem a laeva parte influens I 5, 4.

Μεγάθυνος, οὐ, ὁ aeditus Dianae Ephesiae V 3, 6.

Μεγαρεὺς, ἐως, ὁ Megarensis I 2, 3, 4, 7. VI 2, 1.

Μεγαρέωνης, οὐ, ὁ nobilis Persa, a Cyro necatus I 2, 20.

Μεθυδρίη, οὐ, incola Methydrī urbis Arcadiæ IV 1, 27, 6. 20, 7, 9, 12.

Μέλαινδραι, ὁν, οἱ gens in Thracia Europaea habitans VII 2, 32.

Μέλινοράγοι, ων, οἱ gens Threicia prope Salmydессum VII 5, 12.

Μένων, ωνος, ὁ Thessalus, Co-

lossis Cyrum consequitur I 2, 6, in Ciliciam Epyaxae tutandæ causa missus I 2, 20, 25, primus Euphratem transit I 4, 13, rixa inter eius et Clearchi milites I 5, 11 seqq., apud Cunaxa sinistro cornu præcessit I 7, 1, 8, 4, hospes Ariaci II 1, 5, post Cyri mortem suspectus II 2, 1, 5, 28, a Tissapherne captus II 5, 31, 41, postea trucidatur II 6, 29, mores eius describuntur II 6, 21 seqq.

Μέσπιλα, ἡ, ἡ urbs deserta (maschpil significat devastated) in sinistra Tigris ripa, proprie septentrionalis pars antiquæ urbis Niniveh III 4, 10—12.

Μήδεια, ας, ἡ regina Mediae eo tempore quo Persæ imperio Asiae potiebantur III 4, 11.

Μήδης, ας, ἡ eo nomine comprehendit Xenophon etiam terram secundum Tigrim sitam, nam Graeci per Mediam redeunt II 4, 27. III 5, 15. — *Μήδλας τεττής* murus a Tigris usque ad Euphratem ductus, sed prope hunc fluvium luna erat I 7, 15. II 4, 12.

Μήδοι, ων, οἱ a Persis subiecti III 4, 8, 10, 11, ob pulchræ et magnas feminas laudantur III 2, 25.

Μήδονος, οὐ, ὁ rex Odrysarum Threiciorum VII 2, 32, 3, 16. 7, 3, 11.

Μήδοσάδης, οὐ, ὁ nomine Seuthae cum Xenophonte agit VII 1, 5, 2, 10, 24, 7, 1, 11.

Μίδας, οὐ, ὁ Phrygiae rex, Satyrum dolo capit I 2, 13.

Μιθραδάτης, οὐ, ὁ Lycaoniae

et Cappadociae satrapa VII 8, 25, Cyri amicus II 5, 35. III 3, 2, a Tissapherne pellitur III 3, 4, Graecos adoratur III 3, 6, 4, 2 seqq.

Miltētōs, *ov*, ἡ Ioniae urbs, a Cyro obsidetur I 1, 7, 11, 2, 2, 4, 2. — *Miltētōi*, *ov*, *oi* incolae I 9, 9.

Miltōnētēs, *ov*, ὁ Thrax, post pugnam apud Cunaxa commissam ad regem transit II 2, 7.

Mossoνoικoι, *ov*, *oi* libera gens VII 8, 25, apud Cerasunta V 4, 2, 5, 1, eorum mores V 4, 11, 32, reges V 4, 26.

Mvōlāwōδoς, *ov*, ἡ emporium Phoenicum ad sinum Issicum conditum I 4, 6.

Mvōlā, *as*, ἡ regio in Asia ad septentriones et occidentem spectans VII 8, 8. — *Mvōsōs*, *ov*, *oi* incola, aptus ad bellum V 2, 29 seqq., Mysi dominationem Persarum aspernantur I 6, 7, 9, 14. II 5, 13. III 2, 23, 24, eorum saltatio VI 1, 9—12. — *Mvōsōs*, *ia*, *iov*, adiect. I 2, 10.

Nāνsūklesīdēs, *ov*, ὁ Thibronis legatus VII 8, 6.

Nēoν tēzōs castellum in ora Propontidis situm VII 5, 8. *Nēoν*, *awoν*, ὁ Asinaeus V 6, 36. VII 2, 29, vicarius, deinde successor Chirisophi V 3, 4. VI 2, 13, 4, 11, dux nullius pretii VI 4, 23, 5, 4, imperium totius exercitus expedit VII 2, 2, dissidet a ceteris VII 2, 17, 29, 3, 2, 7, adversarii Xenophontis V 7, 1.

Nīxanōδoς, *ov*, ὁ Laco, necat Dexippum V 1, 15.

Nīxēqōs, *ov*, δ 1) centurio Arcas, gravi vulnere sauciis, cum duces caperentur II 5, 33. 2) alius centurio Arcas, qui ad Persas transfugit III 3, 5. *Nīxōmāχoς*, *ov*, δ Octaeus, levi armaturae praefectus IV 6, 20.

Sāνθiakēs, *éovs*, ὁ Achaeus VII 2, 1, in locum Socratis sufficitur III 1, 47, poenam solvit ob magistratum neglegenter gestum V 8, 1.

Sērīas, *iov*, ὁ Parrhasius, iam antea cum Cyro Susa ascenderat I 1, 2, Cyro Sardes quatuor milia gravis armaturae adducit I 2, 3, Lycaeum celebrat I 2, 10, ex exercitu auffugit, iniuria affectum se ratus I 4, 7.

Sēnoqāv, *āνtōs*, ὁ Atheniensis III 1, 4, Socratis discipulus III 1, 5, 7, a Proxeno hospite ad Cyri exercitum vocatus III 1, 4, deum Delphicum consulti III 1, 5 seqq., venit per Ephesum (VI 1, 23) Sardes ad Cyrum III 1, 8, colloquitur cum Cyro apud Cunaxa I 8, 15, cum Ariæo ducibus captis II 5, 41, somnio monitus (III 1, 11) Proxeni centuriones convocat III 1, 15, Proxeni loco dux creatur III 1, 26, 47, animos ducum (III 1, 35) et militum confirmat III 2, 7, novissimo agmini praeest III 2, 37, 3, 8, 4, 44. IV 2, 2, exercitum ducit per fines Carduchorum IV 2, 9 seqq. 3, 20, per Armeniam IV 5, 21, 28, contra Taochos IV 7, 4, Drillas V 2, 8, conatur in Ponto urbem condere V 6, 15, in Calpes portu VI 4, 7 seqq.,

imperium totius exercitus oblatum repudiatur VI 1, 19, Arcades servat VI 3, 19, milites iratos identidem sedat V 7, 12 seqq. VI 6, 8. VII 1, 22, ab exercitu discedit VI 1, 40, Anaxibio iubente redit VII 2, 8, propter Aristarchi insidias (VII 2, 14, 16) exercitum ad Seuthem ducit VII 2, 17, 3, 3, 30, experitur ingratum esse Medosadem VII 7, 4, Seuthem VII 7, 21, commilitones V 7, 5, 8, 1 seqq. VII 6, 11, ipse pauper (VII 8, 2) exercitum in Asiam reducit VII 8, 1, 24, Asidate capto opulenta praeda potitū VII 8, 23, cum Agesilao ex Asia redit V 3, 6, ab Atheniensibus in exsilium expulsus VII 7, 57. V 3, 7, Scilunte a Lacedaemoniis habitate iussus V 3, 7, ibi ex praeda Diana templum exstruit V 3, 9, comis III 4, 47. IV 5, 28, semper adiri se patitur IV 3, 10, omnes labores una cum militibus tolerat III 4, 48. VII 3, 45, militum amans VII 6, 4, 39.

Ξēρēhēs, *ov*, ὁ in Graecia vicius III 2, 13, postea Celaenis arcem exaedificat I 2, 9.

Οdρōnēs, *ov*, δ VII 5, 1, 7, 2, plur. VII 2, 32, 3, 16, 4, 21, 5, 15 gens Threicia.

Οdūnōsēs, *éow*, ὁ Ithacensis V 1, 2.

Oltātōs, *ov*, δ ab Oeta oriundus IV 6, 20.

Όlmupīa, *as*, ἡ locus ad Alpheum situs V 3, 7, 11.

Όlōnōθiοt, *law*, *oi* incolae Olympi urbis Chalcidice I 2, 6. *Όρōntaς*, *α*, δ 1) Persa nobilis

generis regii, a Cyro propter iteratam proditionem necatus I 6, 1 seqq. 9, 29. 2) Artaxerxis gener, Armenie orientalis satrapa II 4, 8, 9, 5, 40. III 4, 18, 5, 17. IV 3, 4. *Όφrōnēs*, *ov*, τό Troadis urbs VII 8, 5.

Πaρōθēnōv, *ov*, τό Mysiae urbs apud Pergamum sita VII 8, 15, 21.

Πaρōθēnōs, *ov*, ὁ fluvius Bithyniam a Paphlagonia distinguens V 6, 9. VI 2, 1.

Πaρōtōv, *ov*, τό urbs ad Asiaticam Propontidis oram sita VII 2, 7, 25, 3, 20. — *Πaρētēvōl*, *āνv*, *oi* incolae VII 3, 16.

Πaρōsōtōs, *ov*, δ incola Parthasiae regionis Arcadiae I 1, 2.

Πaρōtētīs, *āδōs*, ἡ uxor Darei II et mater Artaxerxis et Cyri I 1, 1, 7, 9, praedia eius in Lycia I 4, 9, in Media II 4, 27, Cyro pree Artaxerxe favebat I 1, 3, 4, 8.

Πaσōtōv, *awoνs*, δ dux, Megerensis I 2, 3, 3, 7, clam a Cyro fugit I 4, 7.

Πaτηnōsas, *α*, δ Cyri amicus, nuntiat regem appropinquare I 8, 1.

Πaφlāgōnōtā, *ηs*, ἡ Asiae regio ad Pontum Euxinum sita V 6, 6 seqq. VI 1, 1, 2. — *Πaφlāgōnō*, *ōνos*, δ incola VI 1, 1, 6, 11, 14. — *Πaφlāgōnōtōs*, *η*, *ōn* adiect. V 2, 22, 4, 13. VI 1, 15 (χάρα).

Πeλlηnēs, *éow*, δ incola Pelenses urbis Achaearum V 2, 15.

Πeλoпnētōs, *ov*, *η* I 4, 2, 5, 10. — *Πeλoпnētōs*, *aw*, *oi* incolae I 1, 6. VI 2, 10.

Πέλται, ὁν, εἰ Phrygiae urbs prope Celaenas I 2, 10.
Πέργαμος, ον, ἡ Mysiae urbs ad Caicum amnem sita VII 8, 8, 23.
Πέρινθος, ον, ἡ urbs in Europaea Propontidis ora II 6, 2, VII 2, 8, 11, 2, 8, 4, 2, 6, 24.
Πέρσαι, ἀν, οἱ 1) incolae Persidis, Medos vicerunt III 4, 8, 11, eorum vestitus I 2, 27, 5, 8, feminarum pulchritudo III 2, 25, saltatio VI 1, 10 (ἡ περσιδὸν ἀρχεῖσθαι), ratio iumentutis educandae I 9, 3 seqq., poenae I 9, 18, 10, 1, III 1, 17, praemia I 2, 27, 9, 4, venatio eorum I 2, 7, sagittarii I 9, 5, III 3, 7, 10, 15, arcus III 4, 17, IV 4, 16, regiae I 2, 9, III 5, 15, Persae nobiles nudo capite in pugnam eunt I 8, 6, ubi rex in acie consistat I 8, 22. — 2) incolae totius Persarum imperii, fines eius I 8, 1, interiora nonnullae indomitae gentes incolunt VII 8, 25, velut Carduchi III 5, 16, IV 1, 8, tributum e satrapiis I 1, 8, constat ex equis IV 5, 24, acies I 8, 9, insigne regium est aquila aurea I 10, 12, impetum faciunt clamantes I 7, 4 (sed silentes I 8, 11) et verberibus acti III 4, 25, fundae eorum III 3, 16, equitatus eorum noctu inutilis est III 4, 35. — *Περσιός, ἡ, ὁν* adiect. I 2, 27, III 3, 16, 4, 17, IV 4, 16.

Πίγης, ητος, ὁ Cyri interpres I 2, 17, 5, 7, 8, 12.
Πιστᾶς, ἀν, οἱ gens Tauri montes incolens, Persarum hostes II 5, 13, III 2, 23, Cyrus iam semel cum eis pugnavit I 9,

14, simulat se iterum contra eos proficiisci I 1, 11, 2, 1, 4. *Πλευράης, ονς, ὁ* miles Amphilopolitanus IV 6, 1, 3.
Πολωνάτης, ονς, ὁ centurio Atheniensis, Xenophonti fidus IV 5, 24, V 1, 6, VII 2, 17, 29, 6, 41.
Πολύνικος, ον, ὁ legatus Thibronis VII 6, 1, 39, 43, 7, 13, 56.
Πολύστρατος, ον, ὁ Atheniensis III 3, 20.
Πόντος, ον, ὁ 1) *πεντεινος* IV 8, 22, sine adiectivo V 6, 16, VI 4, 1, 5, 20, 2) regio ab Halye fluvio ad orientem spectans V 1, 15, 6, 15, 7, 7, VII 2, 4.
Προκλῆς, ἔονς, ὁ unus e posteris Demarati Lacedaemonii Teuthranaiae praefectus II 1, 3, 2, 1, VII 8, 17.
Πρόξενος, ον, ὁ dux Boeotius, Cyri (I 1, 11) et Xenophontis hospes III 1, 4, 15, V 3, 5, Cyro copias conductus I 1, 11, 2, 3, Xenophonti persuadet, ut expeditionis particeps fiat III 1, 4, 8, pugnae interest I 8, 4, 10, 5, a Tissapherne comprehensus II 5, 31, necatus II 6, 1, philosophiam doctus II 1, 10, 6, 16, placabilis I 5, 14, mores eius describuntur II 6, 6 seqq.
Πυθαγόρας, ον, ὁ classi Lacedaemoniorum praefectus, Cyro auxilio missus I 4, 2.

Πύλαι, ἀν, αἱ 1) angustiae Syro-Ciliciae in Amano monte sitae I 4, 4, 2) castellum in sinistra Euphratis ripa situm I 5, 5.
Πύραμος, ον, ὁ amnis Ciliciae I 4, 1.

Πυρρίας, ον, ὁ Arcadum dux VI 5, 11.
Πυδόλος, ον, ὁ nauarchus Lacedaemonius Byzantii VII 2, 5.
Παθίνης, ον, ὁ Pharnabazi praefectus VI 5, 7.
Ρόδιοι, ἀν, οἱ incolae Rhodi insulae, boni funditores III 3, 16, 4, 15, Rhodius quidam utribus inflatis exercitum Tigrim amnem traicere vult III 5, 8.
Πωπάρας, α, ὁ Babyloniae satrapa VII 8, 25.

Σαλμωνδησός, ον, ὁ urbs Thraciae in ora Ponti sita VII 5, 12.
Σάμιος, ον, ὁ incola Sami insulae I 7, 5.

Σαμόλις, α, ὁ Achaeus VI 5, 11, legatus Sinopen mittitur V 6, 14.

Σάρδεις, εων, αἱ Lydiae caput I 2, 2 seqq. III 1, 8.

Σάτυρος, ον, ὁ Dionysi comes I 2, 13.

Σεκυνίος, ον, ὁ incola Sicyonis III 4, 47.

Σελινοῦς, ονντος, ὁ 1) fluvius apud Ephesum Ioniam. 2) apud Scillunta Elidis oppidulum V 3, 8.

Σεούθης, ον, ὁ Thraciae regulus, praedicat se Atheniensium cognatum VII 2, 31, conductus Cyrianos VII 1, 5, 2, 10, 3, 15, bellum gerendi ratio VII 4, 1, 6, a Xenophonte abalienatur VII 5, 7, 16, agit cum aliis ducibus VII 5, 2, 9 et legatis Lacedaemoniis VII 6, 3, 4, 39, promissis non stat VII 5, 8, 6, 18, 7, 39, Xenophontem cum minore militum numero apud se retinere co-

natur VII 6, 43, 7, 50, tandem Xenophonte urgente stipendium solvit VII 7, 55.

Σηληνιβρία, ας, ἡ urbs Threia ad Propontidem sita VII 2, 28, 5, 15.

Σλανές, οῦ, ὁ 1) haruspex Ambraciota V 6, 16, 29, a Cyro donatus I 7, 18, V 6, 18, Xenophontis consilium coloniae

utribus inflatis exercitum Tigrim amnem traicere vult III 5, 8.
Πωπάρας, α, ὁ Babyloniae satrapa VII 8, 25.

Σινάπη, ης, ἡ Milesiorum colonia V 5, 7, VI 1, 15, coloniae eius V 5, 3, 10. — *Σινωπεῖς, εῶν, οἱ* incolae V 5, 3, 8, 10, 13, 25, 6, 1, 11, 12, 19.

Σιτέλης, ον, ὁ bellicum Thracum carmen in honorem Sitalcae regis antiqui compositum VI 1, 6.

Σιττάη, ης, ἡ Babyloniae urbs in dextra Tigris ripa aedificata II 4, 18.

Σκιλλοῦς, ονντος, ὁ vicus prope Olympiam situs V 3, 7 seqq.
Σκυθηνόι, ἀν, οἱ gens in Armenia septentrionali habitans IV 7, 18, 8, 1.

Σύλικης, ητος, ὁ Arcadum dux VI 3, 4, 5.

Σόλοι, ἀν, οἱ urbs Ciliciae I 2, 24.

Σοῦσα, ον, τὰ caput imperii Persarum II 4, 25, III 5, 15.

Σοφαλνετος, ον, ὁ Stympalius, Cyri hospes I 1, 11, mille hoplitas Celaenas dicit I 2, 9, dux natu maximus V 3, 1, VI 5, 13, laudatur II 5, 37, IV 4, 19, damnatur muneris neglecti V 8, 1.

Σπάρτη, ης, ἡ Laconiae caput

II 6, 4. — Σπαρτιάται, ἀν, οἱ posteri Dorum, regni conditorum IV 8, 25. VI 6, 30.
 Σπιθεδάτης, ὄν, ὁ Pharnabazi praefectus VI 5, 7.
 Σπρατολῆς, ἔσως, ὁ Cretensis, praecest sagittarii IV 2, 28.
 Στυμφέλιος, ὄν, ὁ incola Stymphalii urbis Arcadiae I 1, 11. II 5, 37. III 1, 31. IV 1, 27. 4, 19. 7, 9, 13.
 Συρακούσιος, ὄν, ὁ Syracuseus I 2, 9, 10, 14.
 Συρόλια, ἀσ, ἡ regio Asiae I 4, 6, 19, angustiae Syriae I 4, 4. — Σύροι, ἀν, οἱ incolae Syriae, venerantur pisces ut deos I 4, 9. — Σύροις, λα, ιον adiect. I 4, 5.
 Σωκράτης, ὄνς, ὁ 1) Atheniensis, Xenophontis doctor III 1, 5, 7. 2) Achaeus dux, Cyri hospes I 1, 11, 2, 3, a Tissapherne captus II 5, 31, trucidatus II 6, 1, mores eius breviter describuntur II 6, 30.
 Σωσίς, ἰδος, ὁ dux Syracuseus I 2, 9.
 Σωτηρίδας, α, ὁ mercennarius Sicyonius, procax erga Xenophonem III 4, 47.

Ταξός, ὁ, ὁ Aegyptius, navibus Cyri praecest I 2, 21, classe Miletum obedit I 4, 2, eius filius Glus II 1, 3.
 Τάξοι, ὄν, οἱ liberi V 5, 17, apud Armeniae satrapam stipendia merent IV 4, 18, pugnant cum Graecis IV 6, 5, 7, 1—14.
 Ταρσοί, ὄν, οἱ Ciliciae caput I 2, 23, 26.
 Τευθρανία, ἀσ, ἡ regio Mysiae, Demarato posterisque eius dominata II 1, 3. VII 8, 17

Τηλεβόας, α, δ fluvius in Euphratem in Armenia influens IV 4, 3.
 Τημυντης, ὄν, δ incola Temni urbis Aeoliae IV 4, 15.
 Τήρης, ὄνς, ὁ 1) unus e maioribus Seuthae VII 2, 22. 2) aequalis Seuthae, Odrysarum regulus VII 5, 1.
 Τιβαρηνοί, ἀν, οἱ gens Pontica, Chalybibus finitima V 5, 2. VII 8, 25.
 Τίγρης, ητος, ὁ Mesopotamiae fluvius navigabilis II 2, 3, ex inferiore eius alveo canales in Euphratem ducti sunt I 7, 15. II 4, 13, Graeci in sinistram eius ripam transeunt II 4, 24, 25, Larisaen denuo eum attingunt (III 4, 6), flumine adverso proficiscuntur III 5, 1, fontes eius in Armenia praetereunt IV 4, 3.
 Τιμασίων, ἀνος, ὁ Dardanensis exsul V 6, 23, iam ante annum 401 Clearcho et Dercylidae ducibus stipendiaria meruit V 6, 24, in Clearchi locum sufficitur III 1, 47. VI 1, 32, excepto Xenophonte minimus natu ducum III 2, 37, pecuniae cupidus V 6, 19, 21, magna praeda potitus est VII 3, 18. 5, 4, Xenophonti fidelis V 6, 36. VII 5, 10, plerumque equitatui praecest VI 3, 14. 22. 5, 28. VII 3, 46.
 Τιμησίθεος, ὄν, δ Trapezuntius, Mossynoeorum προέξερος V 4, 2, 4.
 Τιριβαζός, ὄν, δ satrapa Armeniae occidentalis IV 4, 4 (Phasianorum et Hesperitarum VII 8, 25), Graecos ag-

gredi vult IV 4, 18. 5, 1, fugatur IV 4, 21.
 Τισσαφέρνης, ὄνς, δ Cariae satrapa, inimicus Graecorum VII 1, 28, perfidus II 5, 39, cum Cyro Susa instante Darei morte ascendit I 1, 2, calumniatur Cyrus I 1, 3, Miletum contra eum retinet I 1, 7, 9, 9, Cyrus bellum parare regi indicat I 2, 4. II 3, 19, unus ex quatuor regis ducibus I 7, 12, fortiter in pugna se gerit I 10, 7 seqq. II 3, 19, praemio accipit Cyri satrapiam II 5, 11, cum Graecis agit II 3, 18. 26. 5, 16, dolo duces Graecos capit II 5, 32. III 2, 4, Cyrianos redeentes aggreditur III 4, 13, Lacedaemonii ei bellum inferunt VII 6, 1. 7, 8, 24. Τολμάδης, ὄν, δ praeco Graecorum II 2, 20. III 1, 46. V 2, 18.
 Τράλλεις, εων, οἱ urbs Cariae I 4, 8.
 Τράνιφατ, ὄν, οἱ Thraciae gens VII 2, 32.
 Τραπεζοῦντος, οὖντος, ἡ Sinopensis colonia in finibus Colchorum IV 8, 22. — Τραπεζούντιοι, ὄν, οἱ incolae, tributum pendunt Sinopensis VII 5, 10.
 Τρόχας, ἀδος, ἡ regio Asiae occidentalis V 6, 23. 24. VII 8, 7.
 Τυραίειον, ὄν, τό urbs Phrygiae magnae I 2, 14.

Τρηνίοι, ὄν, οἱ gens in ora maris Caspii habitans VII 8, 15.

Φαλάντος, ὄν, δ Graecus Tissapherni deditus, armorum tractandorum et tactices peritum

se profitetur II 1, 7, negat Cyrianos regi resistere posse II 1, 11. 13. 15. 18, 21.
 Φαρνάβαζος, ὄν, δ Bithyniae (VII 8, 26) et Phrygiae satrapa V 6, 24. VI 4, 24. 5, 30, Anaxibii opera (VII 1, 2), postea Aristarchi conatur Cyrianis Asian liberare VII 2, 7.
 Φασιανοί, ὄν, οἱ 1) gens ad superiorem Araxis alveum in Armenia habitans IV 6, 5 VII 8, 25. 2) gens ad Phasis fluvium Colchicum habitans V 6, 36.
 Φασις, ιος, δ 1) fluvius in Armenia IV 6, 4, 2) in Colchide V 6, 36. 7, 1, 5, 7, 9.
 Φιλήσιος, ὄν, δ Achaeus, in Menonis locum dux suffectus III 1, 47, cum Sophaeneto natu maximus ducum V 3, 1, Xenophonti adversarius V 6, 27, muneris neglecti damnatur V 8, 1, legatus ad Anaxibium mittitur VII 1, 32. 2, 1.
 Φλιαίσιος, ὄν, δ incola Phliantis urbis Peloponnesiacae VII 8, 1.
 Φοινίκη, ης, ἡ provincia Asiae maritima I 4, 5, 7, 12. VII 8, 25. — Φοινικες, ὄν, οἱ incolae I 4, 6.
 Φολην, ης, ἡ mons Arcadiae occidentalis V 3, 10.
 Φοστας, ὄν, δ Atheniensis VI 5, 11.
 Φοργύλα, ες, ἡ 1) Phrygia parva ad Propontidem V 6, 24. 2) Phrygia magna (Φρ. ἡ μεγάλη, I 9, 7) in interiore Asia sita.
 Φονύτσος, ὄν, δdux Achaeus VII 2, 1. 29. 5, 4, Xenophonti fidelis VII 5, 10.
 Φύσκος, ὄν, δ fluvius a laeva

parte in Tigrim influens II 4, 25.

Φωκαῖς, ἵδος, ἡ Phocaea Cyri paelex I 10, 2.

Χαλδαῖοι, ὥν, οἱ libera in Armenia gens VII 8, 25, mercennarii eorum in Persarum exercitu IV 3, 4. V 5, 17.

Χάλος, ὥν, ὁ piscosus Syriae amnis I 4, 9.

Χάλυβες, ὥν, οἱ gens libera (VII 8, 25), Armeniae finitima (IV 5, 34), Mossynoecis parrens (V 5, 1), eorum metalla V 5, 1, arma IV 7, 15, stipendia merent apud Tiribazum IV 4, 18, pugnant cum Graecis IV 6, 5 seqq. 7, 15.

Χαρμάνδη, ἥσ, ἡ urbs in dextra Euphratis ripa sita I 5, 10.

Χαρμῆνος, ὥν, ὁ legatus Thibronis VII 6, 1, Xenophontem ab iniuste vituperantibus defendit VII 6, 39. 7, 15 seqq.

Χαιρεσοφος, ὥν, ὁ dux Lacedaemonius, Issos copias adducit ad Cyrum I 4, 3, ad Ariaeum

mittitur II 1, 5. 2, 1, Xenophontem laudat III 1, 45, militum animos confirmat III 2, 2, 3, in reditu primo agmini praeest III 2, 37. IV 1, 6, semel a Xenophonte vituperatur IV 6, 3, in Xenophontem invehitur IV 6, 16, frustra ad Anaxibium mittitur navium causa V 1, 4. VI 1, 16, paulisper summus totius exercitus dux VI 1, 32. 2, 12. 16, Heraclea Calpen proficiscitur VI 2, 18. 3, 10, ibi febri moritur VI 4, 11.

Χερρόνησος, ὥν, ἡ paeninsula Threicia I 1, 9. 3, 4. II 6, 2. 24. VII 1, 13, regio fertilis V 6, 25.

Χρυσόπολις, εως, ἡ urbs propinqua Chalcedoni VI 3, 16. 6, 38.

Ψέρος, ὥν, ὁ Ciliciae fluvius I 4, 1.

Ωπης, ἵδος, ἡ urbs magna ad Physeum ubi in Tigrim influit sita II 4, 25.

verae pl.